

25 שנה

תשרי תשכ"ה . ספטמבר 1964 . קס"ב

מערכות

תוכן הענינים

מכתב ראשי-הממשלה ושרי-הבטחון 2

כחוסן החנית כן רוחב המגן לעם

- חצי-יובל למערכות ישראל מאת ש. פרס
סגן שר הבטחון 5
- הדרך שעשה צה"ל מאת רבי-אלוף י. רבין
ראש-המטה הכללי 8

כי בתחבולות תעשה לך מלחמה

- אלפי שנות מלחמה במחקר המדעי מאת ד"ר ש. אברמסקי 15
- היסטוריה צבאית של ארץ-ישראל בימי המקרא מאת סא"ל א. אורן 22
- "המלחמה הגדולה" מאת מ. הווארד 30

מפתח ענינים — נספח

עריכה גרפית: דב בן-דוד

מערכות בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
קציני מערכת: רביסרן מ. ברימר
רביסרן ל. מרחב
שרגא גפני
מרים נתנאל
"מערכות-הפלס": קצין-עריכה רביסרן ברוך ספיר
"מערכות-שריון": קצין-עריכה רס"ג סיומקה שורג
"מערכות-הימוש": קצין-עריכה רביסרן יעקב לצרוס
"מערכות-ים": קצין-עריכה רביסרן עזריאל טל
המערכת והמנהלה: הקריה — ת"א, רח' ג' מס. 1, טל. 69237

העורך: סגן-אלוף צבי סיני

162 (ד' כרך מ"ה) תשרי תשכ"ה

בחוסן החנית
בן רוחב המגן לעם

הצגה - יוצג

למען כבוד ישראל

תאגיד ש. ש. פדס, סגן שר הבטחון

אך אין אנו שונאים בעלמא. לא זו בלבד, אלא אנו חשים רגש של הזדהות עם מאמץ עמים אחרים לשחרור מעול שיעבוד, לחיסול אפלויות גזעיות, לבניית ריבונות חיוכית. אנו גם מושיטים עזרה לעמים כאלה, לפי מיטב יכולתנו. אך כמו שאין הכללות בשלילה, אין גם אוטומטיות בהתייביות. במשך 16 שנות עצמאותנו לא הציע איש (פרט אולי למקרה אחד) שישראל תשגר את צבאה למלחמה לא־לה. נכון, אמנם, שישראל אינה חברה בשום ברית צבאית, לא כזו שתתבענו לעזור לה ולא כזו שתחייב אותה לעזור לנו. אך גם בריתות צבאיות הן בעיקרן תוצאות וביטוי להשקפה מדינית, מוגבלת לשעתה ומותנית ביחסי הכוח. יחסו של העולם כלפינו אינו אלא בבואה מוגדלת של גישתנו־אנו. במשך רבע־המאה האחרון חזינו בגילויי שנאה ואיבה דיספרופורציונליים כלפינו, גם במעשיו העוינים של עולם זה, וגם במחדליו המתעלמים.

ההיטלריות, שפרץ ממאורותיו האפלות ביותר של המין האנושי, הציב בראש מטרותיו השטניות את העם היהודי, את היהודים, את היהדות, את כל אשר הוא יהודי, את כל אשר הוא חיובי ושושן ביהדות. רבים רואים בהתפרצות זו טירוף. וטירוף — אפילו אם אינו צפוי מראש — יש לפעמים להביאו בחשבון. אך ההיטלריות לא נשקל על־ידי אומות העולם ומנהיגיהן לפי ערכו הסגולי בלבד — כי אם לפי שיקוליו של כל אחד מן הנוגעים בדבר. סטלין היה מוכן להמתין. צ'מברלין היה מוכן, לקול תרועות עמה, להסכין. רוזבלט חייב היה להילחם בדעת־קהל בדלנית. והאמת המרה היא שהיטלר לא הותקף בגלל יחסו ליהודים, אפילו לא בגלל סיפוח חבלים לא־לו, אלא בגלל התנפלותו על פולין ופלישתו לרוסיה.

גם לאחר שהוכרזה המלחמה בהיטלר, לא נפתרו מאלהיו שתי בעיות היסוד: גורל הפליטים היהודיים — ועתיד הישוב הארץ־ישראלי. בעיות אלה נדחו, מטעמים "מלחמתיים", עד לאחר הנצחון. עם זאת, אין להתעלם מן העובדה כי היו גילויי אהדה כלפינו: עמדתו של טרומן בענין העליה; הצבעתו של אומות בעצרת האו"ם למען הקמת המדינה; עזרתם של גורמים בצרפת ובאיטליה (ובמקומות אחרים) בעניני העליה והרכש. אך גם במקרה הטוב ביותר אפשר לומר שהקואליציות של הכחות המשתנים בעולם — מעולם לא פעלו לפי שיקול "יהודי", אולם פעולתן השפיעה, לפעמים השפעה מוחצת, על גורלנו.

תן שם — יש בו לעתים משום נקיטת עמדה. עם יסוד המדינה, למשל, העדיף ראש־הממשלה ושר־הבטחון דאז, דוד בן־גוריון, את השם "בטחון" למשרד האחראי לעניני ההגנה הלאומית. הוא יכול היה לכונו, כמקובל במדינות אחרות, בשם "משרד־ההגנה" (כרמו לשיטת־פעולה יחידה) או "משרד־מלחמה" (מושג המוגבל לשלב מסוים בפעולותיו) או "משרד־צבא". אך במלה "בטחון" מוצתה השקפה של ראייה אינטגרלית בקיום העם היהודי.

השם "מערכות" נאמן לאותה גישה, בבחינת "ויקרא אל מערכות ישראל", מערכה הנבחנת אולי בקרב, אך היא חלק משידוד־מערכות כולל שפקד את עולמנו הכללי והיהודי כאחד. כתב־העת "מערכות" ראה אור ביום הראשון לפרוץ מלחמת־העולם השני; ובמשך רבע־מאה שנה הוא השכיל לבטא וללוות את הכוח־היהודי בדרך — ואת דרכו של הכוח היהודי — בתמורות שכמותן לא ידעו המין האנושי והגורל היהודי.

מבט קל לאחור מוכיח שההיסטוריה אינה רכבת המתגלגלת אחורה. יש לה פסים ויש לה כוחות מדרבנים. תחנותיה קבועות לפנים, בבלתי־ידוע ובחדש. וכאן טמון הקושי: כיצד להימנע מהגישה הדוגמטית של "היסטוריה החוזרת על עצמה", ועם זאת לא להתעלם מתכונות־אופי ומגישות־יסוד המעצבות גם מאורעות חדשים. מבחינתנו, חזינו שניות זו בכל שלושת מכלולי הבעיות שלנו:

● יחסו של העולם כלפינו — והקביעות שביחס זה, לעומת התמורות שפקדו את העולם עצמו;

● מקומנו באיזור — שלא השתנה גיאוגרפית, אבל שוב אין זה אותו איזור מבחינה פוליטית;

● מקור כוחנו העצמי — שנשאר קבע במחשבתנו, אך קרם גידים ועור וזינק זינוק גדול בהיקפו.

אם "העולם" שונא אותנו? האם "העולם" יגן עלינו? — שתי שאלות מוזרות אלו ניקרו במחשבת הריבונות היהודית ללא הרף במשך רבע־המאה האחרון. היו שהאמינו בתום־לב במנדט בין־לאומי או ב"דומיניון בריטי" או ב"ערובה מעצמתית". היום, כעבור 25 שנים לפרוץ מלחמת־העולם השני, יכולים אנו לסכם נושא זה מזוית־ראיה מפתיעה לגמרי — לא לפי יחס "העולם" כלפינו, אלא לפי יחסנו אנו אל "העולם". סבורני כי יחסנו זה נעדר שנאה כלפי עם אחר. אנו יכולים לשלול מדיניות מסוימת או לסתור מצב —

אין טעם לנהל עם העולם „חשבון“ או לקיים עמו „ברגוז“. אנו רשאים לאמץ לעצמנו השקפת עולם כלשהי, אך את חשבונו עלינו לערוך עם עצמנו. היהודים היו מאז ומתמיד בעלי השקפה דואליסטית: זו של שליחות ישראל בין הגויים, של אזרחות מעבר לאופקי המולדת — וזו של „הארץ היעודה“, של ריכוז גיאוגרפי מוחשי בתוכה. המולדת מעולם לא היתה השקפת עולמנו כולה; אך השקפת עולמנו מעולם לא נותקה ממקום הולדתה. כל אימת שהופר האיוון בין השניים — הינה, בין אזרחות עולם ודרכון לאומי — ידענו חורבן וניווון.

חייבים היינו להבין את המתרחש בעולם, ולהבחין יפה בין שאיפות לבין מציאות. היתה זו שגיאה חוזרת בתולדותינו שהתייחסנו ל„נשמע“ כאילו זה „נעשה“.

אכן, קיימת שאיפה נעלה לשלוש-בית מאורגן בעולם, אך אין עדיין ממשלה עולמית. קיים עולם המורכב ממדינות, והלקח המרכזי מרבע-המאה האחרון לגבינו הנו, שכדי לתפוס מקום בעולם עלינו להתקיים כזהות בפני עצמה, בעלת ערך וכוח משלה. „העולם“, אותו „עולם“ בו אנו מדברים, אין בו פספורט יהודי מוכר, לא של הפרט ולא של הכלל היהודי; אך פספורט יהודי קיבוצי קבוע — של העם היהודי במדינתו — יכול לזכות בהכרה עולמית.

ככל שנרצה לתפוס מקום נכבד יותר בקהילת העמים — עלינו להיות חשובים יותר, וככל שנרצה לתרום יותר — ממילא על אסמינו להיות מלאים בר. זוהי, אגב, עצה היעוצה כמעט לכל עם: הדבר המוסרי ביותר שאפשר לעשות למען עם אחר הוא לאפשר לו לצבור כוח; והדבר המוסרי שעם אחד יכול לעשות למשנהו הוא בכך שכוחו זה יוצמד למטרות חיוביות.

התחלנו ב־1939, בנקודה טרגית בתולדותינו וביחסינו עם העולם הסובב אותנו. ב־1964 ניצבים אנו בנקודה יותר אופטימית: יחס העולם כלפינו השתנה, מפני שאנחנו השתנו. וגם ב־1964 שינוי היחס אינו דבר העומד בפני עצמו. הוא יימדד תמיד לפי אמת-המידה המקובלת ביחסים שבין עם למשנהו. מבחינתנו, פירושה של התמונה האופטימית הוא שאם לפני עשרים וחמש שנים היו לנו רק שתי אפשרויות: לעזור לעצמנו או להיעזר בזולתנו — התנסף לנו היום מימד שלישי — אפשרות של עזרה לעמים אחרים.

העצמאות היהודית והעצמאות הערבית נפגשו בצומת אחד של דרכים ובפונדק אחד של זמן. אך לא רק המקום ולא רק הזמן עשו מפגש זה — שאינו ראשון בהיסטוריה — לאחד האומללים ביותר שידענו. קבע לא מעט אופים של הצדדים והלך-רוחם. תנועת התחייה הערבית לא בגרה טבעית ובהדרגה, לא התפתחה שלבים-שלבים לקראת המאה העשרים. המאה העשרים „קפצה“ עליה, מבלי שתעבור תחילה חבלי התבגרות, ולפתע נדרשה לחפש לה דוקא במאה זו, ביטוי של בשלות. מאורעות חיצוניים הם שהעניקו לתנועה זו את התחייה, שלא ציפתה לה ולא היתה מוכנה לה. בבת אחת הומטר עליה גשם עצמאות ומטר אפשרויות טכניות כאשר היא נמצאת, דורות על דורות, במעין תנומה אדישה ושלילית. התחייה הערבית טרם מצאה את עצמה, ובחיפושיה חברו לה

מדיניות של חרב מימי קדם בבהילות למודרניזציה קיצונית. הפסכוסים הקודמים לא נשבו. המעצורים החדשים טרם יושרו. הנשימה נתקצרה בגלל הבליעה הגדולה של אפשרויות; ואנו עומדים פעגוּרִים מול עולם הנוש, זה נטול מעצורים והגיון.

מענין, ואף מאלף, שהערבים לא נטלו כלל חלק בוריעת הקמה שהביאה להם שפע. הם נשארו אדישים במלחמתן העולם הראשונה (פרט להופעתן של הכנופיות „שליח“, „המערבי“, „שארדן לורנס“, „האנגלי“). הם נשארו נטראליים במלחמת-העולם השניה (פרט להשתלטות הפרו-גרמנית הקצרה של רשיד עאלי אל-כילאני בעיראק, בריחת המופתי לשעבר אל היטלר ושיתוף-פעולה עם הלז, והתפרצויות התסיסה הפרו-גרמנית העזה במצרים). מלחמת-העולם הראשונה העניקה להם את המנה הראשונה של עצמאות. מלחמת-העולם השניה העניקה להם כוח-מיקוח עצום. והטכנולוגיה המודרנית קפצה עליהם במכשירים החזקים לאין ערוך מהמנטליות הרי-אקציונית, הזוחלת אט-אט מקרה-מוצא שלה לעולם החדש.

מה שבא, מבחוץ בא. אך מה שצריך היה לנבוע מבפנים — לא נבע. העולם הערבי נשאר במשך רבע-המאה האחרון בוגדני ביחסיו הפנימיים, ביחסים שבין המלכים, ביחסים שבין הנשיאים, ביחסים שבין הרוב למיעוט, כמעט בכל ארצותיו. הוא נשאר תוקפני גם כלפינו — היום כמו לפני 25 שנים. לפני 25 שנים היתה „תשלוּבַת“ ערבית — מדינית וצבאית, שאת משימותיה-מטרותיה אפשר להגדיר כדלקמן: א. להפחיד את התושבים היהודיים; ב. ללחוץ על האנגלים לנעול את שערי הארץ; ג. לערב את מדינות ערב בסכסוך, שהיה כולו בגבולות שטח-המנדט.

הטקטיקה הצבאית הערבית שבמכלול-פעולות זה היתה אז: לפגוע ביהודים בודדים; להתנקש בישוּבֵיהֶם; לגבש כוח צבאי מחתרתי, שיעדו אינו השלטון הזה, האנגלי, כי אם הישוב היהודי; לשלב כוח זה עם כוחות סדירים-למחצה מארצות ערב.

כעבור 25 שנים אפשר למצוא קוי דמיון ושוני במהדורה הנוכחית של שגאה ערבית זו: • האיבה לישראל מטופחת לעומק ולרוחב; • איבה זו נשתחררה כליל מגישה רציונאלית; • המאמץ התעמולתי מכוון לבודד את מדינת ישראל; • להפעיל עליה, במקביל, לחץ מדיני-צבאי וכלכלי; • כמטרה ראשית — להכין נגדה נשק צבאי מכריע; • מבחינה צבאית כללית: הקמת מפקדה צבאית מלוכדת סביב ענין אחד ויחיד — התקפה על ישראל; סטנדרטיזציה של הנשק הקונבנציונאלי בכל צבאות ערב — וקביעת יתרונה של מצרים בנשק בלתי-קונבנציונאלי (יתרון שיאפשר לה שליטה גם על שאר צבאות-ערב); ריכוז כל הכוחות בעיקר — הטחת מהלומה מוחצת על ישראל.

בהתפתחות זו של העולם הערבי טמונה תקוה לטוח ארוך מאוד — ודאגה לטוח קצר ובינוני. התקוה היא בכך שהעולם הערבי יגיע במשך השנים לרמה תרבותית ומדינית המקובלת במחצית השניה של המאה העשרים; ושגישתו לבעית הפעלת הנשק תהא על אותה הרמה אליה הגיע בזמננו הנשק עצמו. שגיאה היא לחשוב שמעשים או מחוללים מצדנו, מענקים או ויתורים, הם לבדם יקרבו את השלום במזרח-התיכון. השלום יתקרב צמידה שהערבים יתקרבו להחשבת

מעפילים, ראינו תנופה התישבותית שלא היה דומה לה במקום אחר ובלאום אחר. ראינו פיתוח משק בקצב מסחרר, ראינו הקמת מערכת חינוך איתנה, ראינו את הקמת המדינה — ואת צבא ההגנה לישראל שניצח בשתי מלחמות, והוסיף לטפח התנחלויות נח"ל מתישב ולוחם, ראינו יותר אהדה לישראל וראינו את ישראל פועלת פעולה חיובית מחוץ לגבולותיה. תרמנו ל"עולם" לא עלידי זה ששינינו אותו, אלא עלידי זה ששינינו את עצמנו, מנענו את הערבים, עלידי כוחנו המרתיע, מלתזר על טעויותיהם. ואם כי העולם השני תנה לבלי הכר במשך רבע־מאה זו, הנה הלקח הזה — "עשה זאת בעצמך, עשה זאת עם עצמך" — נשאר לקח קבוע ומעודד.

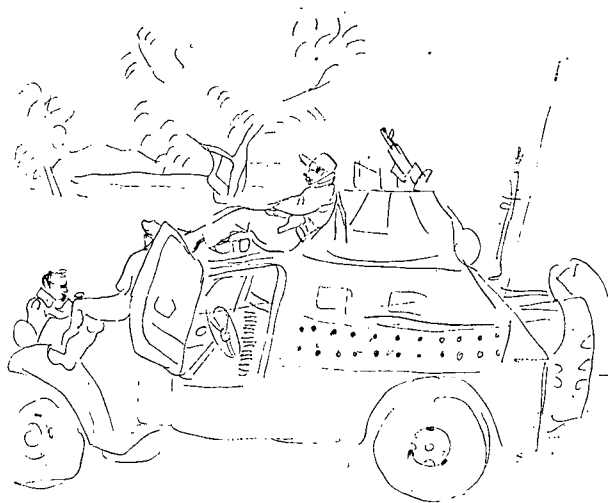
גם כיום אין מנעצים לנו מבחוץ, ולא נייעץ לעצמנו מבפנים, לסמוך על זולתנו שיעשה במקומנו מלאכה כלשהיא, בתחום התרבות, הכלכלה או הבטחון. גם כיום מוסיף העולם הערבי להיות עולם רוגש וסוער, שניציגי הבינה שבו טרם היכן שרשים כראוי. אך כיום נתנספה על כל אלה תוספת חשובה: כוחנו גדל במידה כזו שמסוגלים אנו לעשות למען המשך גידולו יותר מאשר אי־פעם. וכוחנו זה נולד בתקופה שאיכות הופכת בה לכמות — ומכל הבחינות. היום יותר מתמיד אני מאמין שבאופן אובייקטיבי בכוחנו לחשל את הכלים אשר יאפשרו לנו לתפוס את המקום הראוי לנו בחברה האנושית — ואת המקום הדרוש לנו במזרח התיכון, לא רק כדי להדוף מלחמה אלא גם להדוף סכנת מלחמה. וכל זה בתנאי אחד: שנדע את כוחנו ושנדע לבוא אליו בתביעות הנכונות — ובזמן.

השלום כערך בפני עצמו. בלעדי זאת יראו בכל ויתור מצדנו חולשה; ובכל מחדל — יאוש. לצערנו, מידת השפעת־ראנו על השגת השלום היא מועטה מאוד. אולם כוחנו חייב להיות רב, לא בפגישה עם הסיכוי (שאנו מוכנים לו נפשית) כי אם בפגישה עם הסכנה — זו של הטוח הקצר וזו של הטוח הבינוני. סכנה זו נובעת מעצם אימוץ הטכנולוגיה המודרנית לשירות מצב־הרוח החמורים שעדיין מאפיינים את העולם הערבי.

עלינו לספן את המזרח התיכון עוד דור נוסף, שיחלוף מבלי שתפרוץ מלחמה — אשר תנאיה הפסיכולוגיים קיימים — על־ידי מניעה פיסית של התפרצותה.

המאורע הגדול לגבינו של רבע־המאה האחרון הוא המעשה של בניית כוחנו העצמי, מערכות בטחונה של ישראל. כוחה זה הוא כוח אורגני בצמיחתו ובציוויו וכולל במהותו, שנת־מזגו בו רעיון חיובי, מציאות חברתית דינמית וכוח צבאי מקורי, מבחינה אידיאולוגית הוא שולל מלחמה; מבחינה חברתית הוא מאמין במאמץ משולב של בנית חברה חדשה, פיתוח הארץ וטיפוח כוח עצמ־ריבוני; מבחינה צבאית הוא נשאר נאמן גם לכוחה שבצבא יעיל וגם לשאיפה שבצבא המשקפת נאמנה גישות־יסוד קונסטרוקטיביות־משחררות בתחיתנו.

במשך רבע־מאה זו ראינו את מתנדבי הישוב המתגייסים לצבא הבריטי ("כאילו אין ספר לבן"), ראינו אותם בעוצבות ה"הגנה" והפלמ"ח ("כשהנצרה היתה איתנה ממש כמו שה־כידון היה חד"), ראינו ישוב זה במאבק בארץ על זכותנו לגדול ולקלוט ("כאילו אין מלחמה בהיטלר"), ראינו ספינות

ערב מלחמת-העולם השניה יצאו כוחות-המגן של הישוב מבית-ספר לאי-קל, של שלוש שנות „מלחמה-זעירה“ ומאמ- ציה-שמדה של הטרוריוזם הערבי, מאמצים שלוו בפעילות מדינית, אשר הצליחה בסופו-של-דבר להביא לידי פרסום „הספר הלבן“ של 1939, הגזור על העליה ועל ההתישבות היהודית בארץ-ישראל.

לפי הכלל ההיסטורי של „אתגר-ותגובה“ באו בשלוש שנים אלו בזה-אחר-זה, צעדים שתרמו להתעצמותו של הישוב: בתחום הכלכלי: ביצור העמדות היהודיות בנמלים ובמערכת התחבורה-האספקה, שהזינו את הישובים העבריים על אף מאמצי בלוקדה ערבית, פנימית וחיצונית; נטילת סמכות שלטונית-למחצה בתחומים שונים על-ידי הארגון הישובי והציוני, שגולת כותרתו: ראשית הסדרת העליה בדרך העצ- מית — ההעפלה; הקמת כלים שנשאו בעולו הכספי של המאמץ המלחמתי שנדרש לעמידה בפני ההתקפות הערביות — בדמות קרנות כ„כופר-הישוב“ וכדומה. דומה היתה ההתפתחות גם בחזית הבטחונית-ההגנתית. עם היריות וההתנפלויות — ביצור מוגבר של ישובים; מול השחתת מטעים ושדות והתנקשויות מן המארב — יציאה מן הגדר והופעת ה„ניידות“ הראשונות; עם נסיונות ההשתלטות של כנופיות על חבלי-ארץ שלמים — „קידום עמדות“ — חדירת „החומה והמגדל“ לחבלי-ארץ חדשים והקמת „פלגות-לילה“ ופלוגות-השדה (ה„פור-ש“); מול ראשית הופעתם של „כוחות-השדה“ הערביים בפיקודו של קאוקג'י — הגברת הכשרתם של המפקדים בארגון ה„הגנה“ והדגשת אימוני השדה; עם ההיקף הארצי של ההתנפלויות — גיבוש ארגוננו הגושי, המחוזי והארצי, והנחת יסודות של מטה צבאי; וב„שלוחה המוסוית“ של כוחנו הבלתי-ליגאלי — מאות ואלפי הנוטרים, מחזיקי הנשק הליגאלי לסוגיהם — החלה מתגלמת ראשיתה של דמות-חיילית, בתהליך סיגול כושר-עמידה צבאי לישוב.

סיכומן של שנים אלו הוא — התחסנות, התלכדות, התחשלות. ומכאן, עם פרוץ מלחמת-העולם ובמהלכה, הצמיח גזע הישוב המתגונן ענפים — שהפכו במשך הימים לשרשיו של צבא- ההגנה-לישראל.

חזיון ההתנדבות ההמונית לשירות מלחמתי עם פרוץ מלח- מת-העולם, גם אם סוכל ברובו על-ידי שלטון עויני, שימש נתיב, והבשיל נסיון, לקראת כושר-הגיוס הממלכתי שלנו, ונשתלב כבר אז בהקמת מסגרות ראשונות של גדודי החי"ש, הוא חיל-השדה.

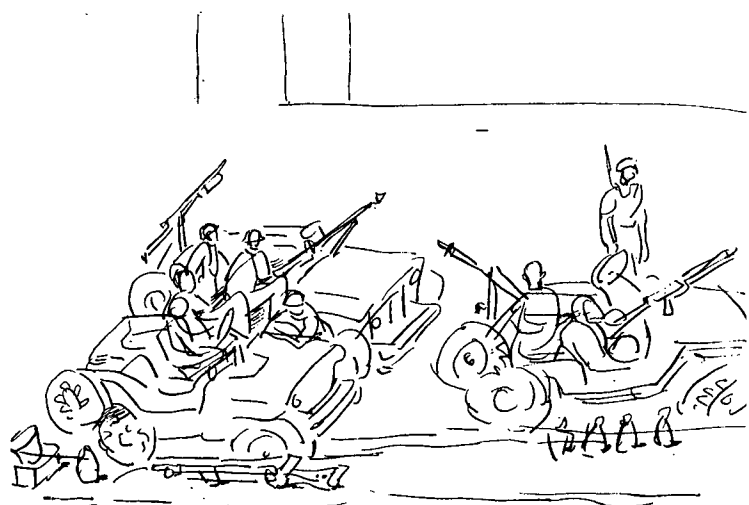
עם התקרב הסכנות מצפון ומדרום, נולדו „פלוגות המחץ“ (פלמ"ח) המגויסות, שזמנן חולק בין עבודה חקלאית לאימור- גים; טופחה רשת סיירים ונקתה „דעת-הארץ“ השרשית, תנאי לשליטה אמיתית בה; חושלו כושר-פשיטה ויכולת במב- צעי קומנדו; נוצרה עתודה-ארצית עצמאית ראשונה בידי הפיקוד העברי הריבוני.

כדי-בבד עם אלו נתחוללה ההתגייסות לצבא הבריטי, על יחיי- דותיו השונות, תוך חתירה לרכוש נסיון צבאי על-ידי שירות ביחידות לוחמות, ששיאה בחטיבה היהודית הלוחמת, אשר העניקה לקח והתנסות, בכושר פיקוד ומטה ובפעולה בתנאי חימוש חדיש, ביחידות ובעוצבות — והיתה דוגמה, לאחרים ולעצמנו, של צבא עברי-בועיר-אנפין, אם-כי עדיין במסגרת זרה וכובלת. קטנה בכמותה אך גדולה באיכותה ובמשקלה

הדור שעשה צורה

מאת רביאלוך י. רבין

ראש הצפה הכללי

וקודם כל — על כמה עובדות יסוד שהשתנו ב"תשתית" הסגולית של קיומנו:

● העליה, מבחינת שערי הכניסה — שלא כאז — בידנו ובסמכותנו היא. בחוקה מתרחב ומתעבה המסד האנושי של המדינה — והיא אף תורמת משלה להזנת הישגינו ולהרחבתם.

● ממדי גיוסנו — אחוז קליטת יוצאי-הצבא ומשך שירותם — הוא פרי החלטותינו אנו; על כן יכול גודל צבאנו להיות אופטימלי מחושב — לפי הצרכים, ובמסגרת יכולתנו לשאת בעול הכלכלי.

● מערך ישובי "חומה ומגדל" התפשט כמעט על פני כל שטחה של המדינה. ציפוף יחסי של ההתיישבות, ההיאחזות בגבולות מאז 1949, ארגונה ושכלולה של ההגנה המרחבית — הפכו את ההתחלות של 1938—1939 למציאות כוללת.

● יכולתנו הטכנית ותכופות גם מעופנו הטכני-המדעי — גדלו עשרת מונים; אם כי המצוה עודנה למד ולמד עוד, והוסף חקר ודעת.

● התחבורה הימית והאווירית של ה"אי" שלנו עם העולם הגדול — בידנו היא, ונעשית בספינותינו ובמטוסינו אנו. אוכלוסייתנו נזונה ברובה ממקורות פנימיים. הייצור העצמי של אלף פריט ופריט הנחוצים לכוחות-לחימה, ולכוחות-לחימה מודרניים בכלל-זה — הוא עובדה, אם כי גם כאן יש להוסיף ולהוסיף עליה. לעומת עובדות-יסוד חיוניות אלו — ומהן מהפכניות-ממש בגודל חיובן — מזדקרות כמה וכמה עובדות מזעריות ומחייבות. אכן, ברובן הנן תוצרת-חוץ; אך עובדה זו אינה עושה אותן נוגעות בנו פחות ואינה גורעת ממשמעותן לגבינו.

הסמלי היתה פעולת הצנחנים, "מאחורי הקוים" שבארצות הכיבוש הגרמני (גם היא, כהתגייסות, בצוי מפקדת ה"הגנה" — הארגון הישובי הלאומי).

שלושת גילויי-צמיחה אלה של שנות מלחמת-העולם — החי"ש, הפלמ"ח והחי"ל — בצירופם, אפשרו את התהוותו המהירה-עד-להפליא של צה"ל ואת התבססותו של כושר-צבאי יהודי ללא תקדים.

בכוח אלה עמדה מדינת ישראל בפני "מסע-שבעת-המלכים" ב-1948, לאחר שכוחות ההגנה מוטטו את נסיונה של ההנהגה הערבית בארץ לחסל את הישוב היהודי ואת המדינה בשלביה המוקדמים. לא באפס-יד הושג הדבר. הפריסה המכוונת, על פני מפת מוקדי-הסכנה ונקודות-התורפה של הארץ, של הגרעין הראשוני, הקטן, של כוחותינו המגויי-סים — הגדודים, ולאחר-מכן החטיבות, של הפלמ"ח והיחידות הראשונות של החי"ש, שבחלקן עדיין עמדו בהתארגנותן — רק במחיר מאמץ עילאי אפשרה היא לנו לשמור על מערכת עמדותינו בארץ ועל עורקי-התחבורה החיונים המקשרים אותן. אף כאן חזרה — על רמה גבוהה יותר ובהיקף ועצמה רבים יותר — תמונת ההתפתחות ההכרחית והטבעית: מהגנת הישובים והעמדות — ליציאה החוצה; מקרבות עיר ומפשטות על תחבורה ועל מרכזי-כנופיות — למסע-י שדה לתפיסת שטחים, להשתלטות על אזורים-מפתח, ליצירת רצועות-שליטה-ושלטון רצופות ומתחברות, לגיבוש מרחב-מדינה מוגן. תוך כדי אלה — לימוד, למעשה בשדה, ולהלכה, בבסיסי-האימון שהוקמו בחפזה; הכשרת חייל תוך שבוע ומפקד תוך חודש או תוך חודשיים, בנית עוצבות והקמת חזיתות, גיבוש מנגנונו המרכזי של המטה-הכללי והקמת מערכת גיוס, ציוד, הספקה והדרכה. ובמקביל לכל אלה — אותו לימוד אשר שום אחר לא ישוה לו: רכישת הנסיון,

הקשה, המחויב והחיוני בפקוד על יחידות בקרב עצמו, במהלכם של מבצעים סבוכים, ברגעי הכרעה קריטיים: נתחשלה הפלדה של דור מפקדי גדודי הפלמ"ח והחי"ש, מעצבי דמות צה"ל כצבא בעל מסורת לחימה. ממלחמת-הקוממיות יצא צה"ל, שוב, בשלב נוסף, גבוה-יותר, של התפתחות הכושר הצבאי: מספר רב של עוצבות-יסוד; נסיון בניצוח אופרטיבי-אסטרטגי ארצי — ובעמידה בפני קואליציה של צבאות; עיצוב מסגרות תקניות, חיליות וכלל-חיליות, פיקודיות-מרחביות; ולפחות בסיסי-מוצא להמשך התעצמות, שכלול והתבגרות, בתחומה של כל זרוע ושל כל חיל-מקצועי.

רובנו זוכרים עוד מציאות זו — שהיתה כה חדשה בשבילנו אז — ואשר אליה הגענו בתום עשור-הלבטים-וההתפתחות: 1949—1939.

בבואנו לסקור עתה את מה שהוסיפו לנו 15 השנים הנוספות שעברו מאז, ודאי שאפשר, בתחום הצבאי-המובהק, לחזור על לא-מעט מן הסיכום ההוא, שב-1949.

איבתם החרפה של גורמים רבים וחזקים סביבנו — לא פגה כלפינו. אדרבא, היא עלתה על רמה חדשה, בראש וראשונה בתחום החימוש והטכניקה, הנעזרים במקורות חוץ וביעצת-חוץ; ויניקתה מתמדת מזעזעים פנימיים וממועקות פנימיות.

בטרם תפוג האיבה, והסכנה המלווה אותה, כלפינו — יעבור עוד, כנראה, זמן לא-מבוטל. עלינו להיכון נמרצות לקראת יום הפקודה; ואם נצליח — להיכון כך שיום-פקודה זה לא יבוא כלל, כי אלה המפקדים עליו יאלצו לשקול ולהסיק כי לא לטובתם יהא.

מה מוטל עלינו לקראת המבחנים הצפויים לנו?

דברים אחרים בתחום אורית-הצבא ורוח אנשיו:

הבעיות והתביעות הניצבות לפנינו כיום כבר אינן אלו של מדינה-בהתהוותה, העומדת רק לעלות על פסי מסעה הממלכתי, ושל כוח המתחיל רק לעטות את לבוש-שריונו של צבא גלוי, מוכר וסדיר. עם כל הקוצר היחסי של הדרך שמאחורינו — כבר עשינו כברת-דרך לא-מבוטלת; והצעידה בה הקנתה לנו סוגי-יכולת ורמות-יכולת לא ידענום בעבר. אמות-המידה בכמה ממושגיני ותביעותינו שונות משהיו. אף-על-פי-כן, הנמשך — רב במהותו מן המשתנה; הזהות עם מקורנו — משקלה רב מן השוני.

● אולי אין עוד בקרבנו מקום כה רב כבימי „יצירת-בראשית“ שלנו לתחושת-החידוש — אך רב, ממש כמקודם, הצורך ליוזמה מתמדת ולחידוש תוכן, צורות ואמצעים, להרמת הכוונות יום-יום.

● במסגרת חובת-שירות כללית, צבאנו אינו מושתת עוד כולו על התנדבות. אך במרכז יעודיו של הצבא עומדים, ויעמדו, חילות-של-מתנדבים, שההתנדבות האישית והשותפות הקיבוצית העמוקה הנובעת ממנה, הן רוח-האפס, ותמצית תקוותם לנצח את האויב.

● מבחינת עובדות מספריות, כוח-המגן שלנו אינו בבחינת חלוץ-העם, שכן הוא עתה העם כולו. אך יש בצבא הכרח בהחלצות, אישית וקיבוצית, כי בלעדיה יחסר הצבא את הדינמיות, את הגמישות, את היותו מכון כולו ובתנופה אל מטרותיו.

כוח הוא רקע מציאותנו-אנו כיום — ועמידתנו למול הסכנות והאתגרים הנשקפים מן העבר-ההוא של הגבול. ודומה כי על אף השינויים שחלו בצורות ובאמות-המידה — נמשכת המסורת: יצירת עובדות חדשות, התנדבות, היחלצות.

אנו ניצבים גם כיום בפני שלוש עובדות שאין להתעלם מהן:

● קלושים הם, כאמור, הסיכויים לנכונות שכנינו להגיע לכלל הידברות עמנו, ולהפסיק — מילולית לפחות — את התנגדותם לקיומנו. לכן קלושים גם הסיכויים להפחתת האיבה הערבית כלפינו.

● זוהי אחת הסיבות והמניעים (אך לא המניע היחיד) להתעצמות הצבאית של ארצות ערב, ובעיקר של מצרים, בכל תחום ובכל שטח שרק יש ביכולתן להגיע אליו ולעשות בו.

● גדלה והולכת למראית-עין הסתירה בין מאמץ הערבים לגידול עצמתם הצבאית לבין ביטויי שה-ישעה, יום-יום, לאורך גבולותינו. במחצית הראשונה לקיום מדינתנו — וליתר דיוק עד מסע-סיני — היו כוחותיהם של אלה שבחרו להיות אויבינו מרוכזים לאורך הגבולות, ומערכת-פגיעות מכוונת הופעלה על גבולות ישראל ולעתים גם בתוכם פנימה. תקריות-גבול, חבלות ופגיעות בנפש וברכוש על-ידי מסתננים מזוינים היו בבחינת לחם-חוק לתושבי ישראל. כך היה עוד לפני עשר שנים.

כיום, ההתעצמות הצבאית הערבית, ובראש ובראשונה המצרית, אינה מתבטאת עוד בריכוזי צבא לאורך גבולותינו ובהפעלת מסתננים ומחבלים. עובדה זו פותחת פתח לטעות אופטית — ואופטימית — באשר לחומרת הסכנה שמדינתנו צפויה לה. אולם חובתנו להעריך את הדברים נכונה ולזכור כי הסכנה לא נמדדת לפי ריבוי או מיעוטן של תקריות-גבול אלא בעצמתו של כוח-האויב העשוי לשאת את הסכנה לעברנו. עלינו לזכור היטב, שלא רק מסיבות מדיניות, פרי מערכת-סיני בשעתה, ותחושת הסיכון שבהתגרות קלת-דעת עם צה"ל, גרמו וגורמות לשוני זה שבהיערכות שכנינו, אשר לא חדלו להתנכל לנו. גם התמורה החשובה שחלה בינתיים בצביון הכוחות וטיב סוגי-הנשק העלולים להיות מופעלים נגדנו מאפשרת, מצדה, היערכות זו; והיא גם גורמת לה. בזמננו עשויה היערכות עמוקה ורחוקה יותר (וזהירה יותר, לכאורה, מבחינת ההתרחקות מכוחות צה"ל), לצעוד שלובת-זרוע עם טיפוח אמצעים להתנפלות מהירה ופתאומית יותר, ואף רבת-מחץ ומחבלת יותר. עלינו להודות כי עובדת השקט היחסי בגבולות ובלימת ההסתננות האלימה יוצרת בקרב חלק לא-קטן מן הציבור, שאינו חי את הבעיה יום-יום, הרגשה קלה יותר מכפי שמוצדק שתהיה הרגשתנו. מול עובדות אלו ניצבת כיום בפנינו הבעיה המרכזית: כיצד לקיים, נוסף על גיוס האמצעים, האנשים והידע — מתח-עבודה ועירות מחשבתית ושכלית אשר יהיה בכוחם להבטיח כי אם — על אף שקט יחסי בגבולות — יופיעו יום אחד מולנו ומעלינו כוחות האויב, המתכוננים עתה אי-שם במעמקי מצרים, הרי ינכחו לדעת כי על אף שינוי תכסיסים, בהצבת עיקר כוחם ועצמתם הרחק מגבולנו, לא נחלשו מאמצינו לבנות את הכוח שיקדם את פניהם, וכי לא תשה עצמתו של כוח זה אף במצבים חדשים.

ואל נשכח: כיום, כבעבר, הננו צבא-מילואים; וחובתנו היא למצוא את הדרכים לקיים בנו אותן תכונות של כוונות ומתח הדרושות למען העיקר: — והוא, שאם יקרה דבר — יהיה צבא-המילואים שלנו ערוך ונכון, וניצב במועדו במקום הנכון.

במאמצי להשיג, בכללותו, מטרה עיקרית זאת, ניצבים בפני צה"ל שלושה אתגרים.

האתגר הראשון הוא זה של השגת הכוח:

● כוח מספרי, בלוחמים ובעוצבות — לפחות כדי ה„מינימום האופטימלי“ המאפשר לנו, ביחסי איכות וכמות נתונים, לסכל נסיונות החקפה ולקצץ יד מתנכלת;

● כוח חימושי, שיעמוד ברמת השגיה ואפשרויותיה של התקופה, ושהיה גורם מספיק ב„כפל האריתמטי“ של

צה"ל: הכפלת נכונותם ושליטתם של חיילנו בטיבו ובעצמתו של ציוד משוכלל, חדיש ורב־אפשרויות.

● כושר מבצעי־מקצועי וטכני־השכלתי, אשר בהתבססו על העצמה והחימוש יתן לצה"ל את היכולת לפעול באופן בוטח ומחושב, בשילוב של עוז־נפש ושיקול קר־רוח.

האתגר השני הוא של קיום המתח בציבור, בחיל־המילואים ובצבא־הקבע, מתח שבכווחו נוכל לקיים קצב־עבודה הולם, עירנות למתרחש ונכונות לשינויים — כך שתוך אתראה

קצרה יוכל צה"ל, בבוא הצורך, לגלות כושרו ועצמתו לא רק בבנית הכוח אלא גם בהפעלתו.

האתגר השלישי — שיש לו, בעצם, חלק בכל אחד משני הקודמים, הוא מציאת הדרך לשלב את הטכנולוגיה והשגיה במערכת אמצעי־הלחימה שלנו, ולעשותם יעילים ביותר בכל סוג־מלחמה שנצטרך להילחם.

מהן הדרכים להשיב לאתגרים אלה?

ראשית — עירות. עירות לנעשה סביבנו, מקרוב ומרחוק — ועירות לנעשה בתוככי המדינה; תשומת־לב למידת התקד־מותנו הכלכלית, הטכנית, ההשכלתית, שכבר הושגה — ולנקודות־התורפה שטרם חווקו וחוסנו — כדי לנצל את מלוא אפשרויותיה של ההתקדמות שהושגה ולהזעיק לפעולה לגבי נקודות התורפה שנתרו.

כדי לקיים מתח ועירות הכרחיים אלה, דרוש גרעין — שיהיה מקצועי בידענותו, קבוע בשירותו, אך מתנדב בהר־גשת השליחות שלו. ובצדו של צבא־קבע — המתנדב מיסודו — נדרשת גם התנדבותו של חיל־החובה, המגויס אמנם לפרק־זמן נתון, בתוקף החוק, אך בזמן זה של שירותו יש להביא לכך כי כל חייל יהיה שרוי באוירה של התנדבות ובנכונות לעשות מעל ומעבר לחובתו.

שנית — לימוד. כמו בעבר, יש לשקוד על ההתפתחות בצבאות העולם; לעקוב אחרי חידושי המחשבה הצבאית והישגי הטכנולוגיה התעשייתית והמלחמתית; לדאוג להרחבת אופקם של אנשי צבא הקבע והסגל הפיקודי של חיל־המילואים.

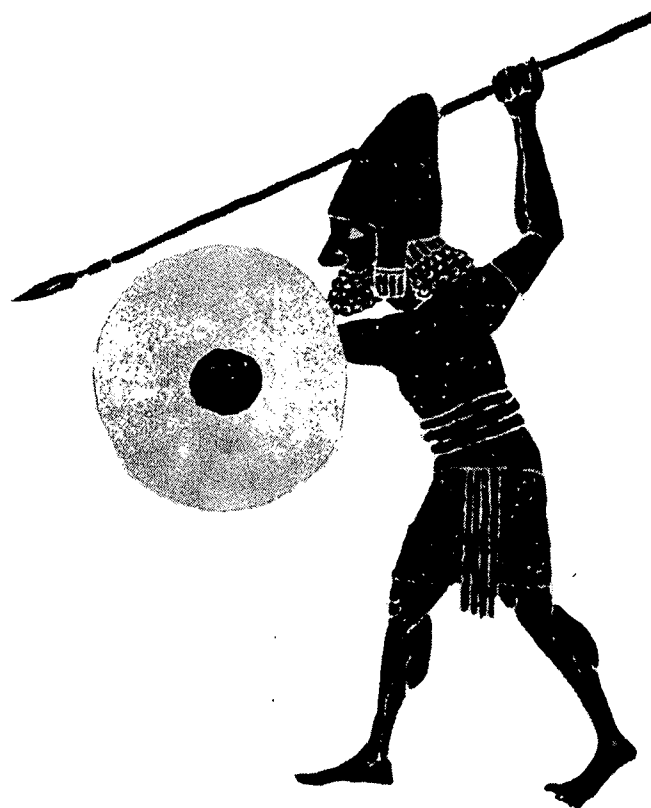
הליכה בשתיים אלו תובילנו לקיום מתח מחשבתי שיאפשר לנו לראות את הסכנות גם כשהללו אינן ניצבות עדיין על גבולנו ממש, שנקנה לנו את היכולת לתכנן מראש תגובה למכה, שישכילנו לקיים צבא בעל אגרופי־עצמה חזקים, המסוגל לכמה סוגי מלחמה ויודע לשלב אותם זה בזה בשעת הצורך.

בין הכלים השונים שבידי צה"ל, המשמשים להכשירו לקראת השגת יעודו, אחד הותיקים והרציפים הוא „מערכות", אשר זה 25 שנה קורע לאנשי־צבאנו אשנבים לעולם הצבאי הרחב. על „מערכות" להוסיף ולסייע לאנשי צה"ל — לקציני הקבע והמילואים כאחת — להחזיק את האצבע על הדופק לגבי כל תחום ותחום בהתפתחות הצבאית, התיאורטית והמעשית כאחד.

יהיה „מערכות" גם בעתיד כאחד המלאכים הניצבים על אנשי־צבאנו וקוראים להם: „למדו, חישבו, והתחשלו". כי ישנה עדיין אמת בסיסמה שהועלתה ע"י „מערכות" בראשית מלחמת הקוממיות: „כחוסן החנית — רוחב הקגן לעם".

דמות „מורכבת” של לוחם ישראלי —

הכוונה המקורית של מעצבי שער הספר „היסטוריה צבאית של א”י בימי המקרא” היתה להציג את איש-הצבא רב הרושם שנשתמר בשרידיה הגרפיים של התקופה — החייל האשירי. אך זרותה של דמות זו דחתה בשל זכר האיבה והחורבן הכרוכים בה. תבליטי מצור לכיש הן, דומה. השריד הגרפי היחיד המנחיל לנו קיום לדמותו הפיסית של לוחם ישראלי קדום (בממלכת יהודה). לא היתה ברירה אלא לצרף קיום מורכבים אלו: קסדתם של אלו מבין מגיני הצריחים הנראים כאנשי חיל המצב הסדיר; צורת זקנם ושערם של הלוחמים והשבויים; לבושם וחגורם של אלו מבין השבויים הנראים כאנשי מלחמה; המגן מדגמם של אלו התלויים על החומות. קשה לשער שהיה הבדל של ממש בין הצבאות השונים באשר לרמחים. עמידתו של הלוחם — בדומה לזו המצויה בציורים האשוריים. כמובן שאם כל הקפידה על הפרטים אין זו אלא דמות משוערת; אך היא נתנה מתוך תקווה שיש בה כדי לקרבנו אל המחשת מראהו של לוחם ישראלי בתקופת המלוכה.

בי בתחבלות תעשה לך מלחמה...
משלי כד, ו

אלפי שנות מלחמה במחקר מדעי

נאת ד"ר שמואל אברמסקי

העשויות ביד חרוצה של אמן, הצבעים והטכניקה, ההסברים הקצרים והבהירים, צורתו הכללית של הספר — הכל מכוון לקהל רחב. אך אין זה ספר פופולארי במובן המקובל של המילה, ואין הוא מתכוון להגיש לקורא נזיד שהתבשל בבחי מדרש רבים. ולא בא הארכיאולוג להקל על הקורא בסממני לשון של פופולאריזטורים רודפי קהל, ולא במנעמי דיבור של מלמדים-מבארים. הפרקים התיאורטיים הכלליים כתובים בלשון-מדע מאופקת, ללא סרבול, ויחד עם זאת ללא סטיה כלשהי מדיוקה של הגדרה; כדוגמתם של ספרים המיועדים ללומדים בעלי רמה אקדמאית. המחבר בחר דרך-ביניים בין ספר-לימוד רגיל לבין מאמר מקצועי העמוס מנגנון טכני-מקצועי של הערות ומראי-מקום.

והעיקר, ספר זה גלוש בבית מדרשו של המחבר עצמו, החור קר זה שנים את תורת המלחמה בארצות המקרא. רק איש מקצוע החוקר כלי-מלחמה יהא מוסמך למנות את חידושי המחקר, על דקדוקי פרטיהם. אולם גם ההיסטוריון, שתלמודו שעון על ממצאי התרבות החומרית, יוכל לעמוד על חידושי של פרופ' דין הדן בהתמודדות הגדולה שבין הממלכות במזרח הקדום בשלושת אלפים שנות היסטוריה. וענין מיוחד ימצא כל חוקר ימי קדם בפירושו ובהסבריו של המחבר על שרידי האמנות של ארצות הקדם, דברים הפותחים לפניו אופקים חדשים. גם המלומדים המורגלים ב"קריאת" תמונות ימצאו ענין בהסבריו של המחבר ואף ישאבו דעת מדרך הסתכלותו הנוקבת ומכוח סיקורו המקורי של הארכיאולוג-אישה-הצבא. אין צורך לומר, שחוקרי תנ"ך עשויים לרענן ידיעותיהם במקרא, בקראם בפרקים העוסקים בתקופות הכנעניות ובתקופה הישראלית, וכן בחידושי של המחבר בפירושי מקראות.

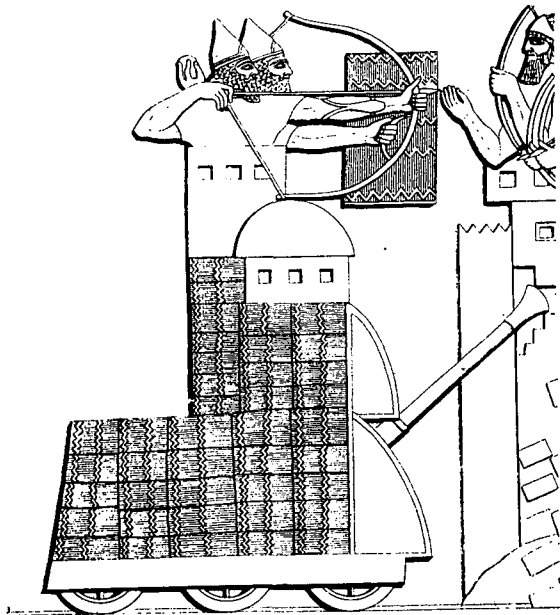
אני מעז לומר, ללא חשש של הפלגי דיבור, שיחודו של הספר בכך שהוא כורך בכפיפה אחת, אפילו ללא חיץ, חידור שי מדע ספציפיים עם דבריה-סבר כלליים בלשון ברורה וחותכת על פני מצע היסטורי רב-היקף, ואף על פי שנכתב

בספרו "תורת המלחמה בארצות המקרא" • מגלה הפרופ' יגאל ידן את אחת הפרשיות הסוערות ביותר בתולדות האדם — משחרותה של הציביליזציה ועד התקופה הפרסית. ואומר החוקר בדברי המבוא שלו: "המלחמה היא תופעה המלווה את תולדות האנושות מראשיתה. אין פלא, איפוא, שאין בידינו ללמוד את תולדות האנושות, ללא לימוד מעמיק של ארועי המלחמות ושל האמצעים שיצרו העמים לשם השגת מטרותיהם המלחמתיות. ניתן לומר, שכבר בימי קדם — בדומה לתקופתנו אנו — הקדיש האדם את מיטב כשרונותיו הטכניים לשכלול מכשירי לחימה למשחית ולמגן. על כן דוקא כלי המלחמה למיניהם הם אחת העדויות החשובות — אם כי כמובן לא היחידה — לרמת התפתחותו הטכנית של עם זה או אחר בתקופות השונות". (עמ' 15).

שומע אני מדברים אלה כעין צידוק בפני הקורא. האחרון, כמנהגם של בריות בדור זה, חרדה מפני מלחמה. ונראה לי, שעיקרו של דבר אינו דוקא בעצם העובדה, שכלי המלחמה מעידים על רמת התפתחותם הטכנית של העמים. המלחמה, על מניעיה, אורחותיה, הטכניקה אשר בה באה על ביטוייה מחשבת האדם בדימויה השונים, היא המעוררת סקרנותם של אנשי מדע; והיא חשובה להיסטוריון מפאת-עצמה, אפילו ללא תלות באלמנטים אחרים של הציביליזציה האנושית. הספר הנדון הוא עדות מובהקת לכך, מה רישומים הטביעה ההיסטוריה בשירי העדויות של המלחמה במשך אלפי שנים. רישומים אלה גלויים עתה לפנינו מכוח העמל, הידע וההסתכלות המעמיקה, שהשקיע המחבר בספר זה; ולא פחות מזה בגין המשקולת ההיסטורית רחבת ההיקף, המשמשת קנה-מידה ראשי בשביל החוקר-הארכיאולוג, האמון על בוחן אנאליטי של ממצאי עתיקות.

הספר, המפואר בחיצוניותו, נועד לא רק לאנשי מקצוע אלא גם לחובבים ולמתעניינים בדברי הימים. התמונות הרבות,

• יגאל ידן, תורת המלחמה בארצות המקרא לאור הממצאים הארכיאולוגיים, החברה הבינלאומית להוצאה לאור בע"מ, 1963.

איל ומגדל מצור בצבא אשורנצרפל. איל המצור מסורבל ונישא על גבי ששה גלגלים, גופו, המצופה מגיני נצרים, הקלועים מלבניים, הורכב, כפי הנראה סמוך למקום המערכה. לאיל — צריח בעל כיפה וחרכים. קרוֹה־הנגיחה מסתיימת בלהב דמוי גרזן. ליד איל־המצור, ישנו מגדל־מצור נייד, שממנו פועלים קשתים המחפים על פעולת איל־המצור.

חלקי החומה, החפיר, השער על מידותיו המדוקדקות ומרווחי הקצובים, המצודה־הפנימית — לאור שיטות־הלחימה של הצבא שתכליתו להבקיע את העיר: אם בזינוק ישיר דרך הביצורים, מעליהם או מתחתם — ואם במעשי איבה עקיפים של כריתת מזון ומים מן הנצורים. המחבר מרחיב את הדיבור, בתשליב־עניינים זה, על איל המצור, ואינו מסתפק בתיאור הטכני, אלא נותן דעתו לא פחות מזה על בעיית תפעולו הטקטי וניידותו: כיצד היו מביאים התקן זה ממרחקים עד לעיר הנצורה ומציבים אותו בשטח שממול החומה, ואיך היו מחפים עליו מתגרת־ידים של המגינים.

תחבולות הרבה, בתחום הטכניקה ובנגיבת־דעת שבערמה, נקטו הבריות בימים ההם, תוקפים ומגינים כאחד, כדי להגיע לתכליתם; ואף־על־פי־כן יש שגלגולי מעשיהם רחוקים היו תכלית מרחק מכנותיהם, כרגיל במערכות־קרב מדור לדור. המחבר תולה ענין זה בגורם אנושי, מה שקרוי כיום בפי רבים ה"מוראל" של הלוחם: "ואם, למרות הביצורים האדירים וסדרי ההתגוננות המפותחים עדים אנו לנפילתן של ערים רבות, הרי יש בכך משום חיוק נוסף להנחה, שבעיקרו של דבר לא עצמת הביצור ולא עצמת מכשירי ההתקפה הכריעו את גורל הקרב, אלא רוחו של העומד מאחורי החומה או מאחורי אילי המצור" (עמ' 32).

ונראה לי שרשאים אנו להרחיק לכת מעבר למושג רוח לחימה, תהפוכות המלחמה בנות־לואי הן לאדם הלוחם מאז ומתמיד, והן משופעות הפתעות, זינוקי נצחון ללא טעם ואסור נות מפולת ללא הגיון, יתכן, שיש לחפש פשרו של דבר בעצם תהפוכותיו של הלוחם, חרדתו, צרכיו היום־יומיים ומור עקת לבו ביום קרב, שאין תופסים בהם שינויי מקום וחילופי זמנים. המקרא מגלגל הרבה באותו שלהוב יצרים, תוצאה

בשביל קהל קוראים רחב, לפי מתכון אלבומי, יהא נדרש ומבוקש ביותר, מעצם צבינו, דוקא בחוגים של אנשי מדע במקצועות שונים: חוקרי־אמנות כארכיאולוגים, חוקרי־מקרא כהיסטוריונים.

אמנם הטעמה זו בראש הספר, "לאור הממצאים הארכיאולוגיים", באה לכאורה לומר שצריך ענינו יהיו כלי־נשק בעולם הקדום. אך כבר במבוא מפרט המחבר עד מה תלויה התפתחות כלי־המלחמה בגורמים רבים, שמחוץ למלאכת־חושב השקועה בהם. משום כך מקדיש המחבר מקום רב לטקטיקה, לארגון הצבא ולשיטות הביצורים בדורות השונים. ההגדרות בחלק זה של הספר הן צבאיות מובהקות. ואין תימה בכך, שמבצבץ ועולה מהן נסיונו של איש צבא, שכוחו עמו לסקור הילוכה של ההיסטוריה לפי כור־הבוחן של מלחמה בזמננו שלנו. מכאן חלוקה מדוקדקת זו של אמצעי הלחימה לפי שלושה עיקרים: "תנועה, אש, אבטחה"; (עמ' 16: א) אמר צעי הניידות; (ב) כלי הנשק, שמטרתם לפגוע באויב בטוחים שונים; (ג) אמצעי מגן, עם הסוג הראשון נמנים, כמובן, פרי־שם ומרכבות. הסוג השני היקפו רב־מידות: הקשת הפשוטה, הקשת המורכבת, החץ, האשפה, הקלע, החנית והרומח, החרב, האלה והגרזן. ואילו לאמצעי האבטחה שייכים המגן, השריון, הקובע.

אין המחבר מבדיל, כדרכם של תיאורטיקאים, בין פעולות־התקף לבין פעולות־מגן. אי אחת יכול לסמוך חדיר על האויב שלא יעבור מהתקפה להגנה או להיפך; ועל כן עליך להיות מצויד בכלי התקפה ובאמצעי מגן כאחד. ומקום מיוחד תופס סות בספר מערכות־מלחמה על ערים. פעמים שהעיר תשמש מקלט לאויב הבורח משדה הקרב, כפי שידוע ממלחמת מגידו בימי פרעה תחותימס השלישי; ופעמים תשמש בית־מוצא לגיחות־התקף כנגד האויב הסוגר עליה, כמו במלחמת מלך ישראל כנגד צבאות ארם, החונים בשומרון. ונראה לי, שככה נהג דוד בשעת מלחמתו בפלשתים בעמק רפאים, וזו היתה שיטתם של הארמים במערכת רמות־גלעד, כנגד אחאב מלך ישראל וכנגד יהורם בנו.

הפרק הדין בערים הקדומות גדוש בשפע ידיעות ארכיאולוגיות העומדות לרשותנו על סמך החפירות והסקרים שנערכו במאת השנים האחרונות במזרח התיכון, ובמידה לא מועטת על סמך חקירותיו העצמיות של המחבר בביצורי ערים, בשעריהן ובטקטיקה של הקדמונים. פעמים שאתה תמה, מה כושר טכני ועוזות נפש שיקע האדם, כדי להגן על עיר־מצודתה, או כדי לכבוש מעוזם של אחרים. וכדברי המחבר: "הקרב על העיר מעמיד בפני התוקף והמגן בעיות שונות ונוגדות. אכן, פעולותיו של זה נובעות מפעולותיו של זה, ואין בכל אמנות המלחמה דוגמה בולטת יותר לאותה תגובת שרשרת בקנה־מידה גדול, מלימוד בעיית הביצורים מצד אחד, ושייטות ההתקפה עליהם מצד אחר" (עמ' 26).

שיטה נקוטה בידי פרופ' י. ידין לבחון את סוגי המבנים —

צאים הריאליים, או ריאליים שבדימוי, כגון: ציורים, תבלי-
טים, דגמים, ואף שיירי רכב.
כלי-המלחמה של האלף השלישי לפסה"נ — האלה, הגרון,
החרב, הרומח והחנית, הקשת המורכבת והשריון — שימשו
גורם עיקרי בשיטות הלחימה באותם ימים; ובצדם נודעה
חשיבות למרכבות בקרב הפתוח ולביצורים במערכות-מצור
(שעיקר התפתחותם אמנם באלף השני לפסה"נ). לכלי הנשק
הללו — על חילופיהם בין ארץ לארץ — תפקיד חשוב
בתקומתן של ממלכות בומנים והם ובהתמוטטותן בסוף האלף
השלישי לפסה"נ ובראשית האלף השני.

חידושים שהתחדשו בתקופה הבאה — תקופת האבות (המח-
צית הראשונה של האלף השני לפסה"נ) — השאירו רישומם
בתורת המלחמה של הדורות הבאים; וכלשוננו של המחבר
בסיכומו של הפרק: "ניתן לסכם בהדגשה נוספת, שתורת
המלחמה של המחצית הראשונה של האלף השני הגיעה לשיא
השכלולים, הן בשדה הפתוח, שבו שלטו המרכבה והקשת
המורכבת, הן במבנה הביצורים על חלקקותיהם וחפיריהם,
והן בשטח ההתקפה על העיר, שאיל-המצור נטל בה חלק
נכבד. דומה, שבשום תקופה לאחר מכן, עד להמצאת אבק
השריפה, לא הצליחו צבאות העולם להכניס לשדה המערכה
שיטות או כלי-נשק נוספים, אולם הם הצליחו לשכללם"
(עמ' 103).

החתים (בועזכוי), מסוריה ופניקיה (אללח' אוגרית), ממצרים

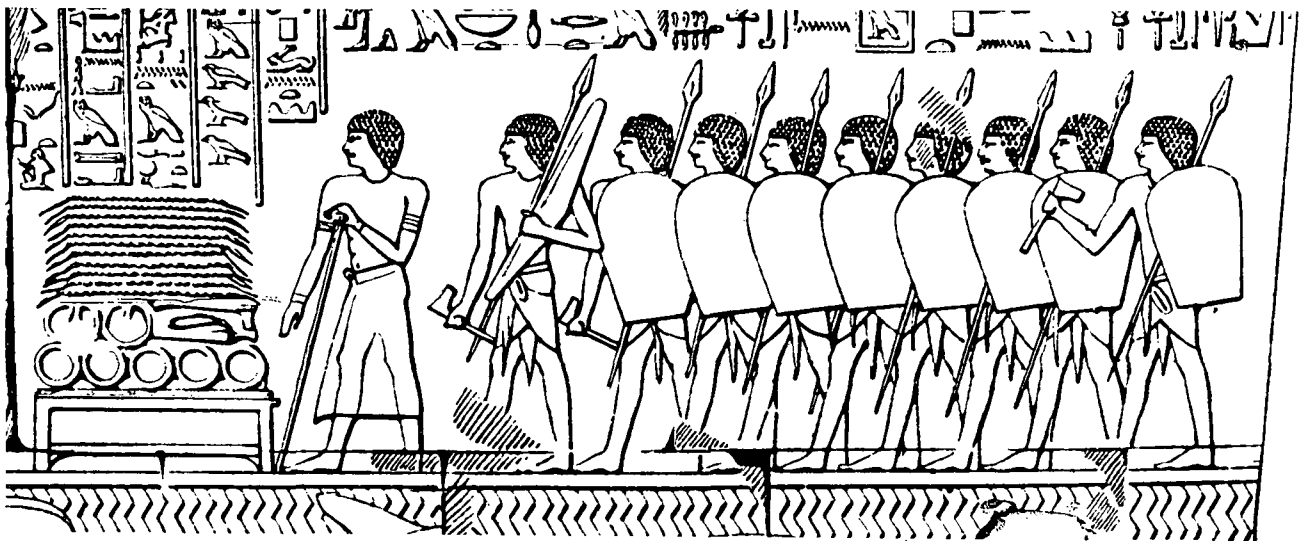
הדיון בכלי-נשק מהמחצית האחרת של האלף השני לפסה"נ
מבוסס לא רק על ציורים, תבליטים וממצאים ארכיאולוגיים
אלא גם על תעודות אוטנטיות: ממסופוטאמיה (נוזי), מארץ

* כמוכח, אין להתעלם מן העובדה כי החל מן המאה הרביעית לפ-
סה"נ התפתחה והלכה הארטיילריה המכנית (הבליסטות והקטפולטות,
מטילות החצים והאבנים למיניהן) — תחילה במקרה היוני וההל-
ניסטי ואח"כ בגלגולה הרומאי; וכן היו ל"ארטיילריה מכנית" זה
נעדרת אבקה-שריפה, המשכים או הקבלות רבי-ענין בימי הבי-
ניים. — המער.

מחוסר-קומוניקציה, דוקא בשעה המכרעת של המערכה, זו
המהומה, המהלכת במחנה, אותה "חרב איש ברעהו" המהלכת
אימים, וסופה אבדון ופורענות. ככה בצבא פרעה (שמות
יד: כד, כה), בצבא סיסרא, שר צבא יבין מלך חצור (שופ-
טים ד: טו, טז), במחנה המדינים (שופטים ז: כא, כב);
וככה בצבא פלשת, שנאמר עליו: "וַתִּרְגַּז הָאָרֶץ וַתִּהְיֶה לְחֶרֶת
אֱלֹהִים" (שמואל א: יד: טו), או בצבא ארם, האחוז בהלה
ללא סיבה (מלכים ב: ז: ה-ז); ואולי אפילו במחנה סנחריב
שבקרבת ירושלים (מלכים ב: יט: לה).

וידע הנביא לתאר אימו של קרב, שגורלו נחרץ מראש עקב
מכשלת ההמונים מתועתעי-האימה שבתוך כבל, זו בכל האמר-
נה על תפארת מנצחים: "קָרַב עַל-פְּשָׁדִים נָאִם-יְהוָה וְאֶל-יֵשׁ-
בִּי כָּבֵל וְאֶל-שָׁרִיָּה וְאֶל-חֲקִמְיָה, קָרַב אֶל-הַפְּדִים וְנָאֵלוּ קָרַב
אֶל-גִּבּוֹרֵיהֶם וְחָתוּ. קָרַב אֶל-סוּסָיו וְאֶל רִקְבוֹ וְאֶל-פְּלִ-הָעָרֶב
אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ הָיוּ לְנָשִׁים, קָרַב אֶל-אוֹצְרוֹתֶיהָ וּבָזוּ. חָרַב אֶל-
מִימֶיהָ וַיִּבְשׁוּ, כִּי אָרֶץ פְּסִילִים הָיָה וּפְאִימִים יִתְהַלְלוּ, חָדְלוּ
גִּבּוֹרֵי כָּבֵל לְהִלָּחֵם יָשְׁבוּ בַּמַּצְדוֹת נִשְׁתָּה גִּבּוֹרֵתָם הָיוּ לְנָשִׁים
הַצִּיתוּ מִשְׁכְּנֵיהֶם נִשְׁבְּרוּ פְּרִיָּתֶיהָ." (ירמיהו נ: לה-לח; נא, ל).

לא כאן המקום לדון אפילו במיעוטם של נושאים, שהמחבר
בא לבררם לפי סדר כרונולוגי: לפני אברהם, תקופת האבות,
יציאת מצרים וכיבוש הארץ, תקופת השופטים והממלכה
המאוחדת, ממלכות ישראל ויהודה, ואין לנו להסתפק אלא
בראשי פרקים בלבד. מקום רב מקדיש המחבר למרכבת המל-
חמה, שכבר נדונה הרבה בספרות המחקר, והארכיאולוג-
ההיסטוריון האנגלי גורדון צ'אילד המנוח העמידה כנקודת-
ציון במהפכה החברתית שפקדה את המזרח הקדום בבקוע
ההיסטוריה. במחצית הראשונה של האלף השלישי כבר היתה
בשימוש במסופוטאמיה, ורק לאחר 1200 שנה — במצרים.
המחבר מזכיר את רשימת המונחים השומריים (שמספרם
כמאה) בעניני מרכבה, חלקיה וסוגיה — מרכבות-קרב, מרכ-
בות-מירוץ, מרכבות-משא, אך עיקר חקרו מתבסס על הממ-

קבוצת חיילים מצריים, בפיקודו של קצין, במסע הים לארץ פוגת. החיילים מזוינים בכלי נשק האופייניים לתקופת הממלכה החדשה — גרזן-קרב, מגן קצר ורומח. בידו השמאלית של החייל הראשון — נרתיק קשת. (מתוך תבליט במקדש המלכה חתשוסת, בدير אל-בחרי — המאה ה-14 לפסה"נ).

והארוכה, והוא חסר קשתות. המרכבה הפלשתית רתומה לשני סוסים, וצות הלוחמים — על פי השיטה החתית — מורכב משלושה אנשים, המזוינים ברמחים. המחבר רואה בכך אס-מכתה נוספת לדעה, שהפלשתים הגיעו לארץ-ישראל ולמצרים מאנטוליה. בעיה בפני עצמה הן העגלות הפלשתיות הכבדות, שהיו רתומים בהם ארבעה שוורים, והיו משמשות להסעת אנשי העורף. על כל פנים, היה בהן, בעגלות אלו, כדי להכביד על תנועותיהם של גויי הים בעיצומה של מערכה. ענין מיוחד בכלי-המגן של הפלשתים: הקובע, המגן העגול, השריון העשוי רצועות הסדורות בצורת זווית. הפלשתים היו מסתערים על צבא מצרים בתנופת כוח, כפי שאומר רעמסס השלישי: „בפני צבאם כל הארץ לא עמדה... למצרים הגיחו ולפניהם להבת אש... ולבם בוטח...”. אך המצרים גברו עליהם לבסוף בגלל צבאם המשובח ומכוח נשקם ארוך-הטוח.

תקופת-הברזל השניה (920—586 לפסה"נ) משופעת במונומנטים, מאות רבות של ציורי קיר ותבליטים ששרדו בארמונו-

רמחים בצבא סרגון. הרמחים חובשים קובעי צינה ונושאים מגינים עגולים מעשה מקלעת. מתוך תבליט בארמון סרגון, חורסבד (דור-גורן) — 721 לפסה"נ.

תיהם של מלכי אשור, ואשר מעלים בפירוט רב עיסוקי מלחמה. המחבר עוקב לפי השרידים הללו אחרי ההתפתחות הצבאית במזרח הקדום בשיעורי זמן קרובים זה לזה; וזו מעלתה היתרה של תקופה זו לעיון בתורת המלחמה. משום כך תופסים מקום עיקרי בפרק זה, האחרון בספר, סדרי התמונות הערוכים לפי מלכים ולפי נושאים; ובעיקר — ההסברים, שבהם שיקע המחבר הרבה מסגולות סיקורו, כדי להבליט את ההבדלים הדקים שבין הצבאות, מערכיהם וכלי נשקם. היכלי מלכות, ביצורים, מרכבות, חלקי רכב, אילי-מצור, דרכי

(אל-עמארנה). בעיקר מעלה המחבר בפירוט שתי מלחמות ידועות בהיסטוריה: את מלחמת תחותימס השלישי ליד מגידו (במאה ה-15 לפסה"נ) ואת מלחמת רעמסס כנגד החתים ליד קדש שעל הארנת.

סיפורי התורה על נדידת העברים והיאבקותם בעבר הירדן וסיפורי ספר יהושע על כיבוש כנען מסתברים על רקע ריאלי לאור שיטת המארכים, שנהוגה היתה בצבאות עמי הקדם, ובזיקה למעשי מרגלים שהיתה מפותחת בצבא מצרים ואצל החתים. פרופ' י. ידין מעמיד אלה מול אלה: את שאלותיו של פרעה רעמסס השני המכוונות לסיירים החתיים שנתפסו בידי המצרים — ולעומתן את עצת משה לאנשים ההולכים לתור את כנען. רעמסס חותר להשיג ידיעות בדבר הרכבו של הצבא החתי, רכבו, כלי-נשקו, מספר אנשיו, מקום חניתו ורוח-הלחימה שלו.

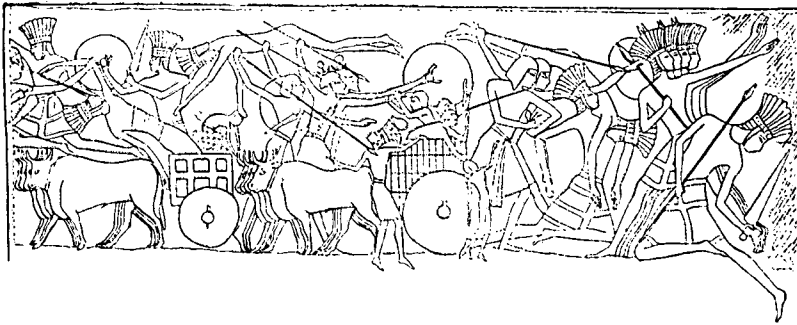
אולם מעשה המרגלים של משה, פרוש על תחום רחב ידיים, ומתכליתו לתור את ארץ כנען ולבדוק את מצבו של העם, מבצרי, מספרו, מעמדו הכלכלי — לפי ניסוחו של פרופ' ידין, זהו „מודיעין אסטרטגי” (עמ' 258). ואלה דברי משה: „עֲלוּ זֶה בְּנֶגֶב וְעֲלִיתֶם אֶת-הָהָר. וְרֵאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מֵהָהוּא וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחָזָק הוּא הֲרַפָּה, הֲמַעֲט הוּא אִם-רָב, וְמִה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הֲטוֹבָה הוּא אִם-רָעָה וְמִה הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הֲמִצְּרִיִּים אִם-קִמְצִיִּים, וְמִה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם-רָגָה הֲנִשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין” (במדבר יג: יר-כ). ויודע משה, מה קשה ומסוכנת מלאכתם של תרים-חופרים בארצות נכריות, והוא מוסיף ואומר: „וְהִתְחַקְתֶּם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַגִּמְלִים זִמִּי בַּפֹּרִי עֲנָבִים”.

הפרק העוסק בתקופת-הברזל הראשונה (1200—920 לפסה"נ) הוא זמן השופטים וימי הממלכה המאוחדת, שונה בכללו מהפרקים הקודמים. אין בו תרשימים מדוקדקים של כלי נשק ומדולדל הוא יחסית בתיאורים טכניים. הסיבה לכך — מיעוטם של ציורים או תבליטים מהימים ההם המתארים מחזות קרב; להוציא את תבליטיו של רעמסס השלישי, שבהם חרו-תה מלחמת פרעה כנגד גוייהם, וביניהם הפלשתים. מטען-שכנגד מצא המחבר-ההיסטוריון בממצאים הארכיאולוגיים שנתגלו בארץ-ישראל ובסיפורי המקרא, המובאים בנביאים ראשונים — בשופטים ובשמואל — ובספר דברי הימים.

חידושיה של תקופה זו: מפלת החתים, ירידת מצרים, ראשית צמיחתה של אשור; ובזמני ביניים — עלייתן והתעצמותן של ממלכות בארצות המערב שבין מסופוטאמיה ואסיה הקטנה לבין ארץ-היאור: ארם, פניקיה, ישראל, פלשת. בתיאורי הצבאות של הימים ההם תופס מקום חשוב צבא גויי הים, כפי שהנו ידוע לנו מהמונומנטים המצריים. הלוחמים הללו בולטים ב„קובעי נוצות”; וההבדלים המעטים בקישוטי הקרב בעים שלהם המתפרשים לו, לפרופ' י. ידין, לא כסימנים להבדלי דרגות, כפי שסבורים אחרים (ראה מאמרה של טרודה דותן ב„ארץ ישראל”, ספר „מזר” תשי”ט, עמ' 57), אלא כציונים ליחידות שבטיות שונות בתוך כלל גוייהם. כסבורני שדעיה זו יש לה סמוכין במחקר המקיף של ג. א. וויינרייט על הפלשתים וגויי הים שהתפרסם ב:

The Journal of Egyptian Archeological H M, 1961, pp. 71—80.

כלי נשקו של הלוחם הפלשתי הם הרומח והחרב הישרה

אחת כמה וכמה כשהמדובר הוא בקשת. אין תימה בכך, שה שימוש בפרשים במלוא ההיקף לא החל אלא על סף האלף הראשון לפסה"נ, כ-1500 לאחר ראשית השימוש במרכבות. לשכלול המלא הגיע חיל הפרשים בממלכת אשור. תפקידם העיקרי של הפרשים היה להילחם בשדה, בהרים וביערות, כפי שלמדים אנו מתבליטים של הזמנים ההם. והיו פרשים קשתים ופרשים נושאי-רמחים. מחמת הקושי בתפעול הקשת היו הפרשים הקשתים ערוכים בצות זוגי: הקשת — על סוס אחד; והרכב הנוהג — על סוס אחד; והוא (הרכב הנוהג) המחזיק את מושכותיו ואת מושכות שכנו. פעמים צמד הפרשים היה מצוי על יד המרכבה. יש אומרים, שיש לכך רמז במקרא באותו כתוב שבו מעלה יהוא את זכרונותיו לפני בדקר שלישי, בשעת ההרג שעשה בבית אחאב: „כִּי זָכַר אֲנִי וְאַתָּה אֶת רֶכְבִּים צִמְדִּים אֶחָד אֶחָד וַיִּהְיֶה נֶשֶׂא עֲקָיו אֶת-הַמִּשְׁאָה הַזֶּה“ (מלכים ב ט: כה). וזו עדות מובהקת — על אף צביונו המגמתי של הסיפור בדבר חלקת נבות היזרעאלי — שיהוא שירת בשעתו עוד בחיל המשמר המלכותי של אחאב, כפרש צמוד למרכבות המלך. צודק המחבר בקביעתו שהיו יחידות קטנות של מרכבות בישראל כבר בראשית המלוכה הישראלית (עמ' 244). אולם לפי פשוטם של כתובים אין כל אסמכתה לדעתו של פרופ' י. ידין שלדוד היה רכב-מלחמה של ממש במלחמתו בצבא ארם (עמ' 244). לשון הכתוב: „וַיִּלָּד דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלְף אִישׁ רֶגֶל וַיַּעֲקֵר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶכֶב יוֹתֵר מִמֶּנּוּ מֵאָה רֶכֶב“ (שמואל ב ח: ד) מפרשת ואומרת, שדוד לא נזקק לרכב כעין זה, אלא לשם הידור שבמלכות. אותה לשון מצאנו אצל יהושע: „אֶת סוּסֵיהֶם עָקַר וְאֶת מְרַבְתֵּיהֶם שָׁרַף בָּאֵשׁ“ (יהושע יא: ט); ושם הכונה בפירוש לחמת-זעם כנגד הנשק המעולה של האויב, הנידון בדין השמד; תגובה טבעית ראשונית של נחותים כנגד תקי-פייכות. פירושו של כתוב, שדוד עדיין אינו יודע להשתמש כראוי במאות כלי הרכב, וברתחת הנצחון דן אותם לעיקור. לאחר שנשאר בשדה הקרב מאה רכב, הותר אותם דוד להידור מלכותי ולראשית שימוש בצבא הישראלי. אף מר-כבת אבשלום ומרכבת אדוניהו ראינו בהן, שהמדובר במרכ-בת הידור של תפארת מלכות, ולא במרכבה צבאית, כפי שמשמע מדברי הכתוב: „וַיִּהְיֶה מֵאֲחָרֵי כֵן וַיַּעַשׂ לוֹ אֶבְשָׁלוֹם מְרַבְכָּה וְסוּסִים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רֶגֶל וְקָנִי“ (שמואל ב' טו: א; והשוה מלכים א, א: ה).

בימי שלמה החל להתעצם הרכב הישראלי, ועל כך מדבר המחבר בפרקים ו-ז על סמך פשרם של כתובים, שעניינם

מצור, הסתערות פרשים, שבויים כנועים, כריתת איברים, חצית נהרות, מרכבות בהרים, זעקת מגינים, ערים העולות באש, קרב אמפיבי, מלחמות דמים בעלים ובערביים — כל אלה מתוארים כאן בהבלט לפי רישומיהם של שליטים שמל-חמתם-שעשועם. והמלכים ידועים: אשורנצרפל השני, שלמ-נאסר השלישי, תגל-פלסר השלישי, סרגון השני, סנחריב, אשורבנופל. ובין השאר — בוקע ועולה זכרון מועט לישראל וליהודה: מנחתו של יהוא לשלמנאסר השלישי (858—828 לפסה"נ), כיבוש העיר עשתרות-קרנים בימי תגל-פלסר השלישי (745—727 לפסה"נ), כיבוש רפיח ועקרון בימי סרגון השני (721—705 לפסה"נ); וביותר — מצור לכיש וכיבושה בידי סנחריב (704—721 לפסה"נ). לכיש מזדקרת בשפע גילוייה: חומותיה, שערה, אילי המצור, חיילים המזנקים לחומה, ועל ידם הקשתים, הקלעים, הרמחים ונושאי הצנה; המתגוננים הזורקים לפידים ואבנים לעבר האויב; המנוצחים המוקעים. בני יהודה הכנועים העוזבים את עירם; סנחריב היושב על כסאו לפני אוהלו — ולפניו השבויים המושפלים; מרכבת המלך, משמר מלכותי, מחנה סנחריב, מרכבתו של מושל לכיש. בתקופה זו התעצמו גם צבאותיהם של העמים הקטנים. גם לארם וגם לישראל היו מרכבות בכמות ניכרת, כפי שמעיד דות כתובות מלכי אשור, ובעיקר כתובתו של שלמנאסר השלישי המספר על מלכי סוריה וישראל שחברו כנגדו למל-חמה בקרקר (853 לפסה"נ). המלך הולך ומונה את צבאם: להדדעזר מלך ארם — 1200 מרכבות, 1200 סוסים צמודים ו-20.000 רגלים; לארחלנו מלך חמת — 700 מרכבות, 700 סוסים, ו-10.000 רגלים; לאחאב הישראלי — 2000 מרכבות ו-10.000 רגלים. המחבר מצמיד את הידיעות שבכתובת זו על מרכבות אחאב לאורות מגידו שיש להניח, לדעת קראו-פוט מלפני שנים הרבה ולפי גילוייו של פרופ' י. ידין, כי אינן כלל „אורות שלמה“ אלא אורות אחאב. לאור התבליטים האשוריים מברר פרופ' ידין את התפתחותה של המרכבה בזמן ההוא, על חישוריה, רתמתה, ולוחמה. ואם אמנם יש לשוות משמעות כוללת לתבליט האשורי המתאר את מרכבת מושל לכיש, הרי שרשאים אנו לומר כי המרכ-בות ביהודה עשויות היו כדוגמת מרכבות אשור. חיל הפרשים קובע פרשה לעצמה. יתרונו והסדרונותיו של חיל זה מתוארים בקיצור ובבירור. היתרונות — יכולת התנו-עה בכל תנאי השטח; החסרונות — הקושי בהפעלת כלי הנשק. הרוכב חייב לשמש באותו זמן רֶכֶב ולוחם כאחד; על

דומה למוטיב המצוי בסיפור על כיבוש העי. ואף במלחמות שאול ודוד, כשהמדובר הוא בסיפורים ולא בכרוניקות, נשאלת השאלה היכן התחום בין מסורת הרוחות בפי הבריות, אפילו היא קדומה, כמו בספר שמואל — לבין היסטוריה ריאליה.

אך אין כל ספק שהפרק על מלחמות דוד, שנכתב, לאור תפיסה צבאית-היסטורית, אפילו לא נקבל את ביאורו הגיאו-

דמות לוחם שמי מאנ-
שי שבט שמי העומד
להכנס לתוך גבולה של
מצרים. הלוחם, בידו
השמאלית קשת דו-קיי
מורית, על גבו אשפה
— ובידו הוא אחוז
בגרזן בעל כת כפופה
ובעל להב הידוע בשם
„מקור הברזל“. כלי
נשקו של הלוחם טי-
פוטיים לכנען בתקופת
האבות. (מתוך ציור)
קיר מקברו של חנום
חוטם, מבני-חטם, מצ-
רים — הממלכה התי-
כונה, בערך 1900 לפ-
סה⁽¹⁾.)

גרפי של המחבר למילה „סכות“ (עמ' 237—240; 303—304) — יש בה כדי נדבך חשוב לשחזור ההיסטוריה הישראלית בימי הממלכה המאוחדת. צבא דוד ושלמה, ציודו, מעמדו, חילוקו לשלושה גופים — צבא שכירים, צבא גיבורים סדיר וצבא מיליציוני גדול — נידונו לפי פירושי כתובים ומכוח התבונה נות בצבאות-מיליציה בני-זמננו (עמ' 240—243). הפירושים הללו, ובמיוחד הביאור הצבאי לדברי הימים א, פרק כז, יש בהם כדי תרומה חשובה ביותר לחקרי מקראות וביחוד מפאת גישתנו המתונה ו„המודרנית“ לספר דברי הימים, בניגוד לביקורת-המקרא הטוטלית, „א-פריור“, של הדור הקודם.

וכשאתה מעיין שוב ושוב בספר זה, אין אתה יכול שלא להיתפס לשאלה אחת שיש בה כדי להטריד את ההיסטוריון: מה חשיבות נועדה לחילופי מתכות בתולדות המלחמה: הברונזה באלף השלישי, הברזל על סף האלף הראשון לפסה⁽²⁾? כיצד השפיעה מתכת זו או אחרת על יחסי הכוחות במזרח הקדום?

המחבר, העוסק בריאליה, אינו יכול לחרוג מתחום מחקרו לפרשה זו, שהיא נכבדת ומכריעה בתולדות האדם ולא רק בתולדות המלחמה בימי המקרא; פרשה, שעדיין טעונה כש לעצמה דיון נרחב. כמובן, שהמחבר נוגע פה ושם בסוג המתכת של כלי הנשק ובטיבם, במיוחד כשהוא עוסק בכלי נשק כמו החרב או השריון (עמ' 22, 25), כשהוא מדבר על לוחיות ברזל במרכבות (עמ' 230), כשהוא מגדיר את משמעה

מרכבות, ערי רכב, ושרי רכב, ועל פי רמזים שבמקורות חצוניים — כתובת שלמנאסר השלישי; כתובת סרגון השני ותבליטי סנחריב — ובזיקה לחפירות מגידו.

אין לדעת מתי החל השימוש בחיל רוכבים בישראל. עוד בימי דוד ושלמה (עמ' 245) היו בני המלך ואנשי האצולה משתמשים בפרדי רכיבה (שמואל ב, יג: כט). וכבר הבאנו את הרמז הכלול במקרא בדבר חיל רוכבים צמוד למרכבות בימי אחאב מלך ישראל. ככל הקרוב לא היה חיל פרשים נפוץ לא בישראל ולא ביהודה, מחמת קשיי הלחימה ועקב מחסור ברוכבים-חיליים מאומנים.

מסתבר שכאן המקום להזכיר את דברי רבשקה אל שרי ירד-שלם: „וַעֲתָה הַתַּעֲרֵב נָא אֶת-אֲדֹנִי אֶת-מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְנָה קֶף אֶקְפִּים סוּסִים אֲס־תוּכַל לָתֵת לָךְ רֶכְבִּים עֲלֵיהֶם. וְאִיךָ תָשִׁיב אֶת פְּנֵי פֶתַח אֶחָד עֶבְדִּי אֲדֹנִי הַקֶּטָּנִים וְתִבְטַח לָךְ עַל-מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים.“ (מלכים ב, יח: כג, כד); לאמור: חיל רכב היה ביהודה, ואפשר היה גם להשיג אותו במצרים, אולם חיל רוכבים לא היה בצבא חזקיהו, לא מפאת מחסור בסוסים, אלא עקב מחסור באנשי מלחמה מאומנים, שאף מצרים לא יכלה להעמיד רוכבים מול חיל הפרשים של אשור. רבשקה משתבח בעליגותו ובכוח המחץ של פרשיו לעומת נחיתותו של צבא יהודה (ועיין מה שכתב על כך לאחרונה סם מובינקל במאמרו:

„Drive and Ride in OT“ VI, 12, 1962, 12, 286—287 בכמה וכמה כתובים שבמקרא השתמרה לפי הבנתי, רמזים ליחידות רוכבים בצבאות העמים. בברכת יעקב נאמר על דן: „הַנֶּשֶׁף עֲקֵב־סוּס וַיִּפֹּל רֶכֶב וְאָחֹר“, והכונה כאן בפירוש לרוכבים זרים, פלשתים או ארמים אולי מסוף תקופת השופר-טים כשעדיין היו רוכבים על סוסים ללא אוכף וללא ארכובות; והרי ידענו שבצבא ארם היה בתקופה מאוחרת חיל-רוכבים בצד הרכב הצבאי (מלכים א, כ: — כ, כא, כה). סוס המלחמה, המתואר בספר איוב על גאווה, גבורתו ועל חדות-הקרב שלו אינו אלא סוס הפרשים, שבאלף הראשון לפסה⁽³⁾ הטיל מורא על צבאות עמי הקדם ויצאו מוניטין למרצו: „הַתִּתֵּן לְסוּס גְּבוּרָה הַתִּקְבֵּשׁ צִוְּאוּ וְעָמָה. הַתִּרְעִי שְׁנו פֶּאֶרְכָּה הוּד וְתָרוּ אֵימָה...“ „יִשְׁחַק לְפָחוּד וְלֹא יִחַת וְלֹא יָשׁוּב מִפְּנֵי-תָרֵב. עָלִיו תִּרְגָּה אֶשְׁפָּה לַתֵּב תִּנִּית וְכִידוֹן. בְּרַעַשׁ וְרָגִז יִגְמַל-אֶרֶץ וְלֹא יִצְמִין כִּי-קוֹל שׁוֹפָר. בְּדֵי שֹׁפָר יֵאמֶר הָאֵחַ וּמִתְחַק גְּרִים מִקְחָה רַעַם שָׁרִים וְתִרְעָה.“ (איוב לט: יט—כה).

כפי שכבר הוזכר ענינו של הספר הוא ארכיאולוגיה-היסטורית. וראש לכל עומד הוא על שרידים ריאליים — כגון ממצאי חפצים, תבליטים וציורים. אלא שהמחבר אינו מדיר עצמו ממשמעם הארכיאולוגיה-המצומצמת של כתובות ומחקרי מקראות. חידושים הרבה מוצא אתה בפרשנות הארכיאולוגית-צבאית לכמה וכמה כתובים שבתנ"ך. וכמובן, שחידושים אלה, כרגיל בפרשנות מקראית מדור לדור, זרועים מעקשים ואינם כלל-ועיקר סוף-פסוק במדע המקרא. ענינים כמו כיבוש בית-אל, מלחמת דבורה, מלחמת גבעון, מערכות אבימלך, אף על פי שכרוכות בהם בעיות טכסטואליות שאפשר לפרשן על פי דברים בני-זמננו שהשתקעו בסיפורי ספר שופטים; אך קשה יותר מעשה פילגש בגבעה, שהמוטיב הסיפורי שדבק בו

של תקופה כמו תקופת הברזל (עמ' 249). השאלה היא, כיצד השפיע סוג המתכת של כלי הנשק על דרכי מלחמה, בעיקר בשעת המעבר מתקופת הברונזה לתקופת הברזל. כלום לא היה הברזל אחד מסודות הטכניקה, שחולל שינויים מהפכניים בדברי ימי המלחמה?

יש להודות שידיעותינו על אודות המעבר מכלי-ברונזה לכלי-ברזל קלושות ביותר, על אחת כמה וכמה כשענין לנו בכלי מלחמה ספציפיים. הספר העיקרי ואף היסודי על נושא זה הוא ספרו של ס. פסבורסקי, Metallindustrie Anatoliens — שיצא לאור בלייפציג ב־1939. שלבי-הביניים שס. פסבורסקי מונה בזמן המעבר מכלי ברונזה לכלי-ברזל, ושיש להם זיקה גם לכלי-מלחמה (עמ' 175—176), אין להם עוד כוח-עמידה לנוכח המחקרים המעטים שנעשו בעשרים השנים האחרונות ושלא כאן המקום לפרטם. מסתבר, שהמעבר לשימוש בברזל היה מודרג ואטי ביותר גם בכלי-מלחמה. אפילו בארמניה, אוצר הברזל של המזרח הקדום, עדיין רבים כלי הברונזה לצדם של כלי הברזל במאות השביעית והשמינית לפסה"נ; סכינים וחרבות עיקרם מברזל, מגנים וקובי-עץ צבא מברונזה — לפי הממצאים ליד קרמיר (ראה Iraq, Vol. XIV 2, 1952). ראשי חצים וראשי חניתות מברונזה היו עוד בשימוש בין בשנת 750 לפסה"נ (פסבורסקי, עמ' 11, 71); והרי ידוע, שגם בלכיש היו נפוצים ביותר ראשי חצים מברונזה, משנת 600 לפסה"נ והלאה, והם היו יעילים בהרבה מאשר חצי הברזל (לכיש III, עמ' 385—388).

אלו הן עובדות מעטות הבאות להורות, עד מה היו חילופי המתכות תלויים לא רק בגורמים גיאוגרפיים ומטאורגיים אלא גם בגורמים אחרים, הן כלכליים והן צבאיים. כסבור אני שעדיין מועט החומר מכדי להגיע לכלל דיון סינתטי בדבר גלגוליהם של כלי המלחמה לפי סוגי המתכת שמהם נעשו, יעילותם והשפעתם על מעשה-המלחמה. אף הברזל האנאטולי, וחשיבותו בהתעצמותה של ממלכת החתים, סודר-תיו לא פוענחו עדיין; ואין בידנו לסוג את ציודו של צבא פלשת לפי סוג המתכת שממנו הותקן — ברזל או ברונזה — אף-על-פי שמשתמשים היו הפלשתים בברזל לאמצעי-יצור, ולדעת כמה חוקרים בעיקר לכלי-מלחמה, כגון חניתות וחר-בות (שמואל א, יג: יט).

וכמובן שבעיה קשה היא המתכת שממנה הותקן הנשק של גלית הפלשתית. לפי הנוסח העברי המצוי בידנו היתה להבת החנית מברזל, ויתר כלי המלחמה מנחושת; אך לא כן לפי תרגום-השבעים. ושאלה היא, אם אין מקום לפרש גם את הנחושת שבכתובים אלה ובמקראות אחרים שבמקרא במובן של מתכת בכלל, כנהוג אצל הומוס בעיקר באיליאס (למ-

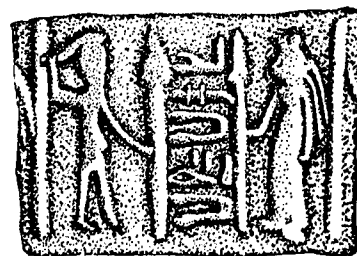
של: 4: 501; 9: 390—393; 20: 430—435; 18: 468—477; ועוד). לפי גירסת השבעים, ה"חרש" שבשמואל א, יג: יט, אינו אלא חרש ברזל; והרי רבים מהחוקרים, ביניהם אפילו מ. צ. סגל (ראה פירושו לספר שמואל), נוטים לראות בנר-סח השבעים, בכמה וכמה פרקים בספר שמואל א, ובעיקר בפרק יז, תרגום של "פורלגה" (דהיינו — נוסח) עברי קדום ביותר.

זו סוגיה חמורה ביותר: כיצד השפיעה תפוצת הברזל על המלחמות שהתחוללו על סף האלף הראשון לפסה"נ: מלחמות גויי הים, פלישת הפלשתים, מערכות דוד, מלחמות הארמים? אין ספק שתעלומות הרבה, שקבעו פרשיות חשובות בתולדות האדם, חבויות בסודות המטאורגיה של המזרח הקדום מראשית האלף השני לפסה"נ ועד התקופה ההלניסטית.

כמובן, שאין בהערה זו כדי להעלות אפילו קצתו של ענין ובודאי, שאין בה כדי לגרוע במאומה מספרו המונומנטלי של פרופ' י. ידין, העוסק בתורת המלחמה לאור הממצאים הארכיאולוגיים — ולא בהיסטוריה של המלחמה לאור מסיבותיה הכלכליות ועל פי השפעותיה המדיניות-חברתיות. וכשאנו משוטטים בדעתנו בדבר דרכי השימוש בברזל במזרח הקדום, אם לצרכי כלכלה ואם למעשי מלחמה, ומנסים להעלות טעמים שונים לתפוצתה השונה של מתכת זו בארצות שונות, תפוצה שבנסיגות ובדילוגים — אל נתפס, דרך שיטה, כמנהגם של היסטוריונים להיתלות במחלט בנימוקים גיאוגרפיים ובתירוצים כלכליים-חברתיים.

ייתכן, שהרבה טבעו של אדם עושה. ויש עניין רב בדברי פרופ' י. ידין בפתח ספרו: "בד בבד עם זיקות-הגומלין הברורות הנ"ל קיימת תופעה נוספת, שאין להתעלם ממנה: שמירת נות, שאין להסבירה בדרך הגיונית, הקשורה באופיים של האישים והעמים השונים. כך אנו עדים לעתים קרובות, למראשית ההיסטוריה האנושית ועד היום, לכך שחידושים בתחום הלחימה, שהוכחה יעילותם בקרב מסויים, אינם ממהרים לחדור לכל הצבאות, ויש שעמים מסויים ממשיכים במסורתם הנושנה זמן רב. פער גדול של זמן מפריד בין שכלול טכני המופיע בארץ אחת לבין קליטתו בארץ שכנה (עמ' 16). ובסיום דבריו, לאחר שהעלה בספרו 7000 שנות מלחמה, שואל המחבר: "הנוכל לסכם סקירה זו במשפט ממצה יותר מדבריו של הלל, שאמר, כשראה גולגולת צפה על פני המים: 'על דאטפת אטפור וגוף מטיפיך יטפון' (אבות, ב, ו)?"

תמה אני, אם יש בהם באפיקי ההיסטוריה הגלויים לפנינו משום צידוק למימרה זו של הלל הזקן; אך עילומם של דורות מרובה עדיין מגילויים.

"וְהָיָה בְּמִשְׁךָ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל..."

(יהו' ו. ה. — למול חומות יריחו)

היסטוריה צבאית של ארץ-ישראל

בימי המקרא / סקירה

מאת סאיל אלהנץ אורן

מִעֲשֵׂה הַסֵּפֶר

● המלחמות בארץ כנען קודם הכיבוש הישראלי — סדרת מאמרים זאת כוללת סקירת מבוא גיאוגרפית-צבאית של ש. ייבין, ובעקבותיה רשימות משל ש. ייבין, י. פולוצקי, ב. מזר וי. אהרונז. המשותף שבכל אלה — בין מאמרי-יסוד ובין מונוגרפיות (הצגת פרשה מסוימת אחת) — שכולם מתארים את כנען: תחילה בימי כיבושי הפרעונים ולאחר מכן בתקופת השליטה המצרית ובעיקר בעת השליטה זו מתרופפת והולכת, ומצטמצמת בעיקרה לדרכי-העמקים; התפתחות, שהתבלטה עוד יותר לאחר מערכת קדש בין המצרים והחמים בראשית המאה ה"ג לפסה"נ, הנסקרת אף היא במיוחד — בעוד ממלכות-העיר הכנעניות מתחזקות בחלקן ומתגבשות בממשלן העצמי ובבריתות-ערים, לנוכח חדירת גורמים חד-שיים שונים לכנען, מעבר המדבר ומן הים.

● המלחמה בארץ-ישראל לזמן הכיבוש ועד ראשית המלוכה — השער שעם משתתפיו נמנים ש. ייבין, י. אפעל, י. אהרונז, א. מלמט, ב. מזר וז. קלאי — פורש תחילה את היריעה של כיבוש הארץ, המסעות ומערכות-הכיבוש באפרים, ביהודה ובגליל, ואת ההתנחלות; הוא ממשיך במערכת גדעון והמדיות — ומגיע למאבק שבין ישראל והפלשתים, ושאר-העמים השכנים, עד לימי ממלכת שאול.

● המלחמות בארץ-ישראל בתקופת המלוכה — ש. ייבין, י. ידין, ב. מזר, י. לינר, א. מלמט וה. תדמור, סוקרים את מלחמות דוד, מסע שישק נגד יהודה וישראל שלאחר הפילוג, מלחמותיהן של ישראל ויהודה עם שכנותיהן — ארם, אדום ומואב; ומאבקהן — בעזרת בנות-בריתן, ולבדן — עם "הרעות הנפתחות מצפון" — אשור ובבל ועם המעצמה המסוכנת לעתים שמדרום — מצרים.

● צבא, נשק וביצורים — כאן דנים י. ידין, א. מלמט, ש. וא.

לקראת מלאות כ"ה שנה ל"מערכות" מגיש בית-ההוצאה של צה"ל ספר זה כ"מתנת חג היובל" לקוראיו. ראויה מערכת ההוצאה לברכת "ישר-כוח" על שמפעל היסטורי גדול במלוא מובן המילה, בו השתתפו ממיטב החוקרים בהיסטוריה המקראית על כל ענפיה, נודמנה הופעתו ביום חגו של בית "מערכות".

לפני למעלה מ-20 שנה — כחלק של תכנית כוללת המכוונת להשכלתו הצבאית-היסטורית של איש-המגן העברי — החלו אנשי המערכת (אל. גלילי, ועמו ג. ריבלין) במגעים עם ראשי החוקרים בארץ בנוגע לאפשרות להציג בסדרת מחקרים את עברם הצבאי של הארץ והעם, על רקע מציאותה הצבאית של תקופת המקרא. ב. מזר וש. ייבין נתנו ידם לדבר, ושיתפו חוקרים נוספים. הרצאות בפני מפקדי ה"הגנה" שימשו יסוד למאמרים, שהופיעו מדי פעם מעל דפי הירחון "מערכות". הללו נועדו מלכתחילה להיקבץ בצורת ספר. עברו שנים, חלו דחיות לא-מעטות בשל מאמצים להוסיף נושאים ולסתום פרצות. לבסוף, בעבודתו השקודה של ד"ר לינר, נערך בשנים האחרונות הספר עריכה סופית, תוך שילובם של כמה וכמה פרקים וסקירות נוספים.

אין ספק שהספר, המצטרף עתה לשורת ספרי-היסוד — וספרי-השימוש — ייהפך עד מהרה למבוקש על-ידי הקוראים; מן הדין שכינוי קצר וקולע ייקרא לו. בתקופה הלא-קצרה של הכנתו קראו לו תכופות המקורבים אל העניין פשוט "ספר מערכות"; ודומה שעוד ייטב השם "מערכות-מקרא" — ובקיצור זה נכנה אותו בהמשך סקירה זו.

על גודל המפעל אתה נמצא למד מעצם היקפו, בכמות ובתוכן. לספר ארבעה שערים; ולהלן עיקר תוכנם:

המדויק של תוכן הצוירים ונושאי המפות. ועל אלה נוספו 32 לוחות תצלומים, בהם תצלומי נוף ותצלומי אוויר של האתרים הנדונים בספר.

הצגת תוצאות המחקר

יצוין כאן מיד, כי ספר זה של „מערכות-מקרא“ אינו יצירה „מונוליטית“, היצוקה בדפוס אחד והנתונה במערכת-השקפות אחת ויחידה. הדבר היחיד — ואמנם, הוא קובע לא-מעט — המאחד את כל החוקרים הוא שכולם אנשי מחקר והוראה אשר שדה-פעלם כאן בארץ: מי באוניברסיטה של ירושלים ומי באוניברסיטה של ת”א, או במערכת ה„אנציקלופדיה המקראית“. העורך ד”ר י. ליוור, נקט גישה המניחה לכל חוקר לומר את דברו-הוא וכדרכו-הוא; אך בהערות ובמראי-המקום המפורטים והמדוקדקים, המשובצים בהערות הכותבים עצמם, הופנתה תשומת-הלב גם לגרסאות שונות, ולאספק-טים נוספים של הבעיה הנדונה. גם הקורא איש-הצבא ודאי שיעמוד על מידת השוני שבגישות, המוצאת את ביטוייה אף בהערכתן של תופעות מכריעות המתוארות בספר, כגון אלה: עדיין אין תמימות-דעים בין החוקרים בדבר ההשתלשלות של ראשית ההתנחלות בארץ. למרות שמקובלת היום הגישה הרגילה — חלוקת הדעות על מוקדם ומאוחר ועל הרכבם וסדרם של גלי-שבטים בתהליך זה. ש. ייבין מציע מרקם שיטתי ומפורט לתהליך ההתנחלות; אך שונה גרסת י. אהרונאי — הבאה לידי ביטוי בתאורו לכיבוש הגליל; וי. אפעל מציג את הגרסאות השונות, אגב דיונו במלחמת יהושע בגבעון. פרשת מלחמותיו של דוד נפרשת ביריעה רחבה בדברי ש. ייבין; אך גרסה שונה על מלחמות דוד והארמים נרמזת מתוך הרצאת ב. מזר על מלחמות ישראל עם ארם; ואילו י. ידין מעלה גרסה משלו להארת האסטרטגיה של דוד, וכן לארגון הכוח הישראלי בזמנו. וכאן נבדלות גם ההערכות לגבי המסירות בהן קם לישראל חיל-רכב.

גרסתם של ב. מזר וי. ידין על מלחמות בן הדד (הדדעור) מלך ארם ואחאב מלך ישראל — ובעיקר באשר למערכת שומרון (או, בכינויו של ידין, „מערכת סוכות-שומרון“) — אינה אחידה כלל וכלל. „קולקטיביות רעיונית“ לא תמצא כאן, איפוא; אולם יש לייחד את הדיבור על „אחרית הדבר“ של אל. גלילי, בה הוא מעלה את ה„מכנה המשותף“ למכלול ההרצאות המובאות ב„מערכות-מקרא“, עורך וכורך אותן לכלל משנה סדורה. הוא פותח בדיון על אודות ההיסטוריה הצבאית ותכליותיה, והערך המיוחד אשר להיסטוריה-הצבאית של תקופת המקרא. די אם נזכיר כאן את תכונת ה„ראשית“ אשר לדברים: מבחינת עט ישראל — אנו עומדים בתקופת ראשיתו בארץ, ראשית עצמאותו וראשית ממלכתו-ממלכותו; ומבחינת ההיסטוריה הצבאית בכללותה — עומדים אנו בסימן-מנן של מערכות אשר לגבי חוקרים צבאיים גלומה בהן ראשית מדע-המלחמה הידוע: מערכותיהם של תחותימס השלישי ליד מגידו ושל רעמסס השני נגד מנפשל ליד קדש שעל נהר ארנת (אורונטס).

אל. גלילי עובר לסוגיות של טקטיקה, ארגון ומבנה צבאי ולניתוח הרקע האסטרטגי, הן מבחינתן של המעצמות הגדולות

ייבין, א. שטרן, מ. גיחון, וי. אהרונאי בסוגיות חימוש, ארגון ומנהל צבאיים, ובמערכות הביצורים — מבחינתם ההנדסית, הטקטית והאופרטיבית. תכופות מצויה במאמרים אלה הארה נוספת, מבחינה ארגונית ולוגיסטית, למערכות הנסקרות בשערים קודמים שבספר.

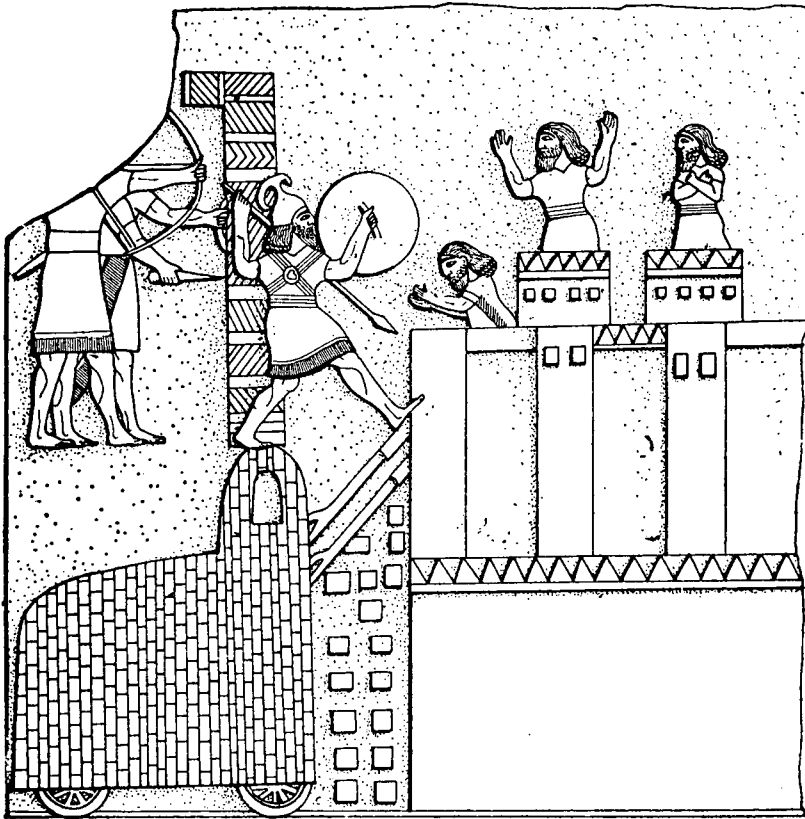
סקירת-תוכן זאת דנה להצביע על כך שנעשה כאן נסיון, ובהצלחה ניכרת, להגיש מסכת שלמה: תיאור ההתפתחות ההיסטורית-צבאית כולה, מראשית ההתנחלות ועד לחורבן המלוכה, אגב תיאור הכוחות-הלוחמים — הישראליים והאויביים — והארת הרקע הגיאוגרפי, המדיני והכלכלי של המאבקים הצבאיים. אולם ראוי עוד לציין במיוחד, שהודגשו כאן, שלא כביצירות היסטוריות-כלליות, השיקולים הצבאיים הטהורים — האסטרטגיים, האופרטיביים והטקטיים — ולא נחסך מאמץ מחקרי בנסיון לחשוף שיקולים ומניעים אלה מתוך השרידים והמקורות ההיסטוריים.

חקרו במלאכת הספר חוקרים ארצישראליים, למן המשמרת הראשונה של ותיקי-החוקרים, שאפשר לומר עליהם כי פנו מן ה„ספרא“ אל ה„סיפא“ — ש. ייבין וב. מזר — והמשך בתלמידיהם (ובהם י. ידין, ש. סיפא וספרא כרוכים בידין). מאלה שהקדישו את חייהם לשתי המלאכות-האחיות, „לכתוב את הארץ“ ו„לחפור את הארץ“, וכיום הם כבר עצמם מורים וחוקרים ותיקים — ועד ל„דור הצעיר“, אנשי „סיפא“, קציני צה”ל שפנו ל„ספרא“ (כגון מ. גיחון וי. אפעל), שהחלו מצטרפים אל קבוצת-יסוד זו של חוקרים ומורידעת.

ראשיתן של „מערכות-מקרא“, כאמור — בסדרת הרצאות, לפני אנשי ה„שורה“ (סגל-המפקדים באחדים מן הסניפים הגדולים של ארגון-ההגנה) אשר הורצו בכונה-מראש להתפרסם ב„מערכות“. תחילתן של הרצאות אלה כבר בשנת 1940-1941; ועד כמה תוכנן הדבר מלכתחילה למתכונתו של הספר — ניתן לראות מכך שההרצאה הראשונה דאז — הרצאת-המבוא „גיאוגרפיה ואסטרטגיה בתולדות א”י“ (ש. ייבין) — היא גם הפותחת עתה את השער הראשון בספר (עמ’ 3-11). פרופ’ ב. מזר לא רק תרם, בעקבות הרצאתו, את מאמרי-היסוד שלו על כנען שלפני הכיבוש הישראלי, אלא אף סייע לצרף למעגל המרצים את פרופ’ פולוצקי („מערכת מגידו וקדש“); ואחרים הוסיפו והמשיכו, ובהם מן התלמידים שהעמידו הללו. באביב 1944 נתפרסמה לראשונה (בחוברת יח-יט) סדרת-המאמרים הפותחת על „מלחמות המצרים בארץ-ישראל“; הימים ימי המלחמות על שחרור אירופה ואסיה, והיתה זאת חוברת שבפתחה באה מודעת-אבל על מות ה„ידיד“ — צ’רלס אורד וינגייט — מי ששאב השראה כה מרובה מן ההיסטוריה הצבאית המקראית, עד שכינה עצמו „גדעון“. ואות לחיזיונות של סקירות ראשונות אלו — שהן באות גם עתה בספר זה, מעודכנות בפרטים, אך בעיקר קרן — כמות שהן.

אך רשימות-ביכורים כאלו, הן המיעוט; ועיקר הספר הוא תרומות-מחקר עדכניות ביותר, רובן-שהוכנו במיוחד לקובץ „מערכות-מקרא“ זה, והרואות עתה אור לראשונה (ובתוכן אף כאלו המתבססות על מחקרים שטרם ראו אור והעומדים להתפרסם).

אל המחקרים נלוים יותר מ-100 ציורים ומפות; יש לייחד שבח מיוחד לאלה — הן על בהירות-ההדפסה והן על הניפוי

הפסוק שלפנינו מעיד שירד דרומה מן הירמוק, אל ארבאל (ארביד שבירדן, בימינו). מכאן רמז לכך שכבר אז, תוך מסעיו נגד ארם, חדר לשטח שנמצא אז בבעלות ישראל; שהרי כשנה לפני כן כבש יהורם מלך ישראל מידי חזאל את רמות גלעד (תל רמית, כיום), צפונה משם.

אכן, דוגמה זו לא תזדקר לעין כל קורא המציץ בתנ"ך שבידו; היא שאובה מאחד מספרי הנביאים, ספר הושע, הרחוק לכאורה — ושאינו נראה כמשתלב מאליו בתיאור הרצוף פחות-אדיר יותר שבספרי שמואל, מלכים ודברי-הימים, וספק אם תזדמן בהקשר זה לקורא „רגיל“; והיא לא הובאה כאן אלא כדי להבליט את עושר המקורות הגנויים במקרא למח-קר ההיסטורי. אבל כל קורא שיקרא בתנ"ך במקומות שצוינו במאמרים או בהערות — יוכל לגלות פנים חדשות בגרסאות ילדות ויחוש את ההתרשמות החיה מן המאורעות הגורליים. ● בסיומה של כל הרצאה מובאות „הערות“. מה יעשה בהן הקורא הצבאי? — לאי-שהמדע הערות אלו הן בבחינת מכ-שיר-עזר חיוני, ואי-אפשר לו בלעדיהן. אך הקורא הצבאי — טוב יעשה, לדעתי, אם יקרא את ההרצאה בריצפות, ולא ייעצר כדי לדפדף ולעיין בהערות אגב קריאה; אלא מומלץ לו שיעבור ביעף על ההערות לאחר קריאת ההרצאה; ובמקום שימצא ענין נוסף — אף ישוב לעיין בגופם של הדברים. לדוגמה — עמדנו עתה על מסעו של שלמנאסר השלישי בעבה"י. מתבליט אשורי ידוע שיהוא מלך ישראל, או שליחו, פדה עצמו במנחת-כופר מתגרת יד שלמנאסר (ראה לוח י"ז). היו שסברו כי יהוא, הנחון ללחץ חזאל, רצה „לקנות“ את חסד-הגנתו של מלך אשור, בבחינת „דיפלומטיה-שוחד“. או — לאחרונה הוכח כי שלמנאסר השלישי אף המשיך מחורן

לות ובעיות האסטרטגיה האימפריאלית שלהן, והן מבחינתן של יהודה וישראל — בעמידתן מול ארם מצפון, ושכניהן ממזרח וממערב, ומול האימפריות. ואף כי באו הדברים באחד-ריתו של הספר — וגם לפי מקומם ב„היסטוריה“ (שכבר נסקרה לעיל) של כתיבת-ההיסטוריה שבספר זה, מן הדין שיבואו בסוף, שהרי מהוים הם סיכום ל„מערכות-מקרא“ ונכתבו כסיכום למעשה-כתיבתן — יוכל הקורא למצוא בהם גם מעין מבוא לספר, על שערי.

הדרך לקורא

מכיון שהתחלנו בדברים של „הדרך לקורא“ — והכונה היא בעיקר לקורא-הצבאי — נוסיף כמה הצעות למעיין אשר ירצה להפיק את מלוא-הערך מן התורה המוצעת לפניו בספר:

● מצויים ב„מערכות-מקרא“ דברים רבים שאינם במקרא; ורבים הדברים במקרא שאינם בספר; ובכל זאת — מוטב בשעת הקריאה להחזיק בתנ"ך, לעיין בו להשלמת העיון בפרשיות שבספר — וזאת משום שהתנ"ך הוא מקור היסטורי עשיר לרבות מן הפרשיות הנסקרות כאן — ואף כשאין הדברים שבתנ"ך „היסטוריים“ בתוכנם ובדיוק פרטיהם, ואף כאשר פרשה שלמה נרמזת אגב-אורחא בפסוק אחד או בחצי פסוק. והנה דוגמה לכך כיצד חצי-פסוק עשוי לספק את החוליה החסרה במקרה: בספר הושע (פרק י', יד) נאמר: „...כִּשְׁדֹּשְׁלֹמֶן בֵּית אֶרְבָּאל“ — שלמן כאן הוא שלמנאסר השלישי מלך אשור, שעלה על חזאל מלך ארם-דמשק בשנת 841 לפנה"ספירה, והמשיך עד החורן (לפי כתבות אשוריות).

לגת, והתפתחותם מתוך המסורת העצמית של מלחמות ההתנחלות וההתעצמות, מזה, וההשפעות מבחוץ, מזה. כצד שני נושאים אלה, נראה שיש להוסיף עוד שני אספקטים, שטרם באו על ביטויים כל-יורכם.

מבחינתה של תורת המלחמה, דומה שלא הודגשו דים הכוחות הבלתי-סדירים או הסדירים-למחצה, ואורחות הלחימה ה"בלתי-סדירים": דהיינו, כל הכרוך בכוחות גריליה, ובטקטיקת גריליה (גם כשהיא ננקטת על-ידי כוח סדיר); ומתוך כך נמצאת מקופחת גם הפרשה המעניינת של המעבר מ"פרטיו" ניות" לארגון סדיר של הכוח הצבאי. אמנם נכון הוא שהתחור מים בין סדיר ולא-סדיר, ובין לוחמה "זעירה" ו"רגילה", אי-נם ניתנים להגדרה חד-חדתית, ובמיוחד בתקופה זאת; אך מכל מקום — ההדגשה דרושה.

הנה כי כן, בסקירתו המקפת של אל. גלילי על סוגיות טקטיות קה ומבנה (בעמ' 449—452) אין הוא נזקק להארת אספקטים של טקטיקת גריליה. בסקירתו הוא עומד על פעולה ב"רא-ש" (כוחות קטנים • הפועלים במידת-תיאום, אך בצירים נפרדים); אך ראוי היה להדגיש שאורח-פעולה זה שימש לא אחת בפעולות גריליה — כשל גדעון, וכן כשל שאול במאבקו נגד הפלשתים (שהיו בעלי עדיפות בחימוש), ובפעולות גדודי דוד, ונראה לי ששימש גם את מישע מלך מואב, במערכה לכיבוש "ארץ המישור" (יש מקום להציע הסבר זה למילה "רשה" המופיעה במצבת-מישע; את הגרסה המקובלת מביא י. ליוור, בעמ' 230—231).

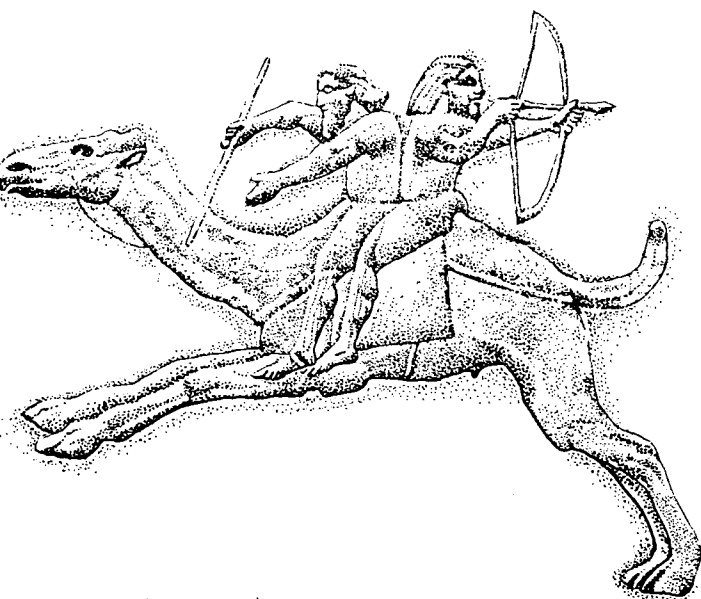
גם בהערכת ה"דגמים" של הכוחות הלוחמים (עמ' 462—463) אין ציון לכוחות גריליה. אף במפתח הענינים המפורט והמלא, לא הופיע נושא זה.

ודי להצביע על כמה נקודות המבליטות את חשיבותו של הענין:

• ספק אם חייבים היו תמיד להיות קטנים דוקא — על כל פנים, לעומת היקפו של הכוח הכולל. — המער.

•• ראה עמ' 26.

לוחמים ערביים על גמלים, (מתוך תבליט אשורי מימי אשורבניפ).

במסעו לארץ-ישראל המערבית — והגיע עד הכרמל (וכנראה שבדרכו זו שדד את ארבאל — כפי שמלמדנו הפסוק בספר הושע); גילוי חדש — והוא נתוסף על הנוסח המקורי של הרצאת-הדברים בעמ' 251 שבספר, הערה 32 שבסוף המאמר, בעמ' 259. והרי פה לפנינו לא רק אינפורמציה נוספת, בפרט חיוני — פלישת שלמנאסר השלישי לתוככי ממלכת ישראל — אלא גם שינוי מוחלט של הסיטואציה הצבאית-מדינית בפניה ניצב אז יהוא. דוגמה זו דיה להראות מה יכול להיות ערכו של העיון, ולו אף ברפרוף, ב"הערות".

• לספר צורפו בסופו מפתחות. אלה הם מדריכים רבי ערך לכל המעוניין בפרט מסוים זה או אחר. לנוחיות-יתר של הקורא נערכו מפתחות נפרדים, כלהלן:

מפתח אישים;

מפתח שמות גיאוגרפיים ואתניים;

מפתח ענינים — ואלה רובם ענינים צבאיים.

• לקורא שימצא כי נמשך הוא לעיון נוסף, נציין את הספרים והמחקרים הבאים:

לידיעות כלליות על המקרא — ה"אנציקלופדיה המקראית", לערכיה.

להשלמת הרקע הגיאוגרפי-היסטורי — "גיאוגרפיה היסטורית של א"י בתקופת המקרא", י. אהרונ.

להשלמת הרקע ההיסטורי-צבאי — "תורת המלחמה בארצות המקרא", י. ידן.

וכמובן, ספרים אלה צוינו כתוספת לאותם מקורות מדעיים המובאים בהערות למאמרים.

• ולבסוף — אזהרה לקורא הצבאי: כאשר ננקטים בספר "מור נחים" צבאיים שיש להם גם משמעות מודרנית (כגון "שכי-רים", "צבא-קבע", "ארגון מיליציוני") — רבה הסכנה להי-תפס לאנלוגיה פשטנית-מדי. כאשר י. ידן כתב על "צבא המילואים אשר לדוד ולשלמה", זמן קצר לאחר שעסק כר"מטכ"ל, בהקמת כוחות-המילואים בצה"ל, חזקה עליו שרצה להדגיש רק את הצדדים האנלוגיים. אולם כיום, כשאנו נוק-טים מונחים השגורים כבר בלשון יום-יום, עלולים אנו "לה-טיל" אותם על מצבים שונים לחלוטין, ולמצוא בהם תוכן אשר הנו זר לרקעם ולתקופתם.

על החסר עדיין

ככל שספר "מערכות-המקרא" רב בכמותו ובהיקפו, עדיין נותרו סוגיות שיהיה צורך להציגן. אל. גלילי עצמו עמד על שני נושאים רבי חשיבות, המבקשים עדיין מיצוי:

כהיקף ההיסטורי-הכללי — מתבקשת הרצאה מלאה יותר על צבא אשור — אשר הגיע בתקופת בית-ראשון לשיאו כצבא אימפריאלי רב-חילי, המסוגל ללחום בהר ובמישור, לכלכל עצמו במסעות ארוכי טוח, ולהדביר אף את החוקים בביצור רים אשר ניצבים בפניו. שלבי התפתחותו, דרכי ארגונו, שיטות הלחימה שלו — ויעילותו כמכשיר למדיניות האשור-רית הקיסרית — תובעים דיון נוסף לעצמם.

באשר לתולדות ישראל — עדיין לא ניתנה תמונה מקפת (או, לפחות, נסיון לשרטט את התוים לתמונה כזאת) של הכוחות הצבאיים הישראליים שבממלכה המאוחדת ובזו המפור-

בה רכש דוד את כושר התמרון הצבאי והדיפלומטי השנון שלו (כשהוא נתון בין שאול והפלשתים), ואילו אנשיו רכשו בה את בקיאותם במלחמת-הקיום הפרטיונית ובקיום-המלחמה הפרטיונית. ואף בתיאור המאלף של מלחמותיו הראשונות של דוד בפלשתים, לאחר שנמלך ביהודה (עמ' 152—155), ניתן לעתים לומר כי סוד-הצלחתו של דוד נגד הפלשתים היה כנראה אורח-המלחמה הפרטיוני.

והנה, דוקא על התגבשות כוחו של דוד, ועל הפיכת "שלושים הגיבורים" שלו לעלית צבאית בממלכתו, כתב ב. מזר (תחי' לה ב"Vetus Testamentum", רעתה ב"עז לדוד") — והיה בכך משום השלמת חוליה חסרה בתיאור המעבר מכוחות שבטרם-מלוכה לסדר-כוחות ממלכתי סדיר. וחשיבות-רבה לדבר, משום שתהליך דומה חוזר במרד-החשמונאים; ואין הוא חסר נימת-דמיון גם להתפתחות הכוח העברי בארץ ביימינו (אך, כאמור — זהירות באנלוגיות!)

ואם כאן נגענו בנקודת-אור בהיסטוריה הצבאית שלנו, עלינו לציין גם נקודת-צל שלא תוארה דיה בספר: תולדות ישראל בתקופת המקרא לא נוקו, כידוע, ממלחמות אחים בין-שבטיים, ממרידות — ומלחמות-אחים בין הממלכות המפולגות, ואף תוך הישענות על שכנים-אויבים. מלחמת השבטים בבי-ימין (מלחמת "פילגש בגבעה"), מלחמות ההשתלטות של אבימלך, מרד אבשלום (ואמנם פרשה זו זכתה לתיאור ממצה, במאמרו של ש. ייבין על מלחמות דוד), מרד שבע בן-בכרי, מלחמות רחבעם ואביה נגד ירבעם, מלחמת אסא נגד בעשא בעזרת ארם, מלחמת אמציה ביזאש, מסע פקח בן רמליהו ורצין מלך ארם נגד אחז — בכל אלה עשויים להיות צפונים לקחים היסטוריים-צבאיים.

ההתארגנות הצבאית

בצד הערות אלה על אודות החסר שבספר, נראה שיש מקום גם להרהר מחדש בדברים שלכאורה נתקבלו על-ידעת הכלל כנתנתם. דוגמה אחת: גרסת "צבא המילואים אשר לדוד ולשלמה", אותה הציע י. ידן בהרצאתו (עמ' 62—350). שייטת ה"מחלקות" (דהא כז) היותה, לדעתו, בסיס ארגוני של "צבא המילואים" — כלומר, הכוח המיליציוני, "צבא-העם" אשר בכוחות הממלכה, ואלה עיקרי הארגון (לפי עמ' 358):

- בראש כל מחלקה עמד שר-צבא.
- כל מחלקה מנתה 24.000 לוחמים.

בתיאורו המלא של א. מלמט על קרב גדעון במדינים, ובהער' כת לקחיו של הקרב (עמ' 152—155), עומד הכותב על דרכי בחירתו וגיבושו של כוח-מחץ קטן של נבחרים, וכאן המקום לציין כי בחירה קפדנית זאת נועדה מלכתחילה לצורכי פער לה בשיטת גריליה טיפוסית (אשר כה קסמה לוינגייט, כדב' ריר-הוא, ולוייל... כמבוסא במאמרו "התקפות לילה בתקופה העתיקה והחדשה" שהופיע בעברית ב"מערכות" נ"ו). אגב, א. מלמט מעלה גרסה מעניינת משלו על מהות "מבחן-המים" שבמעין-חרוד, תכליתו ועריכתו.

ולעומת זאת, דוקא מתיאור השיקולים של גדעון לפני הקרב, לנוכח עליונות-ניידותם של המדינים המשתמשים בגמלים, קשה לקבל את התיאור לפיו יצאו בעיקר נבחרים גדעון במר' דף רגלי אחרי המדינים, הבורחים לעבר בסיסייהם המדבריים הרחוקים (עיי' עמ' 117—121). אדרבא, נראה שלא כוחו של גדעון היה הכוח העיקרי שפעל בשלב זה של ה"מרדף", אלא דוקא באה לידי ביטוי "הצעת העם" (כפי שנהג מאוחר יותר גם שאול); וכך יצאו בני אפרים להקדים את המחנה הנמלט, ולנתק להם את מעברות הירדן (ענין זה נזכר בעמ' 118). ונראה שעיקר הזינוב בנחשלים גם מעבר-לירדן, היה מעשה חושביו המוועקים (פרט לאנשי פנואל וסוכות המתמהמהים, שאכן נענשו על כך — ראה עמ' 120). על כך שגם האדומים נטלו חלק במערכה זאת של המתישבים בשוסיים-המדבריים, רומז התנ"ך ודוקא במקום בלתי צפוי; בפירוט שלשלת מל' כי-אדום, בבראשית, ל"ה, נאמר בפסוק ל"ה: "... וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הַדָּר בֶּן פֶּדֶר נַמְכָּה אֶת מֶדֶן בְּשָׂדֵה מוֹאָב..." ויש חוקרים המוצאים סמיכות פרשיות בין "יום מדין" (מכת-גדעון במדינים) ומכה זאת-מידי האדומים.

ראיה כזאת אין בה משום קיפוח חלקו של גדעון כמנהיג במערכה ובפעולות הביעור שבאו בעקבותיה, שבזכות הנהגתו נתקבל כמושיע ("כי הושעתנו מיד מדין").

יצוין כי ש. ייבין אינו כולל בתיאור מלחמותיו של דוד את פעולות-הגריליה של גדודו בטרם מות-שאול, מעשי דוד בעדור-לם, בקעילה, בצקלג ובמדבר יהודה; ודוקא זאת התקופה

** בעמ' 453—454 שבספר צוינו מצבייה-הלחמה ואורחות-הפעולה, המיוחדים של שבטים במדבריות, בהרים, ביערות וכיו"ב; וגשקף מציונים אלה אופי-פעולות אשר ודאי שהיו יסודות המשתלבים כרגיל במלחמת-גריליה, אך, כדברי בעל-הסקירה, בשלבי-התפתחות אלה של ארגון וטקטיקה שבטיים אין מקום להבחנה ברורה ומפור' שת בין היסודות השונים. וקו-החלוקה בין ה"דגמים" (ביחוד — השבטיים) יתאימו כאן כמציאותיים יותר לאותה תקופה — המער'.
26

● מספר המחלקות — שתיים-עשרה — אין בו כדי להורות על זהות מהותית עם המבנה השבטי.

● כל מחלקה שרתה חודש אחד בשנה.

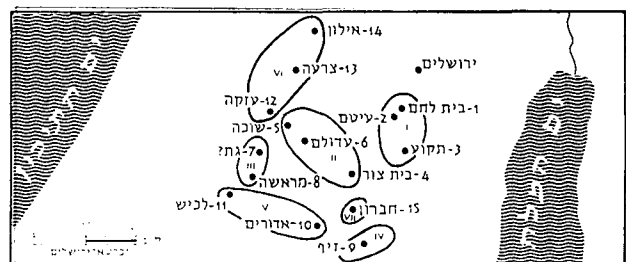
הערה: ולכך יש להוסיף שלצד שריהמחלקות מובאת רשימת 12 נגידיהשבטים (שם, להלן).

והנה, נראה לי שהעיקר הארגוני הרביעי (והאחרון) שנמנה כאן — אינו עולה בקנה אחד עם צורכי-הכוננות, הלחימה בשדה והשירות לצורכי משמר, מגן ועבודות-ביצור בתקופת הממלכה המאוחדת. (אף כי היה הולם יפה את צורכיה של מדינת ישראל כיום). קשה לתאר קריאה והפעלה מרוכזות של כוח-הכוננות הרגלי הארצי שיתחלף מדי חודש, ולהניח ששרהצבא יהא ממונה רק על הפעלת „המחלקה שלו” בעת הקריאה לשירות-סדיר. גם י. ידין מכיר בתסבוכת-יותר מנהל-תית הכרוכה בכך (עמ' 359).

ולעומת זאת, מדוע לא לראות את ה„מחלקה” כמותאמת דוקא להוות פורמציה טריטוריאלית?

בהנחה כזאת, כל „מחלקה” מאורגנת ב„נציבות” אחת מה-שתיים-עשרה, ושרהמחלקה נושא באחריות לכוננות ולהפי-עלת המחלקה בתחום הנציבות במשך כל השנה ומתוך זיקה לנגיד(ים) השבט(ים) המאכלס(ים) אותה נציבות. כך מצוי בידי המלך בכל עת כוח הכולל את המשמרת החודשית של 12 המחלקות, כל אחת בפיקוד שרהמחלקה שלה; וכמובן יכול הוא ליטול מאלה לצרכים מרכזיים.

אולם מה נעשה, והכתוב (דה"י כו: א) אומר בפירוש... „בְּיָדָם הַמַּחְלָקוֹת הַנִּצָּאֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ...” — לי נראה שכאן מותר ליחס גרסה זאת ל„פרשנות” של סופר דה"י (מתוך הקבלה למחלקות הכהנים). ושמא תאמר — גישה כזאת לפסוק, אין לקבלה. הנה, י. ידין עצמו, בתיאור כלכלה בית-המלך (באותו מאמר, בהמשכו — ע' 359—360) עומד בפני בעיה דומה: לפי ספר מלכים א, פרק ד', על כל ניצב

מערך ביצורי רחבעם.

(נציב) הוטלה גם החובה לכלכל את המלך חודש בשנה. מאחר שי. ידין מוכיח מדוע אינו יכול לקבל אפשרות כזאת כמעשית (ולדעתי — הצדק עמו), מציג הוא אפשרות שכל ניצב ממלא את מכסתו הוא, לפי הצרכים, במשך כל השנה (תוך התאמה ליבולי הנציבות).

גם אם נקבל את הגרסה האחרת, המוצעת כאן, עדיין שיטת „המחלקות” שרירה וקיימת, כהצעתו של י. ידין — אך בשי-נוי אחד: במקום פורמציות „תורניות” להפעלה ארצית-חוד-שית, מקבלים אנו פורמציות-קבע מחוזיות, להפעלה של משרות חודשיות מתוכן (אשר שריהצבא הממונים עליהן מס-

דירים עם נגידיהשבטים ולפי המשימות הדרושות את מכ-סות ה„קריאה” של אנשיהן, לפרקי השירות החודשיים).

ולטיב המשימות — נראה שהארגון המתואר שימש לאור-דוקא למשימות אבטחה וכוננות גרידא — כגון איוש ביצור-רים — אלא, ואולי בעיקר, להקמת ביצורים ומתקני-מנהל ממלכתיים, כגון: עריהרכב והמסכנות ועריהלויים, ה„ערים-למצור”, ולחיוזוק ביצוריהן. הוכחה להעסקתם של שבטיישר-אל בדרך של תורנות-חודשית כזאת אנו מוצאים בתיאור העבודות בלבנון: „וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִסָּפֶל־יִשְׂרָאֵל... וַיֵּשְׁ-לָחֶם לְבָנוֹנָה... תְּלִיפֹת חֹדֶשׁ יָהִיוּ בְּלָבוֹן שְׁנַיִם תְּרָדִישִׁים בְּיָחוּ” (מלכים א, ה: כז-כט); ושוב נראה מקום לשער שה-„מחלקה” היא שקיימה את סדרהתורנות בקריאת האנשים לחובת העבודה (שקרויה היתה „מס-עובד”); ואף שגם כאן קשה לקבל את התיאור המקראי כמות שהוא (ולדמות חילופי אנשים יוצאים ובאים הלך ושוב, בהמוניהם), נשמע מתוכו העקרון של משך השירות החודשי, וחילופי-המשמרות, לפי תור.

התוצאות והמסקנות

ומנקודות הטענות עיון נוסף, נעבור לציין כמה נקודות שעודן פתוחות לחידושי מחקר — ודוקא משום שבהרצאות-היסוד שב„מערכות-המקרא” גובש „בסיס מוצק” להתקדמות מחקרית נוספת. לשם המחשת המרחב הרב למחקר נוסף, נגע כאן בשני תחומים:

המחלקות והנציבות

אשר למינוח, כאמור — רובצת לפתחנו סכנת האנלוגיה למור-נחים השגורים בפינו, אך יתר-על-כן — עובדה היא שעדיין לא הובהרו כמה מונחים מקראיים שגורים ביותר בנושאי חימוש וצבא; והרי אחדים מהם:

„כידון” (כגון כידון-הנחושת שבין כתפי גלית) — מהו? בספר „מגילת בני אור” העלה י. ידין גרסה שכידון שם הוא החרב הרומאית הישרה (הגלדיוס) ובדומה לכך בלשון המקרא זוהי החרב היונית, ושל גויי חים; ו. קלאי (בעמ' 140) מתבסס על כך; אולם י. ידין עצמו לא חזר לגרסתו בספרו החדש „תורת המלחמה”, אף שהוא עוסק שם במפורט בחימושו של גלית (שם, עמ' 272—273).

„שלח” מהו? יש חוקרים הסבורים שיתכן ואין הוא כלל כלי להתקפה, אלא דוקא סוג של מגן.

„פרש” — עד היום אין תמימות-דעים בדבר, האם פרש הוא סוס או רוכב; או — ליתר-סיבוכ: מתי מדובר בסוס, ומתי ברוכב. ודוקא סוגיה לכאורה-בלשנית זאת — יש לה, בין השאר, משמעות גם לגבי הבנת מסיבות הקמתו ומבנהו של חיל-הרכב בישראל.

„שליש” — האם הוא קצין, או האם כאן כינוי ללוחמי-רכב? ושוב, ביתר-דיוק: מתי הכונה לשליש-קצין (כגון בדקר, שלישו של יהוא) — ומתי הכונה לסוג יחידה (כגון ברכב פרעה: „וַיִּקַּח שְׁש־מֵאוֹת רָכָב בָּחֹר וְכָל רָכָב מִצְרַיִם וְשִׁלְשֵׁם עַל-בָּלוּ”. והאם קיימת אפשרות להבין מתוך דרכי-השימוש השונות במילה „שליש”, שהשימוש בחיל-הרכב היה אולי נחלתה של שכבה חברתית מסוימת ומיוחדת).

בין אשור למצרים. פרשים אשוריים מכים חיילים נוביים, על־פי תבליט של סרגון ה־ב.

שביצר את לכיש שממערב למרשה, ביצר אולי את גת — אם אמנם נמצאת זו בפתח נחל־האלה — ממערב לעזקה. (אך מ. גיחון סבור שגת בביצורי רחבעם היא מורשת־גת, ראה עמ' 416, 418).

2. קריהמסע של עוזיהו לפלשת: „ויפרוץ את חומת גת ואת חומת יבנה ואת חומת אשדוד“ (ד"ב, כו: ו'). מצביע לכאורה על התקדמות אפשרית בציר נחל־האלה, ומערבה ממנו לפלשת.

3. אפילו מסעו של סרגון השני, דרך גבתון ועקרון לעזקה, בטרם יעלה על אשדוד, עשוי להסתבר בהנחה שגת נמצאה בתל־א־צאפי (אמנם, לא כך גרס ח. תדמור, בעמ' 275 וכן ראה מפה בעמ' 273).

● כיצד ירד שישק, עם חילו, לעמק־סוכות? — בהרצאתו המ־אלפת של ב. מזר, בה פענח את סדר המסע של שישק, לא הת־עכב על הבעיות הצבאיות־גיאוגרפיות הכרוכות בירידת צבאו לעמק־הירדן (עמ' 184—185 — ושים לב לציר המסומן במפה).

● מה מקום הגלעד ב„הערכת־המצב“ הצבאית של מלכות־יש־ראל וזאת בהמשך לדברי ידן על ערכו האסטרטגי של עמק־סוכות כבסיס ממזרח לירדן, (עמ' 171—173), לאור המערכות הרבות שהתנהלו על השליטה בגלעד, הזיקה הקרובה של שאול ליבש גלעד, בריחתו של דוד לגלעד בעת מרד אב־שלום, וכן התמורות ביהודה ובישראל בסוף מלכות ישראל, ובשעות ההתמודדות בין רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו ובין אחז מלך יהודה.

לרקמת הספר

לבסוף, בשונו מהעיון בפרטים אל ההתבוננות ביריעה הרח־בה של „מערכות־מקרא“, מוצאים אנו כמה חוטי־שני השו־רים במרקם העלילה ההיסטורית־צבאית בתקופת המקרא — כמה „לייט־מוטיבים“ שהעלה אל. גלילי ב„אחרית הדבר“ שלו:

● המציאות הגיאוגרפית היסטורית של עם המבקש להאחו „על א־הדרכים“ — ובמה כרוכה היאחות־התנחלות זאת שב„גשר־היבשות“.

● ההיאבקות על הפיכת החולשה שבעמדה המרכזית ליתרון־כוח — אותה עמדה מרכזית חזקה שהושגה בימי דוד ושלמה

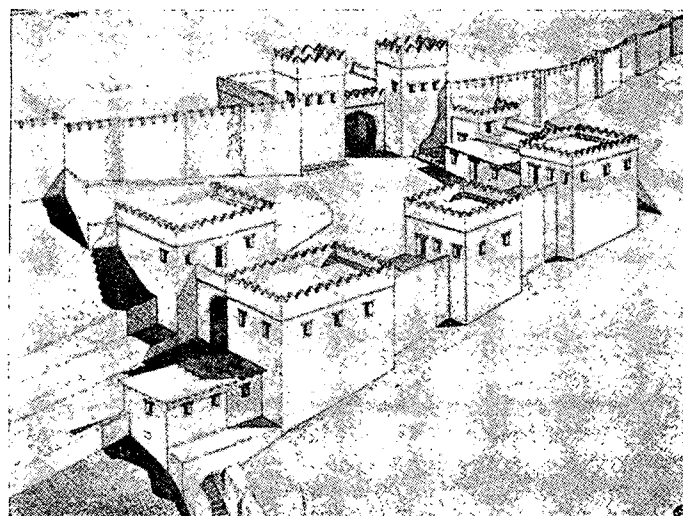
אשר לסוגיות שבגיאוגרפיה צבאית, נציין אחדות:

● מהו ציר־התנועה הסביר להתקדמות לאורכם של הרי יהודה ואפרים? — לכאורה, דרך־הרכס המרכזי שעל גב־ההר. והנה, מעניין שבתיאור התקדמותו של צבא סנחריב (עמ' 292) לפי ספר ישעיהו (פרק י, כח־לב), מתואר ציר־התנועתו מזרחה משם, תוך ירידה למדרגת־הר נמוכה יותר: מעית אל מכמש, ומשם לענתות. ומענין שהצבא הבריטי שפעל כאן במלחמת־העולם הראשונה — בהתקדמותו מדרום לצפון בהרי יהודה ואפרים — שוב מצא צורך לפעול בכוחות ניכרים באיזור זה, נוסף לפעולה בקריהרכס. (ראה וייל, „מסעי־המלחמה בא־י“ הוצאת „מערכות“, עמ' 155—156, 173, 175—177). ועד כמה לא נס ליחס של קטעי אינפורמציה טופוגרפית שבמק־רא — זאת הרי המחיש במלחמת־העולם הראשונה אותו בריגדיר בריטי שאת הדברים אשר קראו קציניו על פרשת יונתן ונערו במכמש ניצל להתקפת הבריגדה שלו, באותו מקום עצמו! ואמנם זיכתה „מערכות“ את קוראיה בסיפור זה פעמיים — בחוב' ב־ג, ושוב בחוברת מ"ח—מ"ט.

● גת פלשתים עדיין לא אוכנה. דוקא החקירה המקפת, וה־חפירות שנערכו, הראו שאין לזהותה עם תל עיראק־מנשה (תל שייך אחמד אל־עריני שליד קרית־גת שבימינו) ולא עם תל־א־נ־ג'לה (ר' עמ' 424, הערה 25; עמ' 245 הערה 40). ויתכן אפוא, שיש הצדקה לבדיקה נוספת של הצעת י. אהר־ני — למצוא את גת במוצא נחל האלה, בתל־א־צאפי (בספרו הנ"ל, עמ' 234). ואמנם, יש שמזהים תל זה עם לבנה (כך למ־של, בעמ' 422 ב„מערכות־מקרא“), אולם אחרים רואים את מקומה של לבנה דרומית משם, בקרבת לכיש (ר' עמ' 84, 86, 292, 295 — הערה 21). כאן המקום להצביע על רמזים נוס־פים לאפשרות שאמנם נמצאה גת בפתח נחל־האלה:

1. מערכת ביצורי רחבעם כוללת את גת. (דהב יא: ה—יב). יתכן ומסתמנת כאן שיטה אופרטיבית, לפיה הקים רחבעם „מוצבי־חוץ“ מבוצרים ממערב לקו הביצורים המערבי. כשם

מגידו. שער העיר, בימי שלמה.

בהיות הממלכה שלמה — ואף בעת שיתוף פעולה בין שתי הממלכות, בימי אחאב ויהושפט, ועוד בימי ירבעם בן יואש ועזריהו.

● הביצור כבן-ברית למדינותיה של התקופה ואפילו למדי-נות-עיר קטנות, המבקשות לעמוד על נפשן וחירותן — לנר-כח עלית כושר-המצור של המעצמות. כך עמדה שריהן ההיק-סוסית, במאה ה"ו לפסה"נ במשך שלוש שנים בפני יעחמס המצרי, בזכות ביצוריה (עמ' 338, עמ' 375, לוח כ"א, ציור 3); וכ-800 שנה לאחר-מכן עמדה שומרון במשך 3 שנים בפני צבא-אשור האדיר (עמ' 255).

ומן-הדין לציין כאן את שורת המאמרים המאלפים, בסוגית ביצורים, המבליטים את כושר ההסתגלות של המהנדס-המבצר הישראלי לשכלולים שחלו בכושר-המצור האשורי; המעבר מחומות "סוגרים" לחומות "קדמות ונסגות" (א. ו. ש. ייבין, עמ' 389, 393-4); שכלול החומות ב"חשבונות" (שם, ומ. גי-חון — ואלה הולכים בעקבות גרסת י. ידן — בעמ' 415); שכלולי השערים (א. שטרן, עמ' 408); והרי כושר הסתגלותו לתנאים השונים התבלט גם בביצורי-הנגב (י. אהרונז — עמ' 428-430).

הדילמה, החודרת לשרשי חינוכותו של העם, ומציגה את שאלת חינוכותם של שטחי המדינה: האם להתכנס למצודת-ההר, או להתמר ולהגיע לשליטה צבאית תקיפה ובלעדית על הנתיבים הבין-לאומיים שבמישור? — הכרעה בדילמה הזאת נתבעה במאבקים שבתוך המרחב הישראלי-ארמי; וב-יתר-שאת — כשניתנה ישראל בצבת המעצמות. במרחב הישראלי-ארמי עמדו לישראל כוחותיה — בהיותם מאוחדים ומונהגים כהלכה — לקיים גם שליטה בדרכים הבין-לאומיות החוצות את הארץ. אולם מאידך-גיסא, דומה שישראל ויהודה קרבו את קצן בנסיונות לחסום את מעברם של צבאות המעצ-מות באותם עורקי תנועה אסטרטגיים: תגלת פלאסר השלישי הגיע למבואות מצרים, מבלי לחסל את עצמאות ישראל ויהור-דה — אלא פנה לקצץ בישראל לאחר שחקרו פקח בן רמליה, ורצין מלך ארם נגד אשור. וכמוהו נהגו כל התוקפים מצ-פון — מלכי אשור אחריה, ואף נבוכדנצר. אך למעשה קופחה עצמאות יהודה, כאשר יצא יאשיהו להתמודד במגידו עם פרעה נכו על זכות המעבר צפונה, בעלות נכו ממצרים, "לבית מלחמתו" בצפון סוריה (הרקע המדיני לאותה מערכה מתואר במאמרו של א. מלמט, בעמ' 266-269). כאן הביאה ההת-מודדות לראשית חיסולה של יהודה כממלכה עצמאית, אך יתכן שהסתגלות למצב של ריבונות מוגבלת בשטחי המעבר

ההנמשל:
 "וְעִשִּׂיתִי אִתָּם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּתֹרִי יִשְׂרָאֵל, וּמִלֶּךְ אֶחָד יִהְיֶה, לְכֻלָּם לְמֶלֶךְ, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לְשָׁנִי גוֹיִם וְלֹא יִחָצוּ עוֹד לְשָׁפֵי מַמְלָכוֹת עוֹד." (שם, כב).

לסיום

בבואנו לברך את "מערכות" לשמחת יובלה, ול"שמחת-תורה" זאת שבהשלמת מפעל היסטורי-צבאי כה מקיף, ננהג כמסור-רת יהודים בשמחת-תורה, נברך על המוגמר ב"חוק, חזק ונתחזק"; ונשוב ונחזור לעיין בתורה מחדש, מ"בראשית"... כבר "תורת המלחמה" של י. ידן, שהופיע לפני "מערכות מקרא", סללה דרכים חדשות בכמה סוגיות מחקר ספציפיות אשר לא פורטו ב"מערכות-מקרא", ועוד רב המרחב הפתוח לזימת חוקרים ומעיינים.

והבה נסיים בהבעת-תקוה כי קציני צה"ל, ציבור קוראי "מע-רכות", יוסיפו לעקוב אחרי עבודת החוקרים השוקדים על מחקריהם החדשים בנבכי עתיקותינו — ואולי אף יתרמו מלימודם העצמי, יעלו קושיות ואף ינסו לתרצן. עירנות לימודית כזאת יהיה בה מתיבב התודה לכל מי שטרם עם "מערכות" בהשלמת "מערכות-מקרא".

ואכן ראויים וזכאים הם שיעמדו על התודה והברכה!

"המלחמה הזו היא"

המלחמה הזו היא המלחמה הזו

נ ל המנסה לעמוד על הסיבה מדוע וכיצד היתה „המלחמה הגדולה“ — או כפי שנקראה לאחר מכן „מלחמת העולם הראשונה“ — כה ממושכת ורוויית דמים, יוכח עד מהרה כי הביאור לכך טמון במידה מכרעת במניעים רגשיים עמוקים שנתגלו בקרב העמים. באשר לסיבות אחרות — עלינו להתבונן באופי המנגנונים הצבאיים אשר בהם השקיעו מעצמותיה של אירופה, בארבעים השנה שקדמו למלחמה, דאגה וטיפול כה רבים. הראשון לקוי האופי של מנגנון נים אלה ואשר עליו חייבים אנו לעמוד הוא לא זה המתבלט במבט ראשון — דהיינו, לא גודלם — כי אם קו אחר שבהם, אשר לא פחות היה בחשיבותו: איגמיושותם. הכרח היה לקרוא אלה דגל מליונים של אנשי מילואים, לארגנם ביחידות לוחמות, לציידם במערכת נרחבת של חילות מסייעים ושל שירותים, לשלחם באמצעות מסילות הברזל אל נקודות הריכוז שלהם; הכל — תוך ימים מספר. לקחה של שנת 1870 — לקח המלחמה הפרוסית-הצרפתית — טבוע היה כבחוחם אש בתודעתו של כל קצינ'מטה באירופה: האור מה אשר תפסיד במירוץ הגיוס הכללי — קרוב לודאי שתפסיד גם במלחמה.

אכן, צודק ההיסטוריון הבריטי ב'רומנו המצביע על כך, כי רק בצבא הגרמני היה פירוש של הגיוס הכללי מלתמה בלתי נמנעת — שכן תכניתו של המטה הכללי כללו לא רק את ריכוזן של הארמי מיות, אלא, כתוצאה בלתי נמנעת של ריכוז זה, גם את מסע ההתפרטות (Aufmarsch) לתוך שטחי המדינות השכנות. אולם בשום מדינה לא ניתן היה לשנות שינוי ניכר את תכניתיהם של המנגנונים הצבאיים, תכניות המעובדות עד לפרטי פרטים, אילו היה צורך לסגלן לרשימותיו של מצב מדיני קונקרטי. לגבי משה של אוסטריה הכרות המלחמה היתה בגדר תמרון מדיני; לגבי הממשלה הרוסית, פקודת גיוס היתה בבחינת תמרון גנדי; אולם פקודות כאלה התניעו תהליכים מנהליים, אשר אי אפשר היה עוד לעצורם או להתזרים אחור מבלי לגרום לאנדרלמוסיה כזו שכמוה כמסירת המדינה לידי יריביה, לשבט או לחסד. אפילו ממשלתה של בריטניה דימתה לה ב־5 באוגוסט כי שמור עמה חופש הבחירה המוחלט לאן לשגר את חיל המשלוח הבריטי באירופה, אם בכלל תחליט לשגר; בעוד שלא מתושר לדבר כל אניה, כל רכבת וכל חנית מסע נקבעו וסומנו שנים מספר לפני כן — כפי שאמנם הכרח היה לקבעם ולסמנם; כדי שיתאפשר להם בפועל לגייסות הבריטיים, להגיע במועד לחזיתם — ולהגיע במצב אשר יאפשר להם ללחום. השאנויות וחוסר הידיעה ששררו בקרב מנהיגיה של כל אומה באשר לדברים הפשוטים ביותר שבמבנה הפעולות של אותה מערכת עליה סמכו בכל הנוגע לשמירה על הבטחון הלאומי — ודאי שהיו מדהימי מרג' אותנו כיום מקצת יותר, אלמלא נתגלו, ועודן מתגלות, בכל הזדמנות בה משמיעים מדינאים בריטיים כיום את דעותיהם בענייני מדיניות ההגנה, הקבלות מוזעזעות כה רבות לגוהג אומלל זה. לפי מצב הדברים, כאשר קרא הקנצלר (ראש הממשלה) הגרמני מתוך יאוש: „המצב אינו ניתן עוד לשליטה, האבן החלה מתגלגלת...“ — דיברו מתוך גרונו גם עמיתיו האורחיים שבכל אומה ואומה. אכן, הצבא היה בבחינת אותו אֶל־ענקי הודי, ג'רגנת, אשר המוני מאמינים קנאים מושכים את מרכבתו במאמצם הקיבוצי הבלתי־פוסק, והוא מדיפעם רומס ומוחץ זה או זה מתוכם — ואין יכולת, ואף לא יעלה על דעת איש, לעצור ולהפסיק מהלכו הנח' רץ; כך, שאפילו מצביאיהם שלחם — של צבאות אלה — ספק אם היה לאל־ידם לשלוט בתנועתם הגורלית.

מקלאוביץ, מז'ומיני, מבולז ומכל יתר המפרשים אשר הרבו לעמוד בניתוח מסעות המלחמה של נפוליון ושל פון־מולטקה הגדול. „הטובה שבאסטרטגיות היא כי תהיה חזק מאוד: ראשית, בכל מקום — ואחר־כך, בנקודה המכרעת“;

בפשטות כזו הציג את הדבר קלאוביץ, מערכות — אין לזכות בהן בתכסיס מבריק או בתמרון; ההכרעה תפול בחלקו של אותו מצביא אשר יגלה את הכוח הנפשי הגדול שבכולם ואשר — מבלי שאבדור תיזהו יעזוהו — ייאלץ את האויב לדלות בהדרגה את עתודותיו, עד שיגיע הרגע בו יכשל כוח עמידתו וההתנגדות של היריב וחזית המערכה תתמוטט. אז יהיה ביכולתו של המנצח לשטוף קריי מה, בהדבירו כל התנגדות על־מנת להכתיב את תנאי השלום בבירא האויב. ברור היה כי שדות המערכה החדשים יהיו נרחבים לאין שיעור מאלה שבימי נפוליון; ודאי כי כלי־הנשק החדשים יגרמו אבידות הכבדות פייכמה; אך רק בודדים מבין המפקדים הטילו ספק בכך שה־„דגם“ של אוסטרליץ, של יאנה, של סדובה ושל סדאן ** יחזור ויישנה — והפעם בקנה־מידה ענקי.

הכמתם „השגרתית־מסורתית“ של אנשי־הצבא לא נכשלה באותה מידה כפי שמתרשמים מכך לעתים הסוקרים. בחזית המזרח, מפרו־סיה־המזרחית ועד לגליציה, אמנם נערכו מערכות מסוג זה. לא אחת נתפוררה החזית. חיל־הפרשים של הצד המנצח יצוא־ייצא למרדפים.

חזית המערב — היא שהיתה המקום בו החלו פועלים גורמים אשר

* הכונה למי שהיה ראש־המטה הכללי הפרוסי במלחמות פרוסיה־אוסטריה (1866) ופרוסיה־צרפת (1870-71) — להבדיל מב'אחיי, ששימש בתפקיד זה בפרוץ מלחמת העולם. — המערב. ** מערכות שנערכו ב־1805 (נצחון הצרפתים על הרוסים והאוסטרים); 1806 (הצרפתים — על הפרוסים); 1866 (הפרוסים — על האוסטרים); 1870 (הפרוסים — על הצרפתים) — המערב.

הקיסריות הגדולות של אירופה המרכזית ושל זו המזרחית נמצאו זה מכבר בתהליך של התפוררות; והמלחמה אך קירבה את קצו. ברם, השפעותיה של המלחמה על העמים שהשתתפו בה — אשר עתידת יכולתם הפיסית והנפשית הוקות אט־אט, אשר חזו באבדן הסמכות המסורתית ואשר למדו כי התכונות־התרומיות המסורתיות

סופם להולכים אלי־טבח — אי־אפשר למדן אך ורק באמות־מידה של חזו־שלום.

אשר לאנשי הצבא — בשבילם הלכת היה חד־משמעי. אם מקורה של עצמת האויב אינו בכוחותיו המזוינים כי אם חבוי באוכלוסיה האזרחית, הרי שיש לחקוף אוכלוסיה זו במישרין. יש ל"רכך" או־ תה עלי־די תעמולה ולהסיר לבה מעל ממשלתה; יש להרעיבה ולהחלישה עלי־די הסגר; יש להפציעה ללא־רחם מן האויר; יש לערער את עור־רוחה עד שתרפה יכולתה להתנגדות־מזוינת — רק אז ניתן להנחית את המכה הממוטטת, באמצעות מבקע־שריון מהיר־ים, הכרכים הכרסתניים של קלאַוזבוץ ותלמידיו הועתקו אל מחס־ גיהם של ספריות צבאיות; ואת מקומם תפסו כתביהם של דו־א, מיטצ'ל, פולר, לידל־הארט. אמנות־המלחמה בגרה ונתעצמה כבר אל־מעבר לזועתן של מערכות כמערכת־פאונדיילא, בשדות־הבוץ של פלאנדריה ב־1917, והיא כמעט והיתה מוכנה להירושימה.

לא חזום מראש. כוחה הטקטי של ההגנה הוציאה מכלל אפשרות השגת הכרעה מהירה בקרב. הניידות האסטרטגית, אשר הוענקה עלי־די מסילות־הברזל — לא היה לה עוד המשך למן "ראש־הרכב" בת" והלאה, אדרבא, לפנים מ"ראש־רכבת" זה, הואטה אפילו אותה מידה של ניידות טקטית אשר אף צבאותיה של תקופת־נפוליון נהנו ממנה. כאן הגיעה הניידות עד־כדי־עצירת־הנק, עלי־די המקל־ עים. הארטילריה בלבד יכלה לגבור על המקלעים; ומשמעותה של הפעלת הארטילריה — הפסד ההפתעה ולא זו בלבד, אלא שהאר־ טילריה סירבלה והאטה את ההתקדמות; כך, שאפילו שהושגה פרי־ צה טקטית, אי־אפשר היה להספיק לנצלה בטרם שתבואנה עתודות רענונות במסילות הברזל של המגן, עלי־מנת להחזיר את המצב לקד־ מוחו. אפילו כך, לא שינה מצב־דברים זה — בעיני המצביאים — מלקחי־היסוד אשר הסיקם קלאַוזבוץ' מנסיונותיו בעידן־נפוליון. המערכות נחמשכו וארכו למעלה מן המצופה; האבידות עלו על המשוער; אך כל זמן ששחיקת עתודות האויב התקדמה בקצב מהיר יותר מזה של עתודות־ך־אתה, הרי שהכל הלך למישרין. ככל שעי־ קשת יותר ההתנגדות, כן יגדל בסופו־שלי־דבר הנצחון. דבר אחד בלבד חשוב: לא לתת כי יסיטוך ממסרתך, לא להניח לכוח־הרצון שלך כי יועזע, אלא לקיים־בפועל כל אותן תכונות של עוז נפשי ורצון־נחרץ המצינים את "המצביא־בה־א־הידיעה" — ולא רק למול התנגדות עיקשת של היריב אלא אף לנוכח המפתים שבארצ־ך־אתה, אשר טעו־והפצירו בתמידות כי מוכרח להיות נתיב קלי־יותר להש־ גת־נצחון.

אף עתה כשלרשותנו כל החכמה־שלאחר־המעשה, יקשה לקבוע אם אמנם היה בנמצא נתיב ית־רקל. כל עוד שמסילות־הברזל מוסיפות לחזין את הצבאות בבשרן ובנכסיהן של האומות, לא ניתן להביס צבאות אלה בטרם ייתש כוחן של האומות עצמן והן תבקשנה שלום. אכן, נסיון 1870 — לאחר תבוסת הצרפתים בסדאן — הוכיח כי אפילו מפלות צבאיות מוחצות בשדה־הקרב — אין כלל הכרעה שתהינה מכריעות, כל־עת שעדיין קיים רצון בהנהגה המדינית להרי־ סוף ולהלחם; בעוד שאם רצון זה עירער דיו, עלולות אף מפלות צבאיות קלות־ערך להביא לידי הכרעה. ואכן, לא נדרשו אלא שהי־ מערכות ב־1918, שתיהן מועטות־משקל לפי מושגי השנים שקד־ מו — מערכת־סלוגיקה במקדוניה ומערכת ויטוריו־ונטו בקצה הצ־ פון־מזרחי של איטליה — כדי להביא לידי התמוטטותן של ארבעת "מעצמות־המרכז" (בולגריה ותורכיה, אוסטריה־הונגריה וגרמניה), אשר כבר תש כוחן. הטענה שהושמעה כעבור זמן עלי־די אנשי־ הצבא הגרמני כי צבאם נשאר "בלתי־מובס" — היה בה משום פניה שנאחזה באמות־מידה שאבד עליהן כלח; פניה, שלא לענין, אפילו היתה היא נכונה לגופה. הצבאות לא היו עוד גופים־בפני־ עצמם, הנבדלים מן החברה־החורם. משנדלה הרצון הלאומי להמ־ שיך במלחמה, הפכו מכשיריו הצבאיים של רצון זה חסרי־תועלת; ממש כמלבושי־שריון שאין בתוכם איש.

אשר לתוצאותיה של מלחמה זו — תכנה וישנן הערכות שונות. היסטוריון בריטי ידוע (א. ג' פ. טיילור, המסכם היאבקות זו באר־ רח חפזי למדי) מודה אמנם כי לא הביאה לידי הגשמת עולם־ חלומות אוטופי, אולם, כלשונו:

"אם נתבונן בה במישור פרוזאי יותר, הרי שהשיגה מקצת יותר הישגים מרובן של מלחמות — אף שמחירים של אלו היה מופרז. נתיניה של הקיסרות האוסטרית־ההונגרית זכו בחופש לאומי, עם עם ומדינתו; נתיניה של הקיסרות העותומאנית עלו אף הם על נתיב דומה. המלחמה דחתה לעת־עתה את שלטונה של גרמניה על אירופה, ואולי מנעה בכלל התהוות מצב זה בעתיד. המוחשית שבי־ כל מטרות־המלחמה והיא שנתגשמה הגשמה שלמה — בלגיה שוחררה."

כל זה נכון בעצם. ודאי, כל מה שנתבזבז במלחמה — חסרוננו נת־ מלא עד מהרה: ברכוש בודאי, ואף בחי־אדם במידת־מה, ודאי,

מפתח נושאים וערכים

לחברות "מערכות" קל"ה-קס"א (מרס 1961 — אבגוסט 1964)
כולל נספחי "צקלון". לקט תרגומים (החל מאפריל 1963)
וחברות "צקלון" 94—120 (ינואר 1961 — פברואר 1963)

וכן חברות של

„מערכות שריון” — 1—10 (אפריל 1961 — אוקטובר 1963)
„מערכות פלס” — 1—11 (אוקטובר 1961 — יולי 1964)
„מערכות חימוש” — 1—15 (ינואר 1961 — יולי 1964)

ולספרי הוצאת "מערכות" שהופיעו בין מרס 1961 לאבגוסט 1964.

הנפתח הרביעי

מפתח כולל ומקיף כקודמו

מטרת מפתח-ענינים זה היא :

א. לאפשר לקוראים התמצאות ושליטה בחומר הכלול ב"מערכות", ב"צקלון", ב"מערכות שריון", ב"מערכות פלס" וב"מערכות חימוש" ולסייע לעיון שיטתי בו.

ב. להכין את הקורא בשימוש בספרים שהופיעו בהוצאת "מערכות".

מפתח-ענינים זה של "מערכות" הוא הרביעי במספר. הראשון, שסיכם את הקבצים "בימי מערכות", "אשמורת" ו"מחנות", ו"ג החוברות הראשונות של "מערכות", הופיע ב-1943. השני, אשר נתפרסם בחוב' צ"א-צ"ב, הקיף את כל חוברות "מערכות" עד חוברת ע"ח. אותו מפתח, שהופיע ב-1955, מוסיף לשמש מורה-דרך לגבי כל החומר העשיר האצור בעשרים כרכי "מערכות" הראשונים.

המפתח השלישי, שהופיע בראשית 1961 — שונה מקודמיו במבנהו ובהיקפו. על ההבדל שבמבנה הפנימי של המפתח יכול היה לעמוד בנקל כל מי שניסה להשוות את חלוקתו הפנימית, לפי ערכים ו"נושאי-אב", לזו שב מפתח משנת 1955. ואילו היקפו של המפתח החדש התרחב מאוד: נכללו בו, נוסף על י"ח הכרכים של "מערכות" שהופיעו במשך אותן שמונה שנים, גם סיכום כרכי ה"צקלון", וגם ציונים לתוכנם של ספרי "מערכות" (למעלה ממאה מספרם אז). עובדה זו נבעה מן ההחלטה לכנס תחת גג אחד את כל החומר הביבליוגרפי העשוי להדריך את הקוראים והמעיינים שלנו, ולתת בידם מפתח אל רובה המכריע של הספרות הצבאית המצויה בלשון העברית, ואמנם הפך המפתח השלישי — בצירוף קודמיו — למכשיר-עזר כזה. עתה בא מפתח זה, הרביעי — והוא ממשיך בשלמות את מגמתו של השלישי, הן לגבי כתיבה-העת והן לגבי הספרים שבהוצאת "מערכות".

שני השינויים שבמפתח זה, לעומת השלישי, הם אלה :

א. החל מאפריל 1963 החל ה"צקלון" מופיע כנספח לחוב' השוטפת של "מערכות" בכריכה משותפת עמה.

ב. נכללים מעתה במפתח הרבעונים החיליים-מקצועיים "מערכות שריון", "מערכות פלס" ו"מערכות חימוש".

תוכן מפתח הענינים :

המפתח כולל :

א. חוברות "מערכות" מחוב' קל"ה (ניסן תשכ"א -- מרס 1961) עד חוב' קס"א (אלול תשכ"ד — אבגוסט 1964) דהיינו, כרכים ל"ט-מ"ה; כולל גם נספחי "צקלון" לקט תרגומים, החל מחוב' "מערכות" קנ"א (ניסן תשכ"ג — אפריל 1963).

ב. גליונות "צקלון" ממס' 94 (ינואר 1961) עד מס' 120 (פברואר 1963).

ג. גליונות "מערכות שריון" ממס' 1 (אפריל 1961) עד מס' 10 (אוקטובר 1963).

ד. גליונות "מערכות פלס" ממס' 1 (אוקטובר 1961) עד מס' 11 (יולי 1964).

ה. גליונות "מערכות חימוש" ממס' 1 (ינואר 1961) עד מס' 15 (יולי 1964).

ו. רשימת הספרים שהופיעו בהוצ' "מערכות" בתקופה שבין מרס 1961 לבין אבגוסט 1964, בלויית ציון קצר לתוכנם.

מבנה מפתח-הענינים ואופן השימוש בו :

המפתח בנוי ערכים-ערכים, המרוכזים ב"נושאי-אב", למשל: הערכים על מדע ומלחמה בכלל, על הנושאים הבודדים השונים — כגון אלקטרוניקה, אנרגיה אטומית וכו' — מובאים תחת הכותרת של נושאי-אב אחד: "מדע ומלחמה".

בכל ערך וערך בא פירוט הרשימות והמאמרים (או חלקיהם), העוסקים באותו נושא בחוברות "מערכות", "צקלון", "מערכות שריון", "מערכות פלס", "מערכות חימוש".

לפעמים יש לערך מסוים, שנים או יותר שמות המקובלים בלכסיקון הצבאי; במקרה כזה צוין ברשימת הנושאים "ראה..."; למשל, ליד הציון "התקלות" מופיעה ההנחיה: ראה "קרב התקלות".

אחדים מהערכים, בשל תוכנם המסועף, חולקו למספר ערכי־משנה. למשל: הערך „נשק” מחולק ל„נשק קל”, „נשק נ”ט” וכ’.

היות ותכופות נוגע מאמר אחד בענינים מספר, היה צורך להזכירו במסגרת ערכים שונים, שעניניהם מצאו בו את ביטויים. כאשר לא המאמר השלם עוסק בענינו של ערך מסוים, אלא רק חלק ממנו, סומנו, לנוחות הקורא, בסוגרים, מספרי העמודים המתייחסים לאותו ערך. בכדי לסייע למהפך אחר ערך מסוים הוקדמה למפתח רשימת ערכים מפורטת, לפי סדר הא”ב. רשימה זו מלמדת באיזה עמוד נמצא הערך המתאים. כן צורפה רשימת נושאי־אב (על ערכיהם).

בנספח המוקדש לספרי „מערכות”, ניתנת רשימת הספרים, בלויית ציון קצר לתוכנם — וכן פירוט הצדדים והבחינות המקצועיים והכלליים שבספר הנתון; פירוט זה מבהיר את הקשר שבין תוכנו של אותו ספר לערכים המסויימים שבמפתח.

כל ערך בנוי כלהלן: בהתחלה — מאמרי „מערכות”, לפי הסדר הכרונולוגי של הופעתם בחוברות „מערכות”, בציון מספר החוברת; לאחריהם — מאמרי „צקלון”, לפי אותו סדר, כשגליונות „צקלון” מסומנים במספר סידורי בספרות, ובלויית צי, שאחריו קראלכסוני (צ/...). לאחר זאת באים המאמרים מתוך „מערכות שריון” (ש), „מערכות־פּלס” (פ) ו„מערכות חימוש” (ח), ולבסוף — ציוני הספרים שיש להם קשר לערך הנתון, שהספרים מסומנים ע”י מספרם־הסידורי בנספח־הספרים (ראה על כך בפתח הנספח).

מערכת „מערכות”

רשימה כללית של הערכים שבנופתח

21	הגנה נגד־כימית, בקטריולוגית ורדיולוגית	11	אבטחה
21	הגנה נגד־מטוסים		אוויריה (ראה חיל־אוויר)
21	הדרכה ואימון	11	אר"מ
22	הודו	11	אוסטריה
23	הולנד	11	אוסטרליה
23	הטעיה	11	אופטיקה
23	היסטוריה צבאית	11	אחזקה
	היתקלות (ראה קרב היתקלות)	11	איטליה
23	הליקופטר (מסוק)	12	אימון גופני (ספורט)
	המזרח־התיכון (ראה מזרח־תיכון)		אימון והדרכה (ראה הדרכה ואימון)
23	הסוואה	12	אימונים ותמרינים
23	הסתננות	12	אימון קדם־צבאי
23	הפתעה		אישים ומצביאים (ראה מצביאים ואישים)
	התקדמות ורדיפה (ראה קרב התקדמות ורדיפה)	12	אלג'יריה
23	התקפה	12	אלקטרוניקה
		12	אנרגיה אטומית
24	ויאט־נאם	12	אסטרטגיה
		13	אספקה
	זחל"מים (ראה רכב משוריין)		ארגון ומבנה (ראה מבנה וארגון)
24	זרקורים	13	ארץ־ישראל (כללי)
		13	ארץ־ישראל — עברה הצבאי
24	חבלה	13	ארצות־הברית
24	חי"ל (חטיבה יהודית לוחמת)	16	אתיופיה
24	חיל־אוויר		
25	חיל־אספקה	16	בולגריה
25	חיל־הנדסה	16	בורמה
27	חיל־חימוש	16	בטחון
27	חיל־ים	16	ביצורים
27	חיל־צנחנים	16	בלגיה
27	חיל־קשר	16	בריטניה
27	חיל־רגלים	17	ברית־המועצות
28	חיל־רפואה	19	בתי־ספר צבאיים
28	חיל־שריון		
30	חיל־תותחנים	19	גדנ"ע
	חינוך גופני (ראה אימון גופני)	19	גיאוגרפיה צבאית
	חינוך קדם־צבאי (ראה אימון קדם־צבאי)	19	גרמניה המזרחית
30	חקר־בצועים	19	גרמניה המערבית
30	טילים מונחים ובליסטיים	20	דניה
31	טירונות	20	הג"א
	טכנולוגיה ובטחון (ראה מדע ומלחמה)	20	הגנה
	טכנולוגיה ופיזיקה (ראה פיזיקה וטכנולוגיה)	20	"הגנה"
	טנקים (ראה רכב משוריין)	20	הגנה נגד־טנקים

	מסוק (ראה הליקופטר)	31	יוגוסלביה
	מערב גרמניה (ראה גרמניה המערבית)	31	יזמה
38	מערך מבוצר	32	יפן
38	"מערכות"	32	ירדן
39	מערכת סיני		
39	מפקד	32	כווית
39	מצביאים ואישים	32	כוח-אדם
39	מצרים	32	כוחות מיוחדים
	מקלע (ראה נשק קל)	32	כוננות
40	מרגמה	32	כיתור
40	מרוקו	32	כלי-עבודה (טכניים)
40	משטר ונוהג (ראה משמעת)		
40	משטרה צבאית	33	לבנון
40	משמעת	33	לוב
40	משפט צבאי	33	לוגיסטיקה
40	מש"ק	33	לוינים
40	מתודיקה	33	לחמה אטומית
		34	לחמה כימית וביולוגית
40	נאט"ו	34	לחמת-ג'ונגל
	נגמ"שים וזחל"מים (ראה רכב משוריין)	34	לחמת-גרילה (ראה מלחמת גרילה)
40	נורבגיה	34	לחמת-הרים
40	נחיתה	34	לחמת-לילה
40	ניידות	34	לחמת-מדבר
40	נשק (כללי)	34	לחמת שטח בנוי
41	נשק אטומי		
41	נשק נ"ט	34	מארב
41	נשק נ"מ	34	מבנה וארגון עוצבות ויחידות
41	נשק קל		מבצע "קדש" (ראה מערכת סיני)
	נשק רקטי (ראה טילים-מונחים ובליסטיים)	35	מדינות אפריקה
		35	מדיניות
42	סוריה	35	מדע ומלחמה
42	סיור	35	מדרון אחורי
42	סין	35	מודיעין
	ספורט (ראה אימון גופני)		מזרח גרמניה (ראה גרמניה המזרחית)
42	ספרד	35	מזרח-תיכון
42	ספרות צבאית (בקורת וביבליוגרפיה)	36	מטה ועבודתו
42	ספרים בהוצאת "מערכות"	36	מטוסים
43	סרטים וסרטונים	36	מטעני חומר-נפץ
			מינוח (ראה שפה צבאית)
	עבודת מטה (ראה מפקד)	36	מיקוש ומוקשים
43	עיראק	36	מכ"מ
43	ערב-הסעודית	36	מכשירי אינפרא-אדום
43	עשן		מלואים (ראה צבא מלואים)
		37	מלחמה עתידה
43	פולין	37	מלחמת גרילה
43	פטרול	37	מלחמת דרכים
43	פיזיקה וטכנולוגיה	37	מלחמת-העולם הראשונה
43	פינלנד	38	מלחמת-העולם השנייה
43	פיקוד ושליטה	38	מלחמת הקוממיות
43	פכיסטאן		מלחמת קוריאה (ראה קוריאה)
43	פרס	38	מנהיגות
43	פשיטה	38	מנהל

46	רוח גייסות, רוח-לחימה	44	צבא מלואים
46	רכב (כללי)	44	צבא סדיר
46	רכב משורין	44	צה"ל
	רפואה (ראה חיל-רפואה)	44	ציוד
			ציונים לשבח (על-ידי ראש המטה הכללי)
		44	צ'כוסלובקיה
48	שבדיה		צלפות (ראה קלעות)
48	שבויי מלחמה		צנחנים (ראה חיל-צנחנים)
48	שביצריה	44	צעדה
	שליטה (ראה פיקוד ושליטה)	45	צרפת
48	שפה צבאית		
		45	קובה
48	תובלה ותחבורה	45	קוריאה
48	תוניסיה		קליעים (ראה טילים)
48	תורכיה	45	קלעות (צלפות)
48	תורת לחימה	45	קנדה
49	תותחים		קצין מטה (ראה מפקד)
49	תחזוקה	45	קרב היתקלות
49	תחמושת	45	קרב התקדמות ורדיפה
50	תימן		
50	תמרון		רדיפה (ראה קרב התקדמות ורדיפה)
50	תנועות לאומיות		רובה (ראה נשק קל)

הערכים לפי „נושאי-אב“

תורת לחימה

37	מלחמה עתידה	16	בטחון	12	אסטרטגיה
----	-------------	----	-------	----	----------

צורות הקרב וסוגי לחמה

34	מארב	34	לחמת-גרילה	20	הגנה
43	פשיטה	34	לחמת-הרים	23	התקפה
45	קרב-היתקלות	34	לחמת-לילה	33	לחמה אטומית
45	קרב-התקדמות ורדיפה	34	לחמת-מדבר	34	לחמה-כימית וביולוגית
		34	לחמת-שטח בנוי	34	לחמת-ג'ונגל

זרועות וחילות

(כולל אורח הפעלתם, הטקטיקה שלהם ותאורי מבצעים)

28	חיל-רפואה	27	חיל-חימוש	19	גדנ"ע
28	חיל-שריון	27	חיל-ים	20	הג"א
30	חיל-תותחנים	27	חיל-צנחנים	24	חיל-אוויר
32	כוחות-מיוחדים	27	חיל-קשר	25	חיל-אספקה
40	משטרה צבאית	27	חיל-רגלים	25	חיל-הנדסה

מטה פיקוד ושליטה

43	פיקוד ושליטה	38	מנהל	36	מטה ועבודתו
		39	מפקד	38	מנהיגות

מבנה, ארגון, כוח-אדם, רוח-גייסות

44	ציונים לשבח (על-ידי הרמטכ"ל)	40	מש"ק	32	כוח-אדם
46	רוח-גייסות, רוח-לחימה	44	צבא מילואים	34	מבנה וארגון עוצבות ויחידות
48	שבויי מלחמה	44	צבא סדיר	40	משמעת
				40	משפט צבאי

אימון והדרכה

44	צעדה	21	הדרכה ואימון	12	אימון-גופני (ספורט)
45	קלעות (צלפות)	31	טירונות	12	אימונים ותמרונים
48	שפה צבאית	40	מתודיקה	12	אימון קדם-צבאי
		43	סרטים וסרטונים	19	בתי-ספר צבאיים

טקטיקה וטכניקה קרבית

35	מודיעין	23	הסוואה	11	אבטחה
40	נחיתה	23	הסתננות	16	ביצורים
40	ניידות	23	הפתעה	20	הגנה נגד-טנקים
42	סיור	24	חבלה	21	הגנה נגד-כימית, בקטריוולוגית
43	פטרול	32	כוננות		ורדיוולוגית
50	תמרון	32	כיתור	21	הגנה נגד-מטוסים
		35	מדרון אחורי	23	הטעיה

רכב, נשק, מכשירים וציוד

43	עשן	36	מכ"מ	11	אופטיקה
44	ציוד	36	מכשירי אינפרא-אדום	23	הליקופטר (מסוק)
46	רכב (כללי)	40	מרגמה	24	זרקורים
46	רכב משוריין	40	נשק (כללי)	30	טילים-מונחים ובליסטיים
49	תותחים	41	נשק אטומי	32	כלי-עבודה (טכניים)
49	תחמושת	41	נשק נ"ט	36	מטוסים
		41	נשק נ"מ	36	מטעני חומר-נפץ
		41	נשק קל	36	מיקוש ומוקשים

תחזוקה ולוגיסטיקה

49	תחזוקה	33	לוגיסטיקה	11	אחזקה
		48	תובלה ותחבורה	13	אספקה

היסטוריה צבאית וספרות צבאית

42	ספרות צבאית	38	מלחמת הקוממיות	23	היסטוריה צבאית
	(בקורת וביבליוגרפיה)	38	מלחמת קוריאה	37	מלחמת גריליה
42	ספרים בהוצאת "מערכות"	38	"מערכות"	37	מלחמת-העולם הראשונה
		39	מערכת סיני	38	מלחמת-העולם השנייה

מדע ומלחמה

35	מדע ומלחמה	30	חקר-בצועים	12	אלקטרוניקה
43	פיזיקה וטכנולוגיה	33	לוינים	12	אנרגיה אטומית

ישראל וארץ-ישראל

44	צה"ל	24	חי"ל (חטיבה יהודית לוחמת)	13	ארץ-ישראל (כללי)
				13	ארץ-ישראל — עברה הצבאית

מדינות, אומות וצבאותיהן

16	בלגיה	13	ארה"ב	11	אוסטריה
16	בריטניה	16	אתיופיה	11	אוסטרליה
17	ברז"מ	16	בולגריה	11	איטליה
19	גרמניה המזרחית	16	בורמה	12	אלג'יריה

43	פרס	35	מזרח־תיכון	19	גרמניה המערבית
44	צ'כוסלובקיה	39	מצרים	20	דניה
45	צרפת	40	מרוקו	22	הודו
45	קובה	40	נורבגיה	23	הולנד
45	קוריאה	42	סוריה	24	ויאט־נאם
45	קנדה	42	סין	31	יוגוסלביה
48	שבדיה	42	ספרד	32	יפן
48	שביצריה	43	עיראק	32	ירדן
48	תוניסיה	43	ערב־הסעודית	32	כווית
48	תורכיה	43	פולין	33	לבנון
50	תימן	43	פינלנד	33	לוב
		43	פכיסתאן	35	מדינות אפריקה

מצביאים, מפקדים, אישים

39	רבין י. רב־אלוף	39	פרס ש.	39	בן־גוריון ד.
39	שדה י. אלוף	39	צור צ. רב־אלוף	39	לסקוב ח. רב־אלוף
				39	נילס־בוהר ז"ל, פרופ'

מדיניות, חברה וכלכלה

50	תנועות לאומיות	40	נאט"ו	35	מדיניות	11	או"מ
----	----------------	----	-------	----	---------	----	------

א

אבטחה

- האון ושמע — ד. ג. גרין, קפ, ארה"ב — קמ"ג (32).
שמירה על אורח שסוסיא הוצאו — קנ"א (32).
אבטחה וראות, שביצירה — קנ"ב (56).
"כסנה הבער באש ואינו אוכל" — קנ"ד (55).
מגיעת נחיתות הליקופטרים עוינים — פ. מטלשטיין, קול, שביצירה — 111/צ.

או"מ

- מגדל-בבל וצבא האו"מ — הדיס — קמ"א (47).
כוח או"מ — טלית שאינה כולה תכלת? — קמ"ט (25).
על "חילות או"מ" — קנ"א (52).
קסדות התכלת (למחות כוחות החירום) — ד"ר מ. ליבה, רס"נ — קנ"ג (47).

אוסטריה

- מבנה הצבא האוסטרי — קל"ו (55).
על רכישת סיללת טילים נ"מ משביצירה — קל"ח (64).
האמנם עבר זמנם של ביצורי-גבול? — ק"מ (36).

אוסטרליה

- בעיות אימון בגדודי-מילואים אוסטרלי — צ. סיני, רס"נ — קמ"ו (41).
מחשבות אחדות על עקרונות המלחמה — ד. ב. גרוזמאן, קפ — 114/צ.
טיל נ"ט אוסטרלי, "מלקארה" — ש/1 (39).

אופטיקה

- משקפות שדה קלות משקל — ח/1 (34).
מכשירים לראיה בלילה (חל. א') — מ. פלאוט — ח/2 (33).
מכשירים לראיה בלילה (חל. ב') — מ. פלאוט — ח/3 (32).
"אופטריסקופ" — ח/5 (38).
עדרות מצופות — ח/6 (30).
אורך גל ותדירות — ח/9 (38).
טכניקת ה"לזר" — "Laser" — מ. פלאוט — ח/10 (3).
הטיפול במכשירים מדויקים — י. שן-צור — ח/10 (25).
תכנון אופטי חדש מצמצם צורת משקפות — ח/13 (40).
משקפות "טרינוביד" — ח/14 (40).

אחזקה

- אתה וחלקי החילוף ברכב — מ. גור — ח/1 (16).
התווית תכנית אימונים בטיפול-המונע — ת. פ. הייך, ג' מור, ארה"ב — ח/1 (27).

"סודי ביותר — דחוף!" — "חיים חימושניק" — ח/1 (31).

כזאת יכול לקרות גם לך! (על חילוף רכב ששקע) — א. ארייך — ח/2 (25).

מדוע האחזקה היא לקויה? — ו. ר. קרטשפילד, לויט' קול' — ח/2 (27).

"צחצח 3" (נקיון רכב) — "חיים חימושניק" — ח/2 (30).

אחזקה חיובית — א. ג. אנדרווד, קפ' — ח/3 (25).

על הידית (על אחזקת רכב) — "חיים חימושניק" — ח/3 (28).

נקוי נשק קל ("באתי, ראיתי, תיקנתי") — ח/3 (29).

כזאת יכול לקרות גם לך! (על רצועות מאורר וחור ברדיאטור) — ח/3 (30).

ארגון סדנות בדיכוייה בשטח קדמי של שדה-הקרב — קאוגיל, לויט' קול' — ח/4 (23).

כזאת יכול לקרות גם לך! (מערכת ההצתה) — א. ארייך — ח/4 (30).

מכונות לחימה או... גרוטאות ברזל? — ל. ה. שאק, לויט' — ח/5 (27).

על קורות קרב אחד (טיפול מונע) — "חיים חימושניק" — ח/5 (29).
אונקל גרייה ("באתי, ראיתי, תיקנתי") — ח/5 (31).

אמינות (בכלי-לחימה) — פ. ר. פתייונס, קול' — ח/6 (12).

בת חורגת ושמה "אחזקה" — נ. ט. נוריס, קול' — ח/6 (26).

כזאת יכול לקרות גם לך! (גילוי תקלות ברכב) — א. ד. טלע; א. ארייך — ח/6 (33).

המפקד! האחזקה היא באחריותך! — ח/7 (29).

אחזקה — באיזה מחיר? — י. קפואנו, לויט' קול' — ח/8 (32).

כיצד להסיר, להרכיב ולסוך מסביב-דוריות — ח/9 (31).

הטיפול במכשירים מדויקים — י. שן-צור — ח/10 (25).

בחינת מעגלי הטעינה של האלטרנטור — ח/10 (27).

מסננות אויר בטנק "שרמן" ("באתי, ראיתי, תיקנתי") — ח/11 (25).

לא כל הנוצץ זהב — ק. א. קר, לויט' קול' — ח/11 (32).

אורך החיים של מנוע מכונית והגורמים המשפיעים עליו (חל. א') — י. הס — ח/12 (28).

אורך החיים של מנוע מכונית והגורמים המשפיעים עליו (חל. ב') — י. הס — ח/13 (30).

"תותחים פרוק" או "ריקן תותחים"? — ו. טטנדר — ח/14 (16).

שיטות אחזקה — לאן? — ד. א. פהיי, קפ' — ח/14 (31).

עשרת הכללים לשמירת הצמיג! — ח/15 (28).

מערכת קירור ברכב ואחזקה — מ. ג. שולץ — ח/15 (30).

הבסיס בכותרות — צ. גליק — ח/15 (32).

איטליה

- אנשי-חרמ"ש איטלקיים — לוליני-טנקים — קנ"ו (39).
מערכת "תותח-מכ"מ" נ"מ חדישה — קנ"ח (33).

אימון גופני (ספורט)

התעמל — ושמרת כושרך! — מ. זהר, סא"ל — קנ"ו (54).
בריאות וכושר גופני — מ. זהר, סא"ל — קנ"ז (54).
אימון גופני לאזרחים ולאנשי צבא — מ. זהר, סא"ל — ק"ס (48).

אימונים ותמריצים

תמרון תלת-זרועי בתנאי לוחמה גרעינית (תרגיל דו-צדדי של נאט"ו, 1960) — קל"ה (23).
תרגיל „פרוץ וכבוש!“ — ל. מרחב, רס"ג — קל"ח (40).
„משחק-מלחמה“ החדש — מעמדו והשגיו — א. ס. מלונ, קול, ארה"ב — קל"ט (18).
על „משחקי-מלחמה“ — א. תמיר, אל"מ — קל"ט (23).
תכליות באימון — י. רבי, אלוף — ק"מ (19).
משחקי-מלחמה — כלי הדרכה — מ. פעיל, סא"ל — קמ"ב (39).
על „אורחים“ ואורחות-תרגול — ל. מרחב, רס"ג — קמ"ז (40).
יצירת תנאים ממשיים בתרגילים — ל. מרחב, רס"ג — קמ"ז (40).
דמות הלחימה המצטיירת בעיני צבא ארה"ב לשנות 60 — קנ"ו (3).
לקראת אימוני-הקצין — מחצפה מה"ד — קנ"ט (27).
תרגול מסות ומפקדות — „אלף“, אל"מ — ק"ס (33).
התרגיל הדו-צדדי — יתרונותיו ומגבלותיו — חיים ד., סא"ל — ש/2 (8).
בעקבות התרגיל העוצבתי — י. אל"מ — ש/2 (11).
על התרגיל המסכם — א. אל"מ — ש/2 (13).
סקירת תרגיל גדודי (חיל הנדסה) — א. ארד; פ. רחנבאום — ש/9 (10).

אימון קדם-צבאי

על אימון קדם-צבאי בגרמניה — קל"ט (58).
הגדנ"ע פרוזדור לצה"ל — קמ"ה (41).

אלג'יריה

ההתקוממות באלג'יריה, אפריל 1961 — ע. סוקר — קל"ו (39).
המגרב הערבי — י. כהן — קס"א (34).
הליקופטרי-קרב באלג'יריה — ה. בתואר, מיוז, צרפת — צ/98.

אלקטרוניקה

מערכות-הנשק מבט הערכה — א. נחשוף, אל"מ — קל"ז (15).
הטרנזיסטור — כשירות ניידותם של טילים נ"ט, ארה"ב — קל"ז (53).
„כלב-גישוש“ בריטי ששיכלל — ק"מ (48).
ה„פאדאק“ — מחשב אלקטרוני לארטיילרית-שדה, ארה"ב — ק"ג (37).
„לור“ — נשק „לא יאמן“, ברה"מ — קנ"ג (38).
המחשב באופקו של צבא חדיש — ע. ישראלי, סא"ל — קנ"ד (14).
החייל והלוחמה הטכנולוגית — פ. א. מיקשה, צרפת — צ/119.
מחשבי דימוי (חל. א') — י. כץ — ח/1 (19).
מערכת בקרה ניידת לטילי נ"ט — ח/1 (38).
מחשבי דימוי (חל. ב') — י. כץ — ח/2 (21).
מחשבי דימוי (חל. ג') — י. כץ — ח/3 (20).
מחשבי דימוי (חל. ד') — י. כץ — ח/4 (20).
הטלביזיה בשירות חיל השריון — ח/4 (38).

על גפרורים והשיטה הבינרית — מ. אורבך — ח/5 (25).

המוח האלקטרוני (שיטת הספרות ומכונות החישוב הבינריות) — מ. אורבך — ח/6 (23).
חשוב! Think — מ. אורבך — ח/9 (24).
טכניקת ה„לור“ — „Laser“ — ח/10 (3).

אנרגיה אטומית

בריטניה בונה כורי-כוח ליוגוסלביה — קנ"ב (6).
כורים ביפן — קנ"ב (6).
כור-יחולנד — קנ"ב (6).
תכנית לרשת כורי-כוח בסך MW 5000 של צ'כוסלובקיה — קנ"ב (6).
כורי-אטום של ספרד — קנ"ב (7).
כורי-כוח של בריטניה — קנ"ג (24).
נציבות לאנרגיה אטומית של צרפת — קנ"ג (24).
ההתפתחות בהודו ובפכיסטאן בשטח האנרגיה הגרעינית — קנ"ו (47).
עשור „האטום לצרכי שלום“ — נ. אבי-יורם — קנ"ח (18).
כורים מתוצרת אמריקה לבריטניה — נ. אבי-יורם — ק"ס (15).
אנרגיה אטומית בצרפת — נ. אבי-יורם — קס"א (10).
השליטה על אנרגיה הפיצוץ — ד. לסקוב, אינג'; א. בריוסף — ש/5 (9).
הכוחות הפועלים על מבנה סגור בהשפעת פיצוץ גרעיני — י. שחר, אינג' — ש/6 (24).
מקורות האנרגיה — ב. פיין — ח/1 (24).
סימן היכר המסמל קרינה — ח/7 (39).
פרופ' נילס בוהר ז"ל — ב. פיין — ח/9 (19).
וכן ספרים: 14 — ראה נספח א'

אסטרטגיה

צבאות על פרשת-דרכים — אורס שווארץ, שביצריה — קל"ה (18).
מלחמה מוגבלת — כיצד? „מקובלת“ או גרעינית? — ה. קסינגר, פרופ', ארה"ב — קל"ז (19).
הנשק הגרעיני והשפעתו על הלוחמה בזמננו — י. רביב, סא"ל — קל"ז (5).
על מלחמה מוגבלת — וסייגיה — הדיס — קל"ז (30).
צבא — צבא-אזרחים — „הגנה ארצית“ — מתוך ספרו של ו. קינטנר, קול, ארה"ב — קל"ז (30).
השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, סא"ל — קל"ח (3).
המלחמה כיום — בסימן תמורות — י. פ. פולר, גנ' מיוז, בריטניה — קל"ח (15).
השפעת הנשק הגרעיני על אורח-החימה — י. רביב, סא"ל — קל"ט (5).
קיום לאסטרטגיה הגרעינית — י. הרכבי, אלוף — ק"מ (31).
מתי והיכן תתכן מלחמה לא גרעינית — קורוצ'קין, גנ', ברה"מ — קמ"א (4).
מערכת-קרקע במלחמה אטומית — ה. ה. האוז, גנ' מיוז, ארה"ב — קמ"א (5).

אספקה

- הפלגה אל העלים האפסנאי של מחר — צ. אלון, סא"ל — קל"ז (34).
הארגון הלוגיסטי — צ. אלון, סא"ל — קמ"ב (25).
עיקרי מערכת התחזוקה הסוביטית — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ב (31).
ראיה חדשה של האפסנאות בשדה הקרב — צ. אלון, סא"ל — קמ"ג (10).
המטבח בצבא — ז. גרוסקופ, ארכ' — פ/2 (21).

ארץ-ישראל (כללי)

- השנאה הערבית — מהם מניעיה? — א.ה. סא"ל — קמ"ז (6).
מרום-הגליל — ב. ספיר, רס"נ — פ/6 (29).
פלסים מגלים עתיקות (בסביבות "שעלבים") — י. אשכול — פ/7 (29).
מצודת יפו — ב. ספיר, רס"נ — פ/8 (26).
חיל ההנדסה בסיוע לחפירות מצדה — פ. גרשביץ — פ/9 (3).
הרעיו (רשמי סיור במגנפור) — ב. ספיר, רס"נ — פ/9 (36).
בשולי חפירות מצדה — ב. זחרי — פ/9 (39).
וכן ספרים: 14, 18, 29 — ראה נספח א'

ארץ-ישראל — עברה הצבאי

- אורד וינגייט — ח. לסקוב, רב אלוף — קל"ז (3).
מסיפוריו של לויטננט-משנה (חל. א') — מ. זרודינסקי, לויט' — קל"ח (35).
מסיפוריו של לויטננט-משנה (חל. ב') — מ. זרודינסקי, לויט' — קל"ט (33).
תכנונו של מבצע "חירס" — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ה (15).
כיבוש משלטי-הצומת — א. אילון, רס"נ — קמ"ז (5).
מבצע "חירס" (סיפור המערכה) — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ט (4).
הגנת הנגב באספקלריה היסטורית — מ. ג'חון, סא"ל — קנ"א (13).
עמידת יד-מרדכי — ההישג והציווי — ש. אבידן — קנ"א (25).
חה"נ רומאי במצור מצדה — ב. ספיר, רס"נ — פ/11 (22).
וכן ספרים: 2, 7, 13, 15, 19, 26, 29 — ראה נספח א'

ארצות-הברית

- תחזית אמריקנית על יחסי התמודדות עם ברה"מ — הדיס — קל"ה (30).
מה יהיה גודל הכוחות במלחמות לעתיד — קל"ה (42).
סודות קליעו של "דייז קרוקט" — קל"ה (57).
מה בין "טרפן" ל"עין-האדומה" בהגנה נ"מ חדישה ביותר? — קל"ה (57).
מלחמה מוגבלת — כיצד? "מקובלת" או גרעינית? — ה. קייסנר, פרופ' — קל"ז (19).
לוינתקשורת "אדונט" — הדיס — קל"ז (38).
נשק-כיתה חדש תלול-מסלול — מטויל-מונים אמריקני "XM-79" — קל"ז (48).
מרגמות על זחלים (81 מ"מ) — קל"ז (50).
נשק-פרט נ"ט לרגלי "MX-72" — קל"ז (50).
רכב-פרט חדש "טריילסטר" — קל"ז (51).
שריון עיניים ללוחם — משקפי שריון — קל"ז (51).

- נשק גרעיני — הרחעה, מלחמה או שלום? — ש. גזית, סא"ל — קמ"א (13).
התוכל ארה"ב לנהל מלחמה "מוגבלת"? — ט.נ. דיופואי, קול' ארה"ב — קמ"ב (3).
דמות המלחמה בזמננו — נ. טלנסקי, גנ' מיור, ברה"מ — קמ"ג (4).
לחימה גרעינית ותכליתה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ג (9).
הגנה נ"מ של מדינה קטנה — קמ"ג (38).
תפיסות ופולגות במלחמה גרעינית — ר. ארון, צרפת — קמ"ד (3).
מהו "כוח-ההרתעה" הבריטי — ומהם סיכוייו? — מ. ספקטור — קמ"ד (10).
כוחות מוצנחים במערב-אירופה, מבנם ומגמותיהם — י. א. אל"מ — קמ"ד (16).
והיה כי תפרוץ מלחמה — ב.ה. לידל הארט, קפ' — קמ"ה (4).
תחזית מדעית צבאית לקראת 1970 — מ. גרן, גנ' צרפת — קמ"ז (14).
המלחמה הגרעינית: נשק והגנה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ז (15).
על תפוצתם של כל-יחיד הנשק הגרעיניים — הדיס — קמ"ח (16).
גנרל טיילור — ותורת ה"מענה הגמיש" — א. פלד, אל"מ — קמ"ט (19).
הכוחות המזוינים של ברית-הברית — קמ"ט (37).
הגישה העוקפת במלחמת-העצמאות — י. רבין, אלוף — קנ"א (7).
עליונות באייר — "לוחם" — קנ"א (33).
מלחמה אסטרטגית מוגבלת — י. הרקבי, אלוף — קנ"ב (3).
על בחירת כיוון המאמץ העיקרי — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ב (8).
הרתעה או הגנה? — א. וילסון, בריטניה — קנ"ג (13).
מלחמת גריליה: הלכה ומעשה — ב.ה. לידל הארט, קפ' — קנ"ג (25).
לוחמת גריליה — י. אלון, אלוף — קנ"ג (31).
בחירת כיוון המאמץ העיקרי (חל. ב') — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ג (36).
לדמותה של מלחמה בזמננו — אלף, אל"מ — קנ"ד (3).
שדה-הקרב הגרעיני — ז. ניארא, גנ' צרפת (עיבוד: מ.ה. רס"נ) — קנ"ד (7).
האסטרטגיה של ישראל בעיני הערבים — ו. אל-חאלד; ד"ר, לבנון — קנ"ה (4).
"מבצר אמריקה" — ו. סטיל, ארה"ב — קנ"ה (17).
פיתר קישיות בסוגיות "כוח רב-צדדי" — נ. ביאלוף — קנ"ה (18).
הלוחמה בשדה-הקרב הגרעיני — ז. ניארא, גנ' צרפת (עיבוד: מ.ה. רס"נ) — קנ"ה (25).
השגת קצבי-התקפה מהירים — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ח (8).
המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני — ג.ג. דילון, קומנדר, ארה"ב — ז/101.
אסטרטגיה מהי? — א. בופר, גנ' צרפת — ק"ס (3).
מה בין האסטרטגיה לארגון הממשל — ש. גזית, אל"מ — ק"ס (5).
מה נמצא מתוך "האסטרטגיה הסוביטית" — א. היילברון, ארה"ב — קס"א (6).
האסטרטגיה הצבאית הסוביטית — ג. דולצקי, קול' ארה"ב — ז/קנ"ה.
קטעים מתוך "האסטרטגיה הצבאית" — סוקולובסקי, מרשל, ברה"מ — ז/קנ"ה.
הגנה נגד טילים בליסטיים — א. לביא — ח/13 (3).
וכן ספרים: 14, 20 — ראה נספח א'

התוכל ארה"ב לנהל מלחמה "מגבלת" ? — ט. נ. דיפואר, קול — קמ"ב (3).

הליקופטרי-תצפית מתחרים (L-13 ; M-1100 ; D-250) — קמ"ב (19).

צבא ארה"ב — לקראת מה יצעד בשנים 1970—1962 ? — קמ"ב (20).

מערכות "טרנסיסטור" להגנה אווירית (מערכת "בארדיי") — קמ"ב (44).

"מפקד-קול" (מכשיר קשר אישי) — קמ"ב (47).

המשפחה האמפיבית גדלה ("פאט") — קמ"ב (47).

גרור-משא אווירי (דאון-מטען) — קמ"ב (47).

זחלי-חרמון — לרכב מוקל (T-116) — קמ"ב (48).

חצית מכשולים בגשר כבלים — קמ"ב (48).

השיטה המטרית בצבא ארה"ב — קמ"ב (54).

תפיסות השריון האמריקנית והסובייטית — הדים — קמ"ג (18).

תפיסות גרמניות — לעומת אמריקניות (בחימוש, טקטיקה, פיקוד) — קמ"ג (27).

האזן ושמע — ד. ג. גרין, קול — קמ"ג (32).

הטלת פצצה "מעל הכתף" — הדים — קמ"ג (37).

חליפה ממוגנת — קמ"ג (48).

מכונית-סירה — קמ"ג (49).

שיוך בין "גוקי-הרקולס" ו-"Goer" — קמ"ג (49).

מגמות הארטילריה של צבא ארה"ב — ג. פ. דיגס, קול — קמ"ד (23).

על המציאותיות במחשבה הצבאית — מבטאו בייט לפיקוד-ומטה — קמ"ד (27).

טנק-מוטס של המחר ? — קמ"ד (45).

"נחש" אוצר חשמל (סוללת חשמל) — קמ"ד (46).

זחלים לרכב משא — קמ"ד (46).

והיה כי תפרוץ מלחמה — י. ה. לידל הארט, קול — קמ"ה (4).

מבנה חדש — לאור מגמות טקטיות חדשות — א. היימנט, לויט-קול — קמ"ה (9).

עדיפות בכוח-אדם ובחימוש — חיונית — ת. י. קרבר, קול — קמ"ה (13).

היתכן צבא "דור-כליתי" ? — ו. מ. קונור, קול — קמ"ה (14).

תנועת בתחרות: מטוסים — טילים — הדים — קמ"ה (30).

מערך-הארטילריה החדש האמריקאי (נוסח-1962) — קמ"ה (43).

פיצוצים גרעיניים בחלל החיצון — א. מנס, אינג' — קמ"ה (48).

שריון נוסח "סוף המאה העשרים" (על תלבושת-מגן) — קמ"ה (50).

מגלה-כל לשני ק"מ — קמ"ה (50).

דמות ה"טרפן" — קמ"ה (51).

הצצה "אנטומית" לצבא חדיש — הדים — קמ"ו (45).

טיל "התעלומה" — נגד שריון, ביצורים וגייסות (טיל "שילאלא") — קמ"ז (47).

מסיכת-הגן (M-17) — קמ"ז (51).

"טנק-עבודה" אמריקאי ובריטי — קמ"ז (51).

ועוד על תותח משופע-תכונות — קמ"ז (51).

על תפוצתם של כלי-הנשק הגרעיניים — הדים — קמ"ח (16).

התארגנות צבא ארה"ב בנוסח חדש — קמ"ח (48).

כוננות "כימית" — קמ"ח (48).

"נעלי-מים" — קמ"ח (51).

"מוביל-הנוזלים המתגלגל" — קמ"ח (52).

גנרל טיילור ותורת ה"מענה הגמיש" — א. פלד, אל"מ — קמ"ט (19).

כלי-זחלי משורין — במקום גיפ-הסיוור — קמ"ט (49).

הטרנסיסטור — בשרות-צבאי — קמ"ט (49).

גיפ-צבאי מונע בטורבינת-גז — קל"ז (51).

על כוחות מיוחדים — קל"ז (55).

נשק אטומי-טקטי אמריקני — נ. אוגניוב, קול, ברה"מ — קל"ז (11).

נשק גרעיני קצר-טוח — ו. שאיקוב, לויט-קול ; א. רוטין, קול, ברה"מ — קל"ז (13).

סיוע ארטילרי משופר עתה — ו. פ. קרמר, קול — קל"ז (26).

צבא — צבא-אזרחים "הגנה ארצית" — ו. קינטנר, קול — קל"ז (30).

טנק מונח-טלויזיה ? — קל"ז (53).

הטרנסיסטור — בשירות גידודתם של טילים נ"ט — קל"ז (53).

על "עין-האדומה" — נשק נ"מ — קל"ז (56).

טיל נ"ט "לקרוס", אמריקני — קל"ז (56).

על הטיל "פארשינג" — קל"ז (56).

ארגון הארטילריה — י. רביב, טא"ל — קל"ח (5).

מבנה דיכוי-תירגלים — י. רביב, טא"ל — קל"ח (8).

מבנה דיכוי-תירגון — י. רביב, טא"ל — קל"ח (9).

הכוחות המזוינים של ארה"ב בראשית 1961 — קל"ח (32).

לאחר מערכת-נשק: מטוס וטייל-למרחק — הדים — קל"ח (45).

ורוע-הטילים האמריקנית בהתארגנות — הדים — קל"ח (52).

טילי חיל-האוויר הבין-יבשתיים — הדים — קל"ח (52).

טיל "תת-מימי" של הצי — הדים — קל"ח (52).

המדע — לפגיעה ולאבטחה, חיפוש אטומיים וכימיים — הדים — קל"ח (52).

"בית-הד-רסקי לחייל ה"קפצן" ("הגורד-רסקי") — מתוך העתונות — קל"ח (53).

להיסט: גיפ מוקל וטרבינת-גז — קל"ח (62).

מכשיר-גילוי-צוללות "תלת-מימדי" (VDS) — קל"ח (63).

טיל ל"תפעול-לכל-רגע" ("מינימטן") — קל"ח (63).

טילי "ניקה" בגרמניה — קל"ח (64).

על המטוס "סטארפאיטר" — קל"ח (64).

על טיל "סיטאן 100" — קל"ח (64).

"משחק-המלחמה" החדש — מעמדו והשגיו — א. ס. מלוני, קול — קל"ט (18).

כושר החבלה של פלוגת רובאים — ה. ארמסטרונג, קול — קל"ט (39).

רכב-פרקים לתובלה בחזית — קל"ט (43).

גלגלי-הדלק — קל"ט (43).

טיל נ"ט חדש — מצרפת לארה"ב — קל"ט (45).

מועלי שריון — קל"ט (53).

סירת-נחיתה גלגלית — קל"ט (53).

גלגלי-טנק פלסטיים — קל"ט (53).

"הבטחת העורף" לנוכח הקרינה הגרעינית — כיצד ? — מתוך ירחון ביה"ט לפיקוד ומטה — קמ" (37).

מקלטים לפיקוד — ולמשפחות — קמ" (37).

מטול רימונים נ"ט חדש — MX-72 — קמ" (41).

מיכלית-אלומיניום — קמ" (48).

ליווי-הקשר ה"עומד-על-עומדו" — קמ" (48).

"סוס" תת-מימי — קמ" (48).

"ספינת-מפרש" אווירית — קמ" (49).

מכשיר-תצפית-מכ"מ, AN/TPS-21 — קמ" (50).

"פיקוד-האוויר האסטרטגי" — קמ" (50).

מערכת-קרקע במלחמה אטומית — ה. האוז, גני מיוז — קמ"א (5).

כוח-הולם אחד: ה"סטראק" וה"סטאק" — קמ"א (32).

קאסטר: מדוע נכשלה הפלישה — הדים — קמ"א (50).

„צניחת לילה“ (מבצע מוטס בנורמנדיה) — נבו, סא"ל — קנ"ו (7).
 מבעיות הטקטיקה „הליקופטרית“ (לקח קרבות בויאטנאם) —
 קנ"ו (21).
 „פאדק“ — מחשב אלקטרוני לארטילרית-שדה — קנ"ו (37).
 רובה „כליבו“ AR-16 — קנ"ו (50).
 ארטילריה בינונית „נעה-מאליה“ (הוביצר 155 מ"מ) — קנ"ו (50).
 על מחלת ה„מחרת“ ועל „עוזרות אורחי“ אצל קצינים — קנ"ו (28).
 ה„לאנס“ — טיל דיכוייני חדש („Lance“) — קנ"א (41).
 רכב יבשתי אמפיבי מוטס (M-166) — קנ"א (41).
 „מטען-הריסה אטומי“ — קנ"א (42).
 מתקן להתפלת מים בעזרת לחץ-אדים — קנ"א (42).
 אניות גרעיניות — קנ"ב (6).
 התקן להגנה מפני קרינה — קנ"ב (6).
 ביטול פיתוח מטוס מונע-בכוח-אטומי — קנ"ב (6).
 דמות שריון-המחר? (טנק נסיוני XM-551) — קנ"ב (25).
 מחשבות שניות של לקחי תפעול הליקופטרים — הדים — קנ"ב (26).
 לקראת „עוצבות אוויריות“ — קנ"ב (27).
 דיכויית-סער אווירית לתרגיליה — קנ"ב (28).
 אחרי! (על בסיס הדרכה של ארה"ב) — א. בראורין, רס"נ —
 קנ"ב (30).
 החדש בארטילריה הקנית בתזמנו — נ. גרישין, לויט קול, ברה"מ —
 קנ"ב (43).
 ה„טרפן“ מתגבש — קנ"ב (56).
 צבא ארה"ב — למבנה חדש (שינויי-מבנה במטכ"ל זרוע-היבשה) —
 בר-דצון, סא"ל — קנ"ג (3).
 מגן לוחם — כיצד? — קנ"ג (18).
 מדטוח מדגם „לור“ — קנ"ג (54).
 „אספקה אסטרטגית“ לכוחות-משלוח (מטוס-התובלה „הרקולס“) —
 קנ"ג (54).
 דגם חדש ל„גיפ-האיר“ — קנ"ג (54).
 נשימה מציילה (מכשיר להנשמה מלאכותית) — קנ"ג (54).
 צבא ארה"ב — למבנה חדש (דגמי-דיכויים חדשים ותכליתם) —
 בר-דצון, סא"ל — קנ"ד (15).
 המארינס (החיל, תפקידיו ומבנהו) — ע. שקד, סא"ל — קנ"ד (37).
 היחצה ציר-נשק ארה"ב-גרמניה את ציר-הנשק גרמניה-צרפת —
 הדים — קנ"ד (45).
 „אור פזור“ לירי-לילה — קנ"ד (55).
 מכ"מ צניח — קנ"ד (55).
 „מולר“ ניח (ה„טרפן“) — קנ"ד (55).
 „מבצר אמריקה“ — ר. טטיל — קנ"ה (17).
 משמעות מדינית להטסה צבאית — קנ"ה (24).
 מנסיגו של טייס-הליקופטר בויאטנאם — קנ"ה (44).
 פיקוד אמריקאי למוזח-התיכון — מה דינו? — הדים — קנ"ה (46).
 „מקלע-שש“ „מיניגאן“ — קנ"ה (50).
 רחפן נגד-מוקשים — קנ"ה (50).
 „ליליפוט“ אמפיבי — קנ"ה (50).
 תמורות בתנאי שרות לחיילים בשרות-קבע — מ. וגשל, סא"ל —
 קנ"ה (51).
 דמות הלחימה המצטיירת בעיני צבא ארה"ב לשנות ה-60 — קנ"ו (3).
 הריינג'רים נוחתים בחוף ג'אלה — ג. אלטיארי — קנ"ו (27).
 המארינס (חל. ב'), חייל ויחידה — אימונם ודמותם — ע. שקד,
 סא"ל — קנ"ו (32).

הבקעת מוקשים לשמינית-קילומטר — קנ"ו (49).
 מטוסי-כנף — לסיוור? — קנ"ו (49).
 „כוחות מיוחדים“ בצבא ארה"ב — א. בר-דצון, סא"ל — קנ"ו
 (15).
 הכוחות לתפקידים מיוחדים של האמריקאים — ג. גולובין, קול;
 מ. סטרוב, לויט קול; ברה"מ — קנ"ו (16).
 ה„האוק“ — טיל נ"מ — קנ"ו (33).
 הריינג'רים נוחתים בחוף „ג'אלה“ (חל. ב') — ג. אלטיארי —
 קנ"ו (37).
 „סרג'נט“ — „מהימן יותר, נייד יותר“ — קנ"ח (21).
 „שישה באחד“, מקלע „Stoner 63“ — קנ"ח (33).
 כיצד נכון למיטב היריה? — ט. ו. הרן, קפ" — קנ"ח (42).
 „קומנדו“ על גלגלים — קנ"ח (49).
 הליקופטר נגד גריליה — קנ"ח (50).
 „הקשות שבקשוחים“ — הנגדל אדמס — הדים — קנ"ט (35).
 ה„כוחות-המיוחדים“ תכליתם ואימונם — מ. פייקס, רס"נ — קנ"ט
 (41).
 המחלקה האבודה (פרשת-קרב) — ס. ז. א. מרשל, בריג'נטי —
 קנ"ט (47).
 רובוט „הסינ-גרענת“ — קנ"ט (53).
 מה נמצא מתוך „האסטרטגיה הסובייטית“ — א. היילברון —
 קס"א (6).
 התקפת גזים! — ה. פ. אולני, מיוז — קס"א (29).
 חי"ד מיידי (טיל להעברת גודי-חי"ד באויר) — קס"א (51).
 מהי תשובת הרובאי לנשק הגרעיני? — ד. ק. קליימן, רס"ל —
 95/צ.
 הריינג'רים בכיתור — ג. אלטיארי — 96/צ.
 טבח וברח (על „קומנדו“ בריטי) — ת. ס. וויאט, קפ" — 98/צ.
 הטקטיקה ההתקפית הרוסית — א. בראון, מיוז — 99/צ.
 הקרב על בקיע המאן (מלחמת קוריאה) — פ. קליימן, רס"ל —
 100/צ.
 ה„ערפוש“ בגזרת-אנציו (על מסך עשן) — ב. א. קלאבר — 100/צ.
 המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני — ג. ג. דילון, קומנדור —
 101/צ.
 דיכוייה משולשת או מחומשת? — ז. פאראג'נטיל, לויט קול,
 צרפת — 101/צ.
 סיור ארוך-טוח לחטיבה — ר. ל. פיקאט, קפ" — 102/צ.
 השריון להתקפות-לילה — ר. מ. ווקר, לויט קול — 102/צ.
 ההסתערות — מהי? — מירחון צבא ארה"ב — 103/צ.
 „אב על טנקים“ למפקד פלוגת-רגלים — א. א. זיפרט, לויט
 קול — 104/צ.
 חיל-רגלים ממוכן — מה עליו להיות? — ג. ה. הופארט, קול —
 105/צ.
 הסוואה והטעיה (בלוחמת-מדבר) — וו. אי. שזקודה, קפ" — 106/צ.
 קציני-רגלים „נפל“ לדיכויית-שריון (סיפור) — מ. א. מאיסנר, קפ" —
 107/צ.
 רכב-קרב של רגלים — ר. מ. אוגוריאביץ — 107/צ.
 ניתוק (קרב בכיתור, סיפור) — ק. ס. גארסטון, קפ" — 108/צ.
 הצלף „יפקוק“ פערים — ה. אי. קאלי, קול — 108/צ.
 על אווירית-הסער הרוסית — ג. ג. גייגר, מיוז — 108/צ.
 ההליקופטר — מכשיר לניהול-מבצעים — א. פ. איסטרברוק, גנ' —
 109/צ.

לקחי קרבות הרים — מירחון „רגלים” — צ/120.
האסטרטגיה הצבאית הסוביטית — ג. דולצקי, קול — צ/קנ”ה.
עצור את הטנק! — ל. א. איטקין, קפ — צ/קנ”ה.
זה קרה בגבעה 30 — ס. ל. א. מרשל, גנ — צ/קנ”ה.
הפטרול שלא ייאמן — ד. אנגל, רב”ט — צ/קנ”ה.
קרביטרווא — טנקים ורגלים בהתקפה — א. ל. ואסצ, גנ; מילר, קול; גרמניה — צ/קנ”ה.
החרמ”ש החדש שב„גייסות הקרב” — ה. י. תילא — צ/קנ”ה.
ירית-פתע ת. ר. בלוק — צ/ק”ס.
מתקן לאימון נהגי רכב זחלי — ש/1 (40).
תותח מתגייס חדש M-196 E-1 — ש/2 (34).
שולחן-שטח אלקטרוני לדמוי קרב-שריון — ש/2 (34).
רשמי סיור בארה”ב — א. ר. טא”ל — ש/4-3 (51).
הסיור בצבא ארה”ב — ש/5 (12).
הכשרת קציני-הנדסה בצבא ארה”ב — י. דורי — ש/6 (27).
גשר הסתערות נייד, אמריקני — ש/9 (32).
”Tow” — טיל מינחה חדש בצבא ארה”ב — ח/15 (37).
וכן ספרים: 8, 20, 24, 27 — ראה נספח א’

אתיופיה

ספרים: 2, 9 — ראה נספח א’

כיתור — י. ד. קוליון, קפ — צ/109.
חסל את המשגים הללו בהקדם! — פ. קליינמן, לויט’ קול — צ/110.
דרכו של אד”מ (ארגון דיכוינוני מחודש) — מתוך ירחון „ההשקפה הצבאית” — צ/110.
פשיטה „מן החלל” (על צניחה) — ר. ד. פולטה, קפ — צ/110.
דוד נגד גלית (על הגנה נ”ט) — ג. וו. בארקהיימר, קפ — צ/111.
עשרת-העיקרים וארבעת-הכללים של מאו — ת. פ. פאאליני, מיור — צ/113.
עשה זאת בנאפאלם! — ה. ט. ליון — צ/113.
הטקטיקה הסוביטית כיום — ט. ר. בומאן, לויט’ קול — צ/114.
כיצד ריגלתי את פרל-הרבור — ט. יושיקאוה, יפן — צ/114.
מבצע קדש — מעשה-אמן של נידות — ט. א. בקליי קפ — צ/115.
פתרון לסיוע-אוויר מקרוב — „נוסח סטראיק” — מירחון צבא ארה”ב — צ/115.
כיצד יפעלו הרגלים הממוכנים? — ג. ה. הופרט, קול — צ/116.
התקפה בדרך של הסתננות — ר. ט. מורלין, מיור — צ/116.
כיצד יוכל האדם לטנק? — ה. ס. לוג, לויט’ — צ/118.
ענין של הזמן — והליקופטרים — ב. איירס, קפ — צ/118.
האמת על המלחמה הגרעינית — מירחון „ההשקפה הצבאית” — צ/120.

ב

ביצורים

האמנם עבר זמנם של ביצורי-גבול? — הדיס — ק”מ (36).
וכן ספרים: 7 — ראה נספח א’

בלגיה

על רכישת מטוסים לצבא בלגיה — קל”ח (64).
על מבנה גייסות בלגיה — קמ”ג (52).

בריטניה

מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א’) — קל”ה (7).
מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב’) — קל”ו (10).
היחודש שירות-החובה בבריטניה? — הדיס — קל”ו (18).
נשק חדש — ערכו במועדו (מפציץ “TRS-2”) — קל”ו (18).
על מבנה צבא בריטניה — קל”ו (55).
אורד וינגייט — ח. לסקוב, רב”אלוף — קל”ז (3).
ה„חזיר המעופף” — מטוס-סילוני חסר כנפים — קל”ז (52).
חיל האוויר הבריטי במזרח-התיכון — לפי עתונות בריטית — קל”ז (54).
על חיל-האוויר הסוביטי — לפי סופר צבאי בריטי — קל”ז (56).
מבנה בריגדה בריטית — י. רביב, טא”ל — קל”ח (14).
המלחמה כיום — בסימן תמורות — י. פ. פולר, גנ’ מיור — קל”ח (14).
על מה מעיד „מבצע כווי” — קל”ח (21).
בריטניה מישמת לקחי פורט-סעיד — קל”ט (44).
תותח-הטנק הבריטי החדש (105 מ”מ) — קל”ט-52.

בולגריה

טילים נגד טילים? — ל. לילוב, לויט’ קול — קמ”ד (7).

בורמה

ספרים: 2 — ראה נספח א’

בטחון

בעיות הבטחון — גם למחר — ד. בוגוריון, ראש-הממשלה ושר-הבטחון — קנ”א (3).
משימות הבטחון לשנים הבאות — צ. צור, רב”אלוף — קנ”א (5).
הגורמים המשפיעים על דמותה של מערכת-הבטחון — ש. גזית, טא”ל — קנ”א (23).
מדיניות בטחון רבת-פנים (היעוד הבטחוני ומבנה הכוחות) — ש. גזית, טא”ל — קנ”ג (7).
תורת-בטחון — ח. לסקוב, רב”אלוף — קנ”ג (11).
הכשרת סגל בכיר בסוגיות הבטחון הלאומי — ר. ורדי, אל”מ — קנ”ה (11).
מאמץ מאוון — לאיוון כוחני — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — קנ”ט (9).
טכנולוגיה ובטחון (חל. א’) — מ. פלד, אל”מ — קנ”ט (12).
אורך שירות-החובה — י. ניצן, אל”מ — קנ”ט (28).
טכנולוגיה ובטחון (חל. ב’) — מ. פלד, אל”מ — ק”ס (8).
צבא עשיר חוסך מיליונים — י. ניצן, אל”מ — קס”א (45).

ברית המועצות

תחזית אמריקנית על יחסי התמודדות עם ברה"מ — הדיס — קל"ח (30).

מה יהיה גודל הכוחות במלחמות לעתיד — קל"ח (42).

מיג"כ 19 — קל"ו (45).

סוללות טילים טקטיות סובייטיות — ברמה קורפוסית? — קל"ו (50).

על אקדח "סטצ'קין" — APS, אקדח-אבטומט — קל"ו (55).

על השתלמות קצינים בצבא ברה"מ — קל"ו (55).

נשק אטומי-טקטי אמריקני — נ. אונגווב, קול' — קל"ז (11).

נשק גרעיני קצר-טוח — ו. שיאקוב, לויט' קול'; א. רוטין, קפ' — קל"ז (13).

מפקד-עוצבה ומטהו — ל. מרחב, רט"נ — קל"ז (19).

טנק "תת-מימי" סובייטי חדש T-54 — קל"ז (53).

על חיל-האוויר הסובייטי — לפי סופר צבאי בריטי — קל"ז (56).

מבנה דיכוי-הממוכנת סובייטית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (10).

פלוגת רובאים בנחיתה מן-האוויר — צביטקוב, קול' — קל"ח (23).

כוח-מוטס בכיבוש צומת-דרכים — אנדרייב, קול' — קל"ח (25).

מפגן עצמת-האוויר הסובייטית 1961 — קל"ח (28).

המדע — לפגיעה לאבטחה, חיפושים אטומיים וכימיים — הדיס — קל"ח (52).

קרב בעומק מערך-ההגנה — א. קבאסוב, גנ' לויט' — קל"ט (14).

לוחמת-מוקשים סובייטית — ל. נ. אטר, מג"ד — קל"ט (37).

מרגמת-רגלים "כבדה-מאוד" (בת 160 מ"מ) — קל"ט (53).

מרגמה — כארטילריה בינונית (בת 240 מ"מ) — קל"ט (53).

מקורות לקריאה על אורח-הלחימה הסובייטיים — קל"ט (54).

עיקרי ההגנה ומבנה — ל. מרחב, רט"נ — ק"מ (20).

שיתוף-פעולה בהגנה — מירושניצ'נקו, לויט' קול' — ק"מ (27).

עוד נגמ"ש-שוחה סובייטי, BTR-40 (A) — ק"מ (49).

מתי והיכן תחנן מלחמה לא גרעינית — קורוצ'קין, גנ' — קמ"א (4).

התגברות על הגנה חפוזת — פ. גבריקוב, לויט' קול' — קמ"א (19).

גדוד-טנקים תוקף הגנה חפוזת — ז. לוח, לויט' קול' — קמ"א (23).

הפתעת מפגן-טושינו — מה היא אומרת? — קמ"א (44).

כלייה-טיס המרחף — קמ"א (51).

רגלים-ממוכנים סובייטיים בהתקפה — איסקוב, גנ' מיר; י. סביראוב, לויט' קול' — קמ"ב (10).

אל מה יונחו הכוחות המזוינים של ברה"מ? — הדיס — קמ"ב (24).

עיקרי מערכת התחזוקה הסובייטית — ל. מרחב, רט"נ — קמ"ב (18).

דמות המלחמה בזמננו — ט. טלנצ'ק, גנ' מיר — קמ"ג (4).

יחידות-רגלים בהגנה — פ. גבריקוב, קול' — קמ"ג (11).

תפיסות השריון האמריקנית והסובייטית — הדיס — קמ"ג (18).

אש מתוך נגמ"שים — ס. סבצ'נקו, גנ' מיר — קמ"ג (29).

הינע רקטי נוסף לפגזיות-תותח ולפצצות-מרגמה — לפי העתונות השביעית — קמ"ד (9).

קצינים סובייטיים על החדש בטקטיקה — קמ"ד (12).

תפעול הליקופטרים בקרב — ב. ארזומנוב, קול'; ג. פרקואלסקי, לויט' קול' — קמ"ד (20).

מערך-הליקופטרים של ברה"מ — קמ"ד (22).

חפירות בסרט-ע — קמ"ד (46).

מבנה חדש — לאור מגמות טקטיות חדשות — א. היימונט, לויט' קול', ארה"ב — קמ"ה (9).

טיל-יחיד מוטס "ויג'ילנט" — קל"ט (53).

"כלי-רחף" — קל"ט (58).

על תנאי שירות כבריטניה — קל"ט (58).

על תרגילים במדבר — קל"ט (58).

ארטילריה אטומית לצבא-השדה הבריטי — הדיס — קמ"א (30).

שלישיה בנסיון (מטולי-רקטות נ"ט) — קמ"ב (19).

"מים כחולים" — טיל רקטי בריטי — קמ"ג (48).

שינוי בארגון הפיקוד הבריטי — קמ"ד (9).

מהו "כוח-ההרתעה" הבריטי — ומהם סיכוייו? — מ. ספקטור — קמ"ד (10).

והיה כי תפרוץ מלחמה — ב.ה. לידל הארט — קמ"ה (4).

מטוס קצר-המראה לסיוע קרקע (P-1127) — קמ"ו (31).

מערכת בסיסים ועבודות חדשה לבריטניה — קמ"ו (37).

"טנק-עבודה" אמריקאי ובריטי — קמ"ז (51).

במערכי-הטילים המערביים (טיל "בלרוסטר") — קמ"ח (48).

גלגול "רכוב" לטיל-רגלים קל ("ויג'ילנט") — קמ"ח (51).

כיצד ראו הבריטים את מפעצי ההרתעה? ("הפית-סקאייבולט") — קמ"ט (18).

טיל-מטוס בריטי — להפצצה מרחוק (טיל אויר-קרקע "בלור-סטיל") — קנ"א (42).

הרתעה או הגנה? — א. וילסון — קנ"ג (13).

כור-יכוח של בריטניה — קנ"ג (24).

מלחמת גריליה: הלכה ומעשה — ב.ה. לידל-הארט, קפ' — קנ"ג (25).

האחדת הכוחות הבריטיים — כיצד? — קנ"ד (21).

על ה"Chieftain" ועל תותחו — א. וילסון — קנ"ה (41).

טיל בריטי לטרפדות-מנוע "סיקאט" — קנ"ה (50).

מה נדרש ממטוסי-הפצצה בזמננו? (על מטוס בריטי TSR-2) — קנ"ו (52).

"משולש-כוח" בריטי במזרח-התיכון? — ה. מסנדביץ' — קנ"ז (12).

וילסון והפצצה הגרעינית — פ. ג'ונסון — קנ"ז (14).

כורים מתוצרת אמריקה לבריטניה — נ. אבר'ירום — ק"ס (15).

"בלפאסט" — מטוס חובלה בריטי חדש — ק"ס (26).

לקחי גייסות מוטסים ומוצנחים — א. לי — 97/צ.

טבח וברח (על "קומנדו" בריטי) — ת.ס. וויאט, קפ', ארה"ב — 98/צ.

מצרים — ארבע שנים לאחר מלחמת סיני — א.א. באלאנט, מיר — 99/צ.

קומנדיר-סיר — ל.ג. קלארק, מיר — 103/צ.

נושאת-הקומנדו — ב.א.ס. גורליי, מיר — 106/צ.

ה"צ'ינדטיים" של המחר — א.ס.ר. היאומן, קפ' — 109/צ.

מהי עצמתה של הודו — א.א.באלאנט, מיר — 116/צ.

כיצד מוגר השריון (מתוך הספר "עלמיון") — ט.א.ל. פיליפס — 116/צ.

טיל נ"ט בריטי "ויג'ילנט" — ש/1 (39).

פיתוח טנק חדש "Chieftain" — ש/2 (35).

סיור בצבא הבריטי — ש/5 (10).

חידושים בשריון הבריטי (Conqueror, Chieftain) — ר.מ. אוגורקיץ — ש/5 (30).

ה"סטלוורט" — רכב משא חדש בצבא הבריטי — ש/9 (34).

ה"צנטוריון" — א. רוזן — ח/2 (3).

וכן ספרים: 5, 6, 9, 10, 11, 14, 20, 21, 28 — ראה נספח א'

עיקרי ההתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (18).
המגמה לשכלול יותר ברכב רגלים-משוריינים סובייטי? — קמ"ו (40).
החילות — וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (21).
ארטילריה גרעינית סובייטית על מפת אירופה — הדים — קמ"ו (41).
לקראת ההתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ח (9).
טילים סובייטיים (הרקע לפיתוחם) — א. נחשון, אל"מ — קמ"ח (18).
הרהורים בעקבות תחרות בין-ארצית בצניחה — קמ"ח (38).
תכונות הגנה-אווירית בכרה"מ — קמ"ח (49).
כידון פרוץ-גדרות — קמ"ח (51).
טנקים סובייטיים בסיוע צמוד — ל. נ. רס"נ — קמ"ט (33).
הכוונות המונית של ברית-הברית — קמ"ט (37).
משימות-הדרכה חדשות — שיטות מיושנות — ס. מוצינרוב, קול' — קמ"ט (40).
מענה טקטי לצירוף טנק ס.א.ו. — קמ"ט (44).
טנק T-54 הסובייטי — "נוסח 1962" — קמ"ט (45).
גדוד-רגלים ממנוע משמיד כוח-מוצנח — א. צביטקוב, לויט' — ק"נ (19).
הרקטות הרוסיות (הרקע לעדיפותם) — א. נחשון, אל"מ — ק"נ (31).
טילים נ"ט בצבא הסובייטי — ק"נ (36).
התקן שדה לטיהור רדיו-אקטיבי — ק"נ (50).
משחית-טנקים מוטס — קנ"א (22).
על בחירת כיוון המאמץ העיקרי — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ב (8).
החדש בארטילריה הקנית בתיומנו — נ. גרישין, לויט' קול' — קנ"ב (43).
"לזר" — נשק, לא יאמן" — קנ"ג (38).
המצעד במוסקבה והידושו — קנ"ד (36).
טיל נ"ט — מטרה נכבדה לטנקים — ב. זושצ'נקו, גנ' — קנ"ה (47).
ה"אסטרטגיה הצבאית" — בעיניים סובייטיות — א.ג. — קנ"ו (9).
האש במבצעי ההתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (11).
"עוקצו בזנבו" (על מיקוש מאולתר) — קנ"ו (49).
הכדאי לירות אל מטוסים וכיצד? — י. קוזלוב, קול' — קנ"ו (50).
תותחים כמענה לטילים (סירת-טילים "קומר") — קנ"ו (55).
הכוונות לתפקידים מיוחדים של האמריקאים — ג. גולוביג, קול' — מ. סטרוב, לויט' קול' — קנ"ו (16).
השגת קצבי-ההתקפה מהירים — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ח (8).
ה"אסטרטגיה הצבאית" — בעיניים סובייטיות (מבט צבאי-הסטורי) — א.ג. — קנ"ח (15).
יחידת טילי קרקע-קרקע סובייטיים — לפי העתונות — קנ"ט (20).
מנוהגי של מפקד בלתי-שגרתי (על פאנפילוב) — קנ"ט (38).
מה נמצא מתוך "האסטרטגיה הצבאית" — א. היילברון, ארה"ב — קס"א (6).
הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת — מ. פריסניאקוב, מיור — 94/צ.
הגנת מחלקת-רובאים תוך שימוש בלהבירים — י. גולובוביץ, לויט' קול' — 94/צ.
הפתעה טקטית — א. לאפאדיאב, קול' — 94/צ.
האדם — הכוח הראשי במלחמה — י. גרודיניג, קול' — 95/צ.
ארגון קרב-ההתקפה והתקפת מחלקת-רובאים על גבעה — מ. פריסניאקוב, מיור — 95/צ.

קרב-ההגנה של מחלקת תתי-מקלענים בשיתוף-פעולה עם מחלקת טנקים — מ. פריסניאקוב, מיור — 96/צ.
נסיון הגנה נ"ט בזירת רוסיה — א. מידלדורף, גרמניה — 96/צ.
ארבע שעות של קרב (על הדיפת טנקים) — פ. סמירנוב, מיור — 97/צ.
נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה (חל. ב') — א. מידלדורף, גרמניה — 97/צ.
הטקטיקה ההתקפית הרוסית — א. בראון, מיור, ארה"ב — 99/צ.
גדוד-רגלים-ממונע במסע ובקרב-היתקלות — א. אילייצ'ב, לויט' קול' — 99/צ.
אימון ללחימה נ"ט — גישה סובייטית — מעתונות צבאית — 100/צ.
המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני — ג.ג. דילון, קומנדור — 101/צ.
מטה הגדוד בקרב — ו. טומס, לויט' קול' — 102/צ.
אש מתוכננת: הבטיחה את ההצלחה — ק. מסימוב, קול' — 102/צ.
תמרון ואש-טנקים בעומק הגנת-האויב — ב. ולאסוב, קול' — א. וולדין, קול' — 103/צ.
תמרון ועל נגמ"שים — פ. סיניאקוב, גנ' — 103/צ.
הכנה הנדסית לגדוד-טנקים בהגנה — ס. יאגורוב, מיור — 104/צ.
הארטילריה בקרב-ההגנה — ו. גולוביץ, לויט' — פ. שקארוביקאי, לויט' — 104/צ.
מערכת סיני באספקלריה סובייטית — מירושנקו, קול' — ריאבינוב, מיור — 105/צ.
ארטילריה בהתקפה-מתוך-תנועה — שיבאצ'ב, מיור — 106/צ.
לכידת מיצר הרים והגנתו (ע"י צנחנים) — י. סמולנקו, קול' — 107/צ.
על אייריות-סער הרוסית — ג.ג. גייגר, מיור, ארה"ב — 108/צ.
כיבוש מוצבי-ההגנה — י. דיאגטיירוב, לויט' קול' — 108/צ.
סוללת תותחים 85 מ"מ בקרב-ההתקפה — נ. מדבאיאדב, לויט' קול' — 109/צ.
לאימון טקטי — מערך-עור-אימון מעולה — נ. פומוזוב, לויט' קול' — 110/צ.
סוללת-ארטילריה 122 מ"מ בהתקפה-מתוך-תנועה — מ. פאנקוב, קול' — 111/צ.
שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו, קול' — 112/צ.
סיוור-שריון בתנועה-לקראת-מגע ובקרב-היתקלות — כ. כריסטוב, לויט' קול' — כ. גיקולוב, מיור — 113/צ.
הטקטיקה הסובייטית כיום — ס.ר. בומאן, לויט' קול', ארה"ב — 114/צ.
הטקטיקה של נגמ"שים (מתוך הויכוח בעתונות ברה"מ) — 115/צ.
"אסטרטגיה-צבאית" — פ. קורוצ'יק, גנ' — 115/צ.
התקפת פלוגת רובאים מתוך נגמ"שים — ס. סבצ'נקו, גנ' — א. גרצ'יחין, קול' — 117/צ.
פעולות-קרב בשטח הררי — ס. שטמןקו, גנ' — 118/צ.
פלוגת-רובאים בכיבוש מוצבי-ההגנה בהתקפת-לילה — 119/צ.
גדוד-רגלים סובייטי בנחיתה מן הים — 120/צ.
הטקטיקה של יחידות בעידן הגרעיני — י. סמירנוב, קול' — 120/צ.
בריגדת רגלים על צבא מערב-גרמניה בהגנה — י. פאדוטוב, קול' — 120/צ.
הכרחי — ואפשרי! (לוחמה בטילים מונחים נ"ט) — א. גורלוב, מיור — 120/צ.

בתיספר צבאיים

- האדם הוא היקר בפקדונות — צ. צור, רב־אלוף — קל"ה (3).
 בית־הספר לקצינים — יעוד ותוכן — ח"ק"ה, אל"מ — קל"ה (35).
 לא תרצח (על גישה לחניכים) — ש. גבעולי, סא"ל — קל"ה (48).
 קורס קצינים — מה ערכו? (תשובה למאמר: ביה"ס לקצינים — יעוד ותוכן) — י. זפקו, סג"מ — קל"ו (49).
 „בור שתי ממנו — אל תירק לתוכו” — א. לנדא, סגן — קל"ח (44).
 הטלת אחריות אישית — העמדה במבחנים אישיים — א. שטיפמן — קל"ח (44).
 בית־ספר לקצינים: יעודו ותוכנו — מ. שפי, רס"נ — קל"ט (47).
 על פנימיות — י. כ., רס"נ — קל"ט (56).
 „על פנימיות” — הגבות מבפנים — מ. ש. ר., מ. בן־אל"מ; ד. דרור — ק"מ (38).
 בית־ספר אקדמי לקציני קבע — מ. פילבסקי, סא"ל — קמ"א (39).
 איש־מילואים בקורס קצינים — יגאל — קמ"ב (43).
 קורס מפקדי פלוגות (קריקטורה) — ו. לוריא — קמ"ג (34).
 לענין שיקולים ופקודות — יורם — קמ"ג (43).
 על מטרות והשגים — אמנון — קמ"ו (44).
 עשור לפנימיה הצבאית — ש. אביעד — קמ"ז (49).
 אחרי (על בסיס הדרכה בארה"ב) — א. בראורין, רס"נ — קנ"ב (30).
 אני, יוסקה וכל השאר (סיפור) — קס"א (44).
 בית־הספר לקצינים — מול קורס קציני־השריון — גלעד — ש/5 (37).
 המ"מ בטנקים ובחרמ"ש — יואל — ש/7-8 (46).
 בוגר פנימיה — א. קופיט — ש/7-8 (47).

- תפיסות גרמניות — לעומת אמריקניות (בחימוש, טקטיקה, פיקוד) — קמ"ג (27).
 על הצוללת הראשונה של גרמניה המערבית — קמ"ג (52).
 חימוש נגמ"שים חדש בצבא־גרמניה — קמ"ה (51).
 נגמ"ש משחית־טנקים — קמ"ח (52).
 נגמ"ש־משחית־טנקים כדמותו וכצלמו — קמ"ט (45).
 צעדת ארבעת־הימים, הכנות והשגים — ה. קלר, אובר לויט — ק"ב (48).
 טנק אירופי חדש — נוסח גרמניה — קנ"ד (43).
 היחצה ציר־גשק ארה"ב—גרמניה את ציר־הגשק גרמניה—צרפת — הדים — קנ"ד (45).
 פגזים ומטענים להתפרות — קנ"ו (49).
 נגמ"ש — רכב קרב? — קנ"ז (53).
 הדמות החדשה של צבא גרמניה — הדים — קנ"ח (36).
 סיוע־צבאי גרמני באפריקה — הדים — קנ"ח (44).
 נגמ"ש בעל ראש פתוח — קס"א (51).
 „גני השטן” (שדה־מוקשים בסכיבות אל־עלמיון) — צ/95.
 נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה — א. מידלדורף — צ/96.
 נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה (חל. ב') — א. מידלדורף — צ/97.
 הרהורים על ההגנה נ"ט — א. או. לאיסטנר, לויט קול — צ/101.

- האסטרטגיה הצבאית הסובייטית — ג. דולצקי, קול, ארה"ב — צ/קנ"ה.
 קטעים מתוך „האסטרטגיה הצבאית” — סוקולובסקי, מרשל — צ/קנ"ה.
 חי"ר ממונע — דגם סובייטי — וכיצד לעמוד בפניו — נ. א. שקלטון, מיר, קנז — צ/ק"ס.
 הטנק הרוסי "T-54" — ש/1 (27).
 מרגמה מתניעת חו"שה 400 מ"מ — ש/2 (35).
 הפעלת יחידות־שריון במשימות סיור (לפי התפיסה הסובייטית) — ל. מרחב, רס"נ — ש/5 (17).
 הסיור בצבא הסובייטי — ש/5 (13).
 מכלול הטנקים הסובייטיים — ג. ד. מק־גואיר — ש/5 (33).
 נגמ"ש סובייטי חדיש — ש/5 (39).
 גדוד סיור סובייטי באימון יחידתי — ש/9-10 (26).
 עבודת הנדסה בהתקפת גדוד־רגלים הממונע — פ. נילוב, קול — ש/2 (11).
 שיתוף־פעולה הנדסה שריון — מ. הוכב האדום — ש/3 (11).
 ביזור ומשול במוצב הגנה פלוגתי — ב. קורנייב, קול; ק. סוקולוב, קול — ש/6 (15).
 גשר צף חדש, סובייטי — ש/9 (33).
 הטנק הרוסי "T-54" — ח/1 (3).
 טיל קרקע־אוויר "M-2" — ח/6 (40).
 וכן ספרים: 3, 8, 20, 25 — ראה נספח א'.

גרנ"ע

- הגרנ"ע פרוזדור לצה"ל — קמ"ה (41).

גיאוגרפיה צבאית

- ספרים: 9 — ראה נספח א'.

גרמניה המזרחית

- על צבא גרמניה המזרחית — קל"ח (64).
 על חובת־שירות בצבא — קמ"ב (54).
 והיה כי תפרוץ מלחמה (משבר ברלין) — ב.ה. לידל הארט, קפ' — קמ"ה (4).

גרמניה המערבית

- מה יהיה גודל הכוחות במלחמות לעתיד — קל"ה (42).
 טיל־אספקה גרמני — קל"ה (58).
 מבנה דיביזיה גרמנית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (13).
 טילי „ניקה” בגרמניה — קל"ח (64).
 על טנק חדיש גרמני „טנק אירופי” — קל"ח (64).
 על אימון קדם צבאי בגרמניה — קל"ט (58).

קרביטרווא — טנקים ורגלים בהתקפה — א. ל. ואסט, גנ' ק. פ.
מילר, קול' — צ/קנ"ח.
השריון בעידן האטום — פון־מלנטיג, גנ' — ש/1 (20).
סיוור בצבא המערב־גרמני — ש/5 (11).
הטנקים הגרמנים — ש/9-10 (31).
וכן ספרים: 3, 5, 6, 8, 10, 11, 14, 21, 25 — ראה נספח א'

מוצב־ההגנה בתפיסה הגרמנית החדשה — צ/107.
נסיונות בקורס אימונים חפוז — ג. שואפנבורג, גנ' — צ/116.
בריגדת־רגלים של צבא מערב־גרמניה בהגנה — י. פאדוטוב, קול',
ברה"מ — צ/קנ"ג.
כיצד נפרצו „גנייהשטן“? (מתוך הספר „עלמיי“) — צ/קנ"ד.
נשק ג"מ ותפקידיו כיום — א. וארון, לויט' קול' — צ/קנ"ז.

ד

דנייה

כך עושים זאת הדנים — ע. גולדס — קנ"ז (42).

ה

הג"א

הגנת מחלקת־דובאים תוך שימוש בלהביוורים — י. גולובוביץ, לויט'
קול', ברה"מ — צ/94.
קרבי־ההגנה של מחלקת תת־מקלענים שיתוף־פעולה עם מחלקת טנקים
— מ. פריסניאקוב, מיור, ברה"מ — צ/96.
הרהורים על הגנה ג"ט — א. או. לאיסטנר, לויט' קול', גרמניה —
צ/101.

אש מתוכננת הבטיחה את ההצלחה (פלוגה בהגנה) — ק. מכסימוב,
קול', ברה"מ — צ/102.
תמרון ואש־טנקים בעומק הגנת־האויב — ב. ולאסוב, קול', א. וולודין,
קול', ברה"מ — צ/103.

הכנה הנדסית לגדוד־טנקים בהגנה — ס. יאגורוב, מיור, ברה"מ —
צ/104.

הארטילריה בקרבי־ההגנה — ו. גולדביץ, לויט', פ. שקארובקאי, לויט',
ברה"מ — צ/104.

מוצב־ההגנה בתפיסה הגרמנית החדשה — צ/107.
חרב הנקם: מהגנה להתקפת־נגד — ג. פאאוליני, מיור, ארה"ב —
צ/113.

מדוע לא מעבר לגבעה? (הגנת מדרון אחורי) — נ. א. היקט, מיור;
ט. הסטרוברידג', ארה"ב — צ/119.

בריגדת־רגלים של צבא מערב־גרמניה בהגנה — י. פאדוטוב, קול',
ברה"מ — צ/קנ"ג.

חרמ"ש במשימות הגנה — מ. צ. סא"ל — ש/9-10 (20).
פלוגת טנקים בהגנה — מ. מנט, לויט' קול' — ש/9-10 (21).

ביצור ומכשול במוצב הגנה פלוגתי — ב. קורנייב, קול', ק. סוקולוב,
קול', ברה"מ — פ/6 (15).

וכן ספרים: 6, 7, 10, 15, 16, 18, 25, 27 — ראה נספח א'

„ההגנה“

ספרים: 2, 13, 18, 19, 24, 26, 29 — ראה נספח א'

הגנה נגד־טנקים

תותח ג"ט חדש — נוסח־שבדיה — 106 מ"מ — קל"ז (52).

טיל ג"ט „לקרוס“ אמריקני — קל"ז (56).

סוללה ג"ט מרובת־טילים „אנטק“, צרפת — קל"ח (62).

צבא — צבא־אזרחים „הגנה ארצית“ — מתוך ספרו של ו. קינסנר,
קול', ארה"ב — קל"ז (30).
התגוננות אזרחית במלחמה גרעינית — י. פנט, אל"מ — קמ"ה (36).
תכונות הגנה־אזרחית בברה"מ — קמ"ח (49).
שאננות במדינות גדולות — עירנות בקטנות — קמ"ח (49).
מן התאוריה להתכוננות — קנ"ב (7).
וכן ספרים: 20, 22 — ראה נספח א'

הגנה

השפעת הנשק הגרעיני על אורחות לחימה — י. רביב, סא"ל —
קל"ט (5).

קרב בעומק מערך־ההגנה — א. קובאטוב, גנ' לויט', ברה"מ —
קל"ט (14).

עיקרי ההגנה ומבנה — ל. מרחב, רס"נ — ק"מ (20).
שיתוף־פעולה בהגנה — מירושניצ'נקו, לויט' קול', ברה"מ —
ק"מ (27).

האמנם עבר זמנם של ביצורי־גבול — הדיס — ק"מ (36).
מערכת־קרקע במלחמה אטומית — ה. ה. האוז, גנ' מיור, ארה"ב —
קמ"א (10).

תכונותיה של הגנה חפוז — פ. גבריקוב, לויט' קול', ברה"מ —
קמ"א (19).

יחידות־רגלים בהגנה — פ. גבריקוב, קול', ברה"מ — קמ"ג (11).
הגבה — כמעט „בלתי־גרעינית“ (על הגנה בתנאי לוחמה גרעינית) —
מ. וסילנקוב, לויט' קול', ברה"מ — קמ"ד (12).
הגבה „גרעינית“ ביסודה (על הגנה ומבנה) — י. דולגובסקי, לויט'
קול', ברה"מ — קמ"ד (13).

ועוד על גמ"שים בהגנה — פייגין, קול', ברה"מ — קמ"ד (15).
המלחמה הגרעינית: נשק והגנה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ז (15).
האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (11).
המגן מול תופת האש — ג. סי. וין, קפ' — קנ"ו (13).
הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת — מ. פריסניאקוב, מיור,
ברה"מ — צ/94.

מטול רימונים נ"ט — XM-72, ארה"ב — ק"מ (41).
מחלקת תותחים ללא-רעה ואופן הפעלתה — ק. האג', לויט' —
קמ"ד (39).

הצמד: שריון ונגד-שריון, שביצריה — קמ"ה (50).
ציידים הטנקים (סיפור) — ב. ליאונדוב — קנ"ח (45).
נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה — א. מידלדורף, גרמניה —
ארבע שעות של קרב (על הדיפת טנקים) — פ. סמירנוב, מור,
ברה"מ — צ/97.

נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה (חל. ב') — א. מידלדורף, גרמניה —
צ/97.

אימון ללחימה נ"ט — גישה סובייטית — מעתונות צבאית — צ/100.
הרהורים על הגנה נ"ט — א. א. לאיסטנר, לויט' קול, גרמניה —
צ/101.

דוד נגד גלית — ג'. ו. בארקיימר, קפ', ארה"ב — צ/111.
השריון למול מערכי נשק נ"ט — נ. א. שאקלטון, מור, קנדה —
צ/112.

כיצד יוכל האדם לסנק? — ה. ס. לוג, לויט', ארה"ב — צ/118.
כיצד מוגר השריון? (מתוך הספר "עלמייך") — ס. א. ל. פיליפס,
בריטניה — צ/קנ"א.

עצור את הטנק! — ל. א. איטקינג, קפ', ארה"ב — צ/קנ"ה.
אנשים נגד טנקים — ג'. ר. לאב, מור, ארה"ב — צ/קנ"ט.
איני ממליץ להתנגח בטנקים — א. פ. מאסגרו, מור, ארה"ב —
צ/קנ"ט.
הפעלת אש מרוכזת נגד הגנה נ"ט — ה. וייג, קפ' — ש/2 (24).

הגנה נגד-כימית, בקטריוולוגית ורדיוולוגית

המרע — לפגיעה ולאבטחה (חיפושים אטומיים וכימיים) — הדיס —
קל"ח (52).

על גזי-עצבים ומחטריקות נגדם, שביצריה — קל"ט (58).
"הבטחת-העורף" לנוכח הקרינה הגרעינית — כיצד? — מתוך ירחון
ביה"ס לפיקוד ומטה האמריקני — ק"מ (37).
מקלטים לפיקוד — ולמשפחות, ארה"ב — ק"מ (37).
מסיכת-הגן (M-17), ארה"ב — קמ"ז (51).
כוננות "כימית", ארה"ב — קמ"ח (48).
התקן-שדה לטיהור רדיו-אקטיבי, ברה"מ — ק"ג (50).
התקן להגנה מפני קרינה, ארה"ב — קנ"ב (6).
מגן ללוחם — כיצד? ארה"ב — קנ"ג (18).
התקפת גזים! — ה. פ. אולני, מור, ארה"ב — קס"א (29).
מסכות גז — פ/2 (37).
מקלט פלדה לנפולת — פ/3 (33).
טרקטור לאזורים רדיו-אקטיביים, ארה"ב — פ/7 (35).
הגנה בפני נפולת רדיו-אקטיבית — ב. פוגלמן, אינג' — פ/8 (16).
הגנה נגד טילים בליסטיים — א. לביא — ח/13 (3).

הגנה נגד-מטוסים

מה בין "טרפן" ל"עין-האדומה" בהגנה נ"מ חדישה ביותר? —
קל"ה (57).

עוד על ה"עין-האדומה", ארה"ב — קל"ז (56).
מערכות "טרנסיסטור" להגנה אווירית — הדיס — קמ"ב (44).
הגנה נ"מ של מדינה קטנה — קמ"ג (38).
שיטות-ניהוג של טילים נגד-מטוסים — קמ"ח (23).

"אנקור" הניצוד בתותחים... — קמ"ח (26).

מערכת הבקרה של הגנת-האוויר השבדית — קנ"א (51).
הכדאי לירות אל מטוסים וכיצד? — ד. קוזלוב, קול' — קנ"ז (50).
ה"האוק" — טיל נ"מ — קנ"ז (33).
נשק נ"מ ותפקידיו כיום — א. וארון, לויט' קול', גרמניה — צ/קנ"ז.
וכן ספרים: 22 — ראה נספח א'

הדרכה ואימון

תמרון תלת-זרועי בתנאי לוחמה גרעינית (תרגיל נאט"ו, 1960) —
קל"ה (23).

להכשרת מפקדים ביחידות סדירות — א. יריב, אל"מ — קל"ה (36).
המדריך והטירון, סרטון במסגרת פיקוד ההדרכה — קל"ה (43).
סרטוני הדרכה — והשיטה של יוסי — ר. שפר, רס"נ — קל"ה (47).
לא תרצה (על גישה לחניכים) — ש. גבעולי, סא"ל — קל"ה (48).
שיטה חדשה ומגבולותיה — מ. יפה, סרן — קל"ה (50).
לסיכום (על סרטונים) — רס רון, אל"מ — קל"ה (51).
כיצד תכון בכונות השונות — ב. ברייטס, סגן — קל"ה (54).
דרכי הדרכה חדשות — רס רון, אל"מ — קל"ז (29).
דרכי הדרכה חדשות — מ. יעקובוביץ, רס"נ — קל"ז (33).
הרהורים והצעה (על סרטונים) — א. מאירון, רס"נ — קל"ז (34).
המג"ד, הסרט וכל השאר — מ. נויבך, רס"נ — קל"ז (35).
תפקיד אימון-יחידות — מהו — ממצפה מה"ד — קל"ז (38).
קורס קצינים — מה ערכו (תשובה למאמר: ביה"ס לקצינים —
מער' קל"ה) — י. זפקו, סג"מ — קל"ז (49).

על השתלמות קצינים בצבא ברה"מ — קל"ז (55).
תרגיל "פרוץ וכבוש!" — ל. מרחב, רס"נ — קל"ח (40).
"משחק-המלחמה" החדש — מעמדו והשגיו — א. ס. מלני, קול'
ארה"ב — קל"ט (18).

על "משחקי-מלחמה" — א. חמיר, אל"מ — קל"ט (23).
הכשרת מפקדים, כיצד? — י. ג. — קל"ט (55).
הכשרת גייסות במילואים — מ. פילבסקי, סא"ל — קמ"א (28).
מחשבות על אימוני שריון — ד. אלעזר, אל"מ — קמ"א (29).
עברית זו שיבשנו — מ. נויבך, רס"נ — קמ"א (40).
התדריך שהכשיל — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"א (41).
משחקי-מלחמה — כלי הדרכה — מ. פעיל, סא"ל — קל"ב (39).
איש-מילואים בקורס קצינים — יגאל — קמ"ב (43).
"אש-קרב" באש ביקורת — ג. נ. רס"נ — קמ"ב (45).
חינוך או כינון בצה"ל — מ. אידלשטיין, סגן — קמ"ב (49).
מגמות אימון ותפעול טקטי — ז. ברסבר, אל"מ — קמ"ג (14).

אש מתוך נגמ"שים — ס. טבצ'נקו, גנ' מור, ברה"מ — קמ"ג (29).
מתוך דברים אל מפקדים (על אימונים) — ממצפה מה"ד — קמ"ג
(36).

חינוך או כינון בצה"ל ("תרגולת-נפש" ומשחקי-קרב) — מ. אידלשטיין,
סגן — קמ"ג (40).

בעקבות רשימה: "אש-קרב" באש ביקורת — ג. נ. רס"נ — קמ"ג
(42).

ביקור בצבא כדאילה (על אימונים) — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"ד
(35).

ספרות צבאית כעזר להדרכה — כיצד? — מ. פייקס, רס"נ — קמ"ד
(43).

כיצד לאמן סגל קבע בצבא המבוסס על מילואים — יואל, רס"נ — קמ"ה (31).

על „אורחים" ואורחות-תרגול — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ה (32).

חידוש — ויהי מה! (בעקבות מאמרו של פ. ק. קליימן ב„צקלון" 101) — מ. נויבק, רס"נ — קמ"ה (34).

מקומה של הספרות הצבאית במערכת ההדרכה — מ. יעקובוביץ, רס"נ — קמ"ה (34).

טיפוח הקצין הנוטר על-ידי הקצין הבכיר — ברן, אל"מ — קמ"ו (33).

מדריך הטיירונים — מדוע עייפת? — ש. כ., רס"נ — קמ"ו (38).

בעיות אימון בגדוד-מילואים אוסטרלי — צ. סיני, רס"נ — קמ"ו (41).

הדרכה יעילה — ברן, אל"מ — קמ"ו (36).

הכשרת הפיקוד הנוטר — I. ברסבר, אל"מ — קמ"ו (39).

יצירת תנאים ממשיים בתרגילים — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (40).

הראיון השלישי (סיפור על אימון מילואים) — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"ח (30).

הדרכה יעילה — כן! קיפוח המש"ק — לא! — ע. ק., סא"ל — קמ"ח (36).

על הדיון וניהולו — מ. יעקובוביץ, רס"נ — קמ"ח (39).

השתלמות עצמית של מפקדים — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ח (40).

דיווח — כיצד? — יואל, רס"נ — קמ"ח (42).

הצרים את דיוקנו של קצין — א. לנדאו, סגן — קמ"ח (43).

ההדרכה במסגרות גדולות — ש. ב., סא"ל — קמ"ט (38).

משימות-הדרכה חדשות — שיטות מיושנות — ס. מוצינוב, קול, ברה"מ — קמ"ט (40).

אבל הגבורים כבר עייפים, עייפים (על עייפות באימונים) — א. אורן, סא"ל — קמ"ט (46).

קצינים מסתם ומתאם והכשרתו — אסף, אל"מ — ק"נ (4).

נשפר את ההדרכה — י. זייד, סא"ל — ק"נ (42).

הדרכה במחלקה או ב„מסגרת" — א. אורן, סא"ל — ק"נ (47).

אקדמיה לקצונת-הקבע — י. נבו, אל"מ — קנ"א (29).

אחרי! (על בסיס הדרכה בארה"ב) — א. בר-אודין, רס"נ — קנ"ב (30).

נתאים את אימון חיל-הרגלים למשימותיו! — ז. ברסבר, אל"מ — קנ"ב (37).

על עומס בהדרכה — יואל, רס"נ — קנ"ב (48).

הדרכה במסגרות-אימון גדולות — ג. נאגל, רס"נ — קנ"ג (41).

הדרכה מחלקתית והמדריך-המומחה — א. אורן, סא"ל — קנ"ג (43).

קפיטן טובלי מצבא „כדאילה" כותב למערכת (על טירונים) — קנ"ד (54).

תדריך לפני פעולה — כדור לקרב — י. תדמור, רס"נ — קנ"ה (32).

שיעור במולדת — א. לנדאו, סגן — קנ"ה (42).

טיל נ"ט — מטרה נכבדה לטנקים — ב. זושצ'נקו, גנ', ברה"מ — קנ"ה (47).

הכשרת קצינים לצה"ל — איתן, סא"ל — קנ"ו (40).

כך עושים מ"ס 10 שעות אימון — 13 — אהרון, אל"מ — קנ"ו (43).

הפלווג נדרכה לקרב! (על תדריך) — א. עדן, אל"מ — קנ"ו (45).

ניצול האש באימונים — מ. ציפורי, סא"ל — קנ"ז (43).

שיחה על השתלמות קצינים — ש. בר-ניב, סא"ל — קנ"ז (45).

...יחידת-מילואים סיימה אימוניה — קנ"ז (50).

להעלות רמתו של קצין-הקבע — ע. שקד, סא"ל — קנ"ח (37).

הדוגמה האישית — כלי המפקד — י. תדמור, רס"נ — קנ"ח (39).

אורן שירות-החובה — י. ניצן, אל"מ — קנ"ט (28).

לסוגית הדוגמה האישית — א. אורן, סא"ל — קנ"ט (36).

הודו

על מטוס קרב הודי (H.F.-24) — קמ"ג (52).

ההתפתחות בהודו ובפכיסתאן בשטח האנרגיה הגרעינית — קנ"ו (47).

מהי עצמתה של הודו — א. ארבלאנס, מיר, בריטניה — 116/צ.

מה דרוש כיום לגדוד-הרגלים ההודי? — מ. ל. טולי, מיר — 117/צ.

וכן ספרים: 14 — ראה נספח א'.

הולנד

- טילים „ניקא“ וה„אייכס“ לצבא הולנד — קמ"א (52).
כורבוכה בן MW 50 — קנ"ב (6).
נגמ"ש הולנדי חדיש — ש/5 (39).

הטעיה

- הסוואה והטעיה (בלוחמת-מדבר) — וו. אי. שזקודה, קפ, ארה"ב — 106/צ.
מבצע ההטעיה בטרמולי — ה. אדאג, אל"מ — פ/3 (9).

היסטוריה צבאית

- מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).
מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב') — קל"ו (10).
אורד וינגייט — ח. לסקוב, רב"אלוף — קל"ז (3).
תכנונו של מבצע „חירם“ — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ה (15).
מבצע „חירם“ (סיפור המערכה) — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ט (4).
הגנת הנגב באספקלריה היסטורית — מ. גיחון, סא"ל — קנ"א (13).
ה„אסטרטגיה הצבאית“ — בעיניים סובייטיות (מבט צבאי-היסטורי) — א. ג. — קנ"ח (15).
תה"נ רומאי במצור מצדה — ב. ספיר, רס"נ — פ/11 (22).
וכן ספרים: 7, 9, 23 — ראה נספח א'.

הליקופטר (מסוק)

- הליקופטרי-תצפית מתחרים (D-250; H-13; L-19; M-1100, אר"ב — קמ"ב (19).
תפעול הליקופטרים בקרב — ארוזמנוב, קול; ג. פרוכאלסקי, לויט' קול, ברה"מ — קמ"ד (20).
מערכי-הליקופטרים של ברה"מ — קמ"ד (22).
מבעיות הטקטיקה, ה„הליקופטרית“ — קנ" (21).
מחשבות שניות על לקחי תפעול הליקופטרים — הדיס — קנ"ב (26).
מנסיונו של טייס-הליקופטר בויאט-נאם, ארה"ב — קנ"ה (44).
הליקופטר נגד גריליה, א"ה"ב — קנ"ח (50).
הליקופטרי-קרב באלג'יריה — ה. בתואר, מיר, צרפת — צ/98.
הליקופטרים — מנקודת-המבט של הרגלים — א. אובאלאנס, מיר, צרפת — צ/104.
ההליקופטר — מכשיר לניהול-מבצעים — א. פ. איסטרבוק, גנ', ארה"ב — צ/109.
מניעת נחיתת הליקופטרים עוינים — פ. מטלשטיין, קול, שבי" צריה — צ/111.
ענין של זמן — והליקופטרים — ב. איירס, קפ, ארה"ב — צ/118.
קורות ההליקופטר החמוש (סטירה היסטורית או היסטוריה סטירית) — י. פוגא, מיר, צרפת — צ/קס"א.
הסתר הליקופטרים וגיריתם — פ/1 (28).
גיפ-אירי, ארה"ב — פ/6 (35).

הסוואה

- הסוואה והטעיה (בלוחמת-מדבר) — וו. אי. שזקודה, קפ, ארה"ב — 106/צ.

- ביום אויב (מחזון) — ז. שפריר, אינג' — 1/9 (23).
הסתר הליקופטרים וגיריתם — פ/1 (28).

הפתנות

- התקפה בדרך של הסתננות — ר. ט. מורלין, מיר, ארה"ב — צ/116.

הפתעה

- הפתעה טקטית — א. לאבאדיאב, קול, ברה"מ — צ/94.
וכן ספרים: 20 — ראה נספח א'.

התקפה

- סיוע ארטילרי משופר עתה — ו. פ. קרמר, קול, ארה"ב — קל"ז (26).
פלוגת רובאים בנחיתה מן-האוויר — צביטקוב, קול, ברה"מ — קל"ח (23).
תרגיל „פרוץ וכבוש!“ — ל. מרחב, רס"נ — קל"ח (40).
השפעת הנשק הגרעיני על אורח-החימה — י. רביב, סא"ל — קל"ט (5).
הטקטיקה בהתקפה (במלחמה אטומית) — ה. ה. האוז, גנ' מיר, ארה"ב — קמ"א (11).
התגברות על הגנה חפוזת — פ. גברינקוב, לויט' קול, ברה"מ — קמ"א (19).
גדוד-טנקים תוקף הגנה חפוזת — ד. לוחה, לויט' קול, ברה"מ — קמ"א (23).
קרב-אש בלוחמה ניידת — ל"חי — קמ"א (26).
רגלים-ממוכנים סובייטיים בהתקפה — איסקוב, גנ' מיר; י. סביראב, לויט' קול, ברה"מ — קמ"ב (10).
אש מתוך נגמ"שים — ס. טבצ'נקו, גנ' מיר, ברה"מ — קמ"ג (29).
עיקרי ההתקפה (בתפיסת המלחמה הסובייטית) — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (18).
סיוע-אוויר קרוב — כיצד? — י. ב. אספריי, קפ — קמ"ו (26).
החילות — וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (21).
נקודות לבירור (הערות למאמר „סיוע אוויר קרוב — כיצד?“) — י. זייד, סא"ל — קמ"ז (48).
לקראת ההתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ח (9).
טנקים סובייטיים בסיוע-צמוד — ל. נ. רס"נ — קמ"ט (33).
גדוד-רגלים ממונע משמיד כוח-מוצנח — א. צביטקוב, לויט', ברה"מ — קנ" (19).
על בחירת כיוון המאמץ העיקרי — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ב (8).
בחירת כיוון המאמץ העיקרי (חל. ב') — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ג (36).
האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (11).
השגת קצבי-ההתקפה מהירים — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ח (8).
ארגון קרבי-ההתקפה והתקפת מחלקת-רובאים על גבעה — מ. פריסניאקוב, מיר, ברה"מ — צ/95.
הטקטיקה ההתקפית הרוסית — א. בראון, מיר, ארה"ב — צ/99.
ברגל ועל נגמ"שים (בהתקפה בעומק ההגנה) — פ. סיניאאוקי, גנ', ברה"מ — צ/103.
ההסתערות — מהי? — מירחון צבא ארה"ב — צ/103.
„א-ב על טנקים“ למפקד פלוגת-רגלים — א. א. זייפרט, לויט' קול, ארה"ב — צ/104.

ארטילריה בהתקפה מתוך תנועה — שיפאיב, מיוז, ברה"מ —
 צ/106.
 לכידת מיצר הרים והגנתו (ע"י צנחנים) — י. סמולנקו, קול,
 ברה"מ — צ/107.
 כיבוש מוצבי הגנה — י. דיאגטיירוב, לויט' קול, ברה"מ — צ/108.
 סוללת חותכים 85 מ"מ בקרב התקפה — נ. מדאיאדאב, לויט' קול,
 ברה"מ — צ/109.
 סוללת ארטילריה 122 מ"מ בהתקפה מתוך תנועה — מ. פאנקוב,
 קול, ברה"מ — צ/111.
 שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו לויט' קול, ברה"מ —
 צ/112.

התקפה בדרך של הסתננות — ר. ט. מורליג, מיוז, ארה"ב — צ/116.
 התקפת פלוגת רובאים מתוך נגמ"שים — ס. סבצ'נקו גנ'; א.
 גרצ'יחין, קול, ברה"מ — צ/117.
 פלוגת רובאים בכיבוש מוצבי הגנה בהתקפת לילה, ברה"מ — צ/119.
 קרב טרור — טנקים ורגלים בהתקפה — א. ל. ואסט, גנ'; ק. פ.
 מילר, קול, גרמניה — צ/קנ"ח.
 התקדמות ורדיפה כחלק מקרב ההתקפה — א. א. סא"ל — ש/7-8.
 (33).
 עבודת הנדסה בהתקפת גדודי הרגלים הממונע — פ. נילוב, קול,
 ברה"מ — פ/2 (11).
 וכן ספרים: 7, 10, 15, 16, 25, 27 — ראה נספח א'

ר

וואטניאם

מבעיות הטקטיקה ה"הליקופטרית" — ק"ג (21).
 דרום ויאטנאם — שדה ניסויים — קנ"ד (57).

מנסינו של טייסי הליקופטר בויאטנאם, ארה"ב — קנ"ה (44).
 הליקופטר נגד גריליה — קנ"ח (50).
 מלחמה כנגד צללים — בויאטנאם — ד. בלאדוורת — צ/111.

ז

זרקורים

"פריצה" בחזית פיתוח זרקורים (על זרקור 60 אינץ', אמריקני) — קל"ט (52).

ח

חבלה

חבלה צבאית במסגרת עבודות אורחיות — ה. ונדרסלוטס — פ/5.
 (21).

חי"ל (חטיבה יהודית לוחמת)

מסיפוריו של לויטננט-משנה (חל. א') — מ. זרודינסקי, לויט' —
 קל"ח (35).
 מסיפוריו של לויטננט-משנה (חל. ב') — מ. זרודינסקי, לויט' —
 קל"ט (33).

חיל-אוויר

האדם הוא היקר בפקדונות — צ. צור, רב-אלוף — קל"ה (3).
 מערכות-נשק — מבט הערכה — א. נחשוף, אל"מ — קל"ז (15).
 תפעול כוחות מוטסים ומוצנחים — כיצד? א. א. I, אל"מ — קל"ז (31).
 חיל האוויר הבריטי במרחב-התיכון — לפי עתונות בריטית —
 קל"ז (54).
 על חיל האוויר הסובייטי — לפי סופר צבאי בריטי — קל"ז (56).
 מפגן עצמתי-האוויר הסובייטית 1961 — קל"ח (28).
 לאלתור מערכת-נשק: מטוס וטיל-למרחק — הדים — קל"ח (45).
 כוחות-האוויר וה"טיליה" הצרפתיים — קל"ח (53).

"ספינת-מפרש" אווירית, ארה"ב — ק"מ (49).
 שמוש בכוחות אוויר (במלחמה אטומית) — ה. ה. האוז, גנ' מיוז,
 ארה"ב — ק"מ (9).
 הפתחת מפגן-טושינו — מה היא אומרת? — קמ"א (44).
 חיל-האוויר המצרי בסתיו 1961 — י. גולדברג-כידון, רס"ן — קמ"א
 (45).
 טיל אוויר-רקע למטוסי-יירוט (AS-30), צרפת — קמ"ב (47).
 גרור-משא אווירי (דאון-מטען), ארה"ב — קמ"ב (47).
 תפעול הליקופטרים בקרב — ב. ארזומנוב, קול; ג. פרכואלסקי,
 לויט' קול, ברה"מ — קמ"ד (20).
 ראשוני ה"מיראגים" — בהגנת צרפת — קמ"ד (42).
 סיוע-אוויר קרוב — כיצד? — ר. ב. אספריי, קפ" — קמ"ו (26).
 טיפוח דגמי-מטוסים "לאומיים" — על שום מה? — קמ"ו (30).
 נקודות לבירור (הערות למאמר "סיוע-אוויר קרוב") — י. זייד,
 סא"ל — קמ"ז (48).
 עליונות באוויר — "לוחם" — קנ"א (33).
 משמעות מדינית להטסה צבאית, ארה"ב — קנ"ה (24).
 המראה ונחיתת אנכיות — לשם מה? — קנ"ה (44).
 אופיית-תפעול של מטוסי-הקרב, שביצריה — קנ"ו (42).
 גרירה במקום הצנחה — קנ"ט (24).
 המימד השלישי בעידן הגרעיני (על מקומו של מטוס במלחמה

העתידה, לפי התפיסה האמריקאית) — ב. 9, ט"ל — קס"א (3).
 קומנדריסר — ל. ג. קלארק, מיוז, בריטניה — 103/צ.
 על אויריית-הסער הרוסית — ג. ג. גייגר, מיוז, ארה"ב — 108/צ.
 פתרון לסיוע-אוויר מקרוב — "נוסח סטראיק" ? — מירחון צבא
 ארה"ב — 115/צ.
 וכן ספרים: 28 — ראה נספח א'.

חיל-אספקה

נקודת אספקת-דלק ניידת — קל"ו (52).
 הארגון הלוגיסטי — צ. אלון, טא"ל — קמ"ב (25).
 ראייה חדשה של האפסנאות בשדה-הקרב — צ. אלון, טא"ל —
 קמ"ג (10).
 הספקה בהטס — ז. שביט, רס"נ — קנ"ט (23).

חיל-הנדסה

לוחמת-מוקשים סובייטית — נ. אטר, מיוז — קל"ט (37).
 כושר החבלה של פלוגת רובאים — ה. ארמסטרונג, קפ', ארה"ב —
 קל"ט (39).
 מנעלי-שריון, ארה"ב — קל"ט (53).
 חצית מכשולים בגשר כבלים, ארה"ב — קמ"ב (48).
 חפירות בסרט-נע, ברה"מ — קמ"ד (46).
 החילות וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (26).
 רכבי-הנדסה, "כלי-כוח" — קמ"ח (50).
 גשר-שריון מתקפל, צ'כוסלובקיה — קמ"ח (50).
 כידון פורץ-גדרות, ברה"מ — קמ"ח (51).
 רחפן נגד-מוקשים, ארה"ב — קנ"ה (50).
 "עוקצו בזנבו" (על מיקוש מאולתר), ברה"מ — קנ"ו (49).
 פגזים ומטענים-להתחפרות, גרמניה — קנ"ו (49).
 הבקעת-מוקשים לשמינית-קילומטר, ארה"ב — קנ"ז (49).
 סלילת דרך ע"י רכב, בריטניה — קנ"ח (49).
 "גני השטן" (שדה-מוקשים בסביבות אל-עלמיין) — 95/צ.
 הכנה הנדסית לגדוד-טנקים בהגנה — ט. יאגורוב, לויט', ברה"מ —
 104/צ.
 כיצד נפרצו "גני-השטן" ? (מתוך הספר "על-אמיין") — טי. אי. לוקאס
 פיליפס — צ/קנ"ד.
 מקום ההנדסה בסיוור-השריון — א. ליאור, טרן — 5/ש (23).
 דרך המעקה לאילת — ז. וייס, ש. ספקטור — 1/פ (3).
 פריצת הדרך להר שגיא — ש. וולך — 1/פ (6).
 סככות לרכב — מ. פבזנר, אינג' — 1/פ (8).
 מנוע הבוכנה הסובבת ויישומו בהנדסה צבאית — י. לוי, אינג' —
 1/פ (12).
 אמצעי קידוח בסלע — א. הרמן — 1/פ (15).
 משפרי-מגן לחבלנים — א. עינת — 1/פ (21).
 ביום אויב (מחוז) — ג. שפריר, אינג' — 1/פ (23).
 מקלט קצף פלסטי — 1/פ (26).
 מחפר בוק — 1/פ (26).
 מגלה מוקשים מובל ע"י רכב — 1/פ (27).
 כיסוי-כוח פלסטי — 1/פ (27).
 ממקש מיכני — 1/פ (27).
 רפסודת מעברה מתנייעת — 1/פ (27).
 עם סיום קורס קציני-הנדסה — 1/פ (29).

גשר אברהם — 2/פ (3).
 לקח והישג (האימון השנתי של גדוד הה"נ בשירות מילואים) —
 ש. בן-חיים — 2/פ (6).
 פיצוץ-מבוקר בעתירות קיסריה — פ. גרשביץ; א. עינת — 2/פ (9).
 עבודות הנדסה בהתקפת גדודי-הרגלים-הממונע — פ. נילוב, קול',
 ברה"מ — 2/פ (11).
 מארב עם קלימור — ר. דרוריק, לויט' — 2/פ (14).
 מטען האזניות — ל. טראפ, קפ' — 2/פ (18).
 הנחת מוקשים חפוזי מרכב — זלינסקי, קפ' — 2/פ (20).
 המטבח בצבא — ז. גרוסקופ, ארכ' — 2/פ (21).
 התפלת מים — י. לוי, אינג' — 2/פ (27).
 דבר מפקד ביה"ס להנדסה בטקס אימוץ ע"י המועצה המקומית
 נס-ציונה — 2/פ (34).
 גשר על הבשור — 2/פ (36).
 מגדרות-טרקטור — 2/פ (37).
 רכב זחלי רב-שימוש — 2/פ (37).
 מסכות-גז — 2/פ (37).
 עגורנים חדשים — 2/פ (38).
 רכב נייד הגמא-גואט — 2/פ (38).
 מבנים המובאים בחביות... — 2/פ (39).
 גישור מכשולים — 2/פ (39).
 סקירת האימון השנתי של גדוד מילואים הנדסה — ש. בלומברג —
 3/פ (3).
 סיור שדות-מוקשים ופריצתם — ב. פוגלמן, טא"ל — 3/פ (6).
 מבצע ההטעיה בטרמולי — ה. אלדאג, אל"מ — 3/פ (9).
 שיתוף-פעולה הנדסה-שריון — מ. הכוכב האדום, ברה"מ — 3/פ (11).
 מיקוש תת-קרקעי בקרב מסין — מ. אילן, רס"נ — 3/פ (12).
 תרני אנטנות — י. אלרון, אינג' — 3/פ (17).
 התפלת מים (חל. ב') — י. לוי, אינג' — 3/פ (21).
 מהות האינג'ינר, ידיעתו ואופיו — ערן מ. פבזנר, אינג' —
 3/פ (26).
 קצינים אקדמאים בחיל-ההנדסה — א. ורשבסקי, אינג' — 3/פ (29).
 קרוך-רחף לרכבת — 3/פ (32).
 מיכל דלק מתקפל — 3/פ (32).
 חידקים כמקור לאנרגיה — 3/פ (32).
 מקלט פלדה לנפולת — 3/פ (33).
 ניסויים ברכב בלתי טביע — 3/פ (33).
 טיסות דילוג עם חגור רקטי — 3/פ (33).
 טנקים בריטיים לגישור ולסער — 3/פ (34).
 רכב חדש על זחלי גומי — "P.A.T.", צרפת — 3/פ (34).
 גשר דו-תכליתי — "M4T6", ארה"ב — 3/פ (35).
 פריצת דרך ע"י צוערי הנדסה — 3/פ (37).
 "קומו ונעלה" (רשמי סיור של קציני חיל ההנדסה) — 3/פ (38).
 מבצע "נזח" (החלפת הגשר בכביש לאשקלון) — ר. מר —
 4/פ (3).
 "אזניות" — אגדה שנתבדחה (על פיצוץ אויביקטים) — ש. קופלמן —
 4/פ (7).
 תכנון הנדסי בדרג של ארמיית-שדה — ז. ג'ונס, קול' — 4/פ (9).
 נתוני עזר לסיור גשרים — עובד ע"י ב. פוגלמן, טא"ל —
 4/פ (11).
 רשמי ביקור בבי"ס להנדסה בצבא צרפת — ב. בן-אריה — 4/פ (13).
 בינוי מחנות צבאיים — א. זילברברג, ארכ' — 4/פ (18).

גרור נרכן להובלת טרקטורים — ד. כג, אינג' — פ/4 (22).
 מנוע הדלק בהתפתחותו — י. לוי, אינג' — פ/4 (25).
 טקס סיום טירונות של יחידת-שדה חיל-ההנדסה — פ/4 (32).
 פיצוץ גשר יבנה — ז. זילברמן — פ/4 (34).
 לומדים מהנסיון (על שאיבת מים) — ה. אלדאג, אל"מ — פ/4 (35).
 גשר סער נייד, ארה"ב — פ/4 (36).
 צמיג מעביר דלק, ארה"ב — פ/4 (36).
 מקור כוח יביל — פ/4 (37).
 רפסודת ניילון פנימית, בריטניה — פ/4 (37).
 גישור פער בן 100 מ', גרמניה — פ/4 (38).
 ציוד תדלוק צף חדש — פ/4 (38).
 בנית בית ב"בית אויר" — פ/4 (38).
 מכתבי קוראים (בעקבות מאמרו של א. ורשבסקי: "קצינים אקדמאים בחיל-ההנדסה") — ח. שליך — פ/4 (39).
 פיצוץ תת-ימי — נ. בן-ששון — פ/5 (3).
 עתודת מיקוש ניידת — נ. גנדן — פ/5 (6).
 סיור שדה-מוקשים — ג. א. גונס, קפ' — פ/5 (7).
 השליטה על אנרגיית הפיצוץ — ד. לסקוב, אינג'; א. בריוסף, אינג' — פ/5 (9).
 תכנון מחנות בצה"ל — מ. פבזר, אינג' — פ/5 (14).
 מחולל גדול לעומס הדף — עובד ע"י י. ארנון, אינג' — פ/5 (19).
 טורבינת גז — י. לוי, אינג' — פ/5 (24).
 שריד ארכיאולוגי מתגלה באימונים (בסביבות הכפר זיכרון) — י. בלגודטני — פ/5 (28).
 טרקטור הנדסי רב-תכלית, ארה"ב — פ/5 (30).
 "גמל" — הליקופטר מתקפל — פ/5 (30).
 מדחס חדש בעל בוכנה סובבת — פ/5 (30).
 רכב "אירול", ארה"ב — פ/5 (31).
 מימיה חדשה, קנדה — פ/5 (31).
 סירה "סילונית" — פ/5 (32).
 מגרדה חדשה מיטענת — פ/5 (32).
 רכבת אל-מסלולית, ארה"ב — פ/5 (32).
 סלילה ע"י "גליל רץ", ארה"ב — פ/5 (33).
 דרכו של קצין חיל-ההנדסה — מדברי סגן קצין-ההנדסה הראשי — פ/5 (34).
 מדברי ראש ענף שדה בטקס סיום קורס מש"קים חה"ג — פ/5 (35).
 לאורך מוביל המים הארצי — ב. ספיר, רס"ג — פ/5 (36).
 דברי הרמטכל בטקס סיום קורס קציני הנדסה, תשכ"ג — צ. צור, רב-אלוף — פ/6 (2).
 תרגיל גשר הרכבת — י. ארנון, אינג' — פ/6 (3).
 אילתורים בחבלה במסגרת פלוגת חי"ר/חרמ"ש — א. עינת — פ/6 (8).
 פריצת מעלה יאיר — ג. שני — פ/6 (13).
 ביצור ומכשול במוצב הגנה פלוגתי — ב. קורניב, קול'; ק. סוקולוב, קול' — פ/6 (15).
 מוקשייבשה בעבר ובהווה — ג. אבוט, לוי'; קול' ל. קסיר, קפ' — פ/6 (18).
 מתי תפסקנה ההודעות הללו? (על תאונות באימונים) — א. כץ — פ/6 (22).
 הכוחות הפועלים על מבנה סגור בהשפעת פיצוץ גרעיני — עיבד י. שחר, אינג' — פ/6 (24).
 הכשרת קציני-ההנדסה בצבא ארה"ב — י. דורי — פ/6 (27).

מרום-הגליל — ב. ספיר, רס"ג — פ/6 (29).
 מכתבי קוראים (בעקבות מאמרו של מ. פבזר: "תכנון מחנות בצה"ל") — א. י. סלובס, ארכ' — פ/6 (33).
 רכב רב עבירות — "L-3314", שבדיה — פ/6 (34).
 מחילל טרמואלקטרי (של חשמל-חום), ארה"ב — פ/6 (34).
 רכב-מהלך, "פאדיפולאטור", ארה"ב — פ/6 (34).
 גיפ-אוייר-2, ארה"ב — פ/6 (35).
 ציוד שדה להתפלת מי-ים, ארה"ב — פ/6 (35).
 פגיון רב-צדדי, גרמניה — פ/6 (35).
 סיום קורס קציני הנדסה — ה. אלדאג, אל"מ — פ/6 (36).
 גודר הנדסה יוצא לאימונים — ב. זהבי — פ/6 (38).
 מבצע "גשר הים" — ר. מר, אינג' — פ/7 (3).
 הבעיות שבסילוק פצצות — א. עינת — פ/7 (7).
 תחבולה קלאסית על מונטה-ארטמיסיו — א. פ. פישר — פ/7 (11).
 פריצת שדות-מוקשים לחי"ר — ב. פוגלמן, אינג' — פ/7 (16).
 חבלה צבאית במסגרת עבודות אורחיות — ה. ונדרסלואיס — פ/7 (21).
 נסיונות אקלום באזורים מדבריים — מ. פבזר, אינג' — פ/7 (24).
 פלסים מגלים עתיקות — י. אשכול — פ/7 (29).
 על מרגמות עץ יפניות וכוחו של חיל-ההנדסה באילתורים — מ. אילן, רס"ג — פ/7 (32).
 רעיון חדש לפטיש כוח, ארה"ב — פ/7 (33).
 סירת הסתערות פלסטית — "STB-10", מזרח גרמניה — פ/7 (33).
 הגנת יחידות בפני חום, ארה"ב — פ/7 (33).
 רכב רכין פרקי, ארה"ב — פ/7 (34).
 מבנים עשויים קצף פלסטי — פ/7 (34).
 טרקטור לאזורים רדיו-אקטיביים, ארה"ב — פ/7 (35).
 להקת הנדסה — ב. זהבי — פ/7 (36).
 הכשרת מפעילי ציוד-מכני-הנדסי — פ/7 (37).
 הי דרומה! — פ/7 (38).
 טנקים הנדסיים — א. כץ — פ/8 (3).
 הגנה בפני נפולת רדיו-אקטיבית — ב. פוגלמן, אינג' — פ/8 (16).
 סקופיה תקום לתחיה! — ה. אלדאג, אל"מ — פ/8 (22).
 מצודת יפו — ב. ספיר, רס"ג — פ/8 (26).
 הרהורים עם הצגת הנדסה ארצית — ב. זהבי — פ/8 (36).
 גשר לסיום — פ/8 (38).
 נפלים ביפו העתיקה — י. גרשוני — פ/8 (39).
 חיל ההנדסה בסיוע לחפירות מצדה — פ. גרשביץ — פ/9 (3).
 מטען האזניות — רעיונות נוספים — ר. מר, אינג' — פ/9 (9).
 סקירת תרגיל גדודי — א. ארד; פ. רוזנבאום — פ/9 (10).
 הפירוטכניקה באה במקום ההפצצה — א. אבן; א. זינפלד — פ/9 (14).
 הנדסה קרביה לאן? — ה. אלדאג, אל"מ — פ/9 (19).
 כיצד לעשות הדרכה יעילה — י. דורי, אינג' — פ/9 (22).
 איהו גיבור? — ב. זהבי — פ/9 (25).
 תכנון בתי-כנסת בצבא — מ. פבזר, אינג' — פ/9 (28).
 גשר הסתערות נייד, אמריקני — פ/9 (32).
 גשר צף חדש, סובייטי — פ/9 (33).
 ה"סטולורט" — רכב משא חדש בצבא הבריטי — פ/9 (34).
 הרעיון (רשמי סיור במנופור) — ב. ספיר, רס"ג — פ/9 (36).
 בשולי חפירות מצדה — ב. זהבי — פ/9 (39).
 עשה זאת ע"י נפלים, ארה"ב — פ/10 (3).
 מבקעת הסלע להתחפרות באדמה — א. אלהנני — פ/10 (6).

סירת-טילים סוביטית „קומר“ — קנ"ו (55).
וכן ספרים: 11 — ראה נספח א'

חיל-צנחנים

תפעול כוחות מוטסים ומוצנחים — כיצד? — א. ז. אל"מ —
קל"ז (31).
פלוגת רובאים בנחיתה מן-האוויר — צביטקוב, קול, ברה"מ —
קל"ח (23).
כוח-מוטס בכיבוש צומת-דרכים — אנדרייב, קול, ברה"מ —
קל"ח (25).
גייסות מוצנחים — תפעולם כיצד? — י. נבו, אל"מ — קל"ח (30).
כוחות מוצנחים במערב-אירופה, מבנם ומגמותיהם — י. א. אל"מ —
קמ"ד (16).

הרהורים בעקבות תחרות בין-ארצית (בצניחה). ברה"מ — קמ"ח (38).
„צניחת לילה“ (מבצע-מוטס בנורמנדיה) — י. נבו, סא"ל — ק"ב (7).
צניחה עם שחר (הפלישה המוטסת להולנד, מאי 1940) — י. נבו,
סא"ל — קנ"ב (13).

מערכת ארגנה (עקרונות להפעלת כוחות-מוטסים במבחן ישומם) —
איתן, סא"ל — קנ"ב (21).
תפעול כוחות-מוטסים — א. ז. אל"מ — קנ"ג (19).

„גרירה“ במקום הצנחה — קנ"ט (24).
קפיצה — 50 פעם „מגדל איפל“ — קנ"ט (35).

לקחי גייסות מוטסים ומוצנחים — א. ל. בריטניה — 97/צ.
לכידת מיצר הרים והגנתו (ע"י צנחנים) — י. סמולנקו, קול, ברה"מ —
107/צ.

פשיטה „מן החלל“ — ד. ד. פולטה, קפ, ארה"ב — 110/צ.
מניעת נחיתות הליקופטרים עוינים — פ. מטלשטיין, קול, גרמניה —
111/צ.

זה קרה ב„גבעה 30“ — ס. ל. א. מרשל, גנ, ארה"ב — 9/צ קנ"ו.
בחסות החשיכה (על צונחי-לילה בנורמנדיה) — ס. אורורק, קפ —
אירלנד — 9/צ קנ"ו.

וכן ספרים: 6 — ראה נספח א'

חיל-קשר

„מפקד-קול“ (מכשיר קשר אישי). ארה"ב — קמ"ב (47).
האון ושמע — ד. ג. גרין, קפ, ארה"ב — קמ"ג (32).
„נחש“ אוצר חשמל, (על סוללת-חשמל). ארה"ב — קמ"ד (46).
הטרנזיסטור — בשדות-צבאי, ארה"ב — קמ"ט (49).
קשר בשיטת חד-פס — מהו? מ. ביינס, רס"נ — ק"ס (40).
לכל חייל — משדר-מקלט — ק"ס (51).
מכשיר-קשר חדיש לקרקע ולאוויר, ארה"ב — קס"א (48).
כמטחי ראייתך — יהיה כושר שיחתך (על אינפראפון). ארה"ב —
קס"א (48).

תרני אנטנות — י. אלרון, אינג' — 3/פ (17).
מכשיר קשר מוצנע בקת רובה — 15/ח (38).

חיל-הרגלים

הגברת רגלים-משוריינים בטנקים — מתי? — מ. ב. סא"ל —
קל"ה (32).
מערכות-נשק מבט הערכה — א. נחשון, אל"מ — קל"ז (15).

מסלקי הפצצות של הורשם — ב. בן-אריה — 10/פ (8).
ביקור בחיל הנדסה של „הצבא הלבן“ — א. כץ — 10/פ (11).
פירוטכניקה במפגן הצנחנים בקונגו — ר. אביבי (מייסקי) — 10/פ (17).

סרט לימודי וחורף גשום — ב. פוגלמן, סא"ל — 10/פ (23).
הגנה בפני הלם חשמלי — ע. פרנקל — 10/פ (28).
סלילת דרך ע"י רכב — 10/פ (32).
טנקים ישנים כמקימי גשרים — 10/פ (32).
טרקטור הנדסי אוניברסלי — 10/פ (33).
AMX כטנק הנדסי — 10/פ (34).
איכון שדה נחיתה — 10/פ (34).
הטרקטור האופני — 10/פ (35).
מדברי ראש אג"מ אלוף בר-לב, בטקס סיום קורס קציני הנדסה —
10/פ (38).

פליטנו במצדה — ב. ספיר, רס"נ — 10/פ (39).
מתקן האימון של חיל-הנדסה — א. כץ — 11/פ (3).
קצין הנדסה בקורס מ"מ/ח"ר — א. עינת — 11/פ (8).
שיטות חדשות לתכנון פרויקטים ומעקב אחר ביצועם — מ. פזנר,
אינג' — 11/פ (11).

מחפר בזק משופר, ארה"ב — 11/פ (18).
מיקוש תוך כדי הקרב — 11/פ (19).
חג"ה רומאי במצור מצדה — ב. ספיר, רס"נ — 11/פ (22).
הבסיס בכותרות — צ. גליק — 11/פ (32).
תיקון מהיר של מכתשים במסלול שדות תעופה — 11/פ (35).
רפטורדה צפה — 11/פ (37).

הנדסת אג"מ (האדם ותכונותיו כגורם בהנדסה) — י. רז, א. קריצלר —
15/פ (16).

וכן ספרים: 22 — ראה נספח א'

חיל-הימוש

אשפת-פלא לתחמושת רובאי, ארה"ב — קל"ח (63).
עדיפות בכוח-אדם ובהימוש — חיונית! — ת. י. קרבר, קפ, ארה"ב —
קמ"ה (13).

הרחבת ידיעות מקצועיות — תנאי לקידום — ב. פיין — 7/ח (22).
היום בו הזמן לא היה למכירה — ו. פוארט, מור — 10/ח (15).
ספרי-הדרכה טכניים טובים יותר — ה. א. מרשל — 10/ח (22).
כוח אדם מקצועי למערך חיל-הימוש — א. רותם — 11/ח (7).
רכישת כוח-אדם מקצועי והכשרתו — ב. פיין — 12/ח (20).
פלסטיק בתכנון ציוד צבאי — 13/ח (11).
„תותחים פרוק“ או „רוקן תותחים“? — ו. טנדר — 14/ח (16).
תותח-שדה מתנייעים — 15/ח (2).
מכשיר קשר מוצנע בקת רובה — 15/ח (38).

חיל-ים

האדם הוא היקר בפקדונות — צ. צור, רב-אלוף — קל"ה (3).
מכשיר-גילוי-צלולות „תלתי-מימדי“ (VDS). ארה"ב — קל"ח (63).
„סוס“ תתי-מימי, ארה"ב — ק"מ (48).
אניות גרעיניות, ארה"ב — קנ"ב (6).
ה„מארינס“ (החיל, תפקידיו ומבנהו) — ע. שקד, סא"ל — קנ"ד (37).
ה„מארינס“ (חל. ב'), חייל ויחידה — אימונם ודמותם — ע. שקד,
סא"ל — קנ"ו (32).

הגברה לא בטנקים — אלא בנשק נ"ט — י. המזרחי — קל"ז (50).
הפתרון השלם: הגברה בטנקים ובאופן אורגני — מ. ב. סא"ל —
קל"ז (51).
מבנה דיביזיות-רגלים בצבא ארה"ב — י. רביב, סא"ל — קל"ח (8).
מבנה בריגדת-רגלים בריטית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (14).
פלוגת-רובאים בנחיתה מן-האוויר — צביטקוב, קול, ברה"מ —
קל"ח (23).
כוח-מוטס בכיבוש צומת-דרכים — אנדרייב, קול, ברה"מ —
קל"ח (25).
רגלים ממוכנים סובייטים בהתקפה — איטקוב, גנ' מיוז' — י. טביראבי,
לויט' קול, ברה"מ — קמ"ב (10).
מגמות בארגון והימוש של חיל-הרגלים — ז. ברסבר, אל"מ —
קמ"ב (14).
יחידות-רגלים בהגנה — פ. גבריקוב, קול' — קמ"ג (11).
הנשק-האישני בחיל-הרגלים — ז. ברסבר, אל"מ — קמ"ג (14).
החילות — וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (21).
נשק חיל-הרגלים בצבא כדאילה — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"ט (50).
גדוד-רגלים ממונע משמיד כוח-מצנח — א. צביטקוב, לויט',
ברה"מ — ק"נ (19).
על נשק וציוד חי"ר במדינת "כדאילה" — ברסבר, אל"מ —
קנ"א (43).
נחאים את אימון חיל-הרגלים למשימותיו! — ז. ברסבר, אל"מ —
קנ"ב (37).
אנשי-חרמ"ש איטלקיים — לוליני-טנקים — קנ"ז (39).
מפקד — מה תדרוש מהסיוע הארטיילרי? — ר. ו. קורק, קפ' —
קנ"ז (36).
חי"ר מידי (טיל להעברת גדוד חי"ר באויר), ארה"ב — קס"א (51).
הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת — מ. פריסניאקוב, מיוז',
ברה"מ — 94/צ.
הגנת מחלקת-רובאים תוך שימוש בלהבירים — י. גולובוביץ',
לויט' קול, ברה"מ — 94/צ.
מהי תשובת הרובאי לנשק הגרעיני — פ. ק. קליינמן, רס"ל, ארה"ב —
95/צ.
קריבהגנה של מחלקת תת-מקלענים בשיתוף-פעולה עם מחלקת
טנקים — מ. פריסניאקוב, מיוז', ברה"מ — 96/צ.
גדוד-רגלים-ממונע במסע ובקרב היתקלות — א. אלייציב, לויט',
קול, ברה"מ — 99/צ.
ברגל ועל נגמ"שים — פ. סיניאקוב, גנ', ברה"מ — 103/צ.
"א"ב על טנקים" למפקד פלוגת-רגלים — א. א. זיפרט, לויט' קול',
ארה"ב — 104/צ.
ההליקופטרים — מנקודת-המבט של הרגלים — א. אובאלנס, מיוז',
צרפת — 104/צ.
הארטיילריה בקריבהגנה — ו. גולובוביץ', לויט'; פ. שקארובקאי,
לויט', ברה"מ — 104/צ.
חיל-הרגלים ממוכן — מה עליו להיות? — ג. ה. הופארט, קול',
ארה"ב — 105/צ.
קציני-רגלים "נפל" לדיביזיות-שריון (סיפור) — מ. א. מאיסנר, קפ',
ארה"ב — 107/צ.
רכב-קרב של רגלים — ר. מ. אוגורקיאביץ, ברה"מ — 107/צ.
שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו, לויט' קול, ברה"מ —
112/צ.

חיל-הרפואה

אילת — מטולה, מסע נסיוני — ד"ר ע. זהר, רס"נ — קל"ה (38).
בית-חולים שדה — למה ואיך? — י. בוישר, טרן — קל"ח (46).
"דיבוק המתח" — ד"ר י. מהריק, סא"ל — קל"ח (50).
אלונקת "כרית-אוויר" — קל"ט (52).
שנתו של החייל — א. ס. ניומן, מיוז' גנ' — קנ"ט (31).
הערות ל"שנתו של החייל" — ד"ר ג. תדמור, רס"נ — קנ"ט (34).
וכן ספרים: 17 — ראה נספח א'

חיל-שריון

האדם הוא היקר בעקדנות — צ. צור, דב"אלוף — קל"ה (3).
הגברת רגלים-משוריינים בטנקים — מתי? — מ. ב. סא"ל — קל"ה
(32).
מערכות-נשק — מבט הערכה — א. נחשון, אל"מ — קל"ז (15).
הגברה לא בטנקים — אלא בנשק נ"ט — י. המזרחי — קל"ז (50).
הפתרון השלם: הגברה בטנקים — ובאופן אורגני — מ. ב. סא"ל —
קל"ז (51).
מבנה דיביזיות-שריון בצבא ארה"ב — י. רביב, סא"ל — קל"ח (9).
מבנה דיביזיות-ממוכנת סובייטית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (10).
מבנה דיביזיות-משוריינת צרפתית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (12).
מבנה דיביזיות גרמנית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (13).
מבנה בריגדת-שריון בריטית — י. רביב, סא"ל — קל"ח (14).
תותח-הטנק הבריטי החדש (105 מ"מ) — קל"ט (52).

שימוש בכוחות שריון (במלחמה אטומית) — ה.ה. האוז, גנ' מיר, ארה"ב — קמ"א (9).

גדודי טנקים תוקף הגנה חפזה — ד. לוח, לויט' קול, ברה"מ — קמ"א (23).

מחשבות על אימוני שריון — ד. אלעזר, אל"מ — קמ"א (29).

"האחדה" ברכב לרגלים וארטילריה משוריינים — הדים — קמ"ג (18).

תפיסות השריון האמריקנית והסובייטית — הדים — קמ"ג (18).

המגמה לשכלול יותר ברכב רגלים משוריינים סובייטי? — קמ"ו (40).

החילות — וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (25).

טנקים סובייטיים בסיוע צמוד — ל.נ. רס"נ — קמ"ט (33).

מענה טקטי לצירוף טנק ס.א. — קמ"ט (44).

טנק T-54 הסובייטי — נוסח 1962 — קמ"ט (45).

טיל נ"ט — מטרה נכבדה לטנקים — ב. זושצ'נקו, גנ' ברה"מ — קנ"ה (47).

אנשי-חרמ"ש איטלקיים — לוליני-טנקים — קנ"ו (39).

צבאות שריון ומבנה עוצבותיהם — הדים — קנ"ט (21).

"דורקרב" שריונים (סיפור קרב) — ג. טאיר — קס"א (40).

השריון — להתקפות-לילה — ר. מ. ווקר, לויט' קול, ארה"ב — 102/צ.

חמרון ואש-טנקים בעומק הגנת-האויב — ב. ולאסוב, קול; א. וולודי, קול, ברה"מ — 103/צ.

ברגל ועל נגמ"שים (בהתקפה בעומק ההגנה) — פ. סיניאז'ק, גנ' ברה"מ — 103/צ.

הכנה הנדסית לגדודי-טנקים בהגנה — ט. יאגורוב, לויט' ברה"מ — 104/צ.

חיל-רגלים ממוכן — מה עליו להיות? — ג.ה. הופארט, קול, ארה"ב — 105/צ.

קציני-רגלים "נפל" לדיביזיית-שריון (ספור) — מ. א. מאיסנר, קפ', ארה"ב — 107/צ.

השריון מול מערכי נשק נ"ט (לפי לקח מלחמת-העולם השנייה) — נ.א. שאקלטון, מיר, קנדה — 112/צ.

שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו, לויט' קול, ברה"מ — 112/צ.

סיוור-שריון בתנועה לקראת-מגע ובקרב-היתקלות — כ. כריסטוב, לויט' קול; ב. ניקולוב, מיר, בולגריה — 113/צ.

הטקטיקה של נגמ"שים — מתוך הויכוח בעתונות, ברה"מ — 115/צ.

כיצד יפעלו הרגלים הממוכנים? — ג.ה. הופרט, קול, ארה"ב — 116/צ.

הכרחי ואפשרי (לוחמה בטילים מונחים נ"ט) — א. גורלוב, מיר, ברה"מ — צ/קנ"ג.

קרב-טרוא — טנקים ורגלים בהתקפה — א.ל. ואסט, גנ'; ק.פ. מילר, קול, גרמניה — צ/קנ"ה.

החרמ"ש החדש שב"גייסות-הקרב" — ה.י. תילא, קפ', ארה"ב — צ/קנ"ה.

צבאות-השריון כיום — מבנם ועוצבותיהם — נ. בראון, ארה"ב — צ/קנ"ט.

אימון בתותחנות-טנקים — והפיקוד — ג. ס. בורני, לויט' קול, ארה"ב — צ/קנ"ט.

שני הנסים של גנה סימן-טוב (סיפור מתקופת מלחמת השחרור) — ר. בן-אפרים — ש/1 (4).

קרב-השרירה (סיפור על קרב של חטיבת-הנגב) — א. שיאון, טא"ל — ש/1 (10).

השריון בעידן האטום — פון-מלנטיין, גנ', גרמניה — ש/1 (20).

ניידות דינמית תלת-מימדית — ר.צ. ג'ליכס, לויט' קול; ב. הייזר, מיר — ש/1 (23).

מתקפת לילה — ר. מ. ווקר, לויט' קול — ש/1 (23).

מה דעתך על הסנטוריונים — נ. ורדימון — ש/1 (37).

מתקן לאימון נהגי רכב זחלי, ארה"ב — ש/1 (40).

שריון צה"ל בעבר ובעתיד — צ. צור, רב-אלוף — ש/2 (6).

התרגיל הדו-צדדי — יתרונו ויתוריו ומגבלותיו — ח.ד. טא"ל — ש/2 (8).

בעקבות התרגיל העוצבתי — י. אל"מ — ש/2 (11).

על התרגיל המסכם — א. אל"מ — ש/2 (13).

מה נתן לכם התרגיל? — מפקדי היחידות — ש/2 (15).

"השריון עמד במשימותיו" — ח. ברילב, אלוף — ש/2 (17).

מפי שריונאים (על תכונותיו ותפקידיו של המפקד) — ש/2 (19).

מה ההבדלים בין טנקים "T-54" ו-"M-48"? — ש/2 (22).

הפעלת אש מרוכזת נגד הגנה נ"ט — ה. וייג, קפ' — ש/2 (24).

שולחן-שטח אלקטרוני לדמוי קרב-שריון, ארה"ב — ש/2 (34).

כך שורין הרכב — לפי חומר של ענף-היסטוריה — ש/3-4 (4).

שריון במבצע "דקל" — ש/3-4 (10).

שריון במבצע "דני" — ו. טייג, טא"ל — ש/3-4 (16).

כך נלכדה המצודה (מקרבות חטיבת-הנגב) — י. שדה, אלוף — ש/3-4 (22).

השריונים — נגבה! (מבצע "ע" — "חורב") — א. שיאון — ש/3-4 (28).

הצות — ואימון צות-הטנק — ב. עמי-דודור, סגן — ש/3-4 (40).

בטיחות באימונים — ש/3-4 (48).

על רוח היחידה — מ.צ. טא"ל — ש/3-4 (49).

רשמי סיור בארה"ב (בבתי-ספר צבאיים) — א.ר. טא"ל — ש/3-4 (53).

בעיית הגייסות המסתערים: הסיור המשוריין — או מונדל, גנ' — ש/4 (4).

תפקידי הסיור בשריון וביצועם — בן-ציון כרמלי, סרן — ש/5 (6).

תפעול הסיור בדרגים שונים — ל. איתן, רס"נ — ש/5 (7).

הסיור בצבאות שונים — ש/5 (10).

הפעלת יחידות-שריון במשימות סיור (התפיסה הסובייטית) — ל. מרחב, רס"נ — ש/5 (17).

"הפעלת יחידות-שריון במשימות סיור" (נתוח מאמרו של רס"נ מרחב) — י. ב. א. טא"ל — ש/5 (20).

אופנים או זחלים — א. קמרד, אינג' — ש/5 (26).

שיחות עם אנשי מילואים — ש/5 (34).

בית-הספר לקצינים — מול קורס קציני השריון — גלעד — ש/5 (37).

בטיחות באימונים — ש. אפטיקר, רס"נ — ש/5 (38).

צות משורין בציר הצפון (במבצע "קדש") — א.ס. טא"ל — ש/6 (13).

שריון ורגלים ברפיח — ר. רותם, סגן — ש/6 (17).

פשיטה על חניון טנקים — ש. ג. טא"ל — ש/6 (20).

הארטילריה בקרב תנועה — צ.א. טא"ל — ש/6 (23).

הפעלת שריון לאחר המרוץ היומי — א.א. ואס, לויט' קול — ש/6 (25).

שימוש בכוחות שריון (במלחמה אטומית) — ה.ה. האוז, גנ' מיר, ארה"ב — קמ"א (9).

גדודי טנקים תוקף הגנה חפזה — ד. לוח, לויט' קול, ברה"מ — קמ"א (23).

מחשבות על אימוני שריון — ד. אלעזר, אל"מ — קמ"א (29).

"האחדה" ברכב לרגלים וארטילריה משוריינים — הדים — קמ"ג (18).

תפיסות השריון האמריקנית והסובייטית — הדים — קמ"ג (18).

המגמה לשכלול יותר ברכב רגלים משוריינים סובייטי? — קמ"ו (40).

החילות — וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (25).

טנקים סובייטיים בסיוע צמוד — ל.נ. רס"נ — קמ"ט (33).

מענה טקטי לצירוף טנק ס.א. — קמ"ט (44).

טנק T-54 הסובייטי — נוסח 1962 — קמ"ט (45).

טיל נ"ט — מטרה נכבדה לטנקים — ב. זושצ'נקו, גנ' ברה"מ — קנ"ה (47).

אנשי-חרמ"ש איטלקיים — לוליני-טנקים — קנ"ו (39).

צבאות שריון ומבנה עוצבותיהם — הדים — קנ"ט (21).

"דורקרב" שריונים (סיפור קרב) — ג. טאיר — קס"א (40).

השריון — להתקפות-לילה — ר. מ. ווקר, לויט' קול, ארה"ב — 102/צ.

חמרון ואש-טנקים בעומק הגנת-האויב — ב. ולאסוב, קול; א. וולודי, קול, ברה"מ — 103/צ.

ברגל ועל נגמ"שים (בהתקפה בעומק ההגנה) — פ. סיניאז'ק, גנ' ברה"מ — 103/צ.

הכנה הנדסית לגדודי-טנקים בהגנה — ט. יאגורוב, לויט' ברה"מ — 104/צ.

חיל-רגלים ממוכן — מה עליו להיות? — ג.ה. הופארט, קול, ארה"ב — 105/צ.

קציני-רגלים "נפל" לדיביזיית-שריון (ספור) — מ. א. מאיסנר, קפ', ארה"ב — 107/צ.

השריון מול מערכי נשק נ"ט (לפי לקח מלחמת-העולם השנייה) — נ.א. שאקלטון, מיר, קנדה — 112/צ.

שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו, לויט' קול, ברה"מ — 112/צ.

סיוור-שריון בתנועה לקראת-מגע ובקרב-היתקלות — כ. כריסטוב, לויט' קול; ב. ניקולוב, מיר, בולגריה — 113/צ.

הטקטיקה של נגמ"שים — מתוך הויכוח בעתונות, ברה"מ — 115/צ.

כיצד יפעלו הרגלים הממוכנים? — ג.ה. הופרט, קול, ארה"ב — 116/צ.

הכרחי ואפשרי (לוחמה בטילים מונחים נ"ט) — א. גורלוב, מיר, ברה"מ — צ/קנ"ג.

קרב-טרוא — טנקים ורגלים בהתקפה — א.ל. ואסט, גנ'; ק.פ. מילר, קול, גרמניה — צ/קנ"ה.

החרמ"ש החדש שב"גייסות-הקרב" — ה.י. תילא, קפ', ארה"ב — צ/קנ"ה.

צבאות-השריון כיום — מבנם ועוצבותיהם — נ. בראון, ארה"ב — צ/קנ"ט.

אימון בתותחנות-טנקים — והפיקוד — ג. ס. בורני, לויט' קול, ארה"ב — צ/קנ"ט.

שני הנסים של גנה סימן-טוב (סיפור מתקופת מלחמת השחרור) — ר. בן-אפרים — ש/1 (4).

חילתות חננים

- סיוע ארטילרי משופר עתה — 9.1 קרמר, קול, ארה"ב — קל"ז (26).
- ארגון הארטילריה בצבא ארה"ב — י. רביב, סא"ל — קל"ח (5).
- ארטילריה אוטומית לצבא השדה הבריטי — הדיס — קמ"א (30).
- הינע רקטי נוסף לפגזות ולפצצות מרגמה, שביצירה — קמ"ד (9).
- מגמות בארטילריה של צבא ארה"ב — ג. פ. דיגס, קול, ארה"ב — קמ"ד (23).
- מחלקת תותחים ללא-רתע ואופן הפעלתה — ק. האג, לויט — קמ"ד (39).
- מערך-הארטילריה החדש האמריקאי (נוסח 1962) — קמ"ה (43).
- החילות וחלקם בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ז (22).
- ארטילריה גרעינית סוביטית על מפת אירופה — הדיס — קמ"ז (41).
- ה"פאדאק" מחשב אלקטרוני לארטילריה-שדה, ארה"ב — ק"נ (37).
- החדש בארטילריה הקנית בתזמנו — נ. גרישין, לויט, קול, ברה"מ — קנ"ב (43).
- "ארטילריה דיכוינית 59" — צרפת — א. שואלב, סא"ל — קנ"ד (23).
- האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ז (11).
- מפקד — מה תדרוש מהסיוע הארטילרי? — ה.ו. קורן, קפ" — קנ"ז (36).
- פגז-אטומי לארטילריה בינונית — ק"ס (51).
- סיוע אש לכוחות היבשה — מקצוע — ב. ב. סא"ל — קס"א (24).
- הארטילריה בקרב-ההגנה — ו. גולדביץ, לויט; פ. שאקובקאי, לויט, ברה"מ — 104/ז.
- ארטילריה בהתקפה מתוך-תנועה — שיביאב, מיר, ברה"מ — 106/ז.
- סוללת תותחים 85 מ"מ בקרב-התקפה — נ. מדבאיאב, קול, ברה"מ — 109/ז.
- סוללת-ארטילריה 122 מ"מ בהתקפה מתוך-תנועה — מ. פאנקוב, קול, ברה"מ — 111/ז.
- הארטילריה בקרב תנועה — צ. א. סא"ל — 6/ש (23).
- יחידות לאיכון סוללות תותחים — פ. ל. קרזמן, מיר — 3/ח (37).
- השריון לעומת התותח — במלחמת טנקים — א.ד. סלע — 10/ח (32).
- "תותחים פרוק" או "רוקן תותחים"? — ו. סטנדר — 14/ח (16).
- תותחי-שדה מתנייעים — 15/ח (2).

חקרי ביצועים

חקר ביצועים — א. לוי — 12/ח (10).

- החינוך לגילוי יומה — י.ב.מ. רס"נ — 6/ש (29).
- "אני מאמין" — ד. אלטור, אלוף — 6/ש (33).
- אלה צוינו לשבח — ש. גורודיש, רס"נ — 6/ש (34).
- פנטזיה מאובקת — י"ז — 6/ש (39).
- לקראת שריון בצה"ל (מלחמת השחרור) — 8-7/ש (4).
- סדנת חטיבה — י. אלטמן — 8-7/ש (18).
- הכנת סיירים — א.ו. רס"נ — 8-7/ש (22).
- תפעול גודל-סיוור משורין — א. ברנדט, גנ' — 8-7/ש (24).
- הרהורים בנושא הסיוור המשורין — ה. קרמר, גנ' — 8-7/ש (27).
- לוחמת שריון בשריון — א.א. — 8-7/ש (28).
- התקדמות ורדיפה כחלק מקרב ההתקפה — א.א. סא"ל — 8-7/ש (33).
- מגמות ובעיות בתכנון טנקים — ר. מ. אוגורקיביץ' — 8-7/ש (35).
- תחרות תכנון טנק העתיד — 8-7/ש (40).
- ארגון יעדים ומציאות באימונים — מ.צ. סא"ל — 8-7/ש (45).
- המ"מ בטנקים ובחרמ"ש — יואל — 8-7/ש (46).
- יום הולדת על הסכר (סיפור על מערכת סיני) — מ. ברקאי — 10-9/ש (4).
- תפעול מבצעי של שריון (לאור נסיון מלחמת-העולם השניה) — ג. פון-שוופאנבורג, גנ' — 10-9/ש (11).
- לוחמת שריון בשריון עדיף — ש. פניטי — 10-9/ש (16).
- יעד החרמ"ש — ח.ד. סא"ל — 10-9/ש (19).
- חרמ"ש במשימות הגנה — מ.צ. סא"ל — 10-9/ש (20).
- פלוגת טנקים בהגנה — מ. מנט, לויט, קול — 10-9/ש (21).
- גדוד סיוור סוביטי באימון יחידתי — 10-9/ש (26).
- בטחון באימונים — 10-9/ש (27).
- טנק מול קליע — ר. אוגורקיביץ' — 10-9/ש (36).
- חינוך קצינים בשריון — ס.ש. רס"נ — 10-9/ש (40).
- השבעת טירוני שריון במצדה — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — 10-9/ש (43).
- המ"מ בשריון — א. ניצן — 10-9/ש (46).
- מחשבות... (על חרמ"ש) — ג. צור — 10-9/ש (47).
- שיתוף-פעולה הנדסה-שריון — מ.הכוכב האדום, ברה"מ — 3/פ (11).
- אילתורים בחבלה במסגרת פלוגת חי"ר/חרמ"ש — א. עינת — 6/פ (8).
- הטלביזיה בשריון חיל-השריון — 4/ח (38).
- השריון לעומת התותח — במלחמת טנקים — א.ד. סלע — 10/ח (32).
- מסננות אויר בטנק "שרמן" ("באתי, ראיתי, תיקנתי") — 11/ח (25).
- וכן ספרים: 21 — ראה נספח א'.

ט

- נשק גרעיני קצר-טווח — ו. שאקוב, לויט, קול; א. רוסי, קפ" ברה"מ — קל"ז (13).
- מערכות-נשק — מבט הערכה — א. נחשון, אל"מ — קל"ז (15).
- טיל נ"ט "לקרוס", אמריקני — קל"ז (56).
- נשק אטומי-טקטי אמריקני (טילים טקטיים ארוכי-טווח) — נ. אוגורקיביץ, קול, ברה"מ — קל"ז (56).

טילים — מונחים וכלים טיפיים

- "עין מבחינה" לטילים נגד-טילים — קל"ה (58).
- טיל-אספקה גרמני — קל"ה (58).
- עוד על ביות טילי "סאידוונדר" — ש. ורבנר — קל"ו (49).
- סוללות טילים טקטיות סוביטיות — ברמה קורפוסית? — קל"ו (50).

על הטיל "פארשינג" — קל"ז (56).

זרוע-הטילים האמריקנית בהתארגנותה — הדים — קל"ח (52).

טילי חיל-האוויר הבין-יבשתיים: "אטלס", "טיטאן", "מיניטמן" — הדים — קל"ח (52).

טיל "תת-ימי" של הצי — "פולריס" — הדים — קל"ח (52).

כוחות-האוויר וה"טיליה" הצרפתיים — הדים — קל"ח (53).

סוללה נ"ט מרובת-טילים "אנטק" — קל"ח (62).

טיל ל"תפעול-בכל-רגע" ("מיניטמן"), ארה"ב — קל"ח (63).

על טיל "ניקה" נ"מ, ארה"ב — קל"ח (64).

על טיל "טיטאן ווו", ארה"ב — קל"ח (64).

בתחום ה"טיליה" הצרפתית — קל"ט (44).

טיל נ"ט חדש — מצרפת לארה"ב — קל"ט (45).

רכב טילים ליחיד (S.S.-11), צרפת — קל"ט (52).

טיל-יחיד מוטס נ"ט "ויג'ילנט", בריטניה — קל"ט (53).

ה"מוסקיטו" המוסע (טיל נ"ט), שביצריה — ק"מ (49).

על "האוק" נ"מ — קמ"א (51).

טיל אוויר-קרקע — למטוסי-ירוט (AS-30), צרפת — קמ"ב (47).

"מים כחולים" — טיל רקטי קרקע-קרקע, בריטניה — קמ"ג (48).

שיוך בין "ניקאהרקולס" ו"Goer", ארה"ב — קמ"ג (49).

טילים נגד טילים? ל. לילוב, לויט קול, בולגריה — קמ"ד (7).

תנודות בתחרות: מטוסים — טילים — הדים — קמ"ה (30).

פיצוצים גרעיניים בחלל החיצון — א. מנס, אינג' — קמ"ה (48).

טיל "התעלומה" — נגד שריון, ביצורים וגייסות (טיל "שילאָלא"), ארה"ב — קמ"ז (47).

טילים סובייטיים (רקע לפיתוחם) — א. נחשון, אל"מ — קמ"ח (18).

שיטות-ניהוג של טילים נגד-מטוסים — קמ"ח (23).

על טיל "בלורוטר" בריטי — קמ"ח (48).

גלגול "רכוב" לטיל-רגלים קל (טיל "ויג'ילנט", בריטי) — קמ"ח (51).

"הפיכת-סקאיבולט" — קמ"ט (18).

טילים נ"מ ("ניקא") — ק"ב (24).

הרקטות הרוסיות (הרקע לעדיפותם) — א. נחשון, אל"מ — ק"ג (31).

טילים נ"ט בצבא הסובייטי — ק"ג (36).

ה"לאנס" — טיל דיביוני חדש ("Lance"), ארה"ב — קנ"א (41).

טיל-מטוס בריטי — להפצצה מרחיק (טיל-אוויר-קרקע "בלורסטיל") — קנ"א (42).

צרפת בחלל החיצון — (טיל-FR) — קנ"ד (27).

יפן: לאחר זיקוקין דינור — טילים (טיל "MU") — קנ"ד (28).

טילים SA-3 במצעד מוסקבה 1963 — קנ"ד (36).

טיל בריטי לטרפדות-מנוע "סיקאט" — קנ"ה (50).

ה"האוק" טיל נ"מ — קנ"ז (33).

פיתוח טיל-ספינות-יחוף בצי שבדיה — קנ"ח (20).

"סרג'נט" — "מהימן יותר, נייך יותר" — קנ"ח (21).

יחידת טילי קרקע-קרקע סובייטיים — לפי העהונות — קנ"ט (20).

טיל-שדה נ"מ — ק"ס (29).

"אביוור" הכרחי לטיל-ה"האוק" — ק"ס (51).

הכרחי ואפשרי (לוחמה בטיילים מונחים נ"ט) — א. גורלוב, מיוז, ברה"מ — צ/קנ"ג.

מערכת בקרה ניידת לטילי נ"ט — ח/כ (38).

הנעת טילים (חל. א') — ח/כ (3).

טיל מונחה נ"ט "בנטס", שבדיה — ח/כ (38).

הנעת טילים (חל. ב') — ח/כ (8).

ה"ויג'ילנט" — טיל מונחה נ"ט — ח/כ (10).

שיטת ההנחה של ה"Red-Eye" (טיל קרקע-אוויר) — ח/כ (38).

טיל קרקע-אוויר "M-2", סובייטי — ח/כ (40).

בעיות "רקטיות" — ח/כ (40).

טיל קרקע-אוויר "האוק" — ח/כ (36).

הטילים המצריים — ח/כ (40).

טילי שטח אוויר (סקירה) — ח/כ (2).

פרטים נוספים על הטיל הבריטי "ויג'ילנט" — ח/כ (39).

"מאולר" טיל נ"מ מתנייע — ח/כ (11).

טיל נ"ט סובייטי חדש — ח/כ (11).

טיל נ"ט שביצרי "מוסקיטו" — ח/כ (12).

טילים מונחים נ"ט — ח/כ (13) (פלקט מצורף).

הגנה נגד טילים בליסטיים — א. לביא — ח/כ (3).

טיל-נגד-טילים "ניק-זיאוס" — ח/כ (7).

טיל שטח-שטח "לאנס" ("Lance") — ח/כ (13).

"Tow" — טיל מונחה חדש בצבא ארה"ב — ח/כ (15).

טיל נ"מ חדש של צבא ארה"ב: עין אדומה (Red-Eye) — ח/כ (15).

(39).

וכן ספרים: 12 — ראה נספח א'

המדריך והטירון, סרטון מפקדת פיקוד ההדרכה — קל"ה (43).

מדריך הטירונים — מדוע עיפת? — ש. כ., רס"נ — קמ"ו (38).

על דרגות חוגרים — יואל, רס"נ — ק"ג (41).

קפיטן טובלי מצבא "כדאילה" כותב למערכת (על טירונים) — קנ"ד (53).

יוזמה

"בור שתית ממנו — אל תירק לתוכו" — א. לנדא, סגן — קל"ח

(44).

החינוך לגילוי יוזמה — י. ב. מ., רס"נ — ש/כ (29).

יוגוסלביה

רכישת מטוסים, "תאנדר-ג'אט", מארה"ב — קל"ז (56).

בריטניה בונה כוור-כוח ליוגוסלביה — קנ"ב (6).

סקופיה תקום לתחיה! — ה. אל-דאג, אל"מ — ח/כ (22).

- הסנק היפני החדש ("ST A IV") — קל"ה (58).
 נגמ"ש וגושא־מרגמה יפני חדש — קמ"ב (48).
 כוריכוה של יפן — קנ"ב (6).
 יפן: לאחר זיקוקין דיגור — טילים ("MU") — קנ"ד (28).
 כיצד ריגלתי את פרל־הרבור — ט. יושיקאוה — 114/צ.
 הסנק היפני — ש/9—10 (35).

- מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).
 מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב') — קל"ו (10).
 חליפת אגרות בין נאצר לחוסיין — קל"ו (42).
 ממשלה חדשה בירדן — קמ"ב (23).
 התיצבות המשטר בירדן — קמ"ח (27).
 ירדן — תמורות משקה וחברתה — מיכאלי א., — ק"ג (25).
 וכן ספרים: 15, 16, 18 — ראה נספח א'

כ

כווית

- על מה מעיד „מבצע כווית" — קל"ח (21).
 משבר כווית — קל"ח (60).
 כוח ערבי לכווית — קל"ט (26).
 תמורות במשק הנפט המזרח־תיכוני — א. בן־צחק, סרן — קל"ט (27).

כוח־אדם

- עדיפות בכוח־אדם ובחימוש — חיונית — ת. י. קרבר, קפ', ארה"ב — קמ"ה (13).
 דמות כוח־האדם בצבא שביצריה — קנ"ז (44).
 על תנאי־עבודה — יואל, רס"נ — קנ"ז (49).
 מותרות — לא! שיפורים — כן! (תשובה למאמרו של רס"נ יואל).
 חוברת קנ"ז — קנ"ח (51).
 אורך שירות־החובה — י. ניצן, אל"מ — קנ"ט (28).
 שנתו של החייל — א. ס. ניומן, גנ' מיוז — קנ"ט (31).
 הערות „לשנתו של החייל" — ד"ר ג. תדמור, רס"נ — קנ"ט (34).
 האדם — הכוח הראשי במלחמה — י. גרודינג, קול', ברה"מ — 95/צ.
 יחס כוח־האדם בין יחידות לוחמות ומשרות — ה. שילר, בריג' גנ' — 1/ח (22).
 כוח־אדם מקצועי למערך חיל־החימוש — א. רותם — 11/ח (7).
 רכישת כוח־אדם מקצועי והכשרתו — ב. פייז — 12/ח (20).
 הנדסת אנוש (האדם ותכונותיו כגורם בהנדסה) — י. רז; א. קריצ' לר — 15/ח (16).

כוחות מיוחדים

- על כוחות מיוחדים של ארה"ב — קל"ו (55).
 על כוחות מיוחדים של ארה"ב — קנ"א (52).
 ה„מארינס" (חיל, תפקידיו ומבנהו) — ע. שקד, סא"ל — קנ"ד (37).
 הריינג'רים נוחתים בחוף ג'אלה — ג'. אלטיארי — קנ"ו (27).
 המארינס (חל. ב'), חייל ויחידה — אימנום ודמותם — ע. שקד, סא"ל — קנ"ו (32).
 „כוחות מיוחדים" בצבא ארה"ב — א. בר־צונן, סא"ל — קנ"ז (15).
 הכוחות לתפקידים מיוחדים של האמריקאים — ג. גולובין, קול'; מ. סטרוב, לויט' קול', ברה"מ — קנ"ז (16).
 הריינג'רים נוחתים בחוף „ג'אלה" (חל. ב') — ג'. אלטיארי — קנ"ז (39).

כוננות

- כיצד להשיג שיא־כוננות במציאות של מצב־חירום ממושך? — קל"ז (10).

כיתור

- הריינג'רים בכיתור — ג'. אלטיארי — 96/צ.
 ניתוק (קרוב בכיתור, סיפור) — ק. ס. גארסטו, קפ', ארה"ב — 108/צ.
 כיתור — י. ד. קולוין, קפ' ארה"ב — 109/צ.

כלי־עבודה (טכניים)

- הברגת ברגי־חף — 1/ח (38).
 חור במשטח יישור כעור בעבודה — 1/ח (38).
 מלקחות עם לחיים חליפות — 1/ח (39).
 ספר ישן פותח בעיות במדידה — 1/ח (39).
 גשיש "V" עם „מהדק־מהיר" — 1/ח (39).
 מתאמי הפחתה — (קנה קונס „מורס") מחומר נילון — 2/ח (39).
 מכשיר־עור לשרטוט — 3/ח (39).
 צינור גמיש לנזול קירור — 5/ח (38).
 ידית־מברז מחזיקה סכינ־חריטה בהשחזתה — 5/ח (39).
 מפתח מורכב — מחיש פעולות חריטה — 6/ח (39).
 מפתח תפסנית מפעיל מתג ביטחון — 6/ח (39).
 מהי כמות הנזול שבחבית? — 7/ח (38).
 אום קפיצית — 7/ח (38).
 מראה לעזרת מפעיל־מכונה — 7/ח (39).
 לוח לבדיקת מכשירי עבודה חשמליים — 8/ח (39).
 קדיחת כדורית בעזרת התקן פשוט — 9/ח (39).

לולב חיכוך מגלה מידת העומס המופעל עליו — ח/9 (40).
מדיחוס זעיר לחלקים נעים — ח/10 (38).
התקן להברגת ברגייהף — ח/10 (39).
רשת תיל מונעת התפוצצות נוזל דליק — ח/11 (39).
דיסקית למדידת עומס — ח/11 (40).
כבל הנכרך תחת מתח מתמיד על סליל — ח/12 (38).
קוביות דרוגות להתאמה מהירה — ח/13 (39).
סרט אטימה לצנורות — ח/13 (40).
מפתח פתוח הפועל לפי עקרון המחגר — ח/13 (40).

5

מגבה הידראולי חדש — ח/13 (40).
מפתח מורכב חוסך זמן — ח/14 (38).
מכשיר להסרת חספוס — ח/14 (38).
מחוגה מדגש — ח/14 (39).
מסור למתכת — ח/14 (39).
שימור סימונים על מקדח — ח/14 (39).
משטח מטען נרכן לאחר — ח/15 (38).
מעטה בטיחות לסכין חריטה — ח/15 (39).
מטה שבבים מגן על העיניים — ח/15 (39).

לבנון

המרד בלבנון והמערכ הכימיקלי — כמ"ב (22).
כלכלת לבנון התמונה: הסתירות והברירות — א. בריצחק, סרן — כמ"ה (21).
האסטרטגיה של ישראל בעיני הערבים — ד"ר נ. אליחאדי — קנ"ה (4).

לוב

לוב — ארץ הישימון והנפט — ש. ז. סגן — קנ"ט (3).

לוגיסטיקה

הפלגה אל העולם האפסנאי של מחר — צ. אלון, סא"ל — קל"ז (34).
הארגון הלוגיסטי — צ. אלון, סא"ל — כמ"ב (25).
עיקרי מערכת התחזוקה הסוביטית — ל. מרחב, רס"נ — כמ"ב (31).
ראיה חדשה של האפסנאות בשדה הקרב — צ. אלון, סא"ל — כמ"ג (10).

לוינים

לוייתקשורת, "אדונט", ארה"ב — הדיס — קל"ז (38).
בין מאה כבשים — איזהו זאב? — הדיס — ק"מ (18).
לוייתקשר ה"עומד על עומד", ארה"ב — ק"מ (48).
לוינים — ותכליתם הצבאית (חל. א') — א. מנס, אינג' — קמ"ה (44).
לוינים — ותכליתם הצבאית (חל. ב') — א. מנס, אינג' — קנ"א (48).
לוינים — ותכליתם הצבאית (חל. ג') — א. מנס, אינג' — קנ"ד (46).

לחמה אטומית

תמרון תלת-זרועי בתנאי לוחמה גרעינית (תרגיל נאט"ו, 1960) — קל"ה (23).
סודות קליעו של "דייוו קרוקט" — קל"ה (57).
מלחמה מוגבלת — כיצד? "מקובלת" או גרעינית? — ה. קיסינג'ר, פרופ' ארה"ב — קל"ו (19).

הנשק הגרעיני והשפעתו על הלוחמה בזמננו — י. רביב, סא"ל — קל"ז (5).
נשק גרעיני קצר-טווח — ו. שאיקוב, לויט' קול'; א. רוסיג, קפ' ברה"מ — קל"ז (13).
השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, סא"ל — קל"ח (3).
המלחמה כיום — בסימן תמורות — י. פ. פולר, גנ' מיור, בריטניה — קל"ח (15).
השפעת הנשק הגרעיני על אורח-החימה — י. רביב, סא"ל — קל"ט (5).
קיום לאסטרטגיה הגרעינית — י. הרכבי, אלוף — ק"מ (31).
"הבטחת העורף" לנוכח הקרינה הגרעינית — כיצד? — מחנך ירחון ביה"ט לפיקוד ומטה האמריקני — ק"מ (37).
מקלטים לפיקוד — ולמשפחות, ארה"ב — ק"מ (37).
מערכת-קרקע במלחמה אטומית — ה.ה. האוז, גנ' מיור, ארה"ב — קמ"א (5).
דמות המלחמה בזמננו — נ. טלנסקי, גנ' מיור, ברה"מ — קמ"ג (4).
לחימה גרעינית ותכליתה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ג (9).
הטלת פצצה "מעל הכתף" — הדיס — קמ"ג (37).
תפיסות ופולגותות במלחמה גרעינית — ר. ארון, צרפת — קמ"ד (3).
טילים נגד טילים? — ל. לילוב, לויט' קול', בולגריה — קמ"ד (7).
על המציאותיות במחשבה-הצבאית — מבטאון ביה"ט לפיקוד ומטה של ארה"ב — קמ"ד (27).
והיה כי תפרוץ מלחמה — ב.ה. לידל הארט, קפ' — קמ"ה (4).
עדיפות בכוח-אדם ובחימוש — חיונית — ת.י. קרבר, קפ' ארה"ב — קמ"ה (13).
היתכן צבא "דו-תכליתי"? — ו.מ. קונור, קול', ארה"ב — קמ"ה (14).
התגוננות אורחית במלחמה גרעינית — י. פנט, אל"מ — קמ"ה (36).
פיצוצים גרעיניים בחלל החיצון — א. מנס, אינג' — קמ"ה (48).
תחזית מדעית צבאית לקראת 1970 — מ. גרן, גנ' צרפת — קמ"ו (14).
המלחמה הגרעינית: נשק והגנה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ז (15).
גנרל טיילור — ותורת ה"מענה הגמיש" — א. פלד, אל"מ — קמ"ט (19).
מלחמה אסטרטגית מוגבלת — י. הרכבי, אלוף — קנ"ב (3).
לדמותה של מלחמה בזמננו — א.א. אל"מ — קנ"ד (3).
שדה-הקרב הגרעיני — ז. נוארא, גנ' צרפת (עיבוד: מ.ה. רס"נ) — קנ"ד (7).

לחמת-לילה

תמורה בתאורה אינפרא-אדומה (משקפת-צלפים מונוקולרית אינפרא-אדומה) — קל"ה (52).
„פריצה“ בחזית פיתוח זרקורים (על זרקור 60 אינץ', אמריקני) — קל"ט (52).
„צניחת-לילה“ (מבצע-מוטס בנורמנדיה) — י. נבו, סא"ל — ק"נ (7).
חולות אל-עריש והר-תבור (קרבות-לילה ולקחיהם) — מ. גיחון, סא"ל — ק"ס (17).
הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת — מ. פריסניאקוב, מור, ברה"מ — 94/צ.
השריון — להתקפות-לילה — ר. מ. ווקר, לויט' קול', ארה"ב — 102/צ.
פלוגת-רובאים בכיבוש מוצב-הגנה בהתקפת-לילה, ברה"מ — 119/צ.
„בחסות החשיכה...“ (על צונחי-לילה בנורמנדיה) — ס. אורווק, קפ' אירלנד — 9/צ קנ"ו.
מתקפת לילה — ר. מ. ווקר, לויט' קול' — 1/ש (32).
הפעלת שריון לאחר המרוץ היומי — א. א. ואס, לויט' קול' — 6/ש (25).
וכן ספרים: 15, 25 — ראה נספח א'.

לחמת-מדבר

על תרגילים במדבר, בריטניה — קל"ט (58).
הסואה והטעיה (בלחמת-מדבר) — ו. א. שוקודה, קפ', ארה"ב — 106/צ.
וכן ספרים: 21 — ראה נספח א'.

לחמת-שטח בנוי

שריון ורגלים בקרב עיר — ק. פיליפנקו, לויט' קול', ברה"מ — 112/צ.
וכן ספרים: 13, 29 — ראה נספח א'.

המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני — ג'ג, דילון, קומנדר. ארה"ב — 101/צ.
הטקטיקה הסוביטית כיום — ט. ר. דומאן, לויט' קול', ארה"ב — 114/צ.
האמת על המלחמה הגרעינית — מירחון „ההשקפה הצבאית“, ארה"ב — 120/צ.
הטקטיקה של יחידות בעידן הגרעיני — י. סמירנוב, קול', ברה"מ — 9/צ קנ"ג.
השריון בעידן האטום — פון-מלנטיג, גנ' מור, גרמניה — 1/ש (20).
הלוחמה האטומית (חל. א') — ב. פיין — 5/ח (3).
הלוחמה האטומית (חל. ב') — ב. פיין — 6/ח (8).
הגנה נגד טילים בליסטיים — א. לביא — 13/ח (3).

לחמה כימית וביולוגית

המדע — לפגיעה ולאבטחה (חיפושים אטימיים וכימיים) — קל"ח (52).
על גזי-עצבים ומחט-זריקות נגדם, שביצריה — קל"ט (58).

לחמת-ג'ונגל

מבעיות הטקטיקה „ההליקופטרית“ (לקח קרבות בויאט-נאם) — ק"נ (21).

לחמת-הרים

מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).
מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב') — קל"ו (10).
לכידת מיצר הרים והגנתו (ע"י צנחנים) — י. סמולנקו, קול' ברה"מ — 107/צ.
פעולות-קרב בשטח הררי — ס. שטמנקו, גנ', ברה"מ — 118/צ.
מדוע לא מעבר לגבעה? (הגנת מדרון אחורי) — נ. א. היקס, מור; ט. הסטרוברידג', ארה"ב — 119/צ.
לקחי קרבות הרים — מירחון „רגלים“, ארה"ב — 120/צ.
וכן ספרים: 10 — ראה נספח א'.

מ

מארב

מארב עם קלימור — ח. דרור, לויט' — 2/פ (14).

מבנה וארגון עוצבות ויחידות

מבנה חדש — לאור מגמות טקטיות חדשות (בצבא ברה"מ) — א. היימונט, לויט' קול', ארה"ב — קמ"ה (9).
הצצה „אנטומית“ לצבא חדיש — הדים — קמ"ו (45).
מטרות-יסוד — ודרכים אליהן — ממצפה מה"ד — קמ"ז (34).
האיגוד הבין-חילי — אלף, אל"מ — קמ"ח (4).
לקראת „עוצבות אוויריות“, ארה"ב — קנ"ב (27).
דיכוי-תסער אווירי לתרגיליה — קנ"ב (28).
צבא ארה"ב — למבנה חדש (שינויי-מבנה במטכ"ל ורוע-היבשה) — בר-רצון, סא"ל — קנ"ג (3).
צבא-ארה"ב — למבנה חדש (דגמי-דיכוי-חדשים ותכליתם) — בר-רצון, סא"ל — קנ"ד (15).
האחדת הכוחות הבריטיים — כיצד? — קנ"ד (21).
„צבאות שריון“ — ומבנה עוצבותיהם — הדים — קנ"ט (21).
דיכוי-זיה — משולשת או מחומשת? — ז. פאראג'נטיל, לויט' קול', צרפת — 101/צ.

צבאות על פרש-דרכים — אורס שוארץ, שביצריה — קל"ה (18).
הכלים השתפרו, הטקטיקה השתנתה, התקן — נשאר — י. ק. רס"נ — קל"ו (46).
מפקד-עוצבה ומטהו — ל. מרחב, רס"נ — קל"ז (19).
צבא — צבא-אזרחים — „הגנה אזרחית“ — מתוך ספרו של ו. קינטנר, קול', ארה"ב — קל"ז (30).
השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, סא"ל — קל"ח (3).
מגמות בארגונו וחימושו של חיל-רגלים — ז. בר-סבר, אל"מ — קמ"ב (14).

דרכו של אד"מ (ארגון דיכויני מחדש) — מירחון צבא ארה"ב — 110/צ.
 על ארגון יחידות סיור — י. פישר, לויט' קול' — ש/5 (25).
 יחס כוח-האדם בין יחידות לוחמות ומשרות — ה. שילר, בריג'ג', ארה"ב — ח/1 (22).

מדיניות אפריקה

כור-כוח של גאנה — קנ"ב (7).
 סיוע-צבאי גרמני באפריקה — הדים — קנ"ח (44).
 לוב — ארץ הישימון והנפט — ש.ז. סגן — קנ"ט (3).
 רוח של תמורות נושבת באפריקה — הדים — קנ"ט (46).
 הכוחות המזוינים במדינות חדשות — י. גאטארידג' — צ/קנ"ב.
 פירוטכניקה במפגן הצנחנים בקונגו — ר. אביבי (מייסקי) — פ/10 (17).

מדיניות

מלחמה מוגבלת — כיצד? „מקובלת” או גרעינית — ה. קיסנינגר, פרופ', ארה"ב — קל"ו (19).
 ההתקוממות באלג'יריה, אפריל 1961 — ע. סוקר — קל"ו (39).
 חליפת אגרות בין נאצר לחוסיין — קל"ו (42).
 מגמות במדיניות הכלכלית של מצרים — א.ס. סרן — קל"ז (40).
 היחסים הבין-ערביים כיום — קל"ז (47).
 ועידת המדינות הנטרליסטיות — קל"ז (47).
 התמורות בפרס — קל"ז (48).
 תמורות במשק הנפט המזרח-תיכוני — א. בן-יצחק, סרן — קל"ט (27).
 נשק-גרעיני — הרתעה, מלחמה או שלום? — ש. גזית, סא"ל — קמ"א (13).
 מצרים בזירה הבינערבית — קמ"א (31).
 מצרים — לאן? — פרופ' נ. סרן, — קמ"א (33).
 מדיניות ה„נייטרליזם החיובי” של עבדא-נאצר — א.י. סא"ל — קמ"ג (19).
 סיכום-ביניים בסוריה — קמ"ד (28).
 והיה כי תפרוץ מלחמה — ב.ה. לידל הארט, קפ" — קמ"ה (4).
 מימד הזמן — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — קמ"ו (3).
 השנאה הערבית — מהם מניעיה? — א.ה. סא"ל — קמ"ו (6).
 השלטון והמדע — א. פלד, אל"מ — קמ"ז (42).
 סוריה — מאזן שנת עצמאות-מחודשת — ג. אבידן, רס"ן — קמ"ט (26).
 „מבצר אמריקה” — ר. סטיל, ארה"ב — קנ"ה (17).
 פותר-קושיית בסוגיות „כוח רב-צדדי” — נ. באלוף — קנ"ה (18).
 מאמץ מאוזן — לאיזון כוחו — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — קנ"ט (46).
 וכן ספרים: 4, 8 — ראה נספח א'

מדע ומלחמה

תחזית מדעית צבאית לקראת 1970 — מ. גרן, גנ', צרפת — קמ"ו (14).
 השלטון והמדע — א. פלד, אל"מ — קמ"ז (42).
 על תפוצתם של כלי-הנשק הגרעיניים — הדים — קמ"ח (16).

טכנולוגיה ובטחון (חל. א') — מ. פלד, אל"מ — קנ"ט (12).
 טכנולוגיה ובטחון (חל. ב') — מ. פלד, אל"מ — ק"ס (8).
 החייל והלוחמה הטכנולוגית — פ.א. מיקשה, צרפת — צ/119.

מדרון אחורי

מדוע לא מעבר לגבעה? (הגנת מדרון אחורי) — נ.א. היקס, מיר; ט. הסטרוברידג', ארה"ב — צ/119.

מודיעין

כיצד ריגלתי את פרל-הרבור — ט. יושקאוה, יפן — צ/114.
 וכן ספרים: 5, 8 — ראה נספח א'

מורח-תיכון

מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).
 משטרו של קאסם — י. נחושתן, רס"ן — קל"ה (14).
 לדמות האויב — צ. צור, רב אלוף — קל"ו (3).
 מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב') — קל"ו (10).
 חליפת אגרות בין נאצר לחוסיין — קל"ו (42).
 מגמות במדיניות הכלכלית של מצרים — א.ס. סרן — קל"ז (40).
 היחסים הבין-ערביים כיום — קל"ז (47).
 התמורות בפרס — קל"ז (48).
 חיל האוויר הבריטי במזרח-התיכון — לפי עתונות בריטית — קל"ז (54).
 על מה מעיד „מבצע כווית”? — קל"ח (21).
 משבר כווית — קל"ח (60).
 המצב הפנימי בסוריה — קל"ט (3).
 כוח ערבי לכווית — קל"ט (26).
 המרד הכורדי בצפון-עיראק — קל"ט (26).
 תמורות במשק הנפט המזרח-תיכוני — א. בן-יצחק, סרן — קל"ט (27).
 התנועה הלאומית הערבית — י. שמעוני — ק"מ (12).
 הבחירות בסוריה — קמ"א (31).
 המצב הפנימי במצרים — קמ"א (31).
 מצרים בזירה הבינערבית — קמ"א (31).
 מצרים — לאן? — פרופ' נ. סרן — קמ"א (33).
 המרד בלבנון והמערך הבין-ערבי — קמ"ב (22).
 משבר כלכלי חמור במצרים — קמ"ב (22).
 ממשלה חדשה בירדן — קמ"ב (23).
 מדיניות ה„נייטרליזם החיובי” של עבדא-נאצר — א.י. סא"ל — קמ"ג (19).
 סיכום-ביניים בסוריה — קמ"ד (28).
 המאמץ ליצוב (על פירוק קע"מ) — קמ"ה (20).
 כלכלת-לבנון התמונה: הסתירות והברירות — א. בן-יצחק, סרן — קמ"ה (21).
 השנאה הערבית — מהם מניעיה? — א.ה. סא"ל — קמ"ו (6).
 התיצבות המשטר בירדן — קמ"ח (27).
 השינויים במבנה השלטון במצרים — קמ"ח (27).
 סוריה — מאזן שנת עצמאות-מחודשת — ג. אבידן, רס"ן — קמ"ט (26).
 ירדן — תמורות משקה וחברתה — מיכאל א. — קנ" (25).

מפלגת ה"בעת" במבחן המציאות — ג. אבידן, סא"ל — קנ"ג (14).
 פני המשטר הסעודי — ש. ד. טרן — קנ"ד (30).
 מסע תימן — הדין — קנ"ד (35).
 פיקוד אמריקאי למזרח התיכון — מה דינו? — הדין — קנ"ה (46).
 לבטיה של מפלגת ה"בעת" — א. סודאי — קנ"ו (18).
 "משולש כוח" בריטי במזרח התיכון? — קנ"ז (12).
 מרד הדרוזים — א. רואי, רס"ן — קנ"ז (22).
 "מצרים במהפכה", ניתוח כלכלי — א. בריצחק, טרן — קנ"ח (4).
 מרד הדרוזים — השלב השני של המרד — א. רואי, רס"ן — קנ"ח (25).
 "מבצע רמז" אמריקאי — הדין — קנ"ט (10).
 פעולת תגמול בריטית — ורקעה — הדין — קנ"ט (11).
 המגרב הערבי — י. כהן — קס"א (31).
 ז'ן ספרים: 4 — ראה נספח א'

מטה ועבודתו

מפקד-עוצבה ומטהו — ל. מרחב, רס"ן — קל"ז (19).
 מקלטים לפיקוד — ולמשפחות, ארה"ב — הדין — ק"מ (37).
 "פיקוד האוויר האסטרטגי", ארה"ב — ק"מ (50).
 לענין שיקולים ופקודות — יורם — קמ"ג (43).
 דיווח — כיצד? — יואל, רס"ן — קמ"ח (42).
 קציני-מטה מתאם והכשרתו — אלף, אל"ם — קנ"ו (4).
 על תנאי-עבודה — יואל, רס"ן — קנ"ז (49).
 תרגול מטות ומפקדות — "אלף", אל"ם — ק"ס (33).
 מטה הגדוד בקרב — ו. טומס, לויט' קול', ברה"מ — ז' 102.
 ההליקופטר — מכשיר לניהול-מבצעים — א. פ. איסטרברוק, גנ', ארה"ב — ז' 109.

מטוסים

נשק חדש — ערכו במועדו (מפציץ בריטי — "TSR-2") — קל"ז (18).
 "מיראז'" לעומת "דראקון" — קל"ז (44).
 מיג-19 — קל"ז (45).
 ה"חזיר המעופף" — מטוס סילוני חסר-כנפים, בריטי — קל"ז (52).
 על המטוס "סטארפאיטר", ארה"ב — קל"ח (64).
 חוטמו של "סיראנו" (מערכת ניווט בקרת-אש ל"מירג' III) — צרפת — קמ"ב (48).
 ראשוני ה"מיראג'ים" — בהגנת צרפת — קמ"ד (42).
 תנודות בתחרות: מטוסים-טילים — הדין — קמ"ה (30).
 טיפוח דגמי-מטוסים "לאומיים" — על שום מה? ("וולקן", "ויק-טור", "F-104-G") — קמ"ו (30).
 מטוס קצרה-מראה לסיוע קרקע (P-1127), בריטניה — קמ"ו (31).
 מטוס-התובלה "הרקולס", ארה"ב — קנ"ג (54).
 דגם חדש ל"ג'יפ-האוויר", ארה"ב — קנ"ג (54).
 מיראז' III — קנ"ג (55).
 מטוס-כנף — לסיוע — קנ"ז (49).
 מה נדרש ממטוס-הפצצה בזמננו? (על מטוס בריטי TSR-2) — קנ"ז (52).
 סודו של מטוס הפלאים — והמחלוקת (על מטוס בריטי TSR-2) — קנ"ז (53).

מטוס גדודי "CX-4", ארה"ב — קנ"ט (53).
 "בלפאסט" — מטוס-תובלה בריטי חדש — ק"ס (26).
 מטוס-המפרש — ללוגיסטיקה — ק"ס (31).
 המימד השלישי בעידן הגרעיני (על מקומו של מטוס במלחמה העתידה, לפי התפיסה האמריקאית) — ב. פ. סא"ל — קס"א (3).

מטעני חומרי-נפץ

"מטען-הריסה אטומי", ארה"ב — קנ"א (42).
 פגזים ומטענים להתחפרות, גרמניה — קנ"ו (49).

מיקוש ומוקשים

עשה זאת בנאפלאס! — ה. ס. ליון, ארה"ב — ז' 113.
 הנחת מוקשים חפוזת מרכב — זלינסקי, קפ' — ז' 2 (20).
 סיור שדות-מוקשים ופריצתם — ב. פונגלמן, סא"ל — ז' 3 (6).
 מיקוש תת-קרקעי בקרב מסין — מ. אילן, רס"ן — ז' 3 (13).
 עתודת מיקוש ניידת — נ. גנדץ — ז' 5 (6).
 סיור שדה-מוקשים — ג. א. ג'ונס, קפ' — ז' 5 (7).
 מוקשי-יבשה בעבר ובהווה — ג'. אבוט, לויט' קול'; ל. קסידי, קפ' — ז' 6 (18).
 מיקוש חוד כדי קרב — ז' 11 (19).

מכ"מ

מה בין "טרפון" ל"עין-האדומה" בהגנה נ"מ חדישה ביותר? — קל"ה (57).
 מכשיר-גילוי-צוללות "תלת-מימדי" (VDS), ארה"ב — קל"ח (63).
 "כלב-גישוש" בריטי ששוכלל — ק"מ (48).
 מכשיר-הצפית-מכ"מ, AN/TPS-21, ארה"ב — ק"מ (50).
 מערכות "טרנסיסטור" להגנה אווירית (מערכת "בארד"), ארה"ב — קמ"ב (44).
 מגלה-כל לשני ק"מ, ארה"ב — קמ"ה (50).
 מכ"מ נישא-על-גב, צרפת — קמ"ט (49).
 מכ"מ לאחר חורבן — קנ"ב (56).
 מכ"מ צניח, ארה"ב — קנ"ד (55).
 מערכת "תותח-מכ"מ" נ"מ חדישה, איטליה — קנ"ח (33).
 מכשירי מכ"מ קלי-משקל — ק"ס (16).

מכשירי אינפרא-אדום

תמורה בתאורה אינפרא-אדומה — קל"ה (52).
 מה בין "טרפון" ל"עין-האדומה" בהגנה נ"מ חדישה ביותר? — קל"ה (57).
 "עין מבחינה" לטילים נגד-טילים — קל"ה (58).
 חדשות ב"ראיה" לילית, אינפרא-אדומה — קל"ז (49).
 עוד על "עין-האדומה", ארה"ב — קל"ז (56).
 נ. ק. — נגד קרינה — הדין — קל"ח (52).
 מכשיר-תצפית-מכ"מ, AN/TPS-21, ארה"ב — ק"מ (50).
 "אור פזור" לירי-לילה, ארה"ב — קנ"ד (55).
 מכשירים לראיה בלילה (חל. א') — מ. פלאוט — ז' 2 (33).
 מכשירים לראיה בלילה (חל. ב') — מ. פלאוט — ז' 3 (32).
 שיטת ההנחיה של ה"Red-Eye" — ז' 6 (38).

הטכנולוגיה של הקרינה האינפרא-אדומה (חל. א') — מ. פלאות — 12/ח (6).
הטכנולוגיה של הקרינה האינפרא-אדומה (חל. ב') — מ. פלאות — 13/ח (15).

מלחמה עתירה

צבאות על פרשת-דרכים — אורס שוארץ, שביצירה — קל"ה (18).
מה יהיה גודל הכוחות במלחמות לעתיד — קל"ה (42).
מלחמה מוגבלת — כיצד? „מקובלת” או גרעינית? — ה. קיטינגר, פרופ', ארה"ב — קל"ו (19).
הנשק הגרעיני והשפעתו על הלוחמה בזמננו — י. רביב, סא"ל — קל"ז (5).
הפלגה אל העולם האפסנאי של מחר — צ. אלון, סא"ל — קל"ז (34).
השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, סא"ל — קל"ח (3).
המלחמה כיום — בסימן תמורות — י. פולר, גנ' מיר, בריטניה — קל"ח (15).
השפעת הנשק הגרעיני על אורח-החימה — י. רביב, סא"ל — קל"ט (5).
קיום לאסטרטגיה הגרעינית — י. הרכבי, אלוף — קמ" (31).
מערכת-קרקע במלחמה אטומית — ה.ה. האוז, גנ' מיר, ארה"ב — קמ"א (5).
נשק גרעיני — הרתעה, מלחמה או שלום? — ש. גזית, סא"ל — קמ"א (13).
התוכל ארה"ב לנהל מלחמה „מוגבלת”? — ט.ג. דיפיואי, קול', ארה"ב — קמ"ב (3).
דמות המלחמה בזמננו — נ. טלנסקי, גנ' מיר, ברה"מ — קמ"ג (4).
לחימה גרעינית ותכליתה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ג (9).
תפיסות ופולגות במלחמה גרעינית — ר. ארוך, צרפת — קמ"ד (3).
טילים נגד טילים? — ל. לילוב, לויט' קול', בולגריה — קמ"ד (7).
והיה כי תפרוץ מלחמה — ב.ה. לידל הארט, קפ' — קמ"ה (4).
התגוננות אזרחית במלחמה גרעינית — י. פנט, אל"מ — קמ"ה (36).
תחזית מדעית צבאית לקראת 1970 — מ. גרן, גנ', צרפת — קמ"ו (14).
המלחמה הגרעינית: נשק והגנה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ז (15).
ארטילריה גרעינית סובייטית על מפת אירופה — הדיס — קמ"ז (41).
גנרל טיילור — ותורת „המענה הגמיש” — א. פלד, אל"מ — קמ"ט (19).
מלחמה אסטרטגית מוגבלת — י. הרכבי, אלוף — קנ"ב (3).
הרתעה או הגנה? — א. וילסון, בריטניה — קנ"ג (13).
לדמותה של מלחמה בזמננו — אסף, אל"מ — קנ"ד (3).
שדה-הקרב הגרעיני — ד' נוארא, גנ', צרפת (עיבוד: מ.ה. רס"נ) — קנ"ד (7).
„מבצר אמריקה” — ר. סטיל, ארה"ב — קנ"ה (17).
הלוחמה בשדה-הקרב הגרעיני — ד' נוארא, גנ', צרפת (עיבוד: מ.ה. רס"נ) — קנ"ה (25).

דמות הלחימה המצטיירת בעיני צבא-ארה"ב לשנות ה-60 — קנ"ז (3).
המימד השלישי בעידן הגרעיני (על מקומו של מטוס במלחמה העתידה, לפי התפיסה האמריקאית) — ב.פ. סא"ל — קס"א (3).
חי"ר מיידי (טיל להעברת גדוד חי"ר באויר), ארה"ב — קס"א (51).
המשמעות הצבאית של התיקו הגרעיני — ג.ג. דילון, קומנדר, ארה"ב — צ/101.
הצינידיטים של המחר — א.ט.ר. האומן, קפ', בריטניה — צ/109.
כיצד יפעלו הרגלים הממוכנים? — ג.ה. הופרט, קול', ארה"ב — צ/116.
האמת על המלחמה הגרעינית — מירחון, „ההשקפה הצבאית”, ארה"ב — צ/120.
הטקטיקה על יחידות בעידן הגרעיני — י. סמירנוב, קול' ברה"מ — צ/קנ"ג.
הגנה נגד טילים בליסטיים — א. לביא — ח/13 (3).
וכן ספרים: 20 — ראה נספח א'

מלחמת גריליה

מבעיות הטקטיקה ה„הליקופטרית” (לקח קרבות בוויטנאם) — קנ" (21).
מלחמת גריליה: הלכה ומעשה — ב.ה. לידל-הארט, קפ' — קנ"ג (25).
לוחמת גריליה — י. אלון, אלוף — קנ"ג (31).
מרד הדרוזים, בין לוחמי-גריליה לצבא-סדיר — א. רואי, רס"נ — קנ"ז (22).
מרד הדרוזים — השלב השני של המרד — א. רואי, רס"נ — קנ"ח (25).
הליקופטר נגד גריליה, ארה"ב — קנ"ח (50).
מלחמה כנגד צללים בוויטנאם — ד. בלאדוורת — צ/111.
וכן ספרים: 19 — ראה נספח א'

מלחמת דרכים

ספרים: 16 — ראה נספח א'

מלחמת-העולם הראשונה

מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).
מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. ב') — קל"ז (10).
האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (11).
המגן מול תופת האש — ג. סי וין, קפ' — קנ"ז (13).
מיקוש תתי-קרקעי בקרב מסין — מ. אילן, רס"נ — פ/3 (12).

מלחמת-העולם השנייה

„צניחת-לילה” (מבצע-מוטס בנורמנדיה) — י. נבו, סא"ל — קנ" (7).

צינחה עם שחר (הפלישה המוטסת להולנד, מאי 1946) — י. נבו.
 טא"ל — קנ"ב (13).
 מערכת ארנהם (עקרונות להפעלת כוחות-מוטסים במבחן ישומם) —
 איתן, טא"ל — קנ"ב (21).
 האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (11).
 הריינג'רים נוחתים בחוף ג'אלה — ג'. אלטיארי — קנ"ו (27).
 הריינג'רים נוחתים בחוף "ג'אלה" (חל. ב') — ג'. אלטיארי —
 קנ"ו (39).
 השגת קצבי-התקפה מהירים — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ח (8).
 המחלקה האבודה (פרשת-קרב) — ס. ל. א. מרשל, בריג' גנ' —
 קנ"ט (47).
 הגל הראשון נוחת בחוף "אמאהא" (פרשת-קרב) — ס. ל. א. מרשל,
 בריג' גנ' — ק"ס (43).
 "דורקרב" שריונים (סיפור-קרב) — ג. טאיר — קס"א (40).
 "גני השטן" (על שדה-מוקשים בסביבות אל-עלמיון) — 95/צ.
 הריינג'רים בכיתור — ג'. אלטיארי — 96/צ.
 נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה — א. מידלדורף, גרמניה — 96/צ.
 לקחי גייסות מוטסים ומוצנחים — א. ל. בריטניה — 97/צ.
 נסיון ההגנה הנ"ט בזירת רוסיה (חל. ב') — א. מידלדורף, גרמניה —
 97/צ.
 טבח וברח (על "קומנדו" בריטי) — ח. ס. וויאט, קפ" ארה"ב —
 98/צ.
 ה"ערפושן" בגזרת-אנציו (על מסך-עשן) — ד"ר ב. א. קלאבאר,
 ארה"ב — 100/צ.
 קומנדו-פיר — ל. ג. קלארק, מיו, בריטניה — 103/צ.
 כיצד ריגלתי את פרל-הרבור — ט. יושיקאוה, יפן — 114/צ.
 לקחי קרבות הרים — מירחון "רגליס", ארה"ב — 120/צ.
 כיצד מוגר השריון (מתוך הספר "עלמיון") — ט. איל, פיליפס,
 בריטניה — 120/צ.
 כיצד נפרצו "גני-השטן"? (מתוך הספר "עלמיון") — 120/צ.
 זה קרה בגבעה 30 — ס. ל. א. מרשל, גנ' ארה"ב — 120/צ.
 בחסות החשיכה — ט. אורדוק, קפ" אירלנד — 120/צ.
 קרב-טרוא — טנקים ורגלים בהתקפה — א. ל. ואטס, גנ' קפ" מילר,
 קול, גרמניה — 120/צ.
 תפעול מבצעי של שריון (לאור נסיון מלחמת-העולם השניה) —
 ג. פורשוואפנבורג, גנ' — 109-10 (11).
 מבצע ההטעה בטרמולי — ה. אל-דאג, אל"מ — 3/פ (9).
 תחבולה קלאסית על מונטה-ארטמיסיו — א. פ. פישר — 7/פ (11).
 וכן ספרים: 2, 3, 5, 6, 10, 11, 21, 24, 25, 28 — ראה נספח א'

מלחמת הקוממיות

תכנונו של מבצע "חירם" — ג. לוריא, טא"ל — קמ"ה (15).
 כיבוש משלטי-הצומת — א. אילון, רס"נ — קמ"ז (5).
 מבצע "חירם" (סיפור המערכה) — ג. לוריא, טא"ל — קמ"ט (4).
 הגישה העוקפת במלחמת העצמאות — י. רבין, אלוף — קנ"א (7).
 האסטרטגיה של ישראל בעיני הערבים — ו. אל-חאלדי, ד"ר,
 לבנון — קנ"ה (4).

עמידת יד-מרכי — ההישג והציווי — ש. אבידן — קנ"ו (25).
 שני הנסים של גנה סימן-טוב (סיפור על קרב עיראק-אל-סואיד) —
 ר. בן-אפרים — ש/1 (4).
 קרב השיירה (סיפור על קרב חטיבת-הנגב) — א. שיאון, טא"ל —
 ש/1 (10).
 כשער הגיא (מהספר "ימים של עופרת") — מ. רשקס — ש/3-4 (7).
 קרבות שריון במבצע "דקל" — ש/3-4 (10).
 מבצע "דני" — ו. טייך, טא"ל — ש/3-4 (16).
 כך נלכדה המצודה (מקרבות חטיבת-הנגב) — י. שדה, אלוף —
 ש/3-4 (22).
 מבצע "ע" ("חורב") — א. שיאון — ש/3-4 (28).
 עין על "ע" — ו. טייך — ש/3-4 (31).
 הפלישה על עבאסן — מ. עמית, אלוף — ש/3-4 (37).
 לקראת שריון בצו"ל — ש/7-8 (4).
 הצטרפות לח"י לחטיבה 8 — י. בנאי — ש/7-8 (6).
 גודד 89 כובש את בית-גוברין — ש. גפני — ש/7-8 (7).
 גודד 89 עולה על ה"מצודה" — ש. גפני — ש/7-8 (11).
 דרך המעקה לאילת — ז. וייס; ש. ספקטור — פ/1 (3).
 פריצת הדרך להר שניא — ש. וולק — פ/1 (6).
 גשר אברהם — פ/2 (3).
 וכן ספרים: 4, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 26 — ראה נספח א'

מנהיגות

כושר מנהיגות, שליטה וארגון — א. לנדא, סגן — קל"ח (44).
 הדוגמה האישית — כלי המפקד — י. תדמור, רס"נ — קנ"ה (39).
 וכן ספרים: 3, 15, 19, 23, 27, 28 — ראה נספח א'

מנהל

תקציב ככלי פיקוח — ג. אבידור — ח/1 (25).
 ניהול מלאי בעזרת מיכון — א. קריצלר — ח/2 (18).
 הנדסת-איכות במפעל תעשייתי — מ. יונת — ח/3 (16).
 ניהול מלאי בעזרת מחשב — א. קריצלר — ח/4 (17).
 הסטטיסטיקה לעזרת הניהול — א. לוי — ח/7 (25).
 תכנון חומרים ופיקוח על פסולת — ג. אבידור — ח/8 (23).
 היום בו הזמן לא היה למכירה — ו. פוארט — ח/10 (15).
 תאונות עבודה ומניעתן — א. קריצלר — ח/10 (18).
 פרט Pert — נ. ברק וא. קריצלר — ח/11 (2).
 חקר ביצועים — א. לוי — ח/12 (10).
 העדרויות מעבודה — בעיה משקית — ג. אבידור — ח/13 (20).

מערך מבוצר

עיקרי ההגנה ומבנה — ל. מרחב, רס"נ — ק"מ (20).
 האמנם עבר זמנם של ביצורי-גבול? — חדים — ק"מ (36).

"מערכות"

אל הקורא — קל"ה (3).
 מכתב הרמטכ"ל אל המערכת עם חוברת 150 "מערכות" — צ. צור,
 רב-אלוף — קנ"ג (3).

מערכת סיני

- רוח הלחימה במערכת "קדש" — מ. בראון, סא"ל — ק"מ (3).
האסטרטגיה של ישראל בעיני הערבים — ד"ר ו. אלחאלדי, לבנון — קנ"ה (4).
הקצינים המצריים שבויי "קדש" — "חוקר" — קנ"ה (35).
מצרים — ארבע שנים לאחר מלחמת סיני — א. א. באלאנס, מיר, בריטניה — צ/99.
מערכת סיני באספקלריה סובייטית — מירושאנקו, קול; ריאבינוב, מיר, ברה"מ — צ/105.
מבצע קדש — מעשה-אמן של נידודות — ס. א. בקליי, קר', ארה"ב — צ/115.
חמש שנים למערכת סיני — צ. צור, רב"אלוף — ש/2 (4).
יחידות סיור במבצע "קדש" — י. ב. א. סא"ל — ש/6 (4).
צות משורין בציר הצפון — א. ס. סא"ל — ש/6 (13).
שריון ורגלים ברפיה — ד. רותם, סגן — ש/6 (17).
אלה צוינו לשבח — ש. גורודיש, רס"נ — ש/6 (34).
יום הולדת על הסכר (סיפור על מערכת סיני) — מ. ברקאי — ש/9-10 (4).

מפקד

- האדם הוא היקר בפקדונות — צ. צור, רב"אלוף — קל"ה (3).
להכשרת מפקדים ביחידות סדירות — א. יריב, אל"מ — קל"ה (36).
מפקד-עוצבה ומטהו — ל. מרחב, רס"נ — קל"ז (19).
"בור שתית ממנו — אל תירק לתוכו" — א. לנדאו, סגן — קל"ח (44).
הכשרת מפקדים, כיצד? — י. ג. — קל"ט (54).
שיקום החייל בצה"ל — צ. צפירי — קמ"ד (30).
טיפוח הקצין הווטר על-ידי הקצין הבכיר — ברוך, אל"מ — קמ"ו (33).
חות-דעת על קצינים — כיצד? — יואל, רס"נ — קמ"ו (36).
השתלמות עצמית של מפקדים — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ח (40).
הצרים את דיוקנו של קצין — א. לנדאו, סגן — קמ"ח (43).
קצין-מטה מתאם והכשרתו — אסף, אל"מ — קנ" (4).
על מחלת ה"מחירת" ועל "עוזרות אורח" אצל קצינים — מבטאון בייט לפיקוד ומטה, ארה"ב — קנ"א (28).
אקדמיה לקצונת-הקבע — י. נבו, אל"מ — קנ"א (29).
הכשרת קצינים לצה"ל — איתן, סא"ל — קנ"ו (40).
שיחה על השתלמות קצינים — ש. ברנב, סא"ל — קנ"ז (45).
להעלאת רמתו של קצין-הקבע — ע. שקד, סא"ל — קנ"ח (37).
הדוגמה האישית — כלי המפקד — י. תדמור, רס"נ — קנ"ח (39).
המפקד והמתח — ד"ר י. מהרין, סא"ל — קנ"ט (30).
ועוד בענין העלאת דמותו של הקצין — ישראל, רס"נ — ק"ס (47).
המ"מ בשריון — א. ניצן — ש/9-10 (46).
וכן ספרים: 27 — ראה נספח א'

מצביאים ואישים

צ. צור, רב"אלוף

- האדם הוא היקר בפקדונות — צ. צור, רב"אלוף — קל"ה (3).
לדמות האויב — צ. צור, רב"אלוף — קל"ז (3).

- משימות הבטחון לשנים הבאות — צ. צור, רב"אלוף — קנ"א (5).
משמעות פירוקה של קע"מ; חמש שנים למערכת סיני; שריון צה"ל בעבר ובעתיד — צ. צור, רב"אלוף — ש/2 (3).
דברי הרמטכ"ל בטקס סיום קורס קציני הנדסה, תשכ"ג — צ. צור, רב"אלוף — ש/6 (2).
ח. לסקוב, רב"אלוף
13 שנות חיות — ח. לסקוב, רב"אלוף — קל"ז (7).
אורד וינגייט — ח. לסקוב, רב"אלוף — קל"ז (3).
י. רבין, רב"אלוף
תכליות באימון — י. רבין, אלוף — ק"מ (19).
הגישה העוקפת במלחמת-העצמאות — י. רבין, אלוף — קנ"א (7).
ש. פרס, סגן שר-הבטחון
מימד הזמן — ש. פרס — קמ"ו (3).
"המוניטין של צה"ל חובש כומתה אדומה" — ש. פרס — קנ"ה (2).
מאמץ מאוזן — לאוזן כוחנו — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — קנ"ט (9).
השבעת טירוני שריון במצדה — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — ש/9-10 (43).
ד. ברגורין, ראש הממשלה ושר-הבטחון
בעית הבטחון — גם למחר — ד. ברגורין — קנ"א (3).
י. שדה, אלוף
עשור למותו של י. שדה — ש/6 (31).
פרופ' נילס בוהר ז"ל — ב. פיין — ח/9 (19).
- ## מצרים
- לדמות האויב — צ. צור, רב"אלוף — קל"ז (3).
חליפת אגרות בין נאצר לחוסיין — קל"ז (42).
מגמות במדיניות הכלכלית של מצרים — א. ס. טרן — קל"ז (40).
היחסים הבינ-ערביים כיום — קל"ז (47).
צבא קע"מ בעיני מפקדו — עמאר, מרשל — קל"ח (54).
התנועה הלאומית הערבית — י. שמעוני — ק"מ (12).
המצב הפנימי במצרים — קמ"א (31).
מצרים בזירה הבינ-ערבית — קמ"א (31).
מצרים — לאן? — נ. ספרן, פרופ' — קמ"א (33).
חיל האוויר המצרי בסתיו 1961 — י. גולדברג-כידון, רס"נ — קמ"א (45).
משבר כלכלי חמור במצרים — קמ"ב (22).
מדיניות ה"נייטראליות החיובית" של עבד-א-נאצר — א. י. סא"ל — קמ"ג (19).
המאמץ ליצוב (על פירוק קע"מ) — קמ"ה (20).
חמורה במערכת-ההשכלה במצרים — א. בייצחק, סרן — קמ"ז (29).
השינויים במבנה השלטון במצרים — קמ"ח (27).
מצעד קהיר — נוסח 1963 — קנ"ד (29).
קטיושה חדישה במצרים — קנ"ד (29).
הקצינים המצריים שבויי "קדש" — "חוקר" — קנ"ה (35).
"מצרים במהפכה", נתוח כלכלי — א. בייצחק, סרן — קנ"ה (4).
האמח על ה"פצצה" של נאצר — הדיס — ק"ס (31).
מצרים — ארבע שנים לאחר מלחמת סיני — א. א. באלאנס, מיר, בריטניה — צ/99.
משמעות פירוקה של קע"מ — צ. צור, רב"אלוף — ש/2 (3).

משפט צבאי

פני צה"ל באספקלריה של בתי־הדין — מ. בן־גל, אלוף — קנ"ח (34).

מש"ק

הרב־סמל החליט לתקוף — מירחון מערב־גרמני — צ/ק"ס.

מתודיקה

התדריך שהכשיל — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"א (41).
על הדיון וניהולו — מ. יעקובוביץ, רס"נ — קמ"ח (39).
ההדרכה במסגרות גדולות — ש.ב. סא"ל — קמ"ט (38).
משימת־הדרכה חדשות — שיטות מיושנות — ס. מוצינוב, קול", ברה"מ — קמ"ט (40).

נשפר את ההדרכה — י.זיד, סא"ל — ק"נ (42).
הדרכה במחלקה או ב"מסגרת" — א. אורן, סא"ל — ק"נ (47).
הדרכה במסגרות־אימון גדולות — ג. נאגל, רס"נ — קנ"ג (41).
הדרכה מחלקתית והמדריך־המומחה — א. אורן, סא"ל — קנ"ג (43).

כך עושים מ־10 שעות אימון — 13 — אהרון, אל"מ — קנ"ז (43).
הפלוגה נדרכה לקרב! (על דתריך) — א. עדן, אל"מ — קנ"ז (45).
תרגיל מטות ומפקדות — "אלף", אל"מ — ק"ס (33).

נ

הרנינג'רים נוחתים בחוף ג'אלה (חל. ב') — ג. אלטיארי — קנ"ז (39).

הגל הראשון נוחת בחוף "אומאהא" (פרשת־קרב) — ס.ל.א. מרשל, בריג' ג' — ק"ס (43).

הרנינג'רים בכיתור — ג. אלטיארי — צ/96.

גוד־רגלים סוביטי בנחיתה מן הים — צ/120.

וכן ספרים: 6, 25 — ראה נספח א'.

ניירות

ניירות דינמית תלת־ממדית — ר.צ. גליכס, לויט' קול"; ב. הייזר, מיוזר — ש/1 (23).

נשק (כללי)

כיצד תכנן בכונות השונות — ב. ברויטס, סגן — קל"ה (54).
נשק־כיתה חדש תול־מסלול — מטול־רימונים אמריקני "XM-79" — קל"ז (48).

מערכות־נשק — מבט הערכה — א. נחשון, אל"מ — קל"ז (15).
אשפת־פלא לתחמושת רובאי, ארה"ב — קל"ח (63).

הנשק־האיש בלילה־רגלים — ז. בר־סבר, אל"מ — קמ"ג (14).
על נשק וציוד חי"ר במדינת "כדאילה" — בר־סבר, אל"מ — קנ"א (43).

"מקלע־ששת" — "מיניגאן", ארה"ב — קנ"ה (50).

הטילים המצריים — ח/8 (40).

טיל סוביטי ("M-2") בשירות מצרים — ח/14 (39).
וכן ספרים: 4, 9, 13, 15, 16 — ראה נספח א'.

מרגמה

מרגמות על זחלים (81 מ"מ), ארה"ב — קל"ו (50).
מרגמת־רגלים, "כבדה־מאוד" (בת 160 מ"מ, סוביטית) — קל"ט (53).
מרגמה — כארטילריה בינונית (בת 240 מ"מ, סוביטית) — קל"ט (53).

הינע רקטי נוסף לפגזית־תותח ולפצצות־מרגמה, צבא ברה"מ — לפי העתונות השביעית — קמ"ד (9).

מרגמות בעלות, "המרצה" רקטית לצבא צרפת — קמ"ד (26).

מרגמה־מתניעת חדשה 400 מ"מ, ברה"מ — ש/2 (35).

מרוקן

המגרב הערבי — י. כהן — קס"א (31).

משטרה צבאית

השוטר הצבאי בראי קשייו — י. מרקוביץ, סא"ל — קנ"א (40).

משמעת

השוטר הצבאי בראי קשייו — י. מרקוביץ, סא"ל — קנ"א (40).
פני צה"ל באספקלריה בתי הדין — מ. בן־גל, אלוף — קנ"ח (34).
וכן ספרים: 3 3 — ראה נספח א'.

נאט"ו

תמרון תלת־זרועי בתנאי לוחמה גרעינית (ספט' 1960) — קל"ה (23).

פיקוד מהאלפים עד אררט — הדים — קמ"ג (17).

כיצד יעבור התתול את מכשול־המים (על כוח נאט"ו) — קמ"ז (46).
גדוד־"כבאים" — אך ורק לשריפות קטנות — קמ"ז (46).

"וביום השביעי תשבוח" (על חלוקי־דעות בנאט"ו) — ש. גזית, סא"ל — קנ"ב (41).

נורבגיה

על צבא נורבגיה — קל"ז (56).

צוללות לנורבגיה — קמ"א (51).

נחיתה

פלוגת רובאים בנחיתה מן־האוויר — צביטקוב, קול", ברה"מ — קל"ח (23).

כוח־מוטס בכיבוש צומת־דרכים — אנדרייב, קול", ברה"מ — קל"ח (25).

סירת־נחיתה גלגלית, ארה"ב — קל"ט (53).

ה"מארינס" (החיל, תפקידיו ומבנהו) — ע. שקד, סא"ל — קנ"ד (37).

הרנינג'רים נוחתים בחוף ג'אלה — ג. אלטיארי — קנ"ז (27).

הרהורים על אמצעי-הלחמה מחשבת-הלחמה ורוח-הלחמה —
 מ. פ. אל"ם — קנ"ט (27).
 קחות לכלי-ידיה — מירחון גרמני — ח/ח (33)
 על מלך זוג (יעוד כל-נשק) — "חיים חימושניק" — ח/ח (29).
 מכשיר לבדיקת ניקיון-קנים — ח/ח (39).
 וכן ספרים: 7 — ראה נספח א'.

נשק אטומי

סודות קליעו של "דייו קרוקט" — קל"ה (57).
 הנשק הגרעיני והשפעתו על הלוחמה בזמננו — י. רביב, טא"ל —
 קל"ז (5).
 נשק אטומי-טקטי אמריקני — נ. אוגניוב, קול, ברה"מ — קל"ז (11).
 נשק גרעיני קצר-טוח — נ. שאיקוב, לויט' קול; א. רוטין, קפ' —
 ברה"מ — קל"ז (13).
 השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, טא"ל —
 קל"ח (3).
 ארטילריה אטומית לצבא-השדה הבריטי — הדים — קמ"א (30).
 המלחמה הגרעינית: נשק והגנה — ש. גזית, טא"ל — קמ"ז (15).
 פגז-אטומי לארטילריה בינונית — ק"ס (51).
 מהי תשובת הרוכאי לנשק הגרעיני? — 9. ק. קליינמן, רט"ל, ארה"ב —
 צ/95.
 לשימוש טקטי... ("דייו קרוקט"), ארה"ב — ח/ח (39).
 פצצת ה"דייו קרוקט" — ח/ח (39).
 וכן ספרים: 14 — ראה נספח א'.

נשק נ"מ

שלישיה בנסיון (מטויל-רקטות נ"ט בריטיים) — קל"ב (19).
 תותח נ"ט חדש — נוסח-שבידה (ללא רתע 106 מ"מ) — קל"ז (52).
 התותח רב הדמויות והתכליות (85 מ"מ) — קל"ז (52).
 טיל נ"ט "לקרוס" אמריקני — קל"ז (56).
 סוללה נ"ט מרובת-טילים — קל"ח (62).
 רכב טילים ליחיד SS-11, צרפת) — קל"ט (52).
 טיל-יחיד מוטס נ"ט "ויגילנט", בריטניה — קל"ט (53).
 מטול רימונים נ"ט חדש — XM-72, ארה"ב — ק"מ (41).
 ה"מוסקטור" המוסע, שביצירה — ק"מ (49).
 טיל נ"ט "שילאלא" אמריקני — קמ"ז (47).
 תותח ללא-רתע נ"ט שבידי 90 מ"מ — ק"נ (23).
 טילים נ"ט בצבא הסובייטי — ק"נ (36).
 משחית-טנקים מוטס, ברה"מ — קנ"א (22).
 קוטל-טנקים צ"כ חדש ("רובה נ"ט 27") — קנ"ב (56).
 צמד נ"ט מתוצרת מדינה קטנה (פינלנד) — קנ"ט (53).
 מנשא-טיל (טיל נ"ט אישי), שבידה — קס"א (51).
 מטיל-רימונים נ"ט, סובייטי — צ/100.
 טיל נ"ט אוסטרלי "מלקארה" — ש/1 (39).
 טיל נ"ט בריטי "ויגילנט" — ש/1 (39).
 טנק מול קליע — ר. אוגורקיביץ' — ש/9-10 (36).
 מערכת בקרה ניידת לטילי נ"ט — ח/ח (38).
 מטול נ"ט חדיש, ארה"ב — ח/ח (39).
 מטול חדש בן 40 מ"מ — XM-79, ארה"ב — ח/ח (39).
 מטול נ"ט XM-72, ארה"ב — ח/ח (19).

טיל מונחה נ"ט "בנטס", שבידה — ח/ח (38).
 ה"ויגילנט", טיל מונחה נ"ט — ח/ח (10).
 פרטים נוספים על הטיל הבריטי "ויגילנט" — ח/ח (39).
 מגמות בפיתוח מערכת נשק נ"ט לחיל-הרגלים (חל. א') — א. שלו —
 ח/ח (8).
 מגמות בפיתוח מערכת נשק נ"ט לחיל-הרגלים (חל. ב') — א. שלו —
 ח/ח (17).
 טיל נ"ט סובייטי חדש — ח/ח (39).
 טיל נ"ט שביצרי "מוסקטור" — ח/ח (39).
 טילים מונחים נ"ט (פלקט סקירה) — ח/ח (13) (פלקט מצורף).

נשק נ"מ

מה בין "טרפן" ל"עין-האדומה" בהגנה נ"מ חדישה ביותר? —
 קל"ה (57).
 עוד על "העין האדומה", ארה"ב — קל"ז (56).
 על ה"האוק" — קמ"א (51).
 דמות ה"טרפן", ארה"ב — קמ"ה (51).
 תותח נ"מ 35 מ"מ, "סופר-פלאדארמאוז", שביצירה — קמ"ח (50).
 טיל נ"מ "ניקא" — ק"נ (24).
 "מולר" נ"ט ("טרפן") — קנ"ד (55).
 "מולר" נ"ח ("טרפן") — קנ"ד (55).
 ה"האוק" — טיל נ"מ — קנ"ז (33).
 מערכת תותח-מכ"מ נ"ט חדישה (תותח 40 מ"מ), איטליה — קנ"ח (33).
 תותח נ"מ על אמכ"ס 13 — קנ"ח (49).
 טיל-ישדה נ"מ, ארה"ב — ק"ס (29).
 נשק נ"מ ותפקידיו כיום — א. וארון, לויט' קול, גרמניה —
 צ/קנ"ז.
 חותחי נ"מ קלים — ח/ח (14).
 שיטת ההנחיה של ה"Red-Eye" (טיל קרקע-אוויר) — ח/ח (38).
 טיל קרקע-אוויר M-2, סובייטי — ח/ח (40).
 טיל קרקע-אוויר "האוק" — ח/ח (36).
 טילי שטח-אוויר (סקירה) — ח/ח (2).
 "מאולר" — טיל נ"מ מתנייע — ח/ח (29).
 טיל נ"מ חדש של צבא ארה"ב: עין אדומה (Red-Eye) — ח/ח (39).

נשק קל

אקדח אבטומטי סובייטי "סטיצקין-APS" — קל"ו (55).
 מקלע M-60 פניני — קמ"ז (51).
 רובה "כליבו", AR-16, ארה"ב — ק"נ (50).
 מתמורותיו של הנשק-האוטומטי הקל — קנ"ג (40).
 "שישה באחד", מקלע 63 — Stomer, ארה"ב — קנ"ח (33).
 על ה"עווי" — ח/ח (38).
 נקוי נשק קל ("באחי, ראיתי, תיקנתי") — ח/ח (29).
 כלי נשק קל שבידי צבאות עולם (חל. א') — נ. זוהר — ח/ח (2).
 סתרשף — ח/ח (30).
 כלי נשק-קל שבידי צבאות עולם (חל. ב') — נ. זוהר — ח/ח (8).
 פעולת בוכנת הגזים ברובה מיטען M-14 — ח/ח (37).
 מגמות בפיתוח מערכת נשק-קל אחידה לחיל-הרגלים — א. שלו —
 ח/ח (18).
 תיכון קנים לנשק קל — ר. א. רייל, לויט' קול — ח/ח (36).

סוריה

- המצב הפנימי בסוריה — קל"ט (3).
 הבהירות בסוריה — קמ"א (31).
 סיכום ביניים בסוריה — קמ"ד (28).
 המאמץ ליצוב — קמ"ה (20).
 סוריה — מאזן שנת עצמאות-מחודשת — ג. אבידן, רס"נ — קמ"ט (26).
 מפלגת ה"בעת" במבחן המציאות — ג. אבידן, טא"ל — קנ"ג (14).
 לבטיה של מפלגת ה"בעת" — א. סודאי — קנ"ו (18).
 מרד הדרוזים — א. רואי, רס"נ — קנ"ז (22).
 מרד הדרוזים — השלב השני של המרד — א. רואי, רס"נ — קנ"ח (25).
 וכן ספרים: 15 — ראה נספח א'

סויר

- בעית הגייסות המסתערים: הסויר המשורין — א. מונצל, ג' — ש/5 (4).
 תפקידי הסויר בשריון וביצועם — ב. כרמלי, סרן — ש/5 (6).
 תפעול הסויר בדרגים השונים — ז. איתן, רס"נ — ש/5 (7).
 הסויר בצבא הבריטי — ש/5 (10).
 הסויר בצבא המערב-גרמני — ש/5 (11).
 הסויר בצבא ארה"ב — ש/5 (12).
 הסויר בצבא הסובייטי — ש/5 (13).
 הפעלת יחידות-שריון במשימות סויר (לפי התפיסה הסובייטית) — ל. מרחב, רס"נ — ש/5 (17).
 "הפעלת יחידות-שריון במשימות-סויר" — י. ב. א., טא"ל — ש/5 (20).
 יחידות סויר — הרכב וציוות — א. וגנר, רס"נ — ש/5 (22).
 מקום ההנדסה בסויר-השריון — א. ליאור, סרן — ש/5 (23).
 על ארגון יחידות סויר — י. פישר, לויט' קול' — ש/5 (25).
 יחידת סויר במבצע "קדש" — י. ב. א., טא"ל — ש/6 (4).
 הכנת סירים — א. ו. רס"נ — ש/7-8 (22).
 תפעול גדוד-סויר משורין — א. ברנדט, ג' — ש/7-8 (24).
 הרהורים בנושא הסויר המשורין — ה. קרמר, ג' — ש/7-8 (27).
 גודד סויר יחידתי סובייטי באימון יחידתי — ש/9-10 (26).
 סויר שדות-מוקשים ופריצתם — ב. פוגלמן, טא"ל — פ/3 (6).

סין

- עשרת-העיקרים וארבעת-הכללים של מאו — ת. פ. מאק-קאנה, קפ' ארה"ב — צ/112.
 וכן ספרים: 14 — ראה נספח א'

ספרד

- על צבא ספרד — קל"ו (55).
 כור כוח בן MW 50 — קנ"ב (7).

ספרות צבאית (בקורת וביבליוגרפיה).

- אורד וינגייט (עם הופעת הספר על "הידיד") — ח. לסקוב, רב' אלוף — קל"ז (3).
 מקורות לקריאה על אורח-הלחימה הסובייטים — קל"ט (54).
 נסיון-קרב "על חשבון הזולת" (על ספרו של מרשל, ג' "The River and the Gauntlet") — מ. פייקס, רס"נ — ק"מ (42).
 הרפתקה בחלל — או אתגר לעתיד — ע. נרקיס, אל"מ — קמ"ג (44).
 חללו של אתגר (בעקבות מאמרו של ע. נרקיס על "הרפתקה בחלל") — א. ג. — קמ"ג (44).
 ספרות צבאית כעזר להדרכה — כיצד? — מ. פייקס, רס"נ — קמ"ד (43).
 לויט' בורקאט המנוצח האמין (לקחים מספרות צבאית) — מ. פייקס, רס"נ — קמ"ה (26).
 מקומה של הספרות הצבאית במערכת ההדרכה — מ. יעקובוביץ, רס"נ — קמ"ה (34).
 דמויות ה"צנטרונים" — ע. נרקיס, אל"מ — קנ"ב (51).
 ה"אסטרטגיה הצבאית" — בעיניים סובייטיות — א. ג. — קנ"ו (9).
 ה"אסטרטגיה הצבאית" — בעיניים סובייטיות (מבט צבאי-היסטורי) — א. ג. — קנ"ח (15).
 "אסטרטגיה-צבאית" — פ. קורוצ'קין, ג' ברה"מ — צ/115.
 האסטרטגיה הצבאית הסובייטית — ל. ג. דולצקי, קול', ארה"ב — צ/קנ"ה.

ספרים בהוצאת "מערכות"

- על הספרים: "הרפתקה בחלל" ו"מצח-נחושה" — קל"ט (46).
 על הספרים: "הפטרול" ו"הפשיטה הגדולה בכולן" — קמ"א (2).
 הרפתקה בחלל — או אתגר לעתיד — ע. נרקיס, אל"מ — קמ"ג (44).
 חללו של אתגר (בעקבות מאמרו של ע. נרקיס על "הרפתקה בחלל") — א. ג. — קמ"ג (44).
 על הספרים: "עם דור ההגנה" ו"החבלן בחליפת הפסים" — קמ"ג (50).
 על הספר: "אנשי פאנפילוב" — קמ"ה (2).
 על הספר: "ימים של עופרת" — קמ"ו (13).
 על הספרים: "הבוס" ו"לאש ולמגן" — קמ"ז (4).
 על הספרים: "לאש ולמגן" ו"היום הארוך ביותר" — קמ"ט (2).
 על הספרים: "שכר האומץ", "ראשונים לשמירה ולהגנה" ו"גבעתי — מול הפולש המצרי" — קנ"א (47).
 על הספרים: "מקלט ומחסה" ו"המלחמה החשאית" — קנ"ד (1).
 על הספרים: "השמש לא עמד דום" ו"התפשטות הנשק הגרעיני בעולם" — קנ"ה (54).
 על הספרים: "תולדות ההגנה", כרך ב' — קנ"ו (1).
 על הספרים: "הנילוס הכחול" ו"מלחמה גרעינית ושלוש גרעיני" — קנ"ז (1).
 על הספר: "סקיפיו" — קנ"ח (2).
 כיצד נשריש תודעה היסטורית-צבאית? — קנ"ט (54).

פרטים ומרטונים

- המדריך והטירון, סרטון מפקדת פיקוד ההדרכה — קל"ה (43).
סרטוני הדרכה — והשיטה של יוסי — ה. שפר, רס"ג — קל"ה (47).
שיטה חדשה ומגבלותיה — מ. יפה, סרן — קל"ה (50).

- לסיכום (על סרטונים) — רם רון, אל"מ — קל"ה (51).
דרכי הדרכה חדשים — רם רון, אל"מ — קל"ו (28).
דרכי הדרכה חדשות — מ. יעקובוביץ, רס"ג — קל"ו (33).
המג"ד, הסרט וכל השאר — מ. נויבן, רס"ג — קל"ו (35).
סרט לימודי וחורף גשום — פ. פוגלמן, סא"ל — פ/10 (23).

ע

ערכי הסעודית

- פני המשטר הסעודי — ש. ד., סרן — קנ"ד (30).

עשן

- „הערפושן” בגזרת-אנציו — ב. א. קלאבר, ארה"ב — צ/100.

פ

עיראק

- משטרו של קאסם — י. נחושתן, רס"ג — קל"ה (14).
על מה מעיד „מבצע כווית”? — קל"ח (21).
המרד הכורדי בצפון-עיראק — קל"ט (26).
תמורות במשק הנפט המזרח-תיכוני — א. בייצחק, סרן — קל"ט (27).
וכן ספרים: 15, 16, 18 — ראה נספח א'.

פולין

- על קורס הנדסה תלת-שנתי מיוחד — קמ"ג (52).
יחידת-טילים — קמ"ח (53).
וכן ספרים: 8 — ראה נספח א'.

פטרול

- סיור ארוך-טוח לחטיבה — ר. ל. פיקאט, קפ"ר, ארה"ב — צ/102.
הפטרול שלא ייאמן — ר. אנגל, רב"ט, ארה"ב — צ/קנ"ו.
וכן ספרים: 10 — ראה נספח א'.

פיזיקה וטכנולוגיה

- תות לכלי-ידיה — מירחון גרמני — ח/1 (33).
הברגת ברגי-חף — ח/1 (38).
חריטת חלקים ארוכים במחצית הזמן — ח/1 (39).
חום מקל על חיתוך גומי — ח/2 (38).
כפיפת צינורית ב-180 מעלות — ח/2 (39).
משאבות אלקטרומגנטיות — ב. פיין — ח/4 (8).
כיצד פועלת הפיאזור-אלקטריקה (חשמלות הלחץ) — ח/4 (39).
יעוד חדש לתותחים ישנים — ח/4 (39).
הצתה פיאזור-אלקטרית — א. קרנשקאו, ר. איכנולד — ח/5 (18).
משאבה מעבדתית חדשה — ח/6 (39).
כמה מסבי-כדוריות באצבעון? — ח/8 (35).
טכניקת ה„לזר” (Laser) — מ. פלאות — ח/10 (3).
עיצוב חומרים באמצעות חומר נפץ — ח/10 (12).
תיל שטוח — ח/10 (39).
„...וכתתו חרבותם לאיתים...” (יעוד חדש לתותחים) — ח/10 (39).
עיצוב מתכות באמצעות כוח-מגנטי — ח/11 (26).
מד-טוח מדגם „לזר” (Laser) — ח/11 (40).
הטכנולוגיה של הקרינה האינפרא-אדומה (חל. א') — מ. פלאות — ח/12 (6).
פלסטיק מחווק בסיבי זכוכית — ח/12 (15).
תהליך היצור של קני תותחים — ר. מ. אייזק, לויט' — ח/12 (32).

פינלנד

- תותח-כלאיים פיני חדש 122 מ"מ — קל"ז (53).
דוגמה סובייטית בנשק-רגלים פיני (מקלע M-60) — קמ"ו (51).
צמד נ"ט מתוצרת מדינה קטנה — קנ"ט (53).

פיקוד ושליטה

- שינוי בארגון הפיקוד הבריטי — קמ"ד (9).

פכיסתאן

- התפתחות בהודו ובפכיסתאן בשטח האנרגיה הגרעינית — קנ"ו (47).

פרס

- התמורות בפרס — קל"ז (18).
תמורות במשק הנפט המזרח-תיכוני — א. בייצחק, סרן — קל"ט (27).

פשיטה

- פשיטה על חניון טנקים — ש. ג., סא"ל — ש/6 (20).
וכן ספרים: 11, 16 — ראה נספח א'.

צבא מילואים

- צבאות על פרשת-דרכים — אורס שוארץ, שביצירה — קל"ה (18).
תפקיד אימון-יחידות — מהו — ממצפה מה"ד — קל"ו (38).
הכשרת גייסות במילואים — מ. פילבסקי, סא"ל — קמ"א (28).
איש-מילואים בקורס קצינים — יגאל — קמ"ב (43).
גם לחייל-מילואים — בעיות-פרט — קמ"ד (34).
כיצד לאמן סגל-קבע בצבא המבוסס על מילואים — יואל, רס"נ — קמ"ה (31).
בעיות אימון בגדוד-מילואים אוסטרלי — צ. סיני, רס"נ — קמ"ו (41).
הראיון השלישי (ספור) — ש. גבעולי, סא"ל — קמ"ח (30).
...יחידת-מילואים סיימה אימוניה" — קנ"ז (50).
שיחות עם אנשי מילואים — ש/5 (34).
לקח והישג (האימון השנתי של גדוד חה"נ בשירות מילואים) — ש. בן-חיים — פ/2 (6).
סקירת האימון השנתי של גדוד מילואים הנדסה — ש. בלומברג — פ/3 (3).

צבא מדיר

- צבאות על פרשת-דרכים — אורס שוארץ, שביצירה — קל"ה (18).
שירות-קבע בצה"ל — מדוע כן! — משרת-קבע ותיק, רס"נ — קמ"ב (52).

צה"ל

- לדמות האויב — צ. צור, רב-אלוף — קל"ו (3).
13 שנות חיות — ח. לסקוב, רב-אלוף — קל"ז (7).
חינוך או כינון בצה"ל — מ. אידלשטיין, סגן — קמ"ב (49).
שירות-קבע בצה"ל — מדוע כן! — משרת-קבע ותיק, רס"נ — קמ"ב (52).
חינוך או כינון בצה"ל "תרגול-נפש" ומשחק קרבי — מ. אידלשטיין, סגן — קמ"ג (40).
שיקום החייל בצה"ל — צ. צפירי — קמ"ד (30).
תיכנונו של מבצע "חירם" — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ה (15).
מימד הזמן — ש. פרס, סגן שר-הבטחון — קמ"ו (3).
טיפול הקצין הזוטר על-ידי הקצין הבכיר — ברוך, אל"מ — קמ"ו (31).
עשר שנים למותו של י. שדה — קמ"ז (3).
מבצע "חירם" (סיפור המערכה) — ג. לוריא, סא"ל — קמ"ט (4).
האסטרטגיה של ישראל בעיני הערבים — ו. אל-חאלדי, ד"ר — קנ"ה (4).
תמורות בתנאי שרות לחיילים בשירות-קבע — מ. וגשל, סא"ל — קנ"ה (51).
פני צה"ל באספקלריה של בתי-הדין — מ. בן-גל, אלוף — קנ"ה (34).
ביקור אצל צבא-הגנה-לישראל — מונפור, קול, שביצירה — צ/94.

ציוד

- תמורה בתאורה אינפרא-אדומה (מכשירי ראית-לילה) — קל"ה (52).
שריון-עיניים ללוחם, משקפי-שריון, ארה"ב — קל"ז (51).
"מחוך-רקטי לחייל ה"קפצון" (הגורר-רקטית) — מתוך עתונות אמריקנית — קל"ח (61).

רכבי-פרקים לחובלה בחזית, ארה"ב — קל"ט (43).

- גלגלי-הדלק, ארה"ב — קל"ט (43).
סירת-נחיתה גלגלית, ארה"ב — קל"ט (53).
"כלי-הרףף", בריטניה — קל"ט (58).
מיכלית-אלומיניום, ארה"ב — ק"מ (48).
"ספינת-מפרש" אוירית, ארה"ב — ק"מ (49).
כלי-הטיס המרחף, סובייטי — קמ"א (51).
חליפה ממוגנת, ארה"ב — קמ"ג (48).
מכונית-סירה (XM-521), ארה"ב — קמ"ג (49).
שריון נוסח "סוף המאה העשרים" (על תלבושת-מגן), ארה"ב — קמ"ה (50).
המנוע הרב-דלקי ומשמעותו הצבאית — א. ד. טלע, סא"ל — קמ"ח (45).

- רכבי-הנדסה, "כלי-כול" — קמ"ח (50).
גשר-שריון מתקפל, צ'כוסלובקיה — קמ"ח (50).
כידון פורץ-גדרות, ברה"מ — קמ"ח (51).
"נעלי-מים", ארה"ב — קמ"ח (51).
"מוביל-הנוזלים המתגלגל", ארה"ב — קמ"ח (52).
מתקן להתפלת מים בעזרת לחץ-אדים, ארה"ב — קנ"א (42).
על נשק וציוד חי"ר במדינת "כדאילה" — בר-סבר, אל"מ — קנ"א (43).

- "לזר" — נשק "לא יאמן" — קנ"ג (38).
מדי-טוח מדגם "לזר", ארה"ב — קנ"ג (54).
מכשיר להנשמה מלאכותית, ארה"ב — קנ"ג (54).
ה"בורג האמפיבי" — קנ"ז (53).
מיכל דלק גמיש ומתקפל — פ/1 (26).
מיכל דלק מתקפל — פ/3 (32).
צמיג מעביר דלק, ארה"ב — פ/4 (36).
מימיה חדשה, קנדה — פ/5 (31).
פגיון רב-צדדי, גרמניה — פ/6 (35).

ציונים לשבח (ע"י ראש המטה הכללי)

- ציון לשבח (אזרח כהן דב, אזרח ארנון מנחם) — ק"מ (3).
ציון לשבח (רס"נ ענבר ב.; רס"נ עופר צ.; סרן ד"ר לבל י.; סג"מ קרפלס ז.) — קמ"ג (2).
ציון לשבח (סגן גרינברג מ.) — קמ"ה (2).
ציון לשבח (אזרח ברושטיין מ.) — קמ"ה (2).
ציון לשבח (רב"ט ארנון ש.; רב"ט אמר א.; טור' פרייס א.) — קנ"ה (2).

צ'כוסלובקיה

- גשר-שריון מתקפל — קמ"ח (50).
תכנית-לרשת כורי-כוח בסך MW 5000 — קנ"ב (6).
"קוטל-טנקים" צ'כי חדש ("רובה נ"ט 27") — קנ"ב (56).

צעדה

- אילת — מטולה, מסע נסיוני — ד"ר ע. זהר, רס"נ — קל"ה (39).
צעדת ארבעת הימים — א. לוי, סא"ל — קל"ז (53).
צעדת ארבעת-הימים, הכנות והשגים — ה. קלר, אובר לויט, גרמניה — ק"ב (48).

צרפת

- „מיראז“ לעומת „דראקו“ — קל"ו (44).
מבנה דיכוי צרפתית — י. רביב, טא"ל — קל"ח (11).
כוחות-האוויר וה„טיליה“ הצרפתיים — הדיס — קל"ח (53).
סוללה נ"ט מרובת-טילים — קל"ח (62).
בתחום ה„טיליה“ הצרפתית — קל"ט (44).
טיל נ"ט חדש — מצרפת לארה"ב — קל"ט (45).
טיל אוויר-קרקע למטוסי-יירוט (AS-30) — קמ"ב (47).
חוטמו של „סיראנו“ (מערכת-ניווט ובקרת-אש) — קמ"ב (48).
אנית-הלימוד „ואן-דארק“ — קמ"ג (53).
תפיסות ופולגות במלחמה גרעינית — ר. אדון — קמ"ד (3).
מרגמות בעלות „המרצה“ רקטית לצבא צרפת — קמ"ד (26).
ראשוני ה„מיראגים“ — בהגנת צרפת — קמ"ד (42).
שלבי העליה של צרפת כנשק גרעיני-טילי — קמ"ה (52).
גוף קטן — אגרוף גדול (תותח 155 מ"מ בטנק AMX-13) — קמ"ט (49).
מכ"מ נישא-על-גב — קמ"ט (49).
„קל שבקלים“ — AMX-13 עם תותח אוטומטי כפול 30 מ"מ — קנ"א (22).
הפנים השונות של צבא צרפת — א. חשביה — קנ"ב (49).
נציבות לאנגריה אטומית של צרפת — קנ"ג (24).
מיראג' ווו — קנ"ג (55).
שדה-הקרב הגרעיני — ד. נוארא, גנ', (עיבוד: מ.ה. רס"ן) — קנ"ד (7).
„ארטילריה דיכוי-גרעינית 59“ — קנ"ד (23).
- צרפת בחלל החיצון — קנ"ד (27).
היחצה ציר-נשק ארה"ב-גרמניה את ציר-הנשק גרמניה-צרפת — הדיס — קנ"ד (45).
A.M.X. נ"מ — קנ"ד (55).
פיתר קושיות בסוגיות „כוח רבי-צדדי“ — נ. באלוף — קנ"ה (18).
הלוחמה בשדה-הקרב הגרעיני — ד. נוארא, גנ', (עיבוד: מ.ה. רס"ן) — קנ"ה (25).
רכבי-שריון קל תלת-פנים — קנ"ה (31).
בור הפיקוד-האסטרטגי של צרפת — הדיס — קנ"ז (21).
תותח נ"מ על אמכ"ס 13 — קנ"ח (49).
אסטרטגיה מהי? — א. בופר, גנ' — ק"ס (3).
אנגריה אטומית בצרפת — נ. אבי-יוס — קס"א (10).
הליקופטר-קרב באלג'יריה — ה. בתואר, מיו"ר — צ/98.
דיכוי משולש או מחומשת? — ד. פארא-ג'נטי, לויט' קול' — צ/101.
החייל והלוחמה הטכנולוגית — פ.א. מיקשה — צ/118.
קורות ההליקופטר החמוש (סטירה היסטורית או היסטוריה סטי-רית) — י. פוגיא, מיו"ר — צ/קס"א.
שריונית צרפתית חדשה: A.M.L.-245 — ש/5 (29).
חימוש חדש ל-א.מ.אכס-13 — ש/5 (39).
טנק צרפתי זעיר — „Even“ — ש/7-8 (44).
הטנק הצרפתי — „AMX-30“ — ש/9-10 (29).
רשמי ביקור בבי"ט להנדסה בצבא צרפת — ב. בן-אריה — פ/4 (13).
זכר ספרים: 5, 6, 9, 14, 20 — ראה נספח א'

ק

קובה

- חיל-הנשים במיליציה הקובנית — הדיס — ק"מ (46).
קאסטרו: מדוע נכשלה הפלישה? — הדיס — קמ"א (50).
שתי פניה של קובה — הדיס — קמ"ח (29).

קוריאה

- לויט' בורקאט המנוצח האמ"ן (לקחים מספרות צבאית) — מ. פייקס, רס"ן — קמ"ה (26).
הקרב על בקיע המאן — פ. קליינמן, רס"ל, ארה"ב — צ/100.
זכר ספרים: 27 — ראה נספח א'

קלעות (צלפות)

- הרחק ראש-תחמיש — ע. גולדס — קל"ו (36).
המעצה — ע. גולדס — ק"מ (47).
„אש-קרב“ באש ביקורת — ג.נ. רס"ן — קמ"ב (45).
המעצה — המידות — ע. גולדס — קמ"ג (51).
איפוס הרובה (חל. א') — ב. בן-יוסף — קמ"ד (47).
איפוס הרובה (חל. ב') — ב. בן-יוסף — קמ"ז (46).
המטען — ע. גולדס — ק"נ (51).
המטען (חל. ב') — ע. גולדס — קנ"ג (46).

קנדה

- השריון מול מערכי נשק נ"ט (לפי לקח מלחמת-העולם השנייה) — נ.א. שאקלטון — צ/112.
חי"ר ממונע — דגם סובייטי — וכיצד לעמוד בפניו — נ.א. שאקלטון, מיו"ר — צ/ק"ס.
זכר ספרים: 14 — ראה נספח א'

קרב היתקלות

- גדוד-רגלים ממונע במסע ובקרב-היתקלות — א. אילייצ'ב, לויט' קול', ברה"מ — צ/99.
סיוור-שריון בתנועה-לקראת-מגע ובקרב-היתקלות — כ. כריסטוב, לויט' קול'; ב. ניקולוב, מיו"ר, ברה"מ — צ/113.

קרב התקדמות ורדיפה

- התקדמות ורדיפה כחלק מקרב ההתקפה — א.א. טא"ל — ש/7-8 (33).

רוח גייסות, רוח־לחימה

- רוח הלחימה במערכת "קדש" — מ. בראון, סא"ל — ק"מ (3).
 חיגור או כינון בצה"ל — מ. אידלשטיין, סגן — קמ"ב (49).
 חיגור או כינון בצה"ל ("תרגול־נפש" ומשחק קרבי) — מ. אידלשטיין, סגן — קמ"ג (40).
 המפקד והמתח — ד"ר י. מהריק, סא"ל — קנ"ט (30).
 הרהורים על אמצעי־הלחימה, מחשבת־הלחימה ורוח־הלחימה (חל. א') — מ. פ., אל"מ — ק"ס (27).
 אמצעי־הלחימה, מחשבת־הלחימה ורוח־הלחימה (חל. ב') — מ. פ., אל"מ — קס"א (21).
 דוגמה אישית: לחיוב ולשלילה — י. פיפרברג, סג"מ — קס"א (47).
 הקרב על בקיע המאן (מלחמת קוריאה) — פ. קליינמן, רס"ל, ארה"ב — צ/100.
 על רוח היחידה — מ. צ., סא"ל — 3/4 — (49).
 ספרים: 3, 11, 13, 15, 17, 18, 24, 27, 28 — ראה נספח א'

רכב (כללי)

- על ההחלפה וכוח־ההיאחזות — א. ד. סלע — ח/1 (9).
 אתה וחלקי החילוף ברכב — מ. גור — ח/1 (16).
 התוית תכנית אימונים בטיפול־המונע — ת. פ. הייך, גנ' מיוז, ארה"ב — ח/1 (27).
 מנוע דיזל דו־פעמי של חברת "קומר" — ח/1 (37).
 הסקמפ "Scamp" (רכב משא), ארה"ב — ח/1 (38).
 מנועי שרפה פנימית בתנאי אבק — א. אולינקי — ח/2 (8).
 אור פנס־אחורי ברור מונע תאונות — ד. מרש, פרופ', ארה"ב — ח/2 (12).
 מנוע ה"נוקל" החדש של חברת נ.ס.א. — ח/2 (36).
 טרקטור המסוגל לשחות ואף לספס, "וגנר" — ח/2 (38).
 משאית "ד"400" — ח/3 (4).
 כוח־סוס — מהו? — י. ליטוין — ח/3 (8).
 מסננות אויר בכל־ירכב — א. אולינקי — ח/3 (11).
 המחזירור — מ. נבו — ח/3 (15).
 כל־ירכב מרחף — ח/3 (35).
 גלגלי מרכוב מפלסטיק — ח/3 (38).
 נגמ"ש אמפיבי "גאמא־גואט", ארה"ב — ח/3 (38).
 מנועים רב־דלקיים — ח/3 (39).
 המנוע־הרב־דלקי — א.ה. בייקר, מיוז — ח/4 (11).
 משאית בריטית חדשה — "Stalwart" — ח/4 (38).
 מגב השמשה — הכנתו לקראת החורף — ח/4 (39).
 הסית אופנים אחרים — ח/4 (40).
 מנוע "אספין" — "Aspin" — מ.ס. טנא, מיוז — ח/5 (14).
 הצתה פיאזור־אלקטרית — א. קרנקשאו — ח/5 (18).
 כוח־סוס לטון ועבירות טנקים — א.ד. סלע — ח/5 (21).
 פעולת משאבת הדלק — ח/5 (30).
 "אוטר־פריסקופ" — ח/5 (38).
 שסתומים בהגדלת הספק סגולי — י. ליטוין — ח/6 (15).
 מכונית "סיטרואן" דה־שבו — ב. בלקינד — ח/6 (20).
 המשאית "Anteater" — ח/6 (38).
 נחיר קרבורטור סב — ח/6 (39).

- יסודות המבנה של ה"גואר" (חל. א') — ג. ל. מק־קיי, לויט' קול' — ח/7 (2).
 מערכות דלק במנועי דיזל (חל. א') — י. ליטוין — ח/7 (16).
 מכונית נוסעים "סיטרואן — סהרה" — ח/7 (23).
 מנוע קאוארץ — ח/7 (38).
 יסודות המבנה של ה"גואר" (חל. ב') — ג. ל. מק־קיי, לויט' קול' — ח/8 (10).
 גלי־הינע פרקיים (חל. א') — י. רייפנברג — ח/8 (14).
 מערכת דלק במנועי דיזל (חל. ב') — י. ליטוין — ח/8 (20).
 מערכת הצתה ללא חודי בתק וקבלים — ח/8 (30).
 הטורבו־מדחס — י. ליטוין — ח/9 (9).
 יסודות המבנה של ה"גואר" (חל. ג') — ג. ל. מק־קיי, לויט' קול' — ח/9 (13).
 גלי־הינע פרקיים (חל. ב') — י. רייפנברג — ח/9 (16).
 אלטרנטורים — מ. נבו — ח/9 (29).
 מנוע סב מסוג משאבת כפות — ח/9 (60).
 בחינת מעגלי הטעינה של האלטרנטור — ח/10 (27).
 מערכת בלימה הידראולית — ח/10 (35).
 כל־ירכב מתקפל "קראקה" — ח/10 (38).
 פליטת־עשן במנועי דיזל — י. ליטוין — ח/11 (12).
 כושר טיפוס של כל־ירכב צבאיים — א. יוהניס — ח/11 (22).
 מערכת־בלימה המופעלת על־ידי לחץ אויר — ח/11 (30).
 אורך חיים של מנוע מכונית והגורמים המשפיעים עליו (חל. א') — י. הס — ח/12 (28).
 מצוף עשוי גומי־ספוגי לקרבורטור — ח/12 (38).
 יעילותו של הטורבו־מדחס — ח/12 (40).
 מסלול נסיעה קל־משקל בשביל כל־ירכב אופניים — ח/13 (19).
 "דיינטראק" גרורים מונעים — ח/13 (28).
 מושגים משתנים בפיתוח כל־ירכב — ג.ר. וינקורט — ח/14 (9).
 מנחת זעזועים חדש — ח/14 (23).
 מערכת הבלימה המכנית — ח/14 (28).
 מערכת הבלימה החשמלית — ח/14 (29).
 התקן לתמרון כל־ירכב — ח/14 (38).
 מנוע סב נסיוני — ח/14 (39).
 כיווני התפתחות במנועי שריפה־פנימית — א. טרצ'יק — ח/15 (10).
 צמיגים — ח/15 (25).
 עשרת הכללים לשמירת הצמיג — ח/15 (28).
 מערכת קירור ברכב ואחזקתה — מ. ג'. שולץ — ח/15 (30).
 מנוע "נוקל" במכונית — ח/15 (39).
 הערות ל"יסודות המבנה של רכב־מונע" — מ. טומס — ח/15 (40).

רכב משוריין

- הטנק היפאני החדש "TS A IV" — קל"ה (58).
 טנק מונחה־טלויזיה? צבא ארה"ב — קל"ז (53).
 טנק "תת־ימי" סוביטי חדש T-54 — קל"ז (53).
 גלגלי־טנק פלסטיים, ארה"ב — קל"ט (53).
 עוד נגמ"ש־שוחה סוביטי BTR-40 (A) — ק"מ (49).
 המשפחה האמפיבית גדלה ("פאט"), ארה"ב — קמ"ב (47).

זחלי-חרמן — לרכב מוקל ("T-116"), ארה"ב — קמ"ב (48).
 נגמ"ש ונושא-מרגמה יפני חדש — קמ"ב (48).
 „האחדה” ברכב לרגלים וארטילריה משוריינים — הדים — קמ"ג (18).
 טנק-מוטס של המחר? — קמ"ד (45).
 חימוש נגמ"שים חדש בצבא-גרמניה — קמ"ה (51).
 הנגמ"ש הסוביטי 8x8 — קמ"ו (40).
 על התותח-המתנייע-המשוריין „אביט”, בריטניה — קמ"ו (48).
 נגמ"ש משחית-טנקים, גרמניה מערבית — קמ"ח (52).
 מענה-טקטי לצירוף טנק ס.א.ו? — קמ"ט (44).
 טנק T-54 הסוביטי — „נוסח 1962” — קמ"ט (45).
 נגמ"ש-משחית-טנקים בדמותו ובצלמו, גרמניה — קמ"ט (45).
 כלי-זחל משוריין — במקום ג'יפ-הסיוור, ארה"ב — קמ"ט (49).
 טנק AMX-13 בעל תותח 155 מ"מ, צרפת — קמ"ט (49).
 מחלוקת סביב ה„טנק האחיד” — ק"ב (40).
 משחית-טנקים מוטס, ברה"מ — קנ"א (22).
 „קל שבקלים” — AMX-13 עם תותח אוטומטי כפול בן 30 מ"מ — קנ"א (22).
 טנק שבדי „מהפכני”, עם תותח 105 מ"מ — קנ"א (22).
 טנקים, תותחים ותחמושתם — צ. טיני, רס"ג — קנ"א (35).
 רכב יבשתי אמפיבי מוטס (M-166), ארה"ב — קנ"א (41).
 דמות שריון-המחר? (טנק נסיוני MX-551), ארה"ב — קנ"ב (25).
 מגמות בפיתוח טנק באירופה — מ. צפורי, טא"ל — קנ"ד (42).
 טנק אירופי חדש — נוסח גרמניה — קנ"ד (43).
 איזהו טנק-המופת? (T-54, AMX-30, Stdpz) — קנ"ד (44).
 A.M.X. נ"מ, צרפת — קנ"ד (55).
 רכב-שריון קל חלת-פנים (טנק קל, „און”), צרפת — קנ"ה (31).
 על הטנק „Chieftain” ועל תותחו — א. וילסון — קנ"ה (41).
 „ליליפוט” אמפיבי, ארה"ב — קנ"ה (50).
 נגמ"ש חדש מטנק ישן, שבדיה — קנ"ז (53).
 נגמ"ש — רכב קרב? (M-113) — קנ"ז (53).
 „קומנדור” על גלגלים — קנ"ח (49).
 תכונות טנקים רבות — בטנק אחד (על שאיפות צבא ארה"ב) — קס"א (51).
 נגמ"ש בעל ראש פתוח, גרמניה — קס"א (51).
 הטנק הרוסי „T-54” — ש/1 (27).
 מה ההבדלים בין טנקים „T-54” ו-M-48? — ש/2 (22).
 עתידו של הטנק — מתוך ירחון צבא ארה"ב — ש/2 (27).
 רכב-סיוע חדיש (על נגמ"שים שונים) — ש/2 (30).
 תותח מתנייע חדיש — M-196 E-1, ארה"ב — ש/2 (34).
 פיתוח טנק חדש „Chieftain”, בריטניה — ש/2 (35).
 כך שורין הרכב — לפי חומר של ענף-היסטוריה — ש/2 (35).
 אפנים או זחלים — א. קמרד, אינג' — ש/5 (26).
 שריונית צרפתית חדשה: A.M.L-245 — י. פרגינט — ש/5 (29).
 חידושים בשריון הבריטי Chieftain, Conqueror — ר. מ. אוגור — קיביץ — ש/5 (30).

מכלול הטנקים הסובייטיים — ג'. י. מקיגואיר — ש/5 (33).
 נגמ"ש סוביטי חדיש — ש/5 (39).
 נגמ"ש הולנדי חדיש — ש/5 (39).
 אופנים או זחלים — א. ד. טלע, טא"ל — ש/6 (27).
 חימוש חדש ל-א. מ. אכט-13 — ש/6 (39).
 תחרות תכנון טנק העתיד — ש/7-8 (40).
 טנק צרפתי זעיר — „Even” — ש/7-8 (44).
 הטנק הצרפתי — „AMX-30” — ש/9-10 (29).
 הטנקים הגרמנים — ש/9-10 (31).
 הטנק השבדי — ש/9-10 (33).
 הטנק היפני — ש/9-10 (35).
 הטנק הבינוני השביצרי — „P-258” — ש/9-10 (35).
 ג"ב זחלי — „T-116” — פ/1 (27).
 רכב זחלי רב-שימוש — פ/2 (37).
 טנקים בריטיים לגישור ולסער — פ/3 (34).
 רכב חדש על זחלי גומי — „P.A.T.”, צרפת — פ/3 (34).
 טנקים הנדסיים — א. כץ — פ/8 (3).
 AMX כטנק הנדסי — פ/10 (34).
 נושא גייסות משורינות בצבא השבדי — פ/11 (38).
 הטנק הרוסי „T-54” (סקירה על טנקים רוסיים) — ח/1 (3).
 ה„צנטוריון” — א. רחון — ח/2 (3).
 הטנק „סטלין”, JS-3 — ח/2 (31).
 גלגלי מרכוב מפלסטיק — ח/3 (31).
 טנק בריטי חדש „Chieftain” — ח/3 (39).
 כושר צליחה במים עמוקים (של „T-54”) — ח/3 (39).
 חדירת שריון — כיצד? (חל. א') — ד. בנאור — ח/4 (32).
 כוח-סוס לטון ועבירות טנקים — א. ד. טלע — ח/5 (21).
 חדירת שריון — כיצד? (חל. ב') — ד. בנאור — ח/5 (32).
 ה„ציפטיין” — ח/5 (39).
 חדירת שריון — כיצד? (חל. ג') — ד. בנאור — ח/6 (35).
 לוח-שריון עשוי אלומיניום — ח/7 (39).
 נושא גייסות משוריין — א. ד. טלע — ח/8 (3).
 טנק אמריקני חדש „T-95” — ח/8 (39).
 צריח טנק „צנטוריון” ללא מגן תותח — ח/9 (39).
 השריון לעומת התותח — בלוחמת טנקים — א. ד. טלע — ח/10 (32).
 טנק אמריקאי M-60 A-1 — ח/10 (39).
 כושר טיפוס של כלי-רכב צבאיים — א. יוהניס — ח/11 (22).
 מסננות אויר בטנק „שרמן” („באתי ראיתי, תיקנתי”) — ח/11 (25).
 הטנק השבדי „S” — ח/11 (39).
 קפיצים הידרו-פנומטיים לטנק T-95 — ח/11 (40).
 טנק חובה שבדי חדיש מדגם „S” — ח/12 (3).
 „דיינמטראק” — גרורים מונעים — ח/13 (28).
 טנקים חדשים בצבאות העולם — ח/14 (פלקט מצורף).
 ההתפתחות בתיווך טנקים חדישים — ר. מ. אוגורקיביץ — ח/14 (2).

שבדיה

- תותח נ"ט חדש — נוסח־שבדיה (ללא־רתע 106 מ"מ) — קל"ז (52).
 "הנשק האחרון" — רצון ההתנגדות — הדיס — ק"מ (18).
 תותח שבדי חדש רב־תכונות — קמ"ד (46).
 תותח ללא־רתע נ"ט שבדי 90 מ"מ — ק"נ (23).
 טנק שבדי "מהפכני" עם תותח 105 מ"מ — קנ"א (22).
 מערכת הבקרה של הגנת־האוויר השבדית — קנ"א (51).
 נגמ"ש חדש מטנק ישן — קנ"ז (53).
 פיתוח טיל־ספינות־חוף בצי־שבדיה — קנ"ח (20).
 כל־רחף לצי־שבדיה — ק"ס (51).
 מנשא טיל (טיל נ"ט אישי) — קס"א (51).
 הטנק השבדי — ש/9—10 (33).
 נושאת גייסות משוריינת בצבא השבדי — פ/11 (38).
 טנק חובה שבדי חדיש מדגם "S" — ח/12 (3).
 וכן ספרים: 14 — ראה נספח א'.

שבוי מלחמה

- הקצינים המצריים שבויי "קדש" — "חוקר" — קנ"ה (35).

שביצריה

- צבאות על פרשת־דרכים — אורס שוארץ — קל"ה (18).
 על רכישת מטוסים "מיראז' ווו" על־ידי שביצריה — קל"ז (56).

שפה צבאית

- עברית זו שיבשנו — מ. נויבך, רס"נ — קמ"א (40).
 עוד על שיבושים בלשון הצבאית — מ. ארז, טא"ל — קמ"ד (38).

תוניסיה

- המגרב הערבי — י. כהן — קס"א (31).

תורכיה

- מהגנת ירושלים לכיבוש רמאללה (חל. א') — קל"ה (7).

תורת לחימה

- הנשק הגרעיני והשפעתו על הלוחמה בזמננו — י. רביב, טא"ל — קל"ז (5).
 השפעת הנשק הגרעיני על מבנה עוצבות — י. רביב, טא"ל — קל"ח (3).
 השפעת הנשק הגרעיני על אורח־לחימה — י. רביב, טא"ל — קל"ט (5).
 עיקרי ההגנה ומבנה — ל. מרחב, רס"נ — ק"מ (20).
 שיתוף־פעולה בהגנה — מירושניצ'נקו, לויט' קול, ברה"מ — ק"מ (27).
 קיום לאסטרטגיה הגרעינית — י. הרכבי, אלוף — ק"מ (31).
 מתי והיכן תתכן מלחמה לא גרעינית — קורוצ'קי, גנ', ברה"מ — קמ"א (4).
 מערכת־קרקע במלחמה אטומית — ה.ה. האוז, גנ' מיוז, ארה"ב — קמ"א (5).
 קרב־אש בלוחמה ניידת — ל"חי — קמ"א (26).

תובלה ותחבורה

- רכב־פרט חדש, אופנוע, "טריילסטר", ארה"ב — קל"ז (51).
 גיפ צבאי מונע בטורבינת־גז, ארה"ב — קל"ז (51).
 להיטס: גיפ מוקל וטורבינת־גז, ארה"ב — קל"ח (62).
 רכב־פרקים לתובלה בחזית, ארה"ב — קל"ט (43).
 גלגלי־הדלק, ארה"ב — קל"ט (43).
 מסילות־אלומיניום, ארה"ב — ק"מ (48).
 זחלים לרכב־משא, ארה"ב — קמ"ד (46).
 המנוע הרבי־דלקי ומשמעותו הצבאית — א. ד. סלע, טא"ל — קמ"ח (45).
 "מוביל־הנזלים המתגלגל", ארה"ב — קמ"ח (52).
 "אספקה אסטרטגית" לכוחות־משלוח (מטוסי־תובלה "הרקולס"), ארה"ב — קנ"ג (54).
 דגם חדש ל"גיפ־האוויר", ארה"ב — קנ"ג (54).
 הספקה בהטס — ד. שביט, רס"נ — קנ"ט (23).
 קרו־רחף לרכבת — פ/3 (33).
 גרור גרכן להובלת טרקטורים — ד. כגן, אינג' — פ/4 (22).
 רכבת אל־מסלולית, ארה"ב — פ/5 (32).
 רכב רב עבירות — L-3314, שבדיה — פ/6 (34).
 ה"סטולורט" — רכב משא חדש בצבא הבריטי — פ/9 (34).

ארטילריה בינונית „נעה-מאליה“ (חוביצר 155 מ"מ), ארה"ב — ק"נ (50).

טנקים, תותחים ותחמושתם — צ. סיני, רס"נ — קנ"א (35).

החדש בארטילריה הקנית בתזמנו — נ. גרישין, לויט' קול' ברה"מ — קנ"ב (43).

על התותח M-107, ארה"ב — קנ"ו (56).

תותח נ"מ על אמכ"ס 13 — קנ"ח (49).

תותח נ"מ קלים — ח/2 (14).

מנגנוני יצוב לתותחים (חל. א') — י. כץ — ח/5 (12).

כיצד פועל מפנה הגזים? — ח/5 (30).

חוביצר "XM-102", 105 מ"מ — ח/6 (38).

מנגנוני יצוב לתותחים (חל. ב') — י. כץ — ח/7 (13).

יחידות לאיכון סוללות תותחים — ה.ל. קרזמן, מיר — ח/8 (37).

חוביצר „מתנייע“ בן 155 מ"מ — ח/8 (40).

תהליך היצור של קני תותחים — ר.מ. איזקוב, לויט' — ח/12 (32).

תחזוקה

הפלגה אל העולם האפסנאי של מחיר — צ. אלון, סא"ל — קל"ז (34).

הארגון הלוגיסטי — צ. אלון, סא"ל — קמ"ב (25).

עיקרי מערכת התחזוקה הסוביטית — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ב (31).

ראיה חדשה של האפסנאות בשדה-הקרב — צ. אלון, סא"ל — קמ"ג (10).

המנוע הרבידלקי ומשמעותו הצבאית — א.ד. סלע, סא"ל — קמ"ח (45).

חסכון בכל מחיר — לא חשוב כמה שיעלה! — יואל, רס"נ — קנ"ד (52).

מהו היחס הנכון אל מסע החסכון — נתן, רס"נ — קנ"ה (43).

תגובה על התשובה (על חסכון) — יואל, רס"נ — קנ"ה (43).

המטבח בצבא — ז. גרוסקופ, ארכ' — ח/2 (21).

תחמושת

תרמילי פגזים בוערים — ח/2 (38).

פצצת ה„דייווי-קרוקט“ — ח/3 (39).

חדירת שריון — כיצד? (חל. א') — ד. בנאור — ח/4 (32).

חדירת שריון — כיצד? (חל. ב') — ד. בנאור — ח/5 (32).

חדירת שריון — כיצד? (חל. ג') — ד. בנאור — ח/6 (35).

על רימוני רסס — „חיים חימושניק“ — ח/7 (33).

נפץ-הקליע (התהוותו והתפשטותו) — א. פילגרם, מיר — ח/7 (34).

התרמיל הנשרף — ו. ק. גורמלי, גנ' — ח/9 (35).

מרעום 410 — להגברת הבטיחות בירי — י. אחיטוב — ח/11 (35).

מרעומים (חל. א') — א. לוי — ח/12 (22).

מרעומים (חל. ב') — א. לוי — ח/13 (24).

מרעומים (חל. ג') — א. לוי — ח/14 (18).

קליע שביר 30 מ"מ (כדור חדש לאימונים ולבדיקת נשק) — י. אחיטוב — ח/14 (34).

מגמות בארגונו והימושן של חיל-רגלים — ז. בר-סבר, אל"מ — קמ"ב (14).

דמות המלחמה בזמננו — נ. טלנסקי, גנ' מיר, ברה"מ — קמ"ג (4).

לחימה גרעינית ותכליתה — ש. גזית, סא"ל — קמ"ג (9).

תפיסות גרמניות — לעומת אמריקניות (בחימוש, טקטיקה, פיקוד) — קמ"ג (27).

הגנה נ"מ של מדינה קטנה — קמ"ג (38).

תפיסות ופולגות במלחמה גרעינית — ר. ארון, צרפת — קמ"ד (3).

טילים נגד טילים? — ל. לילוב, לויט' קול', בולגריה — קמ"ד (7).

מבנה חדש — לאור מגמות טקטיות חדשות (בצבא ברה"מ) — א. היימונט, לויט' קול', ארה"ב — קמ"ה (9).

תחזית מדעית צבאית לקראת 1970 — מ. גרן, גנ' צרפת — קמ"ו (14).

עיקרי ההתקפה (בתפיסה סוביטית) — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (18).

האיגוד הבין-חילי אלק, אל"מ — קמ"ח (4).

לקראת ההתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ח (9).

גנרל טיילור — ותורת „המענה הגמיש“ — א. פלד, אל"מ — קמ"ט (19).

מבצעים הטקטיקה „הליקופטרית“ (לקח קרבות בוואטינאם) — קנ" (20).

הגורמים המשפיעים על מערכת-הבטחון — ש. גזית, סא"ל — קנ"א (23).

מלחמה אסטרטגית מוגבלת — י. הרכבי, אלוף — קנ"ב (3).

על בחירת כיוון המאמץ העיקרי — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ב (8).

מדיניות בטחון רבת-פנים (היעוד הבטחוני ומבנה הכוחות) — ש. גזית, סא"ל — קנ"ג (7).

חורת-בטחון — ח. לקסוב, רבי-אלוף — קנ"ג (11).

תפעול כוחות-מוטסים — א.ד. אל"מ — קנ"ג (19).

לוחמת גריליה — י. אלון, אלוף — קנ"ג (31).

בחירת כיוון המאמץ העיקרי (חל. ב') — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ג (36).

האש במבצעי התקפה — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ו (19).

השגת קצבי-ההתקפה מהירים — ל. מרחב, רס"נ — קנ"ח (8).

האדם — הכוח הראשי במלחמה — י. גרודינין, קול' ברה"מ — ח/95.

הטקטיקה ההתקפית הרוסית — א. בראון, מיר ארה"ב — ח/99.

עשרת-העיקרים וארבעת-הכללים של מאו — ת. פ. מאק-קאנה, קפ' ארה"ב — ח/112.

הטקטיקה הסוביטית כיום — ט.ר. בומאן, לויט' קול', ארה"ב — ח/114.

מחשבות אחדות על עקרונות-המלחמה — י.נ. גרוזמן, קפ' אוס' טורליה — ח/114.

הטקטיקה של יחידות בעידן הגרעיני — י. סמירנוב, קול' ברה"מ — ח/קנ"ג.

וכן ספרים: 20 — ראה נספח א'

תותחים

„קטיושקה-יוטא, שביצריה — קמ"ח (51).

תותח שבדי חדש רבי-תכונות — קמ"ד (46).

ועוד על תותח משופר-תכונות, ארה"ב — קמ"ו (51).

„קטיושקה-יוטא, שביצריה — קמ"ח (51).

תימן

מסע תימן — הדים — קנ"ד (35).

תימן — פרשות דרכים — ח. שקד — קנ"ז (3).

תמרון

צורות התמרון בהתקפה — ל. מרחב, רס"נ — קמ"ו (20).

תמרון ואשטנקים בעומק הגנתי-האויב — ב. ולאטוב, קול: א.

וולודין, קול, ברה"מ — צ/103.

וכן ספרים: 3 — ראה נספח א'

תנועות לאומיות

התנועה הלאומית הערבית — י. שמעוני — ק"מ (12).

נספח א'

רשימת הספרים בהוצאת „מערכות“

ברשימה שלהלן ניתנים הספרים לפי סדר א"ב של שמות הספרים. (ולא לפי שמות המחברים). בתוך „ערכי המפתח“ הכללי מסומנים הספרים המתייחסים לאותו ערך על-ידי המספר הסדורי של הספר לפי רשימה זו:

1. **אורודינמיקה — ד"ר ד. אכיר**
תורת האורודינמיקה — יסודותיה של תורת האורודינמיקה, הקובעת את אפשרויות מעופם של כלי-טיס לסוגיהם ואת יכולתם במצבים השונים של תנאי-אוויר.
בחינות: פיזיקה וטכנולוגיה.
2. **אורד וינגייט — כ. סייקס**
תולדות חייו של לוחם ומאמין קנאי — „הידיד“ המופלא שבין הבריטים — אשר שקד, בצר לנו, ללמד את הראשונים שבין מגיני הישוב הנחלצים לפעולות-בשדה תורה ויכולת של לחימה-בשדה ולהדליק בנו את יצר המעשה הנועז.
בחינות: „הקנה“; מלחמת-העולם השנייה; אתיופיה; בריטניה; בורמה; ארץ-ישראל — עברה הצבאית.
3. **אנשי פאנפילוב — א. בק**
פרשה מתוך המערכה הגדולה להגנה על מוסקבה במלחמה השנייה. תיאורי גבורה של מגנים במצבים קריטיים — גם בתנאי ההגנה הבלתי-רצופה, שאינה משתבשת-ממילא עקב חדירת האויב לתוכה. פרקי אימוני-גייסות לקראת מלחמה — וחינוך הלוחם ומפקד-המשנה בתנאי לחימה ומשבר-יחזית.
בחינות: מלחמת-העולם השנייה; ברית-המועצות; גרמניה; הגנה; הדרכה; רוח גייסות; משמעת; מנהיגות; תמרון.
4. **הכוס — ר. סנט-ג'וזף**
ביאוגרפיה של עבד-אנ-נאצר, שליט מצרים — מגיל הילדות, דרך התבגרותו והכשרתו בביה"ס לקצינים ועד לתכנון ההפיכה הצבאית, תפיסת השלטון וריכוזו בידיו; פרקי מלחמת ערב-ישראל; משבר-סואץ.
בחינות: מצרים; מזרח-תיכון; מדיניות; מלחמת הקוממיות.
5. **החכלון בחליפת הפסים — צ' וייטון**
עלילותיו של סוכן-מודיעין שלחם לצדן של בעלות-הברית במשך כל מהלכה של מלחמה השנייה, בעומקו של שטח-הכיבוש הגרמני; יהודי אזורת שביצריה, שביקש בכל מאודו לנקום בגרמנים.
בחינות: מלחמת-העולם השנייה; מודיעין; בריטניה; גרמניה; צרפת.
6. **היום הארוך ביותר — ק. ראיאן**
„תצלומים“ של עלילות-לוחמים במערכה הגורלית שבמלחמה השנייה — קורות יום פלישת בעלות-הברית לגרמניה שבצרפת, 6 ביוני 1944.
בחינות: מלחמת-העולם השנייה; נחיתה; הגנת חופים; חיל צנחנים; כוחות מיוחדים; ארצות-הברית; בריטניה; צרפת; גרמניה.

7. היסטוריה צבאית של ארץ-ישראל בתקופת המקרא — עורך ד"ר י. ליוור
מכלול מקיף של מחקרים היסטוריים על עברנו הצבאי — צבאות, מסעי-מלחמה ומעשי-קרב בתקופת המקרא, כלי-הנשק, הביצורים והצבאות העיקריים של המזרח הקדום.
בחינות: ארץ-ישראל — עברה הצבאי; היסטוריה צבאית; התקפה; הגנה; נשק; ביצורים.
8. המלחמה החשאית — ס. דה-גרמון
מחקר מקיף על הריגול והריגול-הנגדי במסגרת ה"מלחמה הקרה", משני עברי "מסך הברזל".
תיאור ארגוני-הביון של שני הגושים, מבנם ופעולותיהם.
בחינות: מודיעין; ארצות-הברית; ברית-המועצות; פולין; גרמניה; מדיניות.
9. הנילוס הכחול — א. מורחד
תמונות-תקופה בקורותיהן של אתיופיה (חבש) ומצרים, עלי-סוד היסטורי וגיאוגרפי נאמן.
מצרים מופיעה כאן בשני רגעים היסטוריים שעיצבו את דמותה עד היום: מסע נפוליון ושלטון העריצות של מוחמד-עלי שהקים במצרים משטר ריכוני מוחלט וחדש את שאיפתה להיות מעצמה. אתיופיה נשקפת כאן בצורות שקדמו לממלכה האתיופית המחודשת — אשר שליטתה במקורות הנילוס-הכחול מקנה לה עמדה כה קובעת בצפון-מזרח אפריקה.
בחינות: אתיופיה; מצרים; צרפת; בריטניה; היסטוריה צבאית; גיאוגרפיה צבאית.
10. הפטרול — המנזר — פ. מאג'דלני
שני סיפורי-מלחמה מפרי-עטו של בעל הספר על מערכת-קאסינו (הוצ' "מערכות"). "הפטרול" — רומן קצר שבמרכזו "פטרול-עמוק" בשטח-ההפקר של תוניסיה, בראשית 1943 (לדעת כמה יודעי-דבר — הסיפור הקלסי על מהלכו וקורותיו של פטרול); "המנזר" — שגרת מלחמת-עמדות עקשנית של גדוד-רגלים בחזית הררית קשה — ולבסוף כניסה לגזרה מישורית, ודוגמה מובהקת של מהלך הבקעת-חזית.
בחינות: מלחמת העולם השנייה; לחמת-הרים; פטרול; הגנה; התקפה; בריטניה; גרמניה.
11. הפשיטה הגדולה בכולן — ל. פיליפס
תיאורה של הפשיטה שנערכה ע"י ציה וצבאה של בריטניה, במרס 1942 על עיר-הנמל והמספנות הצרפתית קנ-נזאר.
בחינות: מלחמת-העולם השנייה; בריטניה; גרמניה; כוחות מיוחדים; חיליים; פשיטה; רוח גייסות.
12. הרפתקה בחלל — מ. סיון
מבנה הרקטות ומושגים ראשוניים בכיבוש החלל.
בחינות: פיזיקה וטכנולוגיה; טילים.
13. השמש לא עמר דוב — מ. לארקין
סיפור המערכה של יד-מרדכי ואנשיה בתקופת מלחמת הקוממיות. תיאור פרשת אומץ הלב והמסירות שעשו את הישובים העבריים שבגבול לנכס כה יקר למדינה המתהנה.
בחינות: "הגנה"; מלחמת הקוממיות; ארץ-ישראל — עברה הצבאי; מצרים; רוח-גייסות; לחמת שטח בנוי.
14. התפשטות הנשק הגרעיני בעולם — ל. ביטון וג'. מאדוכס
מחקר-מקיף אך תמציתי, של מכלול הבעיות הכרוכות בייצור נשק גרעיני, ובתכניותיהן וסיכוייהן של שתי מדינות שכבר על דרך ייצורו של נשק גרעיני — בריטניה וצרפת — ושל שבע נוספות הנראות כבעלות יכולת-בכוח לייצר פצצת-אטום — ביניהן ישראל.
בחינות: אנרגיה אטומית; נשק אטומי; אסטרטגיה; בריטניה; צרפת; קנדה; גרמניה; סין; הודו; שבדיה; שביצירה; ארץ-ישראל.
15. חטיבת "גבעתי" מול הפולש המצרי — עורך ע"א. אילון, רס"ן
(כן ראה הכרך הראשון — חטיבת "גבעתי" במלחמת הקוממיות).
כרך שני בתולדות חטיבת "גבעתי" במלחמת הקוממיות: ההאבקות בכוח פולש, העדיף בתחילה בהרכב בנשקו ובאפשרויותיו; בלימתו ההדרגתית; נסיונות הדיפתו — ולבסוף, ההבקעה מכותרת-הנצחון של גדודי "גבעתי" ופתיחת הדרך לנגב.
בחינות: מלחמת הקוממיות; הגנה; התקפה; לחמת-לילה; ארץ-ישראל — עברה הצבאי; מצרים; ירדן; סוריה; עיראק; מנהיגות; רוח-גייסות.

16. חטיבת "אלכסנדרוני" במלחמת הקוממיות — ערוך ע"י ג. ריבלין, סא"ל; צ. סיני, רס"ג תולדותיה של חטיבת "אלכסנדרוני" ודרך הקרבות שלה במלחמת הקוממיות; לידת החטיבה וצעדיה הראשונים במרחב השרון והשומרון; מלחמת-דרכים, פשיטות וכיבושים; ליכוד שטח שליטה עברי לקראת הפולש בחזית המרכז; מאבק נגד ה"לגיון הערבי" וחיל-המשלוח העיראקי; המעבר לנגב ופעולות נגד "כיס-פלוגה".
- בחינות: מלחמת הקוממיות; מלחמת דרכים; התקפה; הגנה; פשיטה; ירדן; עיראק; מצרים.
17. ימים של עופרת — מ. רשקס
סיפור יום-קרבות אחד, אך ארוך, — על החייל הלוחם הבודד שבמלחמת הקוממיות, המתנסה באחת מחזיתות המכריעות של האדם: שדה-הקרב והפגישה עם עופרת-הכדורים ועם סכנת-המות.
- בחינות: מלחמת הקוממיות; רוח-גייסות; חיל-רפואה.
18. ימי רמה — פרקי רמת הכובש — כונס ע"י ב. בהרב, נערך ע"י ג. ריבלין, סא"ל
סיפור-המערכה של ישוב-ספר חלוצי במרחב הרגיש שבין פתח-תקוה לחדרה: החל משנות ה"מאורעות" וכלה במלחמת-השחרור, למול: ריכוזי-ישוב ערביים, כנופיות המרצחים בשנות תרצ"ח-תרצ"ט וחיל-המשלוח של צבא-עיראק, שנחשב אז למנוסה-הקרבות שבצבאות ערב.
- בחינות: "הגנה"; מלחמת הקוממיות; הגנה; עיראק; ירדן; רוח-גייסות; ארץ-ישראל — התישבות.
19. לאש ולמגן — ערוך ע"י ג. ריבלין, סא"ל
תולדות הנוטרות העברית — אחת השלוחות בכוחות-המוזונים של הישוב העברי, אשר שימשה בית-אולפנא לגאלי ראשון לרבים מבין לוחמי מלחמת הקוממיות.
- בחינות: "הגנה"; ארץ-ישראל — עברה הצבאי; מלחמת הקוממיות; מנהיגות; מלחמת גרילה.
20. מלחמה גרעינית ושלוש גרעיני — י. הרכבי, אלוף
אסטרטגיה גרעינית של שני הגושים היריבים. מושגי-יסוד באסטרטגיה החדשה: הפתעה, הקדמה ויציבות; "מלחמה מוגבלת"; הקואליציות בעידן הגרעיני; תפוצה גרעינית ופריצת מלחמה; פירוק-נשק ובקורת-נשק.
- בחינות: תורת לחימה; אסטרטגיה; מלחמה עתידה; הפתעה; הג"א; ארצות-הברית; ברית-המועצות; צרפת; בריטניה.
21. מצח-נחושה — ב. קריספ
סיפור של קצין (שנודע בשל העזתו) על לחימה בטנקים במרחביו הגדולים והשוממים של המדבר המערבי (מצרים-לוב), נגד כוחות-שריון גרמניים, מתקופת מלחמת-העולם השנייה.
- בחינות: חיל-שריון; בריטניה; גרמניה; מלחמת-העולם השנייה; לחמת-מדבר.
22. מקלט ומחסה — ד"ר א. רצון, סא"ל
יסודות בנית מקלטים ומחסות ושימוש בהם.
- בחינות: חיל-הנדסה; הגנה נ"מ; הג"א.
23. סקיפיו — הגדול מנפוליון — ב. לידל-הארט
תיאור מסעי-מלחמה של סקיפיו בספרד ובאפריקה; התמודדותו עם חניבעל.
- בחינות: היסטוריה צבאית; מנהיגות.
24. עם דור ההגנה — ש. אביגור
מהדורה שלישית, מורחבת של הספר על רקעו. שרשי צמיחתו ומעשיו של ארגון ה"הגנה"; תיאור מאלף של דמויות ואישים של ה"הגנה" והתקופה שקדמה לה. פרשות ההעפלה שאורגנה על ידה, ושליחות-הצנחנים מטעמה במלחמה השנייה.
- בחינות: ה"הגנה"; מלחמה השנייה; ארץ-ישראל — עברה הצבאי; רוח-גייסות.
25. פרשות קרב, לקט מבצעים של הצבא הסובייטי —
הוכן ע"י ל. מרחב, רס"ג ובן-מרדכי, רס"ג
מעשי-קרב המכילים דוגמאות טקטיות מאלפות בשתי צורות-יסוד של קרבה-הגנה וההתקפה — מתקופת מלחמת-העולם השנייה. בספר נכללו תיאורי-קרב מרמת המחלקה ועד לדיביזיות חיל-הרגלים, ועד בכלל. בצד אלה נתונה גם פרשה אחת ברמה אופרטיבית — הפרשה "קשינוב" יאסי" ב-1944.

בחינות: מלחמת העולם השנייה; ברית המועצות; גרמניה; הגנה; התקפה; נחיתה מן הים; לחמת־לילה.

26. ראשונים לשמירה ולחגנה

תדפיס מתוך ספר תולדות ההגנה, כרך א/ הכולל תולדות רעיון ה"הגנה", התפתחותו והתגשמותו הלכה למעשה בחיי הישוב העברי, מימי ביל"ו ועד תקומת מדינת ישראל.
בחינות: ה"הגנה"; ארץ־ישראל — עברה הצבאי; מלחמת הקוממיות.

27. שכר האומץ — ק. אנדרס

סיפור על גדוד חיל־רגלים אמריקני במלחמת קוריאה. מצבי קרב ולקחים בלחימת יחידות לא־גדולות. הנושא העיקרי של הספר סובב על ציר המנהיגות של מ"מ ומג"ד.
בחינות: מלחמת קוריאה; ארצות־הברית; הגנה; התקפה; רוח־גייסות; מנהיגות; מפקד.

28. תשע נשמות — אלן דיר, מפקד להק

זכרונותיו ועלילותיו של טייס־קרב, מפקד־הלהק בחיל־האוויר הבריטי במלחמת העולם השנייה.
בחינות: חיל־אוויר; מלחמת העולם השנייה; בריטניה; רוח־גייסות; מנהיגות.

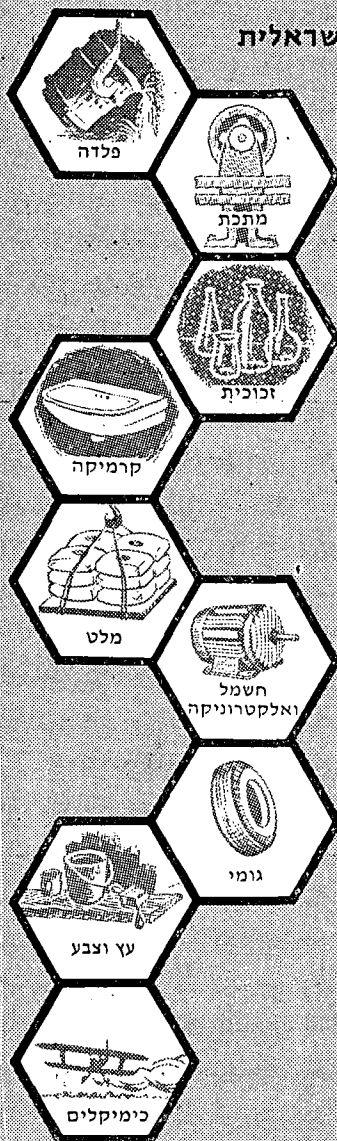
29. תולדות ההגנה, כרך ב', חלק שני וחלק שלישי

תקופת "מההגנה למאבק". קורות מאורעות תרצ"ו־תרצ"ט. החלק השלישי כולל הערות, נספחים ומפתחות.

בחינות: ה"הגנה"; ישראל — עברה הצבאי; הגנה; לחמת שטח בנוי; לחמת־גרילה; ארץ־ישראל — התישבות.

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

חלוצי התעשיה הישראלית

- מפעלי פלדה ישראלים בע"מ — עכו
- צנורות חמורח חתכון בע"מ — עכו
- חישולי הכרמל בע"מ — טירת הכרמל
- בתי יציקה וולקן בע"מ — חיפה
- מפעלי הנדסה של וולקן בע"מ — חיפה
- סולתם בע"מ — חיפה
- חמת בע"מ — חולון
- סימת בע"מ — חולון
- ח.מ.ה. בע"מ — חולון
- מרבכים מפעלי מתכת בע"מ — מתח תקווה
- מפעלי הנדסה ומים בע"מ — קרית שמונה
- מפעלי זכוכית ישראלים מנייה בע"מ — חיפה
- החברה הישראלית לזכוכית בטחון בע"מ — חיפה
- מכשירי מניקה בע"מ — ירושלים
- מפעלי קרמיקה ישראלים חרסה בע"מ — בארשבע
- לפיד תעשיה קרמיקה בע"מ — תל אביב
- מפעלי חסין אש (ורמקטורי) בנעב בע"מ — בארשבע
- מפעלי מלט פורטלנד ישראלים נשר בע"מ — חנה ימלה
- יובלגור תעשיה צנורות בע"מ — אשקלון
- מפעלי מצנרים וולקן בע"מ — חיפה
- חרושת מנועים ומכשירים חשמליים בע"מ — רמלה
- תעשיה מוצרי חשמל יורם בע"מ — ירושלים
- טלרד חברה מאוחדת לטלפון ורדיו בע"מ — לוד
- מפעלי ראן-תדיר — חולון-ת"א
- אליאנס מפעלי צמיגים גומי בע"מ — חדרה
- אליאנס מיסרית — מפעלי מליטרום בע"מ — אור עקיבא
- המגפר בע"מ — חיפה
- גמיר מוצרי גומי ומכשירים בע"מ — נתניה
- מפעלי לבידום באשקלון בע"מ — אשקלון
- סולגון בע"מ — חיפה
- מכתשים — מפעלים כימיים בע"מ — בארשבע

המפיצים:

סולקור חברה לשווק וקניות בע"מ

תל אביב, רח' בוימנה 10, ת. ד. 3035, טלמון 2222
חיפה, בדר סולל-בונה, ח. ד. 883, טלמון 6650
ירושלים, רח' בוימנה 12, ת. ד. 395, טלמון 26121

לנשיא המדינה
לראש הממשלה ושריה
לצבא ההגנה לישראל
לפועלי ישראל
לנוער העובד והלומד
להתישבות העובדת
לידידי ההסתדרות באשר הם
לאזרחי המדינה
לכל אחינו בתפוצות

ברכתנו לשנה החדשה

תהא זו שנת קידום
המדינה, חיזוק כל-
כלתה, הגברת מיזוג
העדות והעליות, ופי-
צור מעמדו של הפועל

ההסתדרות הכללית של
העובדים העברים
הועד הפועל

ל.צ.ה.ל.

ברכת שנה טובה,

שנת שלום

ובצור המדינה

התעשיה
האווירית

לנשיא המדינה
לכנסת
לשרי הממשלה
ולצבא ההגנה לישראל

שנת בטחון ויצירה

מאחל

ביח"ר לסיגריות "לוד" בע"מ

ללקוחותינו, עובדינו,
חברינו ומשפחותינו
ולכל הבאים אתנו בקשרים
שנת אושר ועושר

"ש.ל.ב."

הקואופרטיב המאוחד
לחובלה בע"מ

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל כולאות 25 שנות הופעה

מקורות

חברת מים בע"מ

מברכת את כל עובדיה ומשפחותיהם

את כל צרכניה בכל רחבי הארץ

בשנת שפ

לנשיא המדינה, לראש הממשלה ולשריה

לכל חברי ההסתדרות

לעם ישראל ולאחינו בתפוצות,

מיטב הברכות לשנה החדשה

מועצת פועלי תל-אביב-יפו

ההסתדרות הכללית של העובדים
העברים בארץ-ישראל

שנה טובה לכל בית ישראל

המספנות המאוחדות בישראל

"עגן" בע"מ

בנמלי חיפה — קישון — אילת

הארץ תוציא צמחה

שלום לעם

רוב טוב לבית ישראל

מרכז קופת חולים

לישראל, לנשיאה ולכל אזרחיה

תבורך ישראל, יעלה בטחונה

ויחיו אזרחי ישראל באושר ובשלום

המועצה האזורית

עמק חפר

תנובה

המאגדת

על יסודות קואופרטיביים 500
ישובים חקלאים ומאות משקים
בודדים בכל אזורי הארץ. לשוק
תוצרת חקלאית ותעשית מזון
שולחת

ברכה נאמנה לצה"ל

לשנה החדשה

המשרד הראשי: בית "תנובה"
רח' יהודה הלוי, ת.ד. 265, טל. 57151

ניר בע"מ

מוסד כספי להתישבות העובדת

תל-אביב, ישרות רוטשילד 28 א'

עוף הגליל בע"מ

מפעל לשחיטת עופות

ומכון להקפאה

לצה"ל. ברכת שנה טובה

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

התאחדות האנרים בישראל

רח' קפלן 8, תל-אביב
טלפון: 223191

תנועת נושבי העובדים בישראל

רח' ריינס 6, ת"א
טלפון: 221241

אלקון אחים בע"מ

סוכני "מאק" ו"טימקין"
המשרד: רח' המשביר 7, תל-אביב
טלפון: 822149
המוסד: רח' המשביר 7, תל-אביב
טלפון: 826314

אגוד משקי עופות לרביה

אגודה שתופית

תל-אביב, רח' ביאליק 12, ת.ד. 4979, טל. 65285

"פרייתז" בע"מ

תל-אביב, דרך יפו 34,
ת.ד. 2123, טל. 824289

קופמן אליעזר

סוכן ויבואן

רח' הרצל 61, תל-אביב
טלפון: 8 2 3 7 6 2

"דגניה"

מאפיה

טלפון: 32206
נחלת יצחק

"דן"

אגודה שיתופית לתחבורה ציבורית בע"מ

משרד ראשי:

תל-אביב, רחוב ארלוזורוב 17
טלפונים: 220161 — 232202
ת.ד. 6038

"הדפוס החדש" בע"מ

הדפסת עתונים יומיים, כתבי
עת, ספרים, הדפסות צבעוניות,
פלקטים וצרכי משרד מכל
הסוגים.

מתקבלות עבודות בעברית, יידיש, פולנית,
אנגלית, צרפתית, רומנית וכו'.

מחלקה מיוחדת לסידור בערבית.

תל-אביב בית על המשמר רחוב המסגר
טלפון 31276 ת.ד. 736

קדמה בע"מ

מכונות וציוד

תל-אביב, רחוב בן-אביגדור • טלפון 31466

"חריש"

החברה הארצית לעבודות עפר בישראל

תל-אביב: רח' ליבונטין 30

טל. 64729

רח' החרש, טל. 32018

חיפה: המגנים 35

טל. 67011

"איטונג" בע"מ

תל-אביב, שדרות רוטשילד 73

טלפון: 64283 — 61379

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

מבטחים

מוסד לבטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

המשרד הראשי:

תל-אביב, רח' ארלוזורוב 148

טל. 220191 ת.ד. 2746

יכין חקל בע"מ

שד' רוטשילד 22 (בית "צים")

תל-אביב, טלפון: 58151

ת.ד. 332

מכשירי תנועה בע"מ

דרך פתח-תקוה 78, טל. 36115 תל-א"יפו

אורדן

מפעלי מתכת בע"מ

נתניה

משרד: תל-אביב, רחוב לילינבלום 39, ת.ד. 2665,

טלפון: 67909

ארמן

מפעלים לצביעת מקסטיל בע"מ

בני-ברק, טלפון: 720146—7—8—9

תאונה

היא

מציאות חיים -

ולא תמיד

לאחרים...

הסנה מגינה עליך מפני כל
על ידי ביטוח זול

כל סוגי הביטוח:

ביטוח חיים

ביטוח נזקי רכוש וגוף

תובלה ביבשה, בים ובאוויר

הסנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

בנק אגוד לישראל בע"מ

משרד ראשי — תל-אביב,

רחוב המגנים 76, טל. 524286, ת.ד. 243

טלפון: 67784, 67241

המקשר

ירושלים, אגודה שיתופית בע"מ

שדרות הרצל — טלפון משרד ראשי: 35990, 35956

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

עירית בת-יים	עירית ירושלים
עירית גבעתיים	עירית תל-אביב
עירית הרצליה	עירית חיפה
עירית חדרה	עירית רמת-גן
עירית חולון	עירית אילת
עירית טבריה	עירית אשקלון
עירית כפר-סבא	עירית באר-שבע
עירית לוד	עירית בני-ברק

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

מועצה מקומית אזור	עירית נהריה
מועצה מקומית אור-יהודה	עירית נתניה
מועצה מקומית הדר-רמתיים	עירית עכו
מועצה מקומית זכרון-יעקב	עירית פתח-תקוה
מועצה מקומית מצפה-רמון	עירית צפת
מועצה מקומית נצרת-עלית	עירית ראשון-לציון
מועצה מקומית נשר	עירית רחובות
מועצה מקומית עפולה	עירית רמלה

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

מועצה אזורית מרום-הגליל	קיבוץ מעין צבי
מועצה אזורית עמק הירדן	קיבוץ מפלסים
מועצה אזורית עמק לוד	קיבוץ ניצנים
קיבוץ יד-חנה סנש	קיבוץ נען
קבוצת כנרת	קיבוץ עין-השופט
קיבוץ כפר-גלעדי – תל-חי	קיבוץ צאלים
קיבוץ כפר המכבי	קיבוץ רמת-יוחנן
קיבוץ מעגן מיכאל	קיבוץ שדה נחמיה (חוליות)

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

קיבוץ גת	ה ק י ב ו ן ה א ר צ י ה ש ו מ ר ה צ ע י ר משרד ראשי: מרחביה, טל. עפולה 2026 משרדים בתל-אביב: רח' איתמר בן-אבי 4 טלפון: 22-4141, 22-2497
קיבוץ דן	
קיבוץ חולתה	קיבוץ אילת השחר
קיבוץ חולדה	קיבוץ אלונים
קיבוץ חצור	קיבוץ בית קמה
קיבוץ טירת צבי	קיבוץ בלפוריה
קיבוץ יבנה	קיבוץ גבע
קיבוץ יגור	קיבוץ גנוסר
	קיבוץ גורשמואל

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

ועד עובדי הועד הפועל
של הסתדרות העובדים

חברה לבנין ולעבודות צבוריות
מיסודו של סולל בונה

תל-אביב, רחוב אלנבי 111
טלפון 61031

ועד עובדי
"המשביר המרכזי"

מגדל שלום מאיר

ככר הרצל בע"מ

ועד עובדי "סולל-בונה"

מפעלי רוגוזין

בית מעריב, תל-אביב
המפעל באשדוד

ועד עובדי סקטור הפקידים
של "סולל-בונה"

ועד עובדי
"בנק לאומי לישראל"

ועד עובדי "יכין חק"ל"

חמי טבריה בע"מ

מרחצאות טבריה
טלפון: 2-0067

ועד עובדי "לפידות"

ישאסבסט

תעשייה ישראלית לאסבסט צמנט בע"מ

בית חרושת ומשרדים: נהריה

ועד עובדי "רסקו"

מכתבים ת.ד. 32 טלפון: 92-0511 (04)
מברקים ישאסבסט נהריה, טלקס 044-874

ברכות לבביות ל"מערכות" לרגל מלאות 25 שנות הופעה

..וולקן". מפעלי מצברים בע"מ

חיפה
ת.ד. 3118, טלפון 71073

סולתם בע"מ, חיפה

ת.ד. 1371, טלפון 69338 65014/5

ד"ר ויגרט

מפעלים חימיים בע"מ
מכיש חיפה—עכו
מפרץ חיפה

ש נו ש ה ד ר

חברה קבלנית לבנין בע"מ
פתח-תקוה

חרושת מנועים ומכשירים
חשמליים בע"מ, רמלה

קיבוץ שמיר

קיבוץ הגושרים

מפעלי לבידים, אשקלון

**תעשיות פלסטיק חוליות
שדה נחמיה**

**פולגת, תעשיות צמר
קרית-גת**

מכשירי פניקיה בע"מ
ירושלים, טלפון: 24775

חצרות הדר

תעשיית אבן וסיד בע"מ

ככר סולל-בונה

חיפה
טל. 66501

בתי זקוק חיפה בע"מ

שטח בתי הזקוק במפרץ חיפה

ת.ד. 4 טלפון 73221

אושה אחים בע"מ

ביח"ר "רשת"

כביש כפר אתא, טלפון 71204

המחסן: רחוב נאמנים 2, טלפון: 522806

אליעזר סקר בע"מ

הספקה טכנית

חיפה: דרך העצמאות 33, טלפון 64428/9
טבריה: רחוב הגליל, טלפון 28
רחובות: רחוב הרצל, טלפון 951161-

"זיקה"

מפעלי אלקטרודות בע"מ

חיפה: ת.ד. 1619 טל. 71268

מילר ושות' חברה להנדסה בע"מ

המשרד הראשי:
תל-אביב: רחוב מקוה-ישראל 8, טלפון: 66976
חיפה: רחוב המגינים 76, טל. 524286, ת.ד. 243

הופיע

